

הר!

#21

זלדה · שירים נשכחים
אברהם בן יצחק · שירים גנוזים

שיח משוררות/ים ילידי סוף האלף
ומאות שירי מקור בפרסום ראשון

כתב עת לספרות · גיליון 21 · אביב - קיץ 2021 · סיון-אייר תשפ"א

הו!

כתב עת לספרות

גיליון 21 • אביב-קיץ 2021 • סיון תשפ"א

הו! – כתב עת לספרות | גיליון 21 • מאי 2021
Ho! — Literary Magazine | Editor: Dory Manor

מיסודם של אחוזת בית ספרים ודורי מנור

עורכי הגיליון: דורי מנור, סיון בסקין
מען המערכת: ho.poetry@gmail.com

עיצוב העטיפה: מיכל קול, סטודיו ICONICA
סידור, עימוד והדפסה: א. אורן הפקות דפוס בע"מ
הגהה: יואל טייב ונגה לביא

© 2021 כל הזכויות שמורות למערכת הו!
2021 © All rights reserved to Ho!, Literary Magazine

כתב העת רואה אור באמצעות עמותת הו! – עמותה לספרות עברית

נדפס בישראל תשפ"א • Printed in Israel 2021

יצירות יש לשלוח בקובץ מצורף בדואר אלקטרוני, מודפסות ברווח כפול,
בציון שם המחבר, כתובתו ומספר הטלפון שלו. שירים יש לשלוח בניקוד חלקי.

גיליון זה רואה אור בתמיכת
משרד התרבות והספורט

הוצאתו לאור של גיליון זה הסתייעה בתמיכת
מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

גיליון זה רואה אור בתמיכת
עיריית תל אביב

גיליון זה רואה אור בתמיכת
קרן רבינוביץ לאמנויות תל אביב

תוכן העניינים

77	שירה	7	על "הו!" 21
79	אהרון לוי הוא חנוך אב ואני אהרון בן מתוך "מחרוזת אב" [ילד שלי] [הלכו המלים לאהרון] [בלילה בלילה, כשאהרון מתקשה להרדם] [מה שאהרן אמר על העגבניה]	9	לצרוף זהב מהעופרת של העברית
85	נדב ליניאל ובעבר האחר נזעי חשמל בין גלי החשמל זה כל האדם [נבער האחר אור פרוץ] [עם חפן העפר ביד אחת]	9	שיח משוררים ילידי סוף האלף מראיינים ועורכים: עומר ולדמן ודורי מנור
90	דוד (ניאו) בוחבוט תחריט	27	משתתפי השיחה
94	ריטה קוגן לעמוס פואמה	31	מן הגנזך
102	נועה שורק השוגר־דדיו שלי מחכים למות	33	זלדה שירים נשכחים
105	אב רוחני [הרס עצמי בלילות קרים] [איך תסדק את המרחק שבין העור והמתכת]		פיתויים שירי אשת חיל הים שיר הנערה מתוך מחברת א ביתנו לא היה לנו קן... ב גאה היה הלב ג הלכתי לשדה... ד מתוק להתפלל... ה נסיעה ו...כחלומי ז תפילה ח מאין? ט ירושלים י שיר העקרה נפל החיץ על חטא שרטוטים: גשם ירושלים היש אהבה? שער הזקנה (מבעד לחלון): היה עולם... [אלה שנפגשם בך, שקלם רעם] ילדה וישישה בת הדור [שושנה מולכת בחדר] [בגשם] הקבצן גם בית דחוס ברהיטים קולות [רוח הים נשק כחתן] פגישה בגן נרות שבת על השופטים דומה לבי לתינוק על יד הגלויות המצוירות [אמרת א לבי]
108	רועי שניידר עברית, פרפר וגולם שיר על שלוש לשונות מדריך לקורא שיר עברי השלמה מז'ניק	62	אברהם בן־יצחק לילה ישפך פוכבים [באלה הלילות הלבנים] לילות כי ילבינו הבודד... בודדים אומרים: שירים לאל שהסתיר פניו ערב ברכבת [עת עברו האלים על פני חשוקי הבלדה] שלם?
113	עמנואל יצחק לוי אחיך החילוון חמש מאות מייל יוסטון מחוז לאמריקה	72	דליה רביקוביץ ויהודה עמיחי משוחחים על שירה
116	סיון בסקין אנחנו, חסרי המולדת [בתחלה היינו פרעה שלא ידע את יוסף] [כשהים התיכון מצטמצם		

		למלה קְרָצְרָה בְּעִבְרִית] נישואי תערובת
	121	בן סוּיסָה להגר או למות שָׁכַח אתה לא נולד גבר שעת ההיעלמות אולימפוס וינסנט
	126	יואל טייב כוכבי החלציים חגורת אוריון דמדומים בבוקר שלושה שירי גוף פסגת זאב, לילה
	131	אָבִישִׁי חוּרִי להרוג את הילד אסיר מספר שתיים להרוס להרוג את הילד
	134	אוהד אוהיון הלבשתי את ההומו בכיפה וציצית אב גרוויטציה הפחד
	136	צור גואטָה נפש מרגרינה ניתוח נפש מרגרינה זוג כרישים מטמורפוזה במותי
	141	מעין איתן מכתב אחרון
	142	נוית בראל הרבה אחרי אמצע המסע של חיינו פנייה שנותרה ללא מענה אדום השיר ליד האש הרי עוד נשאר כל כך הרבה
	145	יודית שחר זין עליכם, שירים עצובים! לא שמע פלח תפוח זנוח שוב שכח
	148	יפתח אלוני אסימונים בחריצי השמיים לשכוח לך לחן שבור
	151	ניר אילון הצעקה שבין אדם ופרי מעיו תפילה עץ השסק [שָׁנְאָתִי אֶת הַשֶּׁקֶט]
	154	נעמי חשמונאי שלעולם אינו טבע
	155	נעמי שנקר אישה מהלכת ובנה מת
	158	יערה שחורי נוטלת את הלחם מתוך שפתיו [הַתְּזַמְרֵת מְנַגֶּנֶת בְּפֶס הַהַקְלָטָה]
אָפְשֵׁר לִזְמַן כָּל דְּבָר] [שָׁנִים עַל שָׁנִים בְּבֵית הַזֶּה] [זְמַן קוֹפֵץ עַל צְנָאָרִי וְכַפּוֹתָיו כְּבָדוֹת]	160	אורי פרסטר הנחיות משרד הבריאות לבידוד בית המבט של תמר הנחיות משרד הבריאות לבידוד בית בובת סמרטוט
	163	אורית נוימאיר פוטשניק צָחֹר גּוֹפֵן, לא עטור תהילה, לא חטוב שִׁיבָה לַחִיפָה [הַשּׁוֹקִים שְׁלָף לֹא לָטְשׁוּ בְּמַתְקָת] דם
	167	אילי אבידן פוליאמוריה מרובעים על פרחים ופוליאמוריה הם הישאר
	170	עדו ניצן הגוף זוכר
	171	עמרי שרת תבלול בעין כל הדברים [הִיָּה לָהּ תַּפְקִיד בְּחַיִּי] כמה שורות על המתנה מי
	173	אורין רוזנר היקינתון שמסתכל בחזרה מי ומה אעשה עכשיו בסוסים ובאיילות לא היה לך ילד שיר פרידה מפסיכולוגית (או: ללכת אל אמי האמיתית ולשיר לה)
	177	משה לביא ואל תהמהם לי: אין נפש [שָׁנִינוּ יוֹדְעִים אֶת הַמּוֹת] [שְׁלֵשָׁה אָשִׁיב לָךְ עַל הַשְּׁתוּוֹת הַנֶּפֶשׁ]
	179	עמרי לבנת יהודה, יהודה, רָאָה מַה זֶה (ברכה ליום הולדתו הארבעים) (בתו של יהודה, לחברתה) (נער) (דף מן המחברת)
	182	ליאור שטרנברג לכל הרוחות, שיימוס חלון טיפשות
	185	שחר־מריו מרדכי כמו שחפים בבהלה חֶפְסִים בְּבַהֲלָה היהודי וייס בלילה
	188	מיכאל קליין תכולת עיניים וגְדֵלַת חֶזֶה אחת

אמי מתחת ומעל [וְהֵייתִי שְׂרוּי עַל הַדְּשָׁא הַקָּר]	שחר-רע הו בחורה ונפש-חשק
220 דפנה דרוקר ולמרות השדים ולמגינת הרוחות	192 עמיחי חסון זה לא היה גופי בוקר שבת, פרשת וישלח למ"ד-וויק
222 כוח עזר חנוכה במחלקה הסגורה	195 נדב הלפרין שיחה על אמונה
224 קרן קולטון אם לא קוטפים הפרי נופל אריק החתול המורה	196 משה בלאו בועות הבס שלך מנוף אני חולם אותך פרידה
224 מישל פלצ'יק בבואה באגם ברבורים הצעקה [פְּנֵי הַבְּהָה פִּירוּאָטֵיִים]	198 דעאל רודריגז גארסיה רצח את אלוהיו והתאבד
226 רוברט וייטהיליבשן הבושם של אווה בראון	201 אמיר אשל תנומתו תהלתך [זֶה הַמְדַבֵּר, זֶה הַבּוֹא] [דְּמָמָה שְׁבֵרוּחַ הַקְּלָה]
227 רון קורדונסקי בדיו אישונים מוצא חן בעיניי דיו דיו השיר על הנער יוסף לא חולם מחליפים נוזלים	203 נמרוד ברקו הנה רוחות כבירות, בְּנֵי טרום-לידה [אֵלֶּה זְמִירוֹת שְׁהַפְקִיעוּהוּ מִבֵּית הַבְּלִיעָה שִׁתוּמִים-מִן-הַנְּצֹחַ הַפְקִיעוּהוּ]
230 יעקב ביטון עמוד זֶכְרָאוֹן [כְּבֵר מְחוּץ לְגִיט הַרְגְלִים] [תְּלַמִּידַת בֵּית סֶפֶר] [הַבֵּית מְלֵא אֲנָשִׁים]	205 שלומי הוד בזלת של לילות סגולים לחש-כישוף לשיטפון אדירים לשד בבואתך החולפת
231 גל נתן משלימה עם הירח נרגעת רק במים הליכת ירח	207 ירדן בן-יצור גְּמַרְתִּי גְּרִנְיוֹם רַקַּת בִּיּוּלִי פֶּאֶרְק הַחֹרוּשׁוֹת
232 עופרה עופר אורן סתם סוד אסור, לא הריסות ולא ידעתי סתם סוד	208 ליאת מורבצ'יק הידיים אוספות את הלילה מות הלילה רקוויאם לכוכב לילי מול הצד האפל
235 עמוס נוי משהו בחוץ עושה הוווווווווו בחודש חשוון שורות	211 רונית שטראוס קירשנר המניפה של עצמי קרבה לאוקון מתנה
237 אהוד אלכסנדר אבנר הָרִי הַבְּשׂוּר, הָרִי הַשֵּׁשׁ פֶּס שוֹק	215 יולי ורשבסקי בשפך הנבואה
239 קובי מידן אורגומות של דורות רבים זוג צעיר עם כלב סביב ג'אז	217 שני פוקר הורֵי הַשׁוֹתָקִים כְּעֵלָה שָׁם [אֲמַת: הַחֶבֶל נַעֲשֶׂה יָפָה יוֹתֵר]
241 שי דותן הצפון של הערים לבדם מנורת הקריאה הכיסא השולחן החלון	219 דמיאן חזן מול קלח עיניים
243 נח אנגלהרד בכל זאת	

259	נדיה אייזנר-חורש צל של זיפים כחולים	244	עומר ולדמן האות שבין נפלא לבין נפלא
	אשתו אריאדנה		בשם דב יש דב פרוזודור כשתהילה הייתה קוראת בשמי
261	יעל איזנברג פרח ומוך; מוך מרוב	248	עמית מתתיה ככל שתהפוך בו, בהווה
262	חיה משב הודאה	249	יפים רינברג כשהשפה בפי הייתה סכין
263	ורדה סמואלס ורדוש כבדה [ורדוש כבדה].		סכין ועוד סכין בקטנה בבת אחת
264	רחל אהרוני על האישה	251	ללי ציפי מיכאלי איך אאיר את העולם?
265	נבה קרסניקר כאילו העולם ציפור [התנשמת מדביקה את הבקר] [אנחנו מתאהבים בבנות רחוקות]		ברחתי לעולם הדרן
266	יחזקאל רחמים עמוק בבטן הציפור אפילו שנדליר למה התכוון הקורא? ששש...	252	דקלה סיון חיון אהוב שלי, כל המדענים טועים
	יעל סטטמן העורב שבלע את הזמיר בא העורב אצל הזמיר זה קרה בלילה שבו		גפרורים פיית המטפורות
270	נורית זרחי העורב הוא אבי האיש עורב בקלות גוליקרים	254	ניצן ויסמן משולשים
	משתתפי הו! 21	255	יוסי יזרעאלי מלשין על החיים עצה מעשית למשורר תזכורת למשורר משורר ככלות הכול לפרש קושר משורר מסכם סיכום ביניים
273		256	שמעון בוזגלו הרגליים היפות של העיר
			Point of departure שדה תעופה סקורה 2001

על "הו!" 21

דור חדש של משוררות ומשוררים התחיל את צעדיו בשנים האחרונות: דור המילניאלז, כותבות וכותבים ילידי העשור האחרון של האלף השני.

לא יהיה מופרז לקבוע כי בין המשוררות/ים הללו לבין בני הדורות שקדמו להם קיימים הבדלים סוציולוגיים ותודעתיים מרחיקי לכת. עד לפני עשור או שניים נדיר היה למדי למצוא בשירה הישראלית משוררות/ים דתיים/ דתל"שים, מזרחיים, להט"בים וכיו"ב. בקרב דור ילידי שנות התשעים, לעומת זאת, הקבוצות הללו זוכות לנוכחות מרכזית ביותר, וההשתייכות לאחד ה"מיעוטים" הללו (או לכמה מהם) היא דגל שרבות רבים ממשוררי דור המילניאלז נושאים בגאווה וברצון.

באיזה אופן משפיעים השינויים האלה על השירה הנכתבת כיום בישראל? האם יש להם חלק בשובה של השירה אל מרכז הבמה של הספרות הישראלית בעשור האחרון? האם יש להם תפקיד בחיותה ובתסיסתה המחודשת של השירה, אחרי שנים ארוכות של נידחות יחסית? ומה זיקתם של משוררות/ים אלה אל השפה העברית, אל ההיסטוריה של השירה העברית, אל צורות השירה הקלאסיות, אל המקורות היהודיים, אל הרשתות החברתיות, אל ההווה הטכנולוגי, אל המצב הפוליטי העולמי?

כדי לקבל תשובות לשאלות האלה ולאחרות כינסנו 11 מטובי המשוררות והמשוררים ילידי שנות התשעים לשיחה, שחלקה נערך בצ'ט קבוצתי (בהנחיית עומר ולדמן, משורר "מילניאל" מצוין בעצמו) וחלקה בהתכתבות בדוא"ל. אנחנו שמחים וגאים להיות בית קבוע למשוררות ולמשוררים רבי הכשרון האלה, שרבים מהם התוודעו לשירה דרך "הו!" כקוראים, ורובם משתתפים בו בקביעות מאז ראשית דרכם ככותבים.

*

במשך השנים התפרסמו מעל דפי "הו!" יצירות גנוזות רבות בפרסום ראשון. בין השאר פרסמנו שירים גנוזים של דליה רביקוביץ, שירים ותרגומים שכוחים של לאה גולדברג, יצירות ניסיוניות של דוד אבידן, נוסחים ראשונים לשירים של אבות ישורון, ועוד.

בכרך הנוכחי אנחנו גאים להביא מבחר מרתק של טקסטים מן הגנוז:

– 36 (!) שירים נשכחים של זלדה (זלדה שניאורסון-מישקובסקי, 1914-1984) שמעולם לא

כונסו בספרייה, אף שכמה מהם נמנים בלי ספק עם מיטב יצירתה.

– מבחר שירים גרמניים ועבריים גנוזים, פרי עטו של אברהם בן-יצחק (סוּנָה), המשורר המסתורי שהיה מושא הערצתה (ואולי גם אהבתה הנכזבת) של לאה גולדברג. גרסאות מוקדמות אלה מרחיבות באופן ניכר את הקנון המיניאטורי של בן-יצחק (1883-1950), שפרסם בחייו רק שירים בודדים.

– תמליל של מפגש שקיימו ב-1976 דליה רביקוביץ ויהודה עמיחי עם סטודנטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

*

עוד בכרך הנוכחי: שירים פרי עטם של **כשבעים משוררות ומשוררים**, מהמוכשרים שפועלים כיום בעברית. החל בכלת פרס ישראל הטרייה נורית זרחי, ששיריה חותמים את הגיליון, וכלה במשוררות/ים ילידי שנות האלפיים. אנחנו מאמינים שזהו תפקידו המרכזי של כתב עת לספרות: להיות בית קבוע ליוצרים וליוצרות עכשוויים, לגלות כותבים חדשים, להביא את המיטב מיצירותיהם של כותבות/ים ותיקים, וללוות את היצירה העברית בהתפתחותה.

*

תודה מקרב לב לאנשי עמותת "הו!", שבזכות מסירותם ומאמצייהם "הו!" יכול להתקיים ואף להרחיב את פעילותו, ובראש וראשונה ליו"רית סיון בסקין, ולמנכ"ל העמותה, אבי דאול, המשקיעים את מיטב מרצם בפעילויות כתב העת. תודה רבה לחברי העמותה מתן מרידור, אמיר בקר, דורית שילה, משה סקאל, גיל פייר, יערה שחורי, לילך נתנאל, רועי חן, יואל טייב, עומר אבן-פז, שי צור ואורית נוימאיר-פוטשניק, וכן לתותי ורוני פורת ולרו"ח שלמה יניב, המסייעים לנו רבות בפעילות העמותה. תודה מיוחדת לגדעון טיקוצקי על הגילוי וההכנה לדפוס של שירי זלדה הנשכחים, ולמיה ברזלי על מציאת שיריו הגנוזים של אברהם בן-יצחק. תודה רבה לעומר ולדמן שהשתתף בעריכת הרב-שיח של המשוררות/ים ילידי שנות התשעים.

תודה מיוחדת לרכזת עמותת "הו!" היוצאת, ליאור שריר, שליוותה בשנים האחרונות את פעילות העמותה במרצה ובכשרונה, ובכוחות לרכזת העמותה החדשה, נגה לביא, שנכנסה לתפקיד לפני זמן קצר וכבר תרמה רבות לעבודה על הכרך הנוכחי.

אנחנו מודים מקרב לב לנגה אלבלך ולאנשי הוצאת הקיבוץ המאוחד על שיתוף הפעולה הפורה וארוך השנים. תודה רבה לאלי אורן ולאנשי בית הדפוס שלו, וכן למיכל קול מסטודיו ICONICA. את "הו!" אפשר להשיג בחנויות הספרים או במכירה ישירה באתר של הוצאת "הקיבוץ המאוחד". אתם/ן מוזמנות/ים גם לעקוב אחרי עמוד הפייסבוק שלנו, שכתובתו: www.facebook.com/ho.literary.mag

את קובצי ה-PDF של כל היצירות שפורסמו ב-20 הכרכים הראשונים של "הו!" אפשר למצוא ברשת באתר "לקסיקון הספרות העברית החדשה".

כרך 22 של כתב העת יוקדש כולו לשירה בתרגום. כתבי יד אפשר לשלוח במייל לכתובת ho.poetry@gmail.com

לצרוף זהב מהעופרת של העברית

שיח משוררים ילידי סוף האלף

מראיינים ועורכים: עומר ולדמן ודורי מנור

משתתפות/ים:

נדב הלפרין; אבישי חורי; יואל טייב; עמרי לבנת;

עמנואל יצחק לוי; שני פוקר; אורי פרסטר;

אוריין רוזנר; נועה שורק; רועי שניידר; עמרי שרת

מה מביא אתכם לשירה?

עמרי לבנת: אני חושב שנדחפתי לכתוב בזכות האהבה לשפות זרות. בתור נער הסתקרנתי מאוד מהשפות הסקנדינביות ואחר כך בעיקר מגרמנית. אני חושב שדווקא משום שלא הבנתי את השפות האלה, ומשום שהן היו רחוקות ממני מאוד, הייתה להן איזו חומריות שתומה שמצאה חן בעיניי. התרגשתי מצורות כמו æ ומכל מיני אומלאוטים מצחיקים. הגלם של השפה ענין אותי, ומתישהו התחלתי לעשות עם זה דברים. אחר כך קרו הרבה דברים, אבל נראה לי שהכול עדיין יושב על זה – על התרגשות אמיתית, פטישיסטית כמעט, מהחומרים המוזרים של הלשון.

אוריין רוזנר: אני חושבת שמה שגרם לי לכתוב שירה היה התלהבות ראשונית ונרגשת של גיל ההתבגרות ממוזיקת פופ – מהמקצב והכוח והליריות של הדבר הזה, והרגשתי כאילו הדבר הזה, הרגש הקצוב הזה, נטען בתוכי וחייב לצאת החוצה איכשהו, והדרך הכי טבעית הייתה לכתוב. אז כתבתי. עזר לי גם שהמוזיקה הייתה באנגלית, אז איכשהו החלק המילולי התערבב לי לתוך הכתיבה, אבל בלי להפוך להעתקה מוחלטת מצדי. רק אחרי הפאזה הזו גיליתי שיש דבר כזה שירה, וראיתי את המטפורות והדימויים של המשוררים ואמרתי, "פה, נראה לי שגם אני יכולה".

יואל טייב: מקום הלידה של השירה, אצלי, במובן הביוגרפי והפואטי כאחד, הוא התנ"ך והפיוטים. אני בן למהגרים מצרפת, שעבורם העברית תמיד הייתה (ותמיד תהיה) קודם כול שפת התפילה והלימוד, לפני שהיא שפת המקום או שפת היומיום. השירה הראשונה שהכרתי הייתה שיר השירים, תהילים, משלי. אני חושב שזה הפלא הגדול של הספרות: ברגע שנדרשתי לשירה, בגיל מאוחר יותר, היא כבר הייתה מוכנה לי על הלשון. הספרות באה אליי באופן טבעי ואורגני מאוד, בכוח שאני לא חושב שהייתי יכול להילחם בו.

עמנואל לוי: בתור ילד האהבה הגדולה שלי הייתה מפות ואטלסים. ביליתי שעות בהעתקת מפות ובשינון שמות, ובמובנים מסוימים זה מה שאני עושה עד היום. הספרים הראשונים שבאמת חוללו לי משהו בלב היו הברית החדשה והרומן ההיסטורי 'קוֹוֹ וַאדִּיס' על רדיפת הנוצרים ברומא, הם גרמו לי להבין שאני רוצה לכתוב על אלוהים. המשוררים האהובים עליי בתור נער היו פֶן, רטוש ושלונסקי, מכיוון שהשפה שלהם נשמעה לי כמו שפת כשפים! מסיבה דומה אהבתי מאוד את רומי ואת טאגור. אבל ככל שחלף הזמן הפסקתי לכתוב ככה, כי ראיתי שאנשים לא אוהבים לא להבין שירים, ולא ראיתי טעם לכתוב שירים שרק אני אוהב.

נדב הלפרין: ההיכרות הראשונה שלי עם שירה נבעה מאימא שלי, חרדית לשעבר, ששירה הייתה עבורה גשר למעבר מהחברה החרדית אל החברה הדתית-לאומית. היא בנתה לעצמה ארון שירה די מפואר, שכלל הוצאות ראשונות של מי שמשלו אז בכיפה כמו עמיחי, זך, אבידן, ויזלטיר ווולך, אבל הייתה בה גם סקרנות לעלובי החיים של שבוע הספר, לכל מיני דמויות צדדיות יותר. בגיל 14 גיליתי את ארון השירה שלה. באופן מוזר אני חושב שהשירים שכתבתי והכי יקרים לי הם מין תסבוכת שבין זלדה לנתן זך.

אף פעם לא החזקתי משניהם המשוררים האהובים עליי, אבל נדמה לי שהמוזיקה של זך היא המוזיקה שהכי משכה אותי, ולצדה עולם הדימויים הזולדאי (ספרי זלדה היו היחידים בארון של אמי שסבתי החב"דניקית קראה בהם). ספר השירה שקראתי בו הכי הרבה הוא תהילים, וזה תמיד היה במעין חצי תפילה חצי קריאת שירה, ואני עדיין מוכן לחתום על ההכרזה שזה ספר השירה המודרנית הגדול מכולם.

עמרי שרת: בהתחלה התנ"ך ושירי משוררים מולחנים. אחר כך השפיעו עליי חברים כותבים, שראיתי איך הכתיבה הנועזת יותר שלהם עובדת. שתי נקודות ציון בהמשך היו האלבוש הראשון של אביתר בנאי, שלימד אותי מה זה אומר להיות חשוף וכמה לפעמים ההקפדה הצורנית מיותרת, והכרך הראשון של ה'כל כתבי' של אבידן, שלימד אותי שעצמה של שיר לא תלויה בשאלה אם אני מבין מה כתבתי. היום אני חושב שאני מושפע מכל הבא ליד. הרבה מהשירים שלי הם התכתבות עם משפטים שרצים לי בראש, כאלה של משוררים, פילוסופים, אדמו"רים חסידיים, שמה שנכתב הוא מעין שיחה מתמשכת אתם.

שני פוקר: המפגש המוקדם, הבלתי אמצעי והחזק ביותר שלי היה עם שירי זמר עברי. זכורים לי מאוד שירי אלתרמן המולחנים, וגם גולדברג. זה היה הרדיו וה-103FM "שבת עברית" ששמעו בבית. כנערה בוגרת יותר השפיעו עליי המשוררות הגדולות (גולדברג, רביקוביץ, וולך) שהיום אני לא תמיד חושבת עליהן כהשפעה, אבל הן מוטמעות ביותר. עם קריאה עמוקה יותר באו שבתאי (שפתח לי הרבה דלתות), פגיס, הרכבי (עם "ראנא") ועוד רבים.

איך מתחיל אצלכם שיר?

עמרי לבנת: בדרך כלל ברחוב, בזמן הליכה, כמעט תמיד בזכות מילה יפה; אתמול והיום טיילתי וחשבתי על המילה "גינה".

אבישי חורי: לפעמים משפט יחיד מתנוצץ ראשון מתוך הכלום, והמשך השיר נרתם אליו כמו מרכבה. לפעמים מילים של מישהו אחר מעוררות את הגירוי וההשראה, ואז הן עשויות גם להפוך למוטו. אבל לרוב, כפי שכתבה שני פוקר, שיר הוא מילים שנותרו יבשות מהמים שהגיעו עד נפש.

אורין רוזנר: בדרך כלל, אחרי שאני נחשפת לאמנות (ספרות, קולנוע ומוזיקה בעיקר) וסופגת את מה שאפשר לספוג מאחרים, אני מרגישה שאני יכולה להעתיק מהם את הדבר היפה בלי להעתיק בדיוק את היצירה שלהם, ואז אני כותבת. אני יונקת מהם את היופי, הרגש והחכמה, ואז, כמו משום מקום, אני מרגישה ש"אני יכולה גם".

שני פוקר: בראש. ובדרך כלל ממשפט שאני מרגישה שהוא טוב. מעולה. לפעמים אני יכולה לדקלם אותו כשאני רוכבת על האופניים. אני מתחילה לחוש את הניגון שלו. את הדרך שבה הוא עשוי להתעבות. על הדף זה משתנה.

רועי שניידר: בטנטון פנימי של מילים שמסרבות להיעלם. כמו שמנגינה יכולה להיתקע לנו בראש בניגוד לרצוננו, כך בראשי נתקעות מילים עד שאשחרר אותן. הן יכולות להיות

חסרות משמעות לחלוטין, אבל אם הן נכנסו, הן מצאו את הדרך, ועד שהן לא יצאו אני לא אהיה רגוע.

נדב הלפרין: בהתנוצצות, לפעמים היא לא מתחילה בתודעה במילים ואפילו לא בתמונות, אלא במין כמיהה שהביטוי המוקדם ביותר שלה יכול להיות לחלוחית מסוימת בעין, אבל מרגע שחשתי בה אני מתחיל להיכנס אל המקום שממנו השיר נולד.

יואל טייב: יש לי מנהג, בשנים האחרונות, למחוק מדי פעם מטיוטות של שירים את השורה הראשונה, כלומר את השורה שממנה התחיל השיר. אני מרגיש שהשורה הזאת, שהיא, למעשה, זו שקובעת את הריתמוס ואת הפלטה של השיר, ובעצם זו שהולידה את השיר, נעשית מיותרת או לכל הפחות גסה מדי. השיר אף פעם לא יכול להתחיל בנקודה שממנה הוא אמור להתחיל, הוא לא יכול להתחיל בנקודת פתיחה גולמית או בזרזיף דק מדי. כדי שפתיחה של שיר תהיה מהוקצעת, כדי שהשטף יהיה מלא, היא צריכה להיות כבר אמצע.

עמנואל יצחק לוי: לצערי אני מצליח לכתוב שירים רק לאחר לילה ללא שינה ומלא חרדות, סמוך לעלות השחר, ואז אני נרדם. כשאני מתעורר אני מנפה את השירים שניתן להשתמש בהם ועורך אותם בו ביום.

נועה שורק: האופן האופטימלי שבו מתחיל אצלי שיר הוא השראה. פתאום עולות לי שורות פתיחה, מבנה, או מקצב עם כיוון ברור, ואז נותר לי בעיקר לשבת לכתוב אותו. במקרים כאלה אני מוצאת את עצמי כותבת במיטה באמצע הלילה, באוטובוס עמוס או באמצע שיעור. דרך אחרת שבה מתחיל אצלי שיר היא ממש הפוכה: אני מתיישבת מתוך החלטה לכתוב שיר – באירוע כתיבה רב משתתפים, בדייט או לבד. כדי שיצא שיר אני צריכה שמשהו מרוח ההשראה יהיה שם – שיהיה כיוון שאוכל לנתב.

אורי פרסטר: לרוב שיר מתחיל במשפט שמסתובב לי בראש זמן מה. לפעמים המשפט קשור בתחושה כללית שנוכחת, פעמים אחרות הוא קשור בסיטואציה או באדם ספציפי. הרבה יותר "קל" לי לכתוב שיר במסגרת מבנים קלאסיים. בכתיבת וילאנל, למשל, לרוב אתחיל מהשורה הראשונה והשלישית, החוזרות על עצמן. אחרי שהן נוצרות (שוב, לרוב מאותו משפט שהסתובב בראש זמן מה), ומוצאות את מקומן בכל אחד מהבתים הבאים, השאר יגיעו מתוך האילוצים הבסיסיים של המשקל, החרוז והצורה. כמעט אף פעם השיר לא מתחיל כשלם – אני צריכה תוך כדי כתיבה לפענח ולגלות אותו.

איך אתם יודעים ששיר הושלם?

רועי שניידר: אני לא. אבל לפעמים נמאס לעבוד על שיר. בעבר הייתי עובד על שירים עד שלא הייתי יכול לראות אותם יותר, זה לא היה לוקח יותר מכמה דקות-רבע שעה בדרך כלל. היום אני משתדל להעניק לכל שיר יותר זמן, מה שאומר שאני ממשיך לעבוד על שירים גם הרבה אחרי שנמאס לי מהם. עוד לא גיליתי את התחושה ששיר הושלם.

עמנואל יצחק לוי: כשכל מה שאפשר למחוק בו נמחק.

אורי פרסטר: לרוב הידיעה מגיעה כשאני מקריאה את השיר בקול ומקשיבה לו. בהקראה, אפשר להרגיש על הלשון את המילים שלא מסתדרות, את השורות המסורבלות, חריגות במשקל, צרימות בחריזה. לרוב נדרשים כמה סבבי הקראה כאלה, מוטב עם מרווחי זמן סביר ביניהם. אני חושבת ששיר הושלם כשאני יכולה להקריא אותו לעצמי ברצף – כשהוא מתגלגל מההתחלה ועד הסוף ללא כל צורך בעצירה.

אורין רוזנר: א. כשלפחות עוד בן אדם אחד שאני מעריכה נתן לי הערות והתייחסתי אליהן ברצינות, וב. אני לא יודעת, לכן אני מעדיפה לתת לשירים לנוח לפחות חודש בתיקיה. אחרי חודש ויותר, כשאני קוראת שוב, אני פשוט יודעת. לפעמים אני חסרת סבלנות ומפרסמת שירים לא גמורים, אבל זה נובע בעיקר מפחד להיעלם. ואולי זה גם לא נורא כל כך לפרסם שירים לא שלמים. גם שורה אחת יפה זה לא מעט.

שני פוקר: פעם הייתי חושבת שברגע שאני מתחילה יותר מדי לשחק עם השיר, לערוך אותו, לנסות אותו מפה ומפה – זה סימן שהשיר לא עובד. וברגע שהשיר נכתב שלם, ואני עושה בו רק שינויים מינוריים, זה סימן שהשיר טוב. היום אני קצת מפקפקת בגישה הזו. יש שירים שעבדתי עליהם הרבה מאוד ולימים הם נראים לי שלמים. אבל עדיין יש בי איזו הנחה: שכשיוצא משהו כמעט שלם לכתחילה, משהו שלא צריך לערוך בו שינויים, לא לעבוד עליו קשה, זה סימן לשיר שלם.

נועה שורק: כשאני קוראת אותו והוא עובד לי, לאחר שהתייעצתי עם חבר או שניים וערכתי בהתאם לעצותיהם. לרוב זה תהליך מהיר, ואם הוא לא מצליח אני מניחה אותו בצד ולא משלימה את השיר.

אבישי חורי: כשאני חוזר אליו אחרי זמן ומרגיש שלא יכולתי לכתוב אותו טוב יותר.

מה מבדיל דיבור של יום־יום מדיבור של שירה?

אורין רוזנר: הכתיבה היא גרסה ערוכה ומהוקצעת של חלקים בעצמי שאני רוצה להראות לעולם, ואלה יכולים להיות כל מיני סוגים של חלקים – לפעמים חכמים, ילדותיים, פגיעים – אבל בסוף המטרה (הלא מודעת) היא שאֵלה יהיו חלקים שאנשים יתחברו אליהם ויחבבו אותם, ואז יחבבו אותי.

עמרי שרת: אני חושב שכתיבה היא לרוב הקצנה של פן מסוים באישיות שלי. אם יש סבל – עד הסוף, אם יש ביקורת – עד הסוף, אם יש תקווה – גם כן עד הסוף. זה עיצוב של יקום שבו הקול הזה הוא הקול היחיד שנשמע. יש בזה שאיפה לסמכותיות ולכריזמטיות, אבל אני חושב שכלפי פנים. אני נותן את מלוא הבמה לשחקן מסוים, והוא זה שמושל בי. ביומיום אני בדרך כלל לא נותן לעצמי להגיע לקיצוניויות האלה, בכתיבה אני מתמסר אליהן.

עמרי לבנת: יותר מהכול, אני מחפש קול שהוא שלי: שירה שהיא מקום משלי, זמן משלי, שפה משלי. לפעמים זה יוצא מליצי, אבל אני רוצה להאמין שזה לא קשור בסמכות או בכבוד של משוררים (אולי גם, אני לא שולל), אלא בחיפוש אמת אחר משהו אחר, בחיפוש פנטסטי.

יואל טייב: ברגע שאני מרגיש שאני מחפש את הנימה יותר משאני מחפש את המילים, אני מרגיש שאני לא במקום הנכון מבחינת השיר.

עמנואל לוי: שירה במיטבה היא דרמה, ועל הבמה היא מגיעה לשיאה! אני סובל מאוד בערבי שירה, ואם בהטעמה רגילה – עדיף שלא לקיים ערבי שירה! לתחושת, אין הבנה מעמיקה שזה אמור להיות גם כף. ולכן כשאני קורא אני אף פעם לא עומד עם דף, אלא מרים הופעה שלמה. גם הטון הפנימי של השיר מוכרח להיות חי, נושם, מעניין, מפתיע. בנקודה שבה הוא מאבד את חיותו – הוא צריך להסתיים. וזה בדיוק התפקיד של ריתמוס ומוזיקה: להרחיק אותו מהדיבור הרגיל לעולם נשגב יותר, חי יותר.

שני פוקר: אני מבקשת לפעמים להגיע בכתיבה שלי אל גוונים אחרים של קולות. אני רוצה לדבר עם משוררים מסוימים, עם מסורות מסוימות. אני מקבלת פה ושם הערות/שאלות שאני משתמשת בלשון גבוהה, לא יומיומית/דיבורית, ואז אני נזכרת שאולי לאוזניים מסוימות זה צורם, אבל האמת שזה לא מפריע לי.

עד כמה מעסיקה אתכם שאלת המובנות של השירה?

שני פוקר: זה מעסיק אותי, אבל מעסיקה אותי גם הדרך. הרזולוציות. כיצד יבינו ואילו הצטלבויות יהיו בדרך לשם כך. אני חושבת שהשירים שלי נהירים מאוד, ולפעמים זה מעסיק אותי. אבל כל הזמן אני מנסה לשמר גם משהו לא נהיר. להרחיק את השיר מזיהוי יתר או מפענוח יתר. אלה מנגנונים שקשורים בחשש מחשיפת יתר. מה שעוזר לי במקרים האלה, וזה מבחינתי אחד מכוחותיה של השירה, זה למתוח את הקול. להתרחק מקול-אני ביום-יום.

עמרי לבנת: אני מאוד מאוד רוצה קוראים, אני חושב שאני כותב כדי שיקראו, אבל אני ממש לא רוצה – אפילו כמעט דוחה – קוראים לרגע, קוראים גוללים או קוראים שכותבים "ריגשת". הספר והפייסבוק הם מדיומים שונים לגמרי, הם מזמינים קשב הפוך כמעט, ולרצונות ולצרכים שלי הם ממש עוינים זה את זה.

נדב הלפרין: שאלת המובנות מעסיקה אותי, כי אני חושב שכל מיני תהליכים של הפיכת השירה לכתב סתרים אישי מעקרים אותה מכוחה המרכזי כשיחה אחרת ונזקקת בעולם. מצד אחר, שירה אצלי היא המקום שבו עלי לבטא או לנסות לבטא את מה שלא היה די עבורו בדיבור הרגיל... וזו תמיד זירה עדינה מאוד. הרצון לרגש קיים, אבל בעיקר את עצמי. במובן הפשוט שהשירים הגדולים והאהובים ביותר שקראתי בחיי ריגשו אותי עד דמע, וזה כוח שקיים בשיר ואני רוצה להביאו לשירים שלי. אם אני מרגיש שיצרתי חוויה שאין לה נגיעה ברגש, הרי משהו חסר בשיר.

נועה שורק: יותר משאני רוצה להיות מובנת, אני רוצה לדעת שגרמתי לאחרים להיות מובנים – לעצמם או לאחר – דרך השיר שלי. זה נותן לי את התחושה שאני נחוצה, שיש לי מה לתת. זה הסיכוי האחרון שלי למשמעות.

הרבה שירים של הקבוצה הזאת נכתבים מפנייה לסמכות: למורה, לפסיכולוגית, לאלוהים כמובן. מה המשמעות של כתיבה כזאת מבחינתכם?

עמנואל לוי: לאן אתה רוצה שנסתכל אם לא למעלה? לדעתי המבט (ולענייננו, הדיבור) בגובה העיניים הוא יותר נרקיסיסטי. צריך הרבה יהירות כדי לחשוב שהחיים שלך, השפה שאתה מדבר בה עם חברים שלך בווטסאפ, המוצא שלך וכו' מעניינים מישהו. רק כשאתה מפסיק להיות אתה ומתחיל להיות משהו אחר אתה מתחיל להיות מעניין. שירה היא קודם כול פנייה החוצה, ויש דברים נערצים או דברים דוחים. על הדברים הנערצים כותבים שירים. וגם כדי לכתוב שירים על הדברים הדוחים, צריך להעריץ אותם.

אורין רוזנר: אני חושבת שככה אני כותבת או לפחות כתבתי עד עכשיו: מתוך רצון להוכיח לאנשים (אמתיים או מדומיינים) שאני מתוקה ורגישה ואהיבה. שממש ממש כדאי לאהוב אותי. גם כשהשיר "מטורף", הוא איכשהו מטורף בגבולות המתקנים. אני לא אכתוב דברים ממש קשים. בא לי לסיים ב"חבל", אבל דוגרי, לא, לא חבל, אני לא רוצה לכבס את הכביסה הבאמת מלוכלכת בחוץ. למה לי? אני לא כותבת לעצמי, ובטח שלא מפרסמת בשביל עצמי. אני מפרסמת כדי להרוויח משהו מהעניין, ומכיוון שכידוע לכם כסף לא מקבלים, אז מה אפשר לקבל חוץ מאהבה ונספחיה?

אבישי חורי: אני קצת לא מאמין לך. יש בכתיבה שלך אינטימיות ואינטרוספקטיביות שאין מצב שנכתבו רק כדי "להרשים", אני בטוח שהמפגש עם המקומות האלה היה משמעותי גם עבורך.

אורין רוזנר: למה, הנה, תראה איך הן הרשימו אותך, האינטימיות והאינטרוספקטיביות.

אבישי חורי: את לא מרגישה שיש משהו מרפא בחשיפה?

אורין רוזנר: ברמה מסוימת – כן. ברמה אחת מעל זה – תחשוף עם הפסיכולוג ועם אוהביך. לא עם כל העולם.

יואל טייב: אני לא כותב כדי להתנאות או כדי להיאהב. להפך: הארוס של הכתיבה הוא בראש וראשונה התנגדות, בשבילי. גם לעצמי, גם לעולם.

עמרי שרת: אני לא חושב שאני משתמש בכתיבה שלי כדי לייפות את עצמי. אני משתמש בה כדי לבוא חשבון עם עצמי. הצורניות היא לפעמים חלק מהאכזריות. הצורניות היא סוג של מאגיה. אני כותב ככה קודם כול בשביל להיכנס לאיזו סחרחורת, לאיזה כישוף. זאת בעיניי קודם כול תנועה של התמסרות. זה יכול להיות לנסיקה לגבהים, וזה יכול להיות להתרסקות. הנשים הגדולות והלא מושגות בשירים שלי הן אולי "דמויות סמכות", אבל לא נראה לי שזה ניסיון להרשים אותן. זה ניסיון לרסק את עצמי טוטאל לוס מולן.

אורי פרסטר: הדיאלוג שלי עם השירה קשור בהחלט בדיאלוג עם הטיפול ועם הפסיכולוגית, ולא רק בשירים שממוענים ישירות אליה. אבל אני לא מרגישה שזה קשור בצורך להראות לה עומק, אלא באיזה מעקף שאני עושה באמצעות השירה כדי להגיע אליה ולכל מיני סמכויות אחרות, וזה בהחלט קשור לממד נרקיסיסטי. דווקא כאן, דרך

הפנייה לפסיכולוגית אולי, השירה כן משמשת לאינטרוספקציה אותנטית וזום-אאוט, באמצעות השפה השונה שלה. כמו שהטיפול שונה בשפה שלו מהיום-יום ומאפשר לראות בו משהו שלא היה נראה באמצעים אחרים.

שני פוקר: אני חושבת שהרצון להרשים פירושו להיות יפים יותר, במובן הטוב: הוא יכול להביא אדם עד קצה היכולת. ולזה יש הרבה משמעויות.

נועה שורק: תכלס, הדמות העיקרית שאני כותבת אליה היא לעצמי. יש כמובן הצצות פרוידיאניות כאלו ואחרות, אבל לרוב אני נרקסיסטית רגילה.

ולעניין אלוהים, או דתיות כלשהי?

רועי שניידר: אני חושב שאנחנו דור הרבה יותר דתי מהדור שלפנינו, וזה מתבטא בראש וראשונה באידאולוגיה נוקשה של מוסר אבסולוטי. החיפוש האובססיבי אחרי אמת, יופי וצדק הוא מה שהופך אותנו לדתיים יותר מקודמינו.

יואל טייב: עניין התאולוגיה נוגע בי בשלוש רמות. קודם כול, התאולוגיה היא אחת הפרזמות שדרכן אני מרגיש את הדחיפות לקרוא שירה ולכתוב שירה, כלומר, את החרדה הקיומית מפני עולם שאין בו שירה. דבר שני, הליטורגיה, מבחינת העבודה הטכנית שלה, מבחינת מגבלות הז'אנר, וגם מבחינת העמדה הנפשית שהיא דורשת, מושכת אותי ומפרה אותי. דבר שלישי, העולם הדתי, הנוצרי והיהודי כאחד, עם הפירון האמנותי שהוא כומס, תמיד יהיה נקודת יחס מרכזית עבורי.

עמרי שרת: אני לא מאמין בכוח גואל של השירה, אני מנסה לחדש ולשבור את המוסכמות של עצמי, מה שאני לא עושה בפרקטיקות הדתיות שלי. הדמיון היחיד בין דתיות לשירה הוא ששתיהן צורות תקשורת נואשות עם משהו בלתי נגיש בהגדרה.

נועה שורק: אני עסוקה רוב הזמן בלהצליח להיות לא דתייה. והאמת שזה עובד טוב עם האופי שלי, שנוטה לרציונליזם ולצינייות. אבל שירה היא קצת עקב אכילס שלי, כי אי אפשר להיות ציניקן אמתי או רציונליסט אמתי, ועדיין לכתוב שירה. השירה שלי דתית במובן הזה שאני לוקחת אותה מאוד ברצינות, שהיא דרך המילוט שלי מהמציאות, באותה צורה שהדת משמשת לכך. מעבר לזה יש בי רצון לדמות את האקסטזה הדתית בחלק משיריי. אני מאמינה שזו אחת השפות הנכונות ביותר לשירה – להיכנס למקצב שמשלט עליך.

אבישי חורי: באתי מבית דתי ועזבתי אותו, שתי חוויות שלכל אחת בפני עצמה יש מספיק משקל רגשי כדי לפרנס כמה וכמה שירים. בהתחשב בעובדה שהמוסדות הדתיים שבהם למדתי דיברו בשפה מאוד לא רגשית, אני דווקא רואה את העיסוק בשירה אולי כאיזו תגובת נגד לעולם ההוא. ואף על פי כן, ארון הספרים היהודי ככל הנראה ימשיך להיות המטען הרוחני המשמעותי ביותר שיש לי, ועולם הרפרנסים וההקשרים שלי ייטה אליו לעתים קרובות. אולי זו גם איזו אמונה בכוחן של מילים, ונגישות יחסית לעברית לא עכשווית.

עמנואל לוי: הרבה שנים ראיתי את השירה כעשייה דתית לחלוטין, את הכתיבה כמעשה של קידוש שם השם בעולם. גם כשכתבתי על אלוהים בהומור או בשנאה, הרגשתי שאני מנפיק את אלוהים בלבם של אנשים שאין בהם אמונה, וזה גרם לי שמחה. ככל שנעשיתי דתי באמת והתחלתי לשמור מצוות, הבנתי שאין לזה דבר וחצי דבר עם כתיבת שירים, ואם זה לא מספיק – גם כמה מהמצוות הגדולות ביותר איני מצליח לקיים כהלכתן. ולכן הדתיות עבורי כיום היא יותר מצפן כללי בעבודת השירה, שמזכיר לי להתעסק בדברים החשובים – הנשגב, היקום, הטבע.

נדב הלפרין: אני בפירוש משורר דתי, יותר משאני אדם דתי אולי, כלומר אני אדם דתי של שירה יותר מאשר אדם דתי של יומיום, במובן כלשהו. אבל התודעה שלי היא דתית, זה בכלל לא נוגע לשאלה תאולוגית כזו או אחרת, אולי מלבד המבט המצועף שאני לוטש על העבר. לא על העבר כמכלול שכולו טוב, אלא כמאבק. וסימני המאבק של השירה הם ניסיים בעיניי. אין לי דרך אחרת לומר זאת.

שני פוקר: דווקא כמי שפחות מזוהה כך מבין הקבוצה הזאת – אני מוצאת רצון עז להעמיק בארון הספרים היהודי. אני מתעסקת במחקר באוניברסיטה בשירת ימי הביניים, והקרבה לכל זה הגיעה אצלי דרך הספרות.

בהסתכלות סוציולוגית זריזה ברור שבקרב בני דור המשוררות/ים ילידי שנות התשעים יש אחוז ניכר הרבה יותר מאשר בעבר של מזרחים, להט"בים, דתיים/ם דתל"שים, וכו'. האם מבחינת השירה זאת תופעה משמעותית בעיניכם?

עמרי שרת: לא. כן, במובן הזה שאנשים מרגישים בנוח לכתוב על יותר דברים – זה טוב. אבל כשאנשים משתמשים בשירה כקרדום לחפור בו למטרות חוץ-שיריות, או בזהות שלהם כדי לבנות "פרסונה" משוררית – השירה יוצאת נפסדת. המטרה של האמנות היא לגלות לנו משהו עמוק על טבע האדם, וכל שימוש אחר בה מחמיץ את המטרה.

רועי שניידר: כן, בוודאי, יותר קולות נשמעים כי יותר אנשים מרגישות. ים בנוח להישמע. אני חושב שהעובדה הזאת משמעותית גם לשירה – השירה תמיד עוברת בתווך של קול של אדם. כשהקול הזה חריג מאיזושהי בחינה, זה מוסיף לסיכוי של השירה להיות חריגה. חריגות היא מצרך חשוב בתחום השירה.

יואל טייב: באופן כמעט אוטומטי אני נמשך למשוררים הומואים, למשל. אני לא יודע כמה מזה הוא עניין טכני, כלומר עניין של עיסוק בשאלות של נטייה מינית או של אהבה הומואית. אני חושב שזה דבר עקרוני הרבה יותר: הלוך הנפש של המשורר ההומו נכון לצרכי הרבה יותר, והפריזמה שדרכה הוא רואה את העולם היא מעניינת יותר מבחינתי. במובן הזה, ברור לי שזו ברכה גדולה וברור לי שהתופעה הזו, בישראל כיום, היא תופעה משמעותית וברוכה מאוד.

נועה שורק: מבחינה תרבותית רחבה זו ברכה וזו תופעה משמעותית. כל כניסה של קול נוסף ושל גישה נוספת לחברה ולשפה היא משמעותית. אבל אני מאמינה ששירה גדולה

היא שפה מאוד יחידינית, ולכן הגיוון המהותי הוא גיוון שלא תלוי בכותרות חברתיות. גם עמיחי וגם אצ"ג היו גברים לבנים סיסג'נדרים, וכמעט שאי אפשר להשוות בין השירה שלהם. כך גם לגבי וולך וגולדברג: שתי נשים אשכנזיות שכתבתן רחוקה זו מזו כרחוק מזרח ממערב. כל גיוון בתכנים, בנקודת המבט, בעגה ובשימוש בשפה הוא משמעותי, לא משנה מאיזה מגדר, מוצא או אמונה הוא מגיע.

עמנואל יצחק לוי: ההתפתחויות הללו תרמו הרבה לגיוון בשירה, ואין להקל בכך ראש, אבל לפי שעה הן לא חידשו הרבה מבחינת הצורה או התמטיקה. אופקים חדשים ייפתחו אולי אם משוררים סטרייטים דווקא יכתבו שירה להט"בית, ומשוררים דתיים יכתבו שירה חילונית, ומשוררים חילוניים יכתבו שירה דתית! אבל לשם כך דרוש אומץ רב ולמעטים יש אומץ כזה. מה שאני מנסה לומר בעצם הוא, שאני נוטה לחשוד ברבים מהמשוררים (ובעצמי בכלל זה) שהם פחות חד-משמעיים מהשירים שלהם – בשייכותם המגדרית, הדתית או התרבותית; אבל כשנקלעים להזדהות מסוימת קשה מאוד להיחלץ ממנה.

כולכם התחלתם לפרסם שירה כשהרשתות החברתיות ברקע. איך זה השפיע עליכם?

עמרי שרת: אני משתדל מאוד לא לחשוב על הדברים האלה. לפעמים אני מפרסם בפייסבוק באמצע הלילה בכוונה, כדי להתנגד למחשבות האלה. עם זאת, כתיבה היא בעיניי צורת תקשורת, וכשאני כותב זה מתוך רצון לנהל שיחה, ולכן אני שמח מאוד בפורמט. לפני שהייתי מפרסם בפייסבוק, היה מאכזב מאוד לפרסם בעיתונים – יש איזושהי ציפייה שיקרה משהו, והיא לא מתממשת. הרצון להיות מובן כמו מגיע לשוקת שבורה. בפייסבוק תמיד יש תגובות כלשהן, לפעמים נוצרות גם שיחות פרטיות. השיחות האלה הן מה שמביא לי מזור.

נועה שורק: זה נורא לא רומנטי בעיניי, אבל תכלס התחלתי לכתוב שירה באמת בזכות הפייסבוק. זה התחיל מכתובת שיר אהבה נכזבת לבחור שניתק קשר (והפייסבוק היה המדיום היחיד המשותף בינינו), ובזכות השיחה עם שלושת הקוראים שהיו לי התחלתי לפתח את הכתיבה שלי, במובן מסוים ממש מתוך מחשבה על הקהל, שלשמחתי גדל מעט והגיב בצורה שכיוונה אותי לדיוק ושיפור. בסופו של דבר יש חפיפה רבה בין קוראי כתבי העת וספרי השירה לבין כותבי השירה, ואני מרגישה שפייסבוק מצליח להוציא את השירה לרשות הרבים. שירה מתאימה כביכול לפורמט רשתי וצער בשל האורך שלה, המקצב והשנינות. עם זאת, אני רואה איך הרשתות החברתיות הדגישו, הגבירו והרחיבו את התפקידים היותר "נחותים" בעיניי של שירה: שירה כפורמט שדרכו ניתן להעביר בצורה קלילה ואמנותית מסרים פוליטיים, חברתיים או אישיים. יש אינפלציה מטורפת של משוררים פופוליסטיים, ומאחר שאין עריכה וסינון, הרמה הממוצעת נמוכה מאוד, מבחינה אמנותית ותוכנית.

שני פוקר: אני מוצאת הרבה יופי ועניין בפייסבוק, בענייני ספרות. באופן אישי אני מתייסרת מאוד לפני שאני מעלה שיר לפייסבוק. זו גם חרדת הקהל וגם רצון לאהדת

הקהל בו זמנית, אבל לא רק. זה הקושי להתמסר לפרויקט המיתוג העצמי. יש משהו נוח מאוד בפרסום שירה בכתב עת, ספר וכו', שאת כאילו מופרדת מזה. את לא באמת שם כשעיניים יפגשו את זה. אבל לצד זאת, בפייסבוק יש הרבה רעשי רקע והסחות דעת, ביזור של ידע וסמכות, שפוגמים גם באיכות השירה.

אבישי חורי: כבר אמרו חכמים, No man is an island. השיפוט הפנימי והשיפוט החיצוני מתערבבים כל הזמן, לפחות אצלי, בתהליך הכתיבה. לפעמים הם מסכימים אחד עם השני, אבל יש גם מקרים הפוכים. אני אוהב את הפרסום בפייסבוק ואת הסיפוק המידי שהוא מאפשר, גם את החשש שיעשו לי 'הקיץ של אביה' וגם את הדופמין של הלייקים. נרקיסיזם? לא אכזיש.

עמנואל יצחק לוי: הסוגה הספרותית החשובה ביותר כרגע היא הווידוי. אמנים ומנהיגים אוטוריטריים מתמללים את חייהם בטוויטר, קבוצות הווידויים הקולקטיביים הן שמחזיקות את פייסבוק בחיים, וידוייהם של בודדים ב־me too מחוללים מהפכה חברתית אוניברסלית. ההשפעה של כל זה על השירה העברית חיובית הרבה פחות, והיא הופכת בהדרגה לתא־ודוי קולקטיבי, שבו משוררים רבים (ובהם גם מוכשרים!) בוחרים לגלם את החוטאים, ומתמללים לפרטי־פרטים ובלי מאמץ סגנוני את תולדות חייהם הבנאליים, שעה שהקהל מוחא להם כפיים ומשחק במקומם את תפקיד הכומר.

מי המשורר/ת העברי/ת האהוב/ה עליכם ביותר? (שם אחד, בבקשה...)

אורי פרסטר: אם חייבים לבחור אחת – חדוה הרכבי. הספר "ראנא" הוא הספר שקראתי הכי הרבה פעמים בחיי, והשירים לראנא התנגנו בתוכי כמו מנטרה במשך תקופה ארוכה. ברור לי שהם השפיעו עליי באופנים מודעים ובלתי מודעים. אני חושבת שהושפעת מאוד מהפנייה החוזרת והנואשת אל דמות נוכחת־נעדרת, מעצמת הכמיהה והדבקות בדמות האישה הזו, הספק־אמתית־ספק־מדומיינת, שמחיה וגם מוציאה מהדעת. יותר מכול, הושפעתי מהמנגינה של השירה שלה, מהאופנים שבהם היא מייצרת מוזיקה בשפה. מהמבנים הקצביים, החזרתיים, שנבנים ומתפרקים שוב שוב לאורך השיר, כך שהשירה נהפכת למעין תפילה פנימית.

רועי שניידר: אם אני נאלץ לבחור שם אחד, זה אורי צבי גרינברג. אני חושב שהוא עשה בשפה דברים שבמשך הרבה זמן חלמתי וניסיתי ואמשיך לנסות לעשות אותם. מה שהוא עשה בשפה בעיניי הוא שימוש כמעט מדעי. עברית לא הייתה שפת אָמו של אצ"ג, אבל הוא יצר בה תרכובות של לשונות שונות, של מבעים שונים ושל צלילים שונים שמיחדות אותו לחלוטין בנוף הישראלי.

עמנואל יצחק לוי: אלכסנדר פן. שירו 'פלישת הרובוטים' היה הראשון שקראתי על במה. הייתי בן 13 כשנחשפתי לפן, והוא היה ההתאהבות השנייה שלי (אחרי שלונסקי); הערצתי וניסיתי לחקות את תמונת העולם הדיכטומית שבשיריו. הוא (לצד רטוש) היה המשורר היחיד שכתב על אהבה ועל שנאה בעצמות שהרגשתי אותן, מבחינה פסיכולוגית

ופוליטית. קינאתי בו על שהמציא לעצמו ילדות, וקיוויתי שיום אחד בנות ישימו לב גם אליי.

אבישי חורי: כיום זה ישראל אלירז. אני לומד ממנו את סוד הצמצום.

האם אתם קוראים שירה בשפות שאינן עברית? אילו משוררים לא עבריים השפיעו עליכם?

עמרי לבנת: אני קורא ומשתדל לתרגם שירה מערבית, ואני קורא מעט גם בשפות אחרות (אנגלית, צרפתית וגרמנית). למעשה, הספר שלי נולד מתרגום; כשקראתי לראשונה את הספר היפהפה 'שירי מהיאר איש דמשק' של המשורר הסורי אדוניס גמרת בדעתי לתרגם אותו, ואכן התחלתי, ואפילו פרסמתי כעשרים שירים מתוכו ב"הו!". אבל ככל שהמלאכה התמשכה הבנתי שעדיף – לאדוניס ולי – שאניח לתרגום, ופשוט אכתוב את הספר הזה מחדש, עם ההתאמות והשינויים המתבקשים. כך התחלתי לכתוב את 'מלאכי' – בהתחלה ממש עם גלגלי-העזר של אדוניס, ואחר כך התקדמתי לבדי.

יואל טייב: לרוב אני לא קורא שירה בעברית. גם אם יש משוררים נהדרים בעברית שאני אוהב וקורא, ברמת המקור, ההיצע הפואטי של העברית דל מאוד וההיצע הפרוזודי דל עוד ממנו. אני חושב שהייתי צריך את האנגלית, את הצרפתית, את הספרדית, כדי להבין משהו עקרוני מאוד על השירה, על המנעד הרחב ביותר של הריתמוס, תנועות הנפש, המשחקים השפתיים שיכולים להיות חלק ממנה; ואת זה למדתי משקספיר, מוורלן, מהומרוס, מלורקה, מאפולינר, מבודלר, מברכט. יש בי תמיד התחושה שאני צריך לחזור לעברית מלא באותן שפות זרות ולנסות באיזה לחש אלכימי לצרוף זהב מן העופרת של העברית. אני לא אומר שהשפות האחרות טובות יותר, אלא שהעושר האמנותי שהן מציעות, הריבוי העצום הזה של דרכי שירה, היתכנויות שירה, הן אוויר לנשימה כדי שאוכל לכתוב.

רועי שניידר: אני לא מרגיש כלפי אף משוררת לא עברית הערצה כמו שאני מרגיש כלפי משוררות עבריות. רשימת מכולת שנכתבה בעברית עשויה לרגש אותי יותר מאשר פאר היצירה העולמי. אני לא מחפש בשירה את הגדולה, אני מחפש את האינטימיות שמחוללת דברים בתוכי. משוררים שאני מרגיש זר להם ולתרבות שלהם, גם אם הם מרשימים אותי מאוד ואפילו מרגשים אותי, מהם אני לא מצליח להזדעזע או לגדול.

אורין רוזנר: אני קוראת מעט שירה באנגלית – זה מצריך ממני מאמץ כפול, גם מבחינת הנכונות הרגילה בקריאת שירה שלא להבין "עד הסוף" וגם באפשרות ממש לא להבין מילה מסוימת או ביטוי. ובכל זאת, המאמץ הזה בדרך כלל מאוד משתלם.

נדב הלפרין: לצערי רק אנגלית היא שפה שאני באמת שוחה בה, ומחוץ לה אני נעזר בקביים של התרגום. אי אפשר להבין שירה עברית בלי להבין את השירה שמחוץ לעברית, ואי אפשר להיות חוליה בשרשרת השירה העברית בלי להבין שהיא משתרגת בשירה שאינה עברית. המשורר הלא עברי האהוב עליי הוא ויליאם באטלר ייטס – מחד גיסא

הרומנטיקה העמוקה והנרגשת שלו, מאידך גיסא הביקורת על הרומנטיקה הזו וההכרה בשבירותה, ועל הכול מנצחת מוזיקליות מופלאה, אבל כזו שמודעת לצורך לחרוג לעתים מקסמו של הניגון.

עמנואל יצחק לוי: פושקין הוא המשורר האהוב עליי בעולם, והשיר 'גבריאלדה' (שייחוסו אליו שנוי במחלוקת) הוא השיר האהוב עליי בעולם. אפשר שלאהוב את פושקין בלי לדבר רוסית זה לאהוב פיצה של אמריקאים. אבל קראתי הרבה ממנו ואני מרגיש שהצלחתי לעמוד על רסיס מהגאונות שלא אבד בתרגומים – השילובים המופלאים בין אפיות היסטורית והומור, פנטזיה ופוליטיקה, שלמות הצורה ושרבה, ואינספור משלבים רגשיים ולשוניים.

האם אתם חשים כפטריוטים של העברית?

רועי שניידר: כן. בעיניי העברית החדשה היא לא פחות מנס. אבל גם עברית על רבדיה העתיקים היא שפה שאני מאוד מאוד אוהב. אני מוצא את עצמי מודע למטענים של אלפי שנים במילים שאני משתמש בהן, מה שיכולה להרגיש רק מי שכותבת בשפה עתיקה, אך גם ממשש את הצלילים וחווה את המילים באופן חושי או סינסטטי שיכול להרגיש רק מי שכותב בשפת אם. השילוב היחיד במינו הזה מרגש אותי בכל פעם שאני משתמש בעברית, וביתר שאת בכל פעם שאני שומע מישו משתמש בעברית באופן שהיה עבורי בלתי־צפוי.

שני פוקר: כן. אהבה עמוקה. כמו עבד רק בנקבה אבל לא שפחה. וגם זכות גדולה. וצריך לממש את הזכות: למשל לקרוא שירים שנכתבו לפני מאות ואלפי שנים. מה שאין לשום אירופה או אמריקה ללא מילון.

נדב הלפרין: לחלוטין, מפני שפטריוטיות של העברית היא לא רק איזשהו רגש לאומי שמופנה למה ששלך או למה שגדלת בתוכו, זוהי פטריוטיות כלפי העבר של הכתיבה העברית, מהנת"ך דרך התלמוד ועד הנה. היכולת לכתוב בעברית היא היכולת לקחת חלק בכל אלה, והיכולת הזו מעניקה למשתמש בה עושר כמעט מן ההפקר.

נועה שורק: כן. פחות מכיוון פוליטי ויותר מכיוון אמנותי של הערכת העושר של השפה ורצון לתת לה כבוד ולהשתמש בה נכון. מחפשת את עצמי בתוך השיח הפמיניסטי השפתי, שהופך את העברית ליותר קשה להכלה, העברית היא סקסמינאקית.

עמרי לבנת: לא, אני פשוט אוהב את העברית.

עמרי שרת: פטריוט מילה חלשה, הייתי אומר קנאי. בספר שלי יש רק מילים לועזיות בודדות, במקומות שלא הייתה בהם בררה כמו "רפלקס" או "אוניברסיטה", והתענוג הכי גדול שלי בכתיבה היה להשתמש כחרוז במילה "נמבזה", או לכתוב את השורה "מרוטפש וסטול עפעפיים". אני נמנע במכוון מסטיות מהתקן ואני מעדיף לוותר על שורה טובה בשביל זה. חלק מזה קשור לאופי השמרני שלי, וחלק מזה נובע מתוך תחושת שליחות. כתיבה קובעת עובדות בשטח, מעצבת משהו בשפה. ולי חשובה התרבות העברית

העצמאית ושימור הקשר למקורות ההיסטוריים התרבותיים והדתיים שלנו. סגנון הכתיבה הוא חלק מהבחירה להיות חוליה בשרשרת הדורות הזאת.

אורין רוזנר: לא, זו פשוט השפה היחידה שאני יודעת, וגם אותה – לא על בורייה. אני מרגישה הרבה פעמים שאני בעיקר עסוקה בפגיורטיביות של הלשון, ופחות בשפה עצמה. זה עניין שאני מאוד רוצה להתפתח בו. כלומר, אני משתמשת בשפה כי היא הכלי שהכי נגיש לי בשביל לשחק באמצעותו ברעיונות, במטפורות ובדימויים, לצייר אתו, לברוא אתו דברים משונים ומעניינים. יכול להיות שבאותה מידה, אם היו לי הכשרונות המתאימים, יכולתי לעסוק גם בקולנוע או במוזיקה.

יואל טייב: יש בי שניות גדולה בכל מה שנוגע לשפה, אולי משום שגדלתי בבית דו-לשוני. אני יודע שהעברית טבועה בי באופן עמוק מאוד, אבל אני גם מרגיש לעיתים קרובות שהיא לא יכולה למלא את כל צרכי הלשוניים והפואטיים. בגיל צעיר מאוד התחלתי לקרוא שירה בשפות אחרות, ואם אני רוצה להחשיב את העברית הקלאסית כשפה נפרדת ביחס לעברית המודרנית – תנועה טבעית בתור בן לאב שלמד עברית קלאסית כמעט שני עשורים לפני שיכול היה לדבר מילה בעברית מודרנית – מעולם לא שקעתי באמת בתוך הוויית השירה העברית המודרנית בתור קורא. אני מרגיש פעמים רבות זר לעברית, לפעמים אני מרגיש שאני בן חורג שלה, ולפעמים אני מרגיש שהיא לא אימא טובה דיה. אני כותב בה בעל כורחי, בשמחה רבה ומתוך תודעה היסטורית עמוקה – אבל גם מתוך רצון מתמיד למרוד בה ולנקוע מתוכה.

האם יש משוררים – מההווה או מהעבר – שיצירתם מעוררת בכם רתיעה?

רועי שניידר: בוודאי, רבים מאוד. אבל אני משתדל להתגבר על זה. במשך שנים עוררו בי משוררות ומשוררים רבים רתיעה, גם כאלה שאני אוהב מאוד עכשיו. מבחינתי זה כמו מאכל. במשך שנים לא אכלתי פטריות, בטטה או ארטישוק. עם השנים, הצלחתי לתת לכל אחד מאלה מקום וחוויה אינדיווידואלית שדרכם אני מבין אותם בהקשר שלהם. באותו אופן כך הצלחתי להתגבר על רתיעה מדליה רביקוביץ או מביאליק למשל. משוררים שכרגע יש לי רתיעה מיצירותיהם – יש גם כאלה, למשל אהרן שבתאי או עדי קיסר. אבל אני לא משלה את עצמי, ייתכן בהחלט שבעתיד אלמד לאהוב גם אותם.

עמנואל יצחק לוי: מעולם לא גיליתי זאת לאיש, אבל איני מבין את שירתה של דליה רביקוביץ. כל מה שהיא כותבת עליו זר לי לחלוטין. נתתי לה יותר מהזדמנות אחת, ובכל פעם איני מצליח להישבות בקסם. עולמה של דליה רביקוביץ הוא עולם שבו גם הקשים שבכאבים וגם העמוקות שבתהיות מתוארים בצבעי מים עדינים. איני מצליח להזדהות עם העולם הזה, שאין בו כמעט יצר הרע או אשמה. כשאני קורא בה אני מרגיש שאני קורא תיאורים של רגשות או יחסים מבעד למפל מים ולא את הדבר עצמו.

עמרי לבנת: אני נרתע – כמעט באופן גורף – משירה פוליטית, ובייחוד משירה שעוסקת

בסוגיות פוליטיות מקומיות ועכשוויות. קשה לי מאוד להתעניין בשיר שיש לו "מסר". אני יודע שאני מפסיד בכך הרבה, אבל אני לא חושב שצריך לקרוא בכוח. נועה שורק: קשה לי עם שירת זלדה. היא לא מספיק מרשימה אותי מבחינה אמנותית, הגבול אצלה בין שירה לקטעי יומן או לטקסט דתי לא מספיק חד לטעמי.

בנוגע לבמה שבה הדברים האלה מתפרסמים, ל"הו!", אתם חושבים שהיא יצרה איזו פתיחות מחודשת לתוויות שדבקו בה, לחרוז, למקצבים קבועים? לפחות אצלכם.

רועי שניידר: "הו!" עודד אותי בעיקר לחשוב שכתובה שקולה וחרוזה היא לגיטימית ולא מוקצית. משהו בשימוש בסדר ובשבירתו להעברת רגש כנראה מדבר אליי. לא ממש ידעתי אז מה זה רגש ולא לגמרי הבנתי איך אני רוצה להביע אותו, אבל כבר אז האסתטיקה הזאת משכה אותי בלשוני באופן שלא יכולתי להתנגד לו.

עמרי שרת: אצלי זה מתחיל מבורות. כל מה שהכרתי היה פזמונים ושירי משוררים מולחנים, לא ידעתי שיש קטע כזה לכתוב חופשי ולא מוזיקלי. מההתחלה כתבתי במקצב ובחרוזה, ורק אחר כך סיפרו לי שאני מיושן ולא מעודכן. מההתחלה הייתי צריך את המוזיקליות בשביל הכתיבה. בלעדיה האנרגיה של השיר הולכת לאיבוד. ולקחו גם הרבה שנים להיות מיומן מספיק בקריאת שירה כדי להצליח לקרוא שירה לא במשקל. אסתטיקה פועלת על מקומות בנפש שנמצאים מחוץ להבנה, וחוסר ההבנה הזה הוא אחד מהדברים שאני כותב בשבילם ובגללם.

אורין רוזנר: אני חושבת שאצלי העניין הזה די גולמי, כלומר יש לי איזה חוש פנימי למקצב, אבל מטעמי עצלות ובערות הוא נשאר רק ברמת ה"להרגיש" את זה. אחרי הספר הראשון אני מנסה לכתוב שירים אחרים, עם קצת יותר דגש לכל הפחות בחריזה. אבל כן, אולי בגלל "הו!" אני כן מרגישה עכשיו שזה החלק אצלי שצריך להשתפר. והאמת, כשאני חושבת על זה, כשקרה שהלחינו את אחד השירים שלי, הרגשתי פתאום את ה"חריקות" של השיר שלי, וזה הבהב לי בתור משהו שאני רוצה עוד להתקדם איתו. עשיתי סיבוב וחזרתי בסוף למוזיקה.

יואל טייב: משקלים קלאסיים תמיד היו משהו שעניין אותי ושנגע בי באופן עמוק, שמעתי אותם תמיד באוזן ורציתי לחקור אותם תמיד בין האצבעות. הפן הזה של השירה דווקא אף פעם לא דרש ממני מאמץ, ותמיד המשקל, או לפחות רוח הרפאים של המשקל, הייתה מאוד טבעית גם בקריאה וגם בכתיבה שלי. אני חושב שהפן ההשבעתי של השירה נורא חזק, ומניח אותי באופן כמעט קטגורי בתוך ריתמוס כלשהו. זה לא קשה או קל, זאת פשוט המלאכה הבסיסית של הכתיבה מבחינתי. אני לא תמיד כותב במשקל, אבל אני תמיד יוצא מנקודת פתיחה שמלאכת השיר דורשת עיסוק בפרווזוידה, גם אם היא פרומה. "הו!" במובן הזה נתנה לי איזו גושפנקה, אבל היא לא הולידה בי את הצורך הזה, אלא רק נתנה לו מקום. **נדב הלפרין:** אני חושב שעבורי כנער, שביקש לכתוב בחרוז חופשי דווקא, והייתה בו אז

התנגדות מסוימת ל"הו!", כתב העת הזה היה תזכורת מובהקת לאפשרות של רצינות. מה מושך אותי כיום לחרוז ולקצב? המוזיקה. מאז ומתמיד שירים שהייתה בהם מוזיקליות, שהתנגנו ולא רק נקראו, שבו יותר את לבי, משכו אותי יותר. זה עושר נוסף שמתאפשר בשירה, ולהתעלם ממנו זה לגזור על עצמך עוני. לפעמים העוני נצרך, אבל הוא לא האידיאל.

שני פוקר: באופן כללי חסרה קצת פרספקטיבה, אבל גם אני מזהה שיש ריבוי שירים ומשוררים שרוצים את הצורה. קשה לי לומר אם עליי באופן אישי השפיע מהלך "הו!", אבל יכול להיות שהאדוות הגיעו גם אליי. הרצון למוזיקה הוא מושרש יותר. ואצלי גם קשור בוודאי לזיקה לשירים מולחנים.

אבישי חורי: אני חושש שמה שמושך אותי לחרוז ולמקצב הוא הרבה פעמים אוטומט. קל יותר לחרוז, לפעמים, מאשר להתעקש על אמירה או ניסוח שיהיו נאמנים לתחושה או לתמה שרציתי להעביר. זה כמו ההבדל בין לענות מיד לפסיכולוג שלך לבין להשתהות רגע עם השאלה שלו ולחצוב את התשובה מרובד עמוק יותר. כיום אני דווקא מנסה להילחם ברפלקס הזה, ולומר דברים "מדויקים" גם אם אינם בהכרח יושבים טוב עם המשקל או החרוז.

עמרי שרת: אני ממש לא מסכים אתך, אבישי, אפילו להפך. כתיבה בלי המגבלות של חריזה ומשקל היא הקלה יותר והמהירה יותר. כשיש תבניות להתאים את עצמך לתוכן, אתה צריך לחשוב הרבה יותר איך לומר את מה שאתה רוצה לומר.

אבישי חורי: אני צולח די בקלות את המגבלות האלה, ולעיתים קרובות כשיש חרוז שיושב טוב וקרוב מספיק לכוונה המקורית שלי – אני נוטה להסתפק בכך. כדי לבחור מילה אחת מתוך כל בליל המילים שבמילון, אני מרגיש שאני צריך פינצטה, קור רוח וסבלנות שעשויים להזכיר משחק דוקים. כשטקסט מחורז או מתנגן, קל יותר לפטור אותו כ"שירה". אבל בשביל העומק הרגשי אני לפעמים מבקש חופש רב יותר.

האם כיום השירה בישראל היא סוגה נידחת?

אורי פרסטר: כן, אבל זה מה שאני אוהבת בה.

יואל טייב: התרבות בישראל היא עניין שולי כל כך, שקשה לחלק בתוכה בין השירה, הפרוזה, המוזיקה או האמנות הפלסטית. אבל אין ספק שהשירה בישראל חסרה את עמוד השדרה ההיסטורי שיכול היה לתת לה איזו גושפנקה. אם נוסיף לזה את אי-הבהירות הסמנטית שנובעת מכך ש"שיר" בעברית הוא גם song וגם poem, נקבל הווייה לשונית ותרבותית שבה לפואטיקה או לליריקה אין מקום מובחן ועקרוני בתוך העולם התרבותי הישראלי. בשנים האחרונות קורה משהו בתחום הזה, אני לא יודע עדיין מהו בדיוק או מה טיבו – אולי רק במרחק של כמה עשורים נוכל להבין אותו כמו שצריך.

עמנואל יצחק לוי: היא אינה סוגה נידחת כלל אם כוללים תחתיה גם את הספוקן-וורד, ואת הווידויים-שבורי-השורות שעולים בפייסבוק על רקע תמונות נוף של הרים ושקיעות.

היא אפילו פופולרית בהשוואה לאופרה, נגיד, או למקצועות אחדים במדעי הרוח. אבל המשורר – כטיפוס אנושי – הוא סוגה נידחת כמו הפונדקאי או הגֶּלֶב.

נועה שורק: לצערי כן. היא שייכת למשוררים, לצעירים שמחפשים רוח, למבקרים ולקהל קטן ואלטיסטי. לכל השאר היא בגדר קישוט להזמנה לחתונה או אירוע של אנשים מנותקים.

רועי שניידר: כן, אחת הסוגות הנידחות ביותר. אבל זה עוזר לנו. כבר אי אפשר להאשים משוררת שהיא רודפת כבוד – אין כבוד בשירה. אין זה סותר את הפריחה הגדולה שחלה בתחום בעשור האחרון. אבל שדה בור שמצמיח עשר שושנים נפלאות, נס ככל שיהיו, הוא עדיין שדה בור. אולי הדעה הזאת לא פופולרית, אבל אני לא משקיף אל היציע ומחכה שיתמלא בקהל עצום ורב. זה בסדר ששירה היא נחלתם של מעטים, ואל לנו להתבלבל מכך שהמעטים האלה התרבו בעשור האחרון.

עמרי לבנת: ממש לא, למה נידחת? אני מרגיש שיש התפוצצות של כתיבה ולא מעט כותבים מצוינים. נראה לי שזה זמן טוב מאוד לשירה בישראל.

משתתפי השיחה

נדב הלפרין¹

- שנת לידה, מקום לידה: 1994, ראש העין
- פרסום ראשון: Ynet, 2011
- פרסום ראשון ב"הו!": בכרך הנוכחי
- ספר שירים: מקווה שעד 2022
- לימודים/מקצוע: מגיש ועורך את התכנית "אש זרה" ב"כאן"
- מקום מגורים: ירושלים

עומר ולדמן²

- שנת לידה, מקום לידה: 1994, תל אביב
- פרסום ראשון: 2011, "הארץ"
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 8 (2011)
- ספר שירים: "חינוך גופני", 2019, הקיבוץ המאוחד, בעריכת דורי מנור
- לימודים/מקצוע: דוקטורנט בלשון עברית באוניברסיטה העברית, ראש דסק חדשות ב"הארץ"
- מקום מגורים: רמת גן

אבישי חורי³

- שנת לידה, מקום לידה: 1992, באר שבע
- פרסום ראשון: "משיב הרוח", 2015
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 17 (2018)
- ספר שירים: "איך עושה תהום", פרדס 2018
- לימודים/מקצוע: מפיק ועורך תוכן, בית אבי חי בירושלים
- מקום מגורים: ירושלים

- 1 לשיריו של נדב הלפרין – ראו עמ' ???
- 2 לשיריו של עומר ולדמן – ראו עמ' ???
- 3 לשיריו של אבישי חורי – ראו עמ' ???

יואל טייב⁴

- שנת לידה, מקום לידה: 1997, ירושלים
- פרסום ראשון: "הארץ", 2017
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 17 (2018)
- ספר שירים: טרם יצא
- לימודים/מקצוע: סטודנט לספרות בסורבון שבפריז, מלמד עברית
- מקום מגורים: בתווך בין פריז, ירושלים וברלין

עמרי לבנת⁵

- שנת לידה, מקום לידה: 1993, קרית אונו
- פרסום ראשון: "הו!" 10 (2014)
- ספר שירים: "מלאכ"י", הקיבוץ המאוחד, 2019, בעריכת דורי מנור
- לימודים/מקצוע: תלמיד לתואר שני בספרות
- מקום מגורים: תל אביב

עמנואל יצחק לוי⁶

- שנת לידה, מקום לידה: 1995, בני ברק
- פרסום ראשון: "הבה להבא", 2014
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 12 (2015)
- ספר שירים: "השמש שרה למלכ"ור", הבה לאור, 2020
- לימודים/מקצוע: תואר שני במדע הדתות באוניברסיטה העברית
- מקום מגורים: תל אביב

-
- 4 לשיריו של יואל טייב – ראו עמ' ???
 - 5 לשיריו של עמרי לבנת – ראו עמ' ???
 - 6 לשיריו של עמנואל יצחק לוי – ראו עמ' ???

שני פוקר⁷

- שנת לידה, מקום לידה: 1992, רמת גן
- פרסום ראשון: "המוסך", 2018
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 17 (2018)
- ספר שירים: "מחצית חביוני" הוצאת "הבה לאור", 2019.
- לימודים/מקצוע: תואר שני בספרות בנושא שירה עברית בספרד המוסלמית
- מקום מגורים: תל אביב

אורי פרסטר⁸

- שנת לידה, מקום לידה: 1994, תל אביב
- פרסום ראשון: "עלטה", 2017
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 19 (2019)
- ספר שירים: "תני לשירה בכורה" 2018; "מה שביקשת בשינה" (עתיד לצאת השנה)
- לימודים/מקצוע: פסיכולוגיה קלינית
- מקום מגורים: תל אביב

אורין רוזנר⁹

- שנת לידה, מקום לידה: 1991, רמת גן
- פרסום ראשון: "פי האתון", 2016
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 14 (2016)
- ספר שירים: "גורי רוח", 2019, הקיבוץ המאוחד, בעריכת דורי מנור
- לימודים/מקצוע: פסיכולוגית בהתמחות קלינית
- מקום מגורים: תל אביב

- 7 לשיריה של שני פוקר – ראו עמ' ???.
- 8 לשיריה של אורי פרסטר – ראו עמ' ???.
- 9 לשיריה של אורין רוזנר – ראו עמ' ???.

נועה שורקי¹⁰

- שנת לידה, מקום לידה: 1996, עפרה
- פרסום ראשון: מגזין כביש אחד, 2015
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 19 (2019)
- ספר שירים: מקווה שתוך שנה-שנתיים
- לימודים/מקצוע: מסיימת תואר ראשון בפילוסופיה
- מערבית ויהודית ולימודים הומניסטיים במרכז
- האקדמי שלם
- מקום מגורים: ירושלים

רועי שניידר¹¹

- שנת לידה, מקום לידה: 1994, הרצליה
- פרסום ראשון: "הו!" 8 (2011)
- ספר שירים: "רועי שניידר ושירים אחרים", ספרא,
- 2012; "שלוש ארבע ו", עולם חדש, 2016
- לימודים/מקצוע: דוקטורנט בבלשנות שמית
- באוניברסיטת לייפציג
- מקום מגורים: תל אביב

עמרי שרת¹²

- שנת לידה, מקום לידה: 1989, גבעתיים
- פרסום ראשון: "הארץ", 2012
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 10 (2014)
- ספר שירים: "אל תעשה מזה עניין", מוסד ביאליק
- תש"פ, סדרת "כבר" בעריכת ליאת קפלן
- לימודים/מקצוע: דוקטורנט במקרא באוניברסיטה
- העברית
- מקום מגורים: ירושלים

10 לשיריה של נועה שורקי – ראו עמ' ???

11 לשיריו של רועי שניידר – ראו עמ' ???

12 לשיריו של עמרי שרת – ראו עמ' ???

מן הגנזך

זלדה: שירים נשכחים

*

אברהם בן-יצחק: לילה ישפוך כוכבים
שירים בגרמנית מן העיזבון בתרגום ראשון לעברית

*

דליה רביקוביץ ויהודה עמיחי
משוחחים על
שירה, מפגש עם סטודנטים (1976)

זלדה

שירים נשכחים

השירים בעמודים הבאים, כשלושים וחמישה במספר, פורסמו רובם ככולם בידי זלדה בבמות שונות אך לא מצאו את דרכם אל ספרי השירה שפרסמה בחייה. מיעוטם נכללו בשני הקבצים שראו אור מעיזבונה, 'ציפור אחוזת קסם' (2014) ו'גני האיץ' (2020), אך גם אז ניתנו לא אחת בנוסח שונה – בהכרח על פי כתיבי יד ולא לאור הנוסח שנדפס. בששת הספרים שראו אור בחיי המשוררת נדפסו סך הכול כמאה ושבעים שירים, ואם כך מדובר בתוספת נכבדה לגוף יצירתה. ראשוני "השירים הנשכחים" הם ככל הנראה משנות השלושים, והמאוחר שבהם – משנת 1977, כשבע שנים לפני פטירתה.

האם בחרה זלדה שלא לכנס את השירים בספריה בכוונה, כי מצאה בהם בדיעבד פסול מסוים? או שנשכחו ממנה (ומעורכה המסור ונוצץ יצירתה, זרבל גלעד) מתוך פיזור דעת בשעת התקנת הקבצים? טבען של שאלות אלו להיוותר ללא מענה. אם כך ואם כך, העובדה שהמשוררת בחרה להדפיס את השירים בעיתונים ובכתבי עת מלמדת שסמכה עליהם את ידה, לפחות בעת ההיא, ובוה דינם שונה משירים שנתרו בכתב יד בלבד ושלא ראו אור, פשוטו כמשמעו. כמו לזלדה אף ליוצרים רבים נוספים ישנו "צל" בדמות גוף-יצירה עלום של "שירים שנשכחו" או הושכחו (בידי היוצר או היוצרת עצמם, או בחרושת התרבות); ולאחר מותם, מן הראוי שהשירים יעמדו שנית למבחנו של דור קוראים וקוראות חדש.

עוזבונה של זלדה מלמד ששבה ותיקנה את שיריה, גם לאחר שנדפסו, לעתים עד כדי שכתוב של ממש. ואמנם שני שירים כאן הם גרסאות שונות, בהכרח מוקדמות, לשירים שכונסו בהמשך בספריה (ראו בהערות בהמשך).

לצד השירים שניתנו כאן מצויים עוד רשימות וסיפורים אחדים מאת זלדה שנדפסו אף הם בעיתונות ושטרם כונסו. לא פעם קווי הגבול בין רשימה, סיפור ושיר בפרוזה מטושטשים, בפרט שהטקסטים שלא נדפסו בשורות-שיר אף לא נוקדו ברוב המקרים, והייתה זו אפוא החלטתי להחשיבם שירים (בייחוד אמורים הדברים בטקסטים שצוין בהמשך שלא נוקדו במקור).

זהו המקום להזכיר לצד המשורר והעורך המסור זרבל גלעד והמבקרת והמתרגמת עזה צבי את נוצרי יצירתה של זלדה כיום, ובראשם ראובן קסל, ד"ר רבקה גולדברג, יונדב קפלון והלית ישורון, שהיו שותפים, כולם או חלקם, לשני כינוסי הכתבים והציורים מן העיזבון שנזכרו למעלה, 'ציפור אחוזת קסם' ו'גני האיץ'. חוקרות יצירתה ד"ר גולדברג וד"ר יהושבע סמט-שינברג סייעו לי בעצה טובה. פרופ' (אמריטה) חמוטל בר-יוסף העמידה בספרה החלוצי 'על שירת זלדה' (הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1988; מהדורה מורחבת, 2006) את רשימת פרסומיה של היוצרת, שעל פיה, בהצלבה עם כרטסת העיתונות במכון "גנזים" ומקורות נוספים, נדלו השירים. תודה לאורנה ריבלין מאולם הקריאה למיקרופילם בספרייה המרכזית ע"ש סוראסקי באוניברסיטת תל אביב על עזרתה הברוכה, ולרוני קווקה על סיועה במחקר.

גדעון טיקוצקי

פיתויים

לִילָה-לִילָה מִפְתָּה אוֹתִי
הָאֵין.
לִילָה-לִילָה פּוֹתַח הַמּוֹת
לְפָנַי אֶת גְּנִיּוֹ.
לִילָה-לִילָה נְסִים חַיִּי
כְּנֶהֱרַ
מֵעֵדֶן הָאֲבֵדוֹן
אֶל יְשִׁימוֹן הַיֵּשׁ.

שירי אשת חיל

בְּחֹדֶר גֶּנוּ
תְּנוּחַ
תְּשֻׁכָּה
תְּשֻׁכָּה
אֶת הָאֵין.

הַפְּרַד מְרַעֵךְ הָאֶפֶל
נָטַש אֶת הַמּוֹת
דֵּי, דֵּי, דֵּי.

הים

כְּשַׁחַף מְרַחֵף לְבִי
בְּזִהְרָה הַשּׁוֹמֵם
בְּבִהּוּ שְׂאוֹנָה הָעֵמוּם.
הַיָּם, לְבִי,
כְּעֵנָן פְּרוּעַ, שֵׁט לְבִי
אֶל אֲדוֹנִי.

(השירים הובאו לדפוס בידי המשורר ש. שלום, שתיארך אותם לתחילת שנות השלושים, ולצידם ניתנו עוד שלוש אגדות פרי עטה; 'דבר', 'משא', 'כ"ט באלול תשמ"ד', 26.9.1984, עמ' 17)

שיר הנערה

אֱלֹהִים, אֵיךְ לְפָרוֹחַ
אוֹתִי תִצְוֶה?
שֶׁתִּלְתֶּן בְּנֵהר הַמָּוֶת
חַיִּי –
הַבְּתוֹךְ דָּם אַחִים
לְלִבָּב?
עֲנֵה:
הַלְלִבֶּשׁ אֶשֶׁר,
הַלְגַּמֵּל פְּרִי,
מוֹל גּוֹפּוֹת בְּלִי יָדַיִם,
מוֹל גְּוִיּוֹת בְּלִי פָנַיִם?
עֲנֵה – –

(דבר הפועלת, שנה ח [ב], חוברת 11-12, ב' בטבת תש"ב, 10.12.1942, עמ' 159)

מתוך מחברת

א | ביתנו לא היה לנו קן...

ביתנו לא היה לנו קן, לא היה לנו חומה.
מן החלונות הקרועים נשבה הרוח, רוח בודדת מן השדה,
שנרצח בו הדוד.
פרוץ היה הבית. התקרה לא כסתה את השמים, לא רסנה את התהום.
הכל סדוק היה, פתוח לאלהים ולאימה.
ולא היו עינים שלוות להסתתר בהן, להתחבא בתוכן מן הבדידות.
מן הערבוביה שבלב, מן החשק, מעננים משונים, מן ההרג. ומן הטרוף.
כיתומים תעו ה"גדולים" ולא היה לאן לנוס...

ב | גאה היה הלב

איך אביט אל שמיה? בשתי מן הכוכבים.
האפרש לפניהם ימים שירקתי עליהם?
האחזיר בלוי סחבות של לילות לאלהים?
חשבתי שאפרק לילות של כסף לרגליה,
שאשיב לה ימים של פז נקי.
חשבתי שאביא גנים רעננים של כאב.
גאה היה הלב.

ג | הלכתי לשדה...

הַעֲצִים קָבְלוּ אוֹתִי בְחֶבֶה וּבִפְשֻׁטוֹת.
הָאֶבֶן הַבִּינָה מְדוּעֵ אֲנִי דוֹמְמָה.
חוֹחֵ-הַזֶּהָב לֹא דָקָר, לֹא הַזְכִּיר כְּשִׁלּוֹנוֹת.
”גַּם אֲנִי פוֹרַח וְנוֹבֵל” – אָמַר.
וְהַתְּכַלֵּת יָרְדָה אֵלַי לְהַגִּיד לִי:
”אֵל תֹּאמְרֵי... הַטְהַר אֵינָנו פְּגָם...”
מֵאֲדָ-מֵאֲדָ נִשְׁקָה אוֹתִי הַשֶּׁמֶשׁ וְהַבְּטִיחָה נִפְלְאוֹת.
עֲצוּב לָהּ, שֶׁהִיא תִשָּׂאֵר תְּמִיד יָפֵה וְאֲנִי אֲמוֹת.

ד | מתוק להתפלל...

מֵתוֹק לְהַתְּפַלֵּל עַל זֶה שֶׁעָבַר בְּרָחוּב וּבְעֵינָיו עֲצָבוֹת.
לְשֹׁכַח אֶת עֵנָי בְּגִלְגַל אֱלֹמוֹנֵי שְׁעָעַד בֵּית־מוֹת.
מֵתוֹק לְלַכֵּת לְהָרִים וּלְהַשְׁתַּחֲוֹת אֲפִים וּלְבַקֵּשׁ אֶהְבָּה בְּשִׁבִיל אַחַת שֶׁהִיא לֹא אָנוּ.
וּלְשַׁכַּח אֶת עֲצָמֵי.

ה | נסיעה

חֲזַרְתִּי מִנְסִיעָה קְצָרָה שֶׁל רֶגַע בְּעֵינֶיהָ. רַעֲוֵנָה כִּים.
חֲזַרְתִּי מִנְסִיעָה קְצָרָה שֶׁל רֶגַע בְּעֵינֶיהָ, שְׁלוֹהָ, כְּאֵלּוּ רְחֻצְתִּי בְּנֵהֲרוֹת הַשְּׁקִטִים הַלְּבָנִים.
חֲזַרְתִּי מִלֵּאֵת אוֹר מִן הַטְּבִילָה בְּעֵינֶיהָ, כְּאֵלּוּ עִפְתִּי אֶל הַזֵּיו הַרְאֵשׁוֹן שֶׁנִּבְרָא בְּתֵהוּ
בְּמֵאֵמֶר אֱלֹהִים.
אֶת חֲדָרֵי הַצֶּהָב, הַבּוֹדֵד, שֶׁקִּירוֹתָיו עִרְמִים, קִשְׁטֵתִי בְּמָה שֶׁהִבְאֵתִי מִן הַמָּסַע בְּעֵינֶיהָ,
כְּשֶׁנִּפְגַּשְׁנוּ לְרֶגַע בְּרָחוּב הַהוֹמָה.

* חתימת שיר ג בנוסח אחר: "מֵאֲדָ-מֵאֲדָ / נִשְׁקָה אוֹתִי הַשֶּׁמֶשׁ / וְהַבְּטִיחָה נִפְלְאוֹת / וְהָרוּחַ לְחֶשֶׁה: / אֵל תֹּאמְרֵי - / לְהִיּוֹת טְהוֹרָה / אֵינּוּ פְּגָם" (מבפנים, כרך מו, חוברת 4, סתו תשמ"ה, נובמבר 1984, עמ' 562).
שיר ד, שורה 3: עורכי 'ציפור אחוזת קסם' (עריכה מתוך כתב היד: רבקה גולדברג, ראובן קסל ויונדב קפלון, עיצוב הספר והעטיפה: דבורה ליפשיץ, הוצאת עמותת זלדה ויצירותיה, 2014) קראו כאן "אני" במקום "אנו".

ו | ...כחלומי

כחלומי שעף ללבבות זרים,
כחלומי הנלעג,
מרחף הפרפר הלכן על ראשי הקוצים הדוקרים.

ז | תפילה

רבנו של עולם!
אל תתן שִׁסְתָּאבו חיי.
כי מה אעמיד למענה בנסיון?
כי מה אקריב לך מתנה?
חיים שנואים? חיי בזיון?

ח | מאין?

בלי שמים, בלי הרים, בלי רעים.
ומאין, מאין אשאב את האור?
מאין אשמע את קולך?
מן הקירות הצהבים של חדר?
מן התקרה הצהבה?

כָּבֵד לְשֵׁאת אֶת גְּדֻלַּתְךָ יוֹם-יוֹם.
לִילוּתֶיךָ עֲמֻקִּים כְּתֵהוּם, הָרִיךְ גְּבוּהִים וּבְתִיךְ בְּתִי אֶבֶן אֱלֹמִים.
כֶּךָ הַחֲטָא מַחִיךְ כְּקָדוֹשׁ, וְקַבְּצָנִית אֱלֻמַּת, שְׁחֻצִיָּה חִיָּה וְחֻצִיָּה אָדָם, שׁוֹכֶכֶת בַּפָּאָר.
כֶּךָ צוֹעֵד כְּנִבְיָא גַם אֲשֶׁר יִצִּיג אֶת נַפְשׁוֹ לְרֵאָוָה.
אִימָה לְהִיּוֹת בְּתוֹכְךָ חוֹלָה וְאוֹבְדָת וְלַחֲלָם.
הֲלֹא אֵין כָּאֵב, אֵין פֶּשַׁע וְאֵין אֶהְבָּה, שְׁלֵהֶם תַּתְּפִּלְאֵי.
הֲלֹא אֶת הַכֹּל כְּבָר שְׁמַעְתָּ, אֶת הַכֹּל כְּבָר רְאִיתָ, אֶת הַכֹּל אֶת יוֹדְעַת.
מִי לֹא בָכָה בְּחִיקְךָ? מִי לֹא נָשַׁק אֶת רַגְלֶיךָ?
כָּבֵד לְשֵׁאת אֶת כְּתָרְךָ.
הַכְּרָמֶל תָּמִים מִמֶּךָ, יָרַק מִמֶּךָ, עֲלִיז מִמֶּךָ, חֵם מִמֶּךָ.
מִדּוּעַ אֲנִי אוֹתְךָ אוֹהֶבֶת?

י | שיר העקרה

לו היית לי,
לו היית, הענג,
אי אפשר היה לרצח,
אי אפשר היה להרג.
הלא טרם היית
ואני ותרתי על יפיי למענה.
אמרתי:
יהיה הוא יפה במקומי.
הלא טרם היית
הסרתי מעל ראשי את זר החלומות והתהלה
כדי לשים אותו חי ורענן
על ראשך.

לו היית לי –
כל לילה היה חדש בשבילי
וכל בקר בשורה.
השמש היה בא לנשק את עיניך,
ללמדך את האור,
והצל היה רוקד לפניך
כנער, כמוקיון.
השכנים היו מתפלאים, איך אשרתי כל כף, ואני בערב הייתי מדליקה נרות
ומתפללה לפני האלהים, שיזכר את כל העקריות.

לו היית לי –
הייתי נושאת אותך אל ההרים
במקום שמתהלכים היום והלילה עירמים.
הייתי נושאת אותך על זרועותי ושרה.
וכשהיית גדל עמוס חלומות,
ובאת על עיר האבנים:
הייתי כמו חנה
משאילה אותך לאלהים.

(עשרת השירים נדפסו בספר 'בסער': מאסף מוגש לחייל ולחיילת העברים מאת סופרי ארץ-ישראל', העורך: יעקב פיינמן, הוצאת אגודת הסופרים העברים, תש"ג [אוקטובר 1943], עמ' 338-343; הם כונסו לימים, גם אם בשינויים קלים, בספר 'ציפור אחוזת קסם', עמ' 20-25. החלוקה לבתים – בהשראת עורכי ספר זה. עשרת השירים לא נוקדו במקור)

נפל החיץ

הייתי אתכם בערב, כשעמדתני בחצר ה"צמים".
כששוב האמנתי, כי בצלם אלהים נברא האדם.
עד אין-סוף גָּבְהוּ פתאם החיים. והרהיב המות.
כאלו נפל לרגע החיץ בין אני ואתה ואלהים.
אפופת מוסיקה עמדתני. כמו בליל נסים שבילדות. מתוך שכחה עצמית גמורה.
לא הציקו יותר החסרונות שלי, הפגמים, הכשלונות.
כל הבלה והטחוב נשר.
הסתכלתי באלמונים הבהים שסביבי, בשלוחי העדות. וידעתי – גם הם יחזרו הערב
לביתם מחדשים.
לו ראיתם את עיניהם –
שקטים ומלאי כבוד ישוּבו אֵל המעין הבהיר שבתוך נפשם.
אלה השזופים ודלי-הפנים שבאו אֵל חצר המוסדות מבתי העני.
אלה החנונים והרוכלים והסבלים ובעלי הפאות הנראים בהולים ושדופים כל כך.
ונפשם יוצאת לנשגב...

על חטא

על חטא, שלא דליתי את נפשי מתהומי, מלילי, מזווי, מסיגי.
על חטא, שאלפי "אני" שלי הסתרתי מאש הזמר בשוקים ובמערות.
על חטא, שמכל קצותי כפים לא הטחתי את שלהבת המסתורין שבכל מלה ושבכל
אות.
על חטא, שנסתתי בתמהון מן המוסיקה המאגית שבעורקי.
על חטא, שלחן של שרפים לחיץ חשבתי ביני ובין תבל.
על חטא, שקראתי דם ואפר וסחי למקדש האיין-סוף.

(דבר הפועלת, שנה יב [ו], חוברת 7-8, ט"ו באב תש"ו, 12.8.1946, עמ' 113; שני השירים לא נוקדו
במקור. השיר "על חטא" כונס לימים בספר 'ציפור אחוות קסם', עמ' 34)

שרטוטים

גשם

הִיָּה מְעֻנָּן, קָר, רֶטֶב וּמִשְׁנָה. דִּלְךָ גֶשֶׁם "טוֹעָה". מִטֵּר שׁ"לֹא בָּעֵתוֹ". יָדַעְתִּי שְׁנֹאֲטָמוּ
הֵיִחְסִים בֵּין אֲנִי וְלֹא אֲנִי.

שְׁנֹסָגָר בְּתוֹכִי הַצְהָר, לְשִׁקָּט, לְאִין. לְזֶרֶם הַבְּלָתִי פּוֹסֵק שֶׁל הַיָּפִי.
וְהַחֲיִים נְמוֹכִים וְעֵיפִים עַד אִין-מוֹצָא. הֶלְכְתִי בְּרַחוּב וּבְכִיתִי בְּלִי קוֹל.

פְּתָאם

כְּמוֹ יֶלֶד שׁוֹכֵב שְׁמִשְׁלִיךְ אֶבֶן –

זֶרֶק אוֹתִי אֱלֹהִים

אֶל חֶדֶר מְלֹאכְתּוֹ שֶׁל אַחַד סְגִי-נְהוֹר.

נְבוֹכָה גְּמָגְמַתִּי בְּפָנַי הַפּוֹעֵל הָעוֹר. בָּאתִי אֶלְיָךְ: בְּגִלְל... מִפְּנֵי...

הוּי, כְּמָה פָּנָיו הַגְּדוֹלִים וְהֶלְבְּנִים,

עֲטוּרֵי הַזָּקֵן הַשָּׁחֵר,

חִיכּוֹ לְדַבְּרִי.

נִדְמָה הִיָּה לִי שְׁאֲנִי בְּגֵן טְלוּל שְׁאִין לוֹ קֶץ.

שְׁאֲנִי מְטִילַת לְאֵט-לְאֵט, בְּשִׁדְרוֹת מוֹסִיקָה לִילִית.

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם!

חֲשַׁבְתִּי.

אֵיךְ עָלָה הָעֶצֶב, שֶׁל זֶה הָאִישׁ, שְׁלִפְנֵי, נָקִי כָּל-כֶּף מְבוֹר הָעֵלְבוֹנוֹת?

אֵיךְ עָלָה הָעֶצֶב שֶׁל זֶה הָאִישׁ, שְׁלִפְנֵי, נָקִי כָּל-כֶּף מְטִיט רַחֲמֵי הַפְּקָחִים?

אֵיךְ נִהְפָּךְ הָעֶצֶב שְׁלוֹ, לְאֵשׁ?

אֵיךְ נִהְפָּךְ הָעֶצֶב שְׁלוֹ, לְהוֹמוֹר?

אֵיךְ נִהְפָּךְ הָעֶצֶב שְׁלוֹ, לְהֵן?

ירושלים

הַלֵּילָה יְרוּשָׁלַיִם אֶפּוֹפֶת פְּנִטְסִיּוֹת וְרוֹמָנְסִים.
הֵיֶרֶחַ מוֹלֵךְ בָּהּ.

מְכַל הַחֲצוֹת וְהַסְמָטָאוֹת שֶׁר הַלֵּילָה הַמְנוּנִים לְאֶשֶׁר, רֵיחַ הַיֶּסְמִין.
מֵעֵתִיקוּתָהּ, מִקְדָּשְׁתָּהּ, מִחֻטְאֶיהָ, הַתְנַעֲרָה פְתָאם יְרוּשָׁלַיִם, וְהֵיֶתָה לְ"שׁוֹלְמִית".
מֵהַלְכִים הַלֵּילָה בְּרַחֲבוּתֶיהָ כּוֹרְדִים, אֲשֶׁכְנָזִים, פְּרָסִים וְחַבְשִׁים, שְׂכוּרִים מִ"נִגָּה".
וְרַק אִישׁ אֶחָד, אֲנִי רוֹאֶה, בְּקֶצֶה הָרְחוֹב, הוֹלֵךְ וּמְגַשֵּׁשׁ, הוֹלֵךְ וְתוֹעָה...
וְאֵין יָד "פְּקַחַת" שֶׁתִּגַּע כְּפֶלֶא בִידוֹ הָעוֹרֶת.
וְ"תַתְרַגֵּם" לוֹ אֶת הַזִּיּוֹ הַלֵּילִי.

(שני השירים נדפסו בירחון 'דבר הפועלת', שנה יג [ז], חוברת 1, כ' בשבט תש"ז, 10.2.1947, עמ' 27; הם לא נוקדו במקור. השיר "גשם" כונס לימים בספר 'ציפור אחוזת קסם', עמ' 27)

היש אהבה?

אָחִי־יְחִידִי שָׁב עוֹר הַבַּיְתָה.
הֵיִש אֶהְבֶּה
שֶׁתְּבִין אֶת לְבוֹ?
אָחִי מִתְהַלֵּךְ בְּתַבֵּל שֶׁהַחֲשִׁיכָה,
יַחְתֵּר לְמֵרְאוֹת
שֶׁצָּלְלוּ בְּדַמּוֹ.

אֵל תִּתְיַפְחִי, חֲמֵלָה בּוֹגְדָה,
לְפִתַח הָאֵיד שֶׁנִּפְעַר כְּתֵהוֹם.
אֵל תִּטְמְאִי בְכַעַס
אֶת סוּד הָאֶפֶל.
לֹא בּוֹדֵד הַנֶּעֶר,
לֹא יִפֵּל בְּשׁוֹחָה.
אוֹתוֹ וְאֶת גּוֹרְלוֹ
אִמְצָה אֵל לְבֵה רְמַת־יַעַר
בְּעֵדְנָה נִיחֻחָה.

בְּקוֹלְךָ הַדּוֹרֵס אֵל־נָא תִרְצָחִי
אֶת נִצְן־הַתּוֹחֶלֶת שֶׁצָּמַח
מִשְׂרָשֵׁי יְאוּשׁוֹ – וְנָבֵט
בְּנֶשֶׁב רוּחַ עֵזָה שֶׁתִּקְעָה הַיָּמָה
מְצוּקוֹת אֵין־סְפוֹר.

הוּ, מְרַחֵב־הַפְּלָאִים!
גַּע אֶתָּה בְּאָחִי,
סֵב בֵּיתוֹ, לְפֶת חַיּוֹ,
הוֹלִיכֵנוּ
לְגֵאָלָה שֶׁל אֲמַת, לְחֹפֶשׁ שֶׁל דַּעַת
אֲזוּ יִפְרֵשׁ כְּנֶף
עֲתִידוֹ גְדֹל־הַפְּאָב
וַיִּמְרִיא
אֵל הָאוֹר הַגְּדוֹל שֶׁבִּנְפֶשׁ,
הַפְּלָאִי כִּיּוֹם חַי וְהַדּוֹר.

מִתִּי יִלְמַד הָאָדָם
מִן הַמְּרַחֵב
אֶהְבֶּה
הַפְּתוּחָה לְאֵין־סוֹף?

(ה'פועל הצעיר', שנה 46, גיליון 33-34, ג' בסיון תשי"ג, 17.5.1953, עמ' 19)

שער הזקנה (מבעד לחלון)

היה עולם...

בשֶׁכֶּבֶר הַיָּמִים הַיְתֵה אִשָּׁה.
עֵתָה יוֹשֵׁב צֵל זוֹעֵף עַל הַגּוֹזְזוֹטְרָה.
כִּבְּה הַמְרִץ הַמְאַחַד אֶת כָּל הַכּוֹחוֹת לְכֻנָּה אַחַת,
וְכָל אֶבֶר בּוֹדֵד, כְּבִיכּוֹל – וְכָל אֶבֶר נִמְקָה מֵאִמָּה.
אֲנִרְכִּיָּה גְמוּרָה שׁוֹרֶרֶת בְּמִמְלָכֶת
הַגּוֹף הַחֲרֵב – אֲנִרְכִּיָּה גְמוּרָה.
אֲפִלוּ בְּנֵיהַ שְׁלָה, שְׁיִלְדָה, שְׁהַנִּיקָה,
שְׁכַחוּ כְּמַעֵט
שְׁאִי־פַעַם הֵיטֵה הַשׁוֹמֵמֶת רֶה, שְׁמַחָה וּבְכִי
שְׁאִי־פַעַם הֵיטֵה תְּשׁוּקָה, גְּעֻגוּעִים.
מָאוּס עֲלֵיהֶם שְׁהַזְקֵנָה הַזֹּאת, שְׁהַפְּכָה עֶכְבִּישׁ – אָמֵם.
שְׁדוֹקָא הִיא, עֲקֻמַּת הַשְּׁלֵד וְהַלֵּב, הַעֲלָה לְקִיּוּמָם.

וַיְמָה תִּפְקִידִי שְׁלִי בְּדַרְמָה
וַיְמָה תִּפְקִיד הַשְּׁכֵנָה?
גַּם אֲנִי מִצְטוֹדֶדֶת מִן הַפֶּה שְׁנִתְרַפֵּט
וְתִלּוּי בְּרַפְיוֹן מִבְּעִיט,
מִקּוֹ הַסְּנֹטֵר שְׁנִתְפַּצֵּל לְאֵלֶפֶי קוֹרִים.
אֲנִי מִצְטַנְפֶּת לְחֵלֶם בְּשִׁקֵּט,
קִסְמוֹ לִי הַסְּפוּרִים עַל הַעִיר הַמְּאֻבָּנֶת
קִסְמוֹ לְחַיֵּי הַשִּׁירִים עַל פּוֹמְפָאָה.

לוּ הֵיטֵי טוֹבָה,
לוּ נִגְעַתִּי בְּמִלַּת חֶסֶד חֵיה
בְּשַׁעְרֵי הַלֵּב הַזֶּה הַחֲלוּד,
אִיזוֹ פּוֹמְפָאָה פְּלֵאִית הֵיטֵה מִתְגַּלָּה לְפָנַי!
כִּי הַזְקֵנָה הַזֹּאת, הַמִּתְפּוֹרֶרֶת,
מְלֵאָה עֲדִין
צוּרוֹת וְצִבְעִים וּמְלֵאכֶת מַחֲשֵׁבֶת וְקוֹנְפְּלִיקָטִים וְאַהֲבוֹת,
הַכֵּל מְקַפֵּל בְּפָנִים וְשְׁמוֹר לְקַבֵּר...

רבֹּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
 כִּמָּה יוֹצֵאת נִפְשָׁה לִפְתַּח לִפְנֵי "לְכַתְּהָ"
 אֶת סֵפֶר הַזְּכוּרוֹת
 וּלְהַבְרִיק בְּזוֹהָבָה וּפְנִינִיָּה.
 אֲךָ רַק לְאֱלֹהִים יֵשׁ פְּנָאִי לְהַקְשִׁיב לְבָכִי עֵלֵג,
 אֲנַחְנוּ עֲסוּקִים מְאֹד. – –
 קִטְנוּ מִן הַמְצָרִים שֶׁל יְמֵי קֶדֶם
 שֶׁהָיוּ מְקִיפִים אֶת הַמַּת בְּכֻלָּם מְגַלְפִים,
 בְּכֻלָּם יְקָרִים וְיָפִים. – –
 לֹו הַקִּפְנוּ אֶת הַהוֹלֵךְ רַק בְּמַעַט חֶבֶה,
 רַק בְּמַעַט תְּשׁוּמַת נֶפֶשׁ וְלֵב,
 לֹו לֹא בְּרַחְנוּ מִן הַנְּדוֹן לְאֵין
 אֶל אֶלְף תְּשׁוּקוֹת,
 לֹו לֹא עָנִינוּ לְתַחֲנוּנָיו הָאֱלֹמִים:
 גָּמַר אֶת חֲשִׁבוֹנָךְ עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַעֲלֵם!
 לֹו הַקִּפְנוּ אוֹתוֹ רַק בְּמַעַט חֶבֶה,
 רַק בְּמַעַט רֵךְ!
 לֹו...

(דבר הפועלת, שנה כא, חוברת 9, תשרי תשט"ז, ספטמבר 1955, עמ' 239; 'ציפור אחוזת קסם',
 עמ' 44-45, כטקסט בפרוזה. השיר לא נוקד במקור)

*

אֵלֶּה שֶׁנִּפְשָׁם בָּרַק, שְׁכֵלָם רַעַם;
וְצַעֲדֵיהֶם
צַעֲדֵי הַיְצִיָּה,
הַמָּה
כְּבֹהוּ הַקָּרֵב
בְּמַעַמְקֵי הַדָּם וְהַהֶרֶס
בָּנָה יִבְנוּ
אֶת שְׁלֵמוֹת הַיְקוּם.

אֵךְ הָאִישׁ שֶׁלְבוֹ
פָּרַח מֵתוֹק וְחָסַר מִטְרָה – –
נָבֵל יֵבֵל,
מִשְׁחִיר כָּלוּ,
בְּהַתְּפוֹרֵר הָאֲמוֹן וְהַשְׁקֵט,
וּבַעֲלוֹת עַל גְּדוֹתָיו מִשְׁתַּה הַתּוֹלְדָה
יִשְׁלַח יָד בְּנַפְשׁוֹ
עִם הַחוּלָה וְעִם הָעֵיף.

אֵל תְּבוּז לְאוֹבֵד
שֶׁנּוֹצֵר לְהֵיוֹת יָם, שֶׁנּוֹלֵד לְאֵהָב,
שֶׁרָקַם
מִטּוֹב הַשְּׁמֵשׁ, מִפְּרִיחָה שְׁאִין לָהּ גְבוּל.
אֵל תְּבוּז לְגַלְמוֹד,
מוֹל חֲלוֹנֶךָ
אֶפְפוּהוּ יְגוֹנִים,
שֶׁם דָּלֵל מְקוֹרוֹ, שֶׁם הַפְּכוֹ
מִרְאוֹת־הָעוֹלָם לְטִיט בְּלָבוֹ.
אֵל תְּבוּז לְהוֹלֵךְ,

* זהו נוסח אחר לשיר "האיש שלבו פרח מתוק" (שירי זלדה), הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1985, עמ' 35-36.

אֵלֶיךָ שָׁלַח
בְּשִׁעָה עֲרִירִית, אֲגָרָת
אֲוִילִית, מִיֹּאשֶׁת, מְשִׁבָּשֶׁת, בּוֹעֶרֶת,
אֶל תְּבוּז לְמִדְכָדֶךָ
שְׁשֻׁכַּח
כִּי לְאִמֶּץ אֶל הַלֵּב עֲנוּת עֲלָגָת
וּבְאֵלֶם־הִנָּפֵשׁ אֶת פְּחָדָה לְלִטֵּף –
רַק יֵאלֹהִים יֵשׁ פְּנָאִי,
פְּנָאִי שֶׁל אֵל,
פּוֹרַח, שׁוֹפֵעַ זָהָב,
פְּנָאִי שֶׁהֲצַמִּיחַ
כִּלְנִית וְכֶרֶם.

וְלָמָּה יִדְפֹק הַגְּלָמוּד עַד זֹב דָּם
עַל רָעוֹת נִלְכָּבֶת?
לָמָּה נִצַּב וְדוּוּ
עַל סֶף יְדִידוֹת עֵינָה,
כְּמַעֲמָס פְּרוּעַ?
הֲלֹא לֵאלֹהִים יֵשׁ פְּנָאִי
עֵמֶק מְנִי תְהוֹם וְרִקִיעַ,
פְּנָאִי חֵי, רַב־קִסְמִים,
לְהִקְשִׁיב אֶל בְּכִים שֶׁל מְקָרִים,
לְנִשֵּׁק בְּעֵדְנָה אֶת הַסּוּד שֶׁבִּלְבַב הַפְּלָאִי.

(דבר, י"ד בחשון תשי"ז, 19.10.1956, עמ' 5)

ילדה וישישה

נְעוּרֶיהָ – אֵשׁ וְשֶׁלֶג
שָׂרִים לְאֵהָבָה כּוֹכְבֵית,
אֵשׁ וְשֶׁלֶג
בְּשִׁמְלֵה יְשָׁנָה, מְרִשְׁלֵת,
וְעֵינֶיהָ – תְּהוֹם וְשִׁמְשׁ.
בְּבֵית הַקֶּפֶה הִיא יוֹשֶׁבֶת
בְּתוֹךְ עֵשֶׂן, רֶק וּרְכִילוֹת,
וְלִבָּה יָם רַעְנָן,
יָם חֶפְשִׁי, יָם חֵי.
מִבְּטִים וְקִטְעֵי שִׁיחוֹת –
רְמִזִּים חֲמִים לָהּ
מִמְשַׁחֲקֵי הַחַיִּים הַמְתוֹק,
הַנֶּפְלֵא.
גַּם הֵיגוֹן פְּרַפְרֵי-זֶהָב,
וְלִזְלוֹת תִּשְׁתָּאָה
כְּלִצְלִיל מְשֻׁנָּה
בְּנֶבֶל הַגּוֹרֵל.

וְהִנֵּה עֵינֶיהָ מְגֵלוֹת
יְשִׁישָׁה זְעִירָה
בְּכוּבַע מְעַקֵּם,
פִּיטְנִית, מְלָכָה
מְפֹאֶרֶת –
יוֹשֶׁבֶת בְּדָד.

נְשִׁימָתָה נֶעְצָרֶת
מִירְאֵת הַכְּבוֹד,
כְּלָה רַךְ נִסְעָר, וְלִבָּה שָׂר
לְזוֹ הַתְּהוֹמִית, הַקְּנֻדְסִית,
שֶׁבְּשׂוּק מִתְעַלֶּסֶת
עִם אֵשׁ הוֹרֶסֶת
וְעִם אוֹר הַיָּרֵחַ.
בְּהִיכְלֵי פֹז בְּנוּיִים עַל בְּלִימָה,
וְשַׁעַר לָהֶם קִשְׁתַּת בְּעֵנָן,
תַּחַג הַיְלִדּוֹת אֶת מִשְׁתַּה הַפְּגִישָׁה
עִם מְלָכָה פְּלֵאִית, גְּבֻנָת –
עֵתָה תִלְמַד אֶת שִׁפְתַּת הַרוּחוֹת.
הוּי לְרַגַע מְרוֹמָם, שֶׁכֶּךָ עוֹבֵר
לְשׂוֹא...
לְשׂוֹא...

* אפשר שה"פִּיטְנִית, מְלָכָה / מְפֹאֶרֶת" היא אֶלּוֹהַ לְסִקְרֵי-שִׁילֵר. ואם כן מצטרף שיר זה אל "כלה נעלסה"
(שירי זלדה, עמ' 197), בהמשך להבחנתה של עזה צבי (גני האינ', עמ' 148).

בת הדור

את גדלת בעולם
שחיינו הסתופפו
בקומת הכבוד,
שפסע חפשי, מטפח,
מתעלם מן הבהו שבמרתפיו,
משאגותיו...

ואני פקחתי עיני
מול מדורות, שאל אשן
הוטלו נימוסים ומסרת,
בטחון, אמונות.
שחקתי ברחוב שכור, תהומי,
בבית סדוק,
בור תפלות ויאוש...
מישהו שר:
הנפש באר עמקה,
הקנינים והדעת –
הם אכן על פי הבאר.
מישהו שר:
האהבה – שמש, האהבה – תהום־בהו.
את החלומות הזעירים,
העליונים כפרחים,
שבשמש נודף מזוטות של בית,
מאגרטל, מחינה, מעציץ –
נפצי, אחות,
כצעצוע בלה!

לא רק השר ברחוב – גם הים
בו לזוטות־היקר.
הים אף הוא
לב פראי...

*

שׁוֹשְׁנָה מוֹלֶכֶת בְּחֻדְרֵי.
מִפֶּה, וּילוֹן וְחֻלִּי
הִפְכוּ לְהֵיּוֹת רִקֵּעַ לְפֶאֶר חַי,
לְאִשׁוֹר גָּא, שׁוֹפֵעַ פֶּזוּ.
שׁוֹשְׁנָה מוֹשְׁלֶת בְּהִגְיָי,
וְלִבִּי מְלֵא רֵךְ נִיחּוּחַ.
מִתְהוֹם הִיגוֹנִים
לִי פֶרַח יִזְרַח,
עָנֵג, חִגְיָי,
כְּתֻקָּה עֲשִׂירַת צְבָעִים,
כְּשִׁחַר וְרֹד.
הִכְרִיזוּ נְטֻמָּה,
יְדִידְתֵי הַחֲמָה, הַנְרֻגְשֶׁת,
פְּרוּעָה כְּלָבִי,
וּלְמוֹלָה הַשׁוֹשְׁנָה דוֹלְקֶת
חֶרֶשׁ
כְּרָמֹז אֲרָאֵלִי
לְעוֹלָם פְּלֵאִים.

*

בְּגֶשֶׁם
מִתְנַגֵּן גּוֹפִי
בְּרַמ"ח כְּלֵי חַיִּים.
בְּגֶשֶׁם
לְבִי פֶלֶג פֶּזוּ,
בְּגֶשֶׁם
אֲנִי שׁוֹב אֲדַמָּה.

(ארבעת השירים נדפסו ב'מאזניים', כרך ח [לא], חוברת ג [קעט], שבט תשי"ט, פברואר 1959, עמ' 188-189)

הקבצן

א

הקבצן הקטע בוכה,
בכיו מכסה את עין השמש,
מסתיר את הפרחים,
בכיו –
חיץ עשן ביני ובין אלהים.
הקבצן הקטע תובע
שאטיל כל חיי
אל כפו –
את הנגלות ואת הנסתרות,
את כל שעלול היה לבוא,
את כל שעתידי להיות.

הקבצן הקטע תובע
שאתן לו לאכל
מן הפרמל שבנפשי ומן הים,
מזריחות החמה
ומן התהומות בנפשי.
הקבצן הקטע יורק בפני
על שלא שכחתי את עצמי,
על שלא מת.

בוזו צודק.

כי לא הדפתי מעליו את המבטים
שנצמדו כעלוקות
אל פצעיו.
רק הבטחות הבטחתי,
רק דברתי גבהה.
אך לנקדה המאירה שבנפשו,
לנקדת-אנוש מלבבת
שמעבר לגורל-הפרט,
לנקדת הציר הנצחי,
הקים גם בלב המטרף,
גם בלב האובד,
לא הושטתי את כלי...

* בתים א-ב בשיר א כמעט זהים לנוסח השיר כפי שנדפס בספר 'פנאי' (1967; 'שירי זלדה', עמ' 37), למעט המילה "בנפשי", שבנוסח הספר הייתה ל"שבני" ("ומן התהומות שבני"). השאר – שונה מן המחזור המוכר.

ב

עֲנִיִּים מְשַׁחֲקִים לְפָנֵינוּ:
הִנֵּה רִנְנָה מְרַקֶּדֶת עִם יָגוֹן
וּבִידֵיהֶם אֲבוֹקוֹת.

מֶה מְקוֹמוֹ שֶׁל הַקְּבָצָן נְטוּל הָרְגָלִים
בְּמִשְׁתֵּה־הַפְּרִידָה שְׁעוֹרֶךָ הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל
בְּתַפְאֶרֶת הָעֵבִים?
הֲגַם הוּא, שְׂיוֹמוֹ וְלִילוֹ רְקוּבִים,
קְרוּא בֵּין הַקְּרוּאִים?
הֲאִם בְּכִיו הַקָּר וְחִסְרֵי הַתְּקִנָּה
נִבְלַע לְרַגַע בְּזִמְרַת הַפְּלָלִי,
נִמְזַג בְּשִׂמְחָה נְסִית, נַעֲלָסֶת?

הִנֵּה הַיְלָדָה הָאֲלֻמָּת וְהִנֵּה הָאִשָּׁה הַרְעָה
הִנֵּה הָאִישׁ הַחוֹלָה וְהִנֵּה הַסַּנְדֵּלֶר הָעֵיִף –
וְכֻלָּם שְׂתֵּפִים לְזֶהָר,
כָּלֶם פְּעָרוּ פֶּה, הֲרִימוּ עֵינָיִם.
גַּם הַקְּבָצָן הַקָּטָן, הַמִּתְפַּלֵּשׁ בְּסַחֲי,
בְּנִי־מִשְׁפָּחָה הוּא לְמָאוֹר הַיּוֹקֵד,
גַּם נִפְשׁוֹ הַפְּכָה עֵתָה לְשׁוֹשְׁנָה.
אֵיזָה אִשָּׁר לְהִרְגִישׁ
שְׂיִישׁ אֶל הַקְּרוּא לְכָל חַי
בְּשִׂמּוֹ.

לְמָה זֶה בָּא לְפֶתַע אָדָם עֶכּוֹר,
שְׂמֵדְבוּרוֹ הַשְּׂמֵשׁ דּוֹעֶכֶת?
פְּתָאֵם שְׁבָנוּ לְהִיּוֹת עֶפֶר,
וּלְפֶתַע
חֹשֶׁן, תְּהוֹם, פְּרוּד...

(למרחב, "משא לספרות", י"ד בניסן תשי"ט, 22.4.1959, עמ' 11)

*

גַּם בֵּית דְּחוּס בְּרֵהִיטִים,
בְּחֻשְׁקִים, בְּמַחְלוֹת, בְּאִימִים,
נְטוּעַ בְּלֵב הָאֵין,
פְּתוּחַ לְאֱלֹהִים.
וּמְדוּעַ בְּחֻדְרִים
מִהֲלֵךְ רִגְשׁ מִחְנִיק –
וְאֵת כָּל הַקּוֹלוֹת אוֹפֶפֶת
שְׁתִּיקָה אֵין־סוֹפִית?
מְדוּעַ בּוֹקֵעַ
מְדַבְּוֹרִים, מְשִׁיחוֹת,
צְלִיל מְשֻׁנָּה, מִחְנִיק?
הֲלֹא כָּל לֵב –
פָּרֵשׁ מְעוֹפֵף,
צִיד נְלָהֵב,
הַנְּשֹׂא אֶל קְצוֹי יָם,
אֶל הַמְּזֻלוֹת –
וְלָמָּה תְּמִיד בּוֹכָה בּוֹ
הַגִּיג חֲנוּקָה, מְשֻׁנָּה?

(דבר, "מוסף לספרות ולאמנות", כ"ח באייר תשי"ט, 5.6.1959, עמ' 5)

קולות

מי שהולך ברחוב
רוצה סוס לבן,
רוצה ישיש קטן,
רוצה ילדה עומדת
שם ממול.
חג עשיר הרחוב,
חג שוקק, ססגוני.

מי שהולך בגן
שומע קולות,
מי שהולך בגן שומע
את קול הרוח,
את גילת הקיץ.

מי שהולך בשדות
יבוא ויגיע
אל משתה השמש,
לבוש פז ותכלת.
מי שהולך בשדות
יבוא למשתה הנגהות,
לבוש חדודה.

מי שהולך בשוק
שומע יללות.

בלילה החדר
אי אפל,
אי בודד, רחוק.

בלילה יקיץ לב הילד
בילל –
מי יבין את יגון יבבתו?
איך יגיד לאם הנטרפת
שהבכי קים לעצמו,
שאינו תלוי בכאב,
שאינו פה לפחדים?
איך יגשר גשר
האני בן-ארבע
אל עולם השכלים,
אל עולם הממש הקשוח?

(דבר הפועלת, שנה כו, חוברת 1, טבת-שבט תש"ך, ינואר 1960, עמ' 20)

*

הן שוררת לישן
רק לישן,
הן בקשת לא להיות
לא להיות,
ומדוע נבהלת ממבט
שגלה כי נבלעת, כי בלעך
הרחוב הקר, החרפי,
ושוב אין את נוף אביבי,
קיים, מלבלב?

חדלי, חדלי לך,
בכיך עוכר את האין,
דמעתך בגידה במות.

רוח היים נשק כחתן
את עיניה,
פרחי-בר לבנים, צהבים,
שריחם מר ומלטף,
הגישו לה דבש כרמלי.

אך בלבה שלט יגון
שבז להבטחות נצנים
ואת תקוות השמש בטל.
כחכם קדמון
ערגה בה לחפש
שבאין,
לשחרור מסכלות ואימים.

יגון זה עור, הולל.
אם כל כך רצוי הסוף,
אם כל כך חשוב הנתוק
מקסמי נשיות, מקשרים,
מידידות –
למה סער בה לבה, מדוע נכלם,
כשהביט בה הוא, כאומר:
נבל נבל הנוי והיחוד,
זו אחת מן השחוחות,
מהמון אפרות-הראש...

(דבר הפועלת, שנה כו, חוברת 2-3, אדר תש"ך, פברואר-מרס 1960, עמ' 65)

פגישה בגן

שָׂרַפְתִּי אֶת צִיץ שְׂרַעְפֵי הַמֶּר, הַרְעָה,
וְעָנָן כְּבֵד וּמַחְנִיק מֵלֵא חֲדָרֵי.
חֲמַקְתִּי מִן הָעֵשֶׁן הָאֲרָסִי
וְהֵלַכְתִּי לְגַן הַתֵּנַיִם, לְבִשְׂמִי וּלְצִלּוֹ,
לְגַגֵּב קִצְת שְׁלוֹם – בְּשִׁבִיל לְבֵי הַמָּכָה,
לְחֹטֵף קִצְת שְׁלוֹה – בְּשִׁבִיל יְקִירֵי מִן הַחַיּוֹת,
נִכְסַפְתִּי לְשִׁבְת בְּעִגּוּל הַזֶּהָב שֶׁל עוֹלָמָם,
עוֹלָם הַקּוֹפִים וְהָאֲרִיּוֹת – שֶׁבִקְיָם בּוֹטְחִים עוֹד,
שְׂאִין בְּלִבָּם בְּלֶהָה אֹטוֹמִית.

אֶלֶף תּוֹדוֹת לְרֹאשׁ מֵתֻלְתֵּל, לְבַת קִטְנָה נְעֻלָּסֶת,
אֲשֶׁר מְשַׁכְתֵּנִי – לִיפֵי אֲנָפָה דְקִיקָה וְלִטְוִסִים הַכְּחָלִים,
שֶׁסָּפְרָה לְ"אֲנִי" שְׁלִי, שֶׁקָּפַל אֶת כִּנְפָיו,
בְּקוֹלָה הַמֵּלֵא שֶׁמְחַת עֲלוֹמָיִם
(עַת יִשְׁבְּנוּ עַל הַסֶּפֶסֶל הַיֵּרֶק נְשׁוֹקוֹת נִיחוּחִים)
עַל מִסְעָה הַמְּפֵלֵא בְּאֶרֶץ הַפֶּאֶר הַקּוֹדֵר,
שֶׁצִּיָּרָה לְפָנַי חֲלוֹנוֹת פֶּטְדָה וְלֶשֶׁם,
וְשָׂרָה לִי עַל טְקָסִים עֵתִיקִים.
קְלִילוֹתָהּ רִבַּת הַחֵן, בְּטַחוּנָהּ הַפּוֹתַח שְׁעָרִים,
הַרוֹוִנִי עֲנֵג קָרִיר שֶׁל חֲבַצְלוֹת וְסִיגָלִים.
יְלֵדָה זוֹ לֹא תֵאבֵד בִּיעֶר־עַד,
לֹא תִמְעַד בַּחֲשֶׁךְ.
בְּסִקְרָנוֹת עֲלִיזָה הִיא תוֹלְשֶׁת כָּל מִסְכָּה
וְחוֹדְרַת לְגֶרְעִין,
פֶּשְׁטוֹתָהּ הָאֲרָאֵלִית תְּמוּגַג פֶּסֶל.
הַ"לוֹ", הַ"אֲבֵל" וְהַ"אוֹלֵי" שֶׁל חַיֵּי
סוֹבְבוּ אֶת מְלִיָּה הַרְחוֹקוֹת בְּתִקְנָה נְרַגְשֶׁת
וְנִפְלוּ עַל צְוֹאֲרֵי הַמְּלִיִּים.

רק התן לא פתח את כלובו
לזהב החלומות, לזמר נופיה.
בכיו הקודר, האמלל, הנו שגרה אפלה
שלעולם לא תופר –
בכלוב פחדיו אין דריסת רגל לאגדות, לידידות.
גם לקוף המשעשע אין פנאי לספורים,
שכלו הדואג, המטרד, נובר בפרי מרקיב,
עיניו תקועות בסלו.
וכלבי הים מרקדים בברכה
שבה נשמעים הקולות כהדים חלולים.

רק לי יש חוטים לש"י עולמות
לאף צורות קיום –
רק אני משתנה מפרח לפרח, מן הצב לים ומלואו.
רק לי יש מפתח אל המזלות.
סופי לאבדו באולתי –
סופי להיות (בעיני השכנות)
צבר זקן, מצהיב, שנסו עסיסיו.

אך רעל ה"לו" תוסס אפלו בעורקי המנדים
שפגשתים על החוף.
מה בכיתי אז לענים הפרוץ
למר יאושם המשפיל.
לא נחשתי שהם עשירים מן המושלים,
עשירים מן האריות ומן הנשרים.

(דבר הפועלת, שנה כו, חוברת 10, חשון תשכ"א, אוקטובר 1960, עמ' 259)

* זוהי גרסה דומה-אך-שונה ל"שיר ישן על גן החיות" (שירי זלדה, עמ' 172, מוקדש לעזה צבי). וראו הרשימה "בגן החיות" (גני האיץ, עמ' 81-83).

נרות שבת

אֶשֶׁה רֶכֶה
מְשׁוּטָטת בְּאֵשׁ,
מְחַפֶּשֶׁת נִיצוּץ שֶׁל אֹר, לְהַדְלִיק אֶת נְרוֹת הַשְּׁלוֹם
בְּבוֹר הַיְגוֹנוֹת,
לְהַעֲלוֹת
נְרוֹת שֶׁבֶת
בְּבֵית הַמָּט, לְטַעַת בְּלֵב יְלָדֶיהָ
שׁוֹשְׁנִים שֶׁל פֶּן,
שְׁנִיצוּצוֹתֶיהֶן הַיְכָלוֹת.

וּבִתּוֹךְ הַהִיכָלוֹת
אֲמַהוֹת שְׁרוֹת לְשִׁמְיָם
עַד סוֹף הַדּוֹרוֹת.

על השופטים

שְׁאַלְתִּי אֶת נַפְשִׁי
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְשׁוֹפְטִים
לְהִיּוֹת שׁוֹפְטִים.
שְׁדָמָם כְּדָמִי
הֲנֹו נְהַר אֶפֶל,
הֲנֹו נְהַר הַיְיֹלִי,
הֲנֹו נְהַר רוֹתַח
שְׁדוּהַר אֶל הָרֵאשׁ בְּרַעַשׁ
לְמַלְךְ בְּכָל הַגִּיג וְשִׁקוּל.
הַתַּדַּע יָדָם
לְחַתָּם עַל פֶּסֶק הַדִּין
בְּהִיכַל הַמַּחֲשָׁבָה
עַל אֱלֹהִים,
מוֹל אֵימַת הַשְׁתִּיקָה
שֶׁל הַרְרֵי הָאָמֶת?
הַתַּדַּע יָדָם
לְטַבֵּל אֶת הָעֵט
בְּאוֹר הַנְּאֻמָּן,
מֵהֶלְאָה לְשִׁלְהַבֵּת
שְׁבִלֵיל לְבָנוּ
שְׁנַעַה לְמַשְׁבַּב כָּל תְּשׁוּקָה?

(דבר הפועלת, שנה ל, חוברת 3-4, ניסן-אייר תשכ"ד, מרס-אפריל 1964, עמ' 105)

* "נרות שבת" הוא נוסח מוקדם ושלדי לשיר "נר של שבת" ('פנאי', 1967; 'שירי זלדה', עמ' 28-29).
"על השופטים": השיר נדפס בנוסח אחר בספר 'גני האינ' (עריכה מתוך כתב היד: ראובן קסל ורבקה גולדברג, ייעוץ עריכה: הלית ישורון, עיצוב הספר והעטיפה: דבורה ליפשיץ, עמותת זלדה ויצירותיה, 2020, עמ' 104).

דומה לבי לתינוק

דומה לבי לתינוק אוילי
שאל ים שואג ירוץ כמו אל דוד,
ששלהבת לו אח פלאי,
ששואל את בוראו –
מה זה? וכיצד?
דומה לבי לתינוק רב אמון
שמראה לזר
דמעתו ונגעיו.
דומה לבי לתינוק קטן
שנכסף לשחק בטרם יישן
והוא רץ ונופל – רץ ונופל.

(מבוע, קובץ ה, [מרס 1968], עמ' 57)

על יד הגלויות המצוירות

דוקטור ל.ל. הנלככה,
ידידתן של אמי ושל הדודות
כלן ז"ל –
זכרה כל ימיה את הבטחות
הנהר.

הרופאה הקשישה שמרה
בתוך קפסת הדמעות
תקנה עתיקה עם הצליל הדק
של כלי התה
שבבית ילדותה המשלג.
שוכבת היתה ערה במעונה הגלמוד
ורואה בדמיונה את אביה
את הגביר הצהבהב
טוב העין
ורואה בלבה את שויץ
עיר למודיה –
וכאשר גברה עליה
אימת הבדידות
עד מאד,
נסתה את התהום
לקסות
בשטיח עתיק – – –

ואולי נשארת עומדת
על יד הגלויות המצוירות
ששלקה לי.

(הארץ, "תרבות וספרות", י"ד בניסן תשל"ה,
26.3.1975, עמ' 16)

* "על יד הגלויות המצוירות" – ד"ר ל.ל. היא רחל לוין לבקובסקי. בכתבי היד השתמרו שורות שבאו בתום השיר (ואולי נשמטו בשוגג בנוסח העיתון): "ולא חדרתי אל הנקדה / הפנימית שבה. / אולי נשארת עומדת / על יד ענן הפרחים / ולא נשקתי פנים לבנות כסיד".

*

אִמְרָתִי אֶל לְבִי:
צְרִיךְ לְנַהֵג כְּבוֹד בְּבְרוּשִׁים
כִּי הִמָּה תִלְמִידֵי חֲכָמִים
בְּדֶרֶךְ הַצְמַחִית,
כִּי עוֹנִים הֵם לְרוּחַ הַקִּיּוּצִית
בְּרִגְשָׁה
(פְּעָמִים נִדְמָה לִי שֵׁשׁ לָהֶם
זָקָה לְמוֹסֵיקָה)
וּבְלֵיל יָרַח
כְּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הָיוּ בְּהִירִים
רְאִיתִי עֲנָנִים נִשְׁאָיִם מֵעַל רֹאשׁוֹ.

צְרִיךְ לְנַהֵג כְּבוֹד בְּעֵצִים
רְמֵי קוֹמָה,
הִמָּה שְׁכֵנִי
וְלוֹ הִיָּתָה יְדֵי אֲרָכָה יוֹתֵר
הִיִּיתִי יְכוּלָה לְגַעַת בְּפְרֵי יָרֵק
וְעַגְלָל
כְּאֲשֶׁר אֲנִי עוֹמְדָת עַל הַגְּזוּזוּטָרָה.

(עֵתוֹן 77, [שְׁנָה א], מִס' 4, אֵלוֹל תִּשְׁל"ז – תִּשְׂרֵי-חֶשׁוֹן תִּשְׁל"ח, סִפְטֵמְבֶּר-אוֹקְטוֹבֶר 1977, עֵמ' 3; שֶׁב וּנְדַפְס: 'הַדָּאָר', שְׁנָה 57, גִּילְיוֹן יג [ב'תצז], כ"ו בִּשְׁבַט תִּשְׁל"ח, 3.2.1978, עֵמ' 203)

* שִׁיר זֶה עֲשׂוּי לִיצוֹר בִּלְבוֹל קֵל עִם הַשִּׁיר הַמוּזְכָּר הַפּוֹתַח בְּמִילִים "אִמְרָתִי אֶל נַפְשִׁי" (שֶׁנְּבִדְלוּ מִכָּל מִרְחָק, 1984; 'שִׁירֵי זֵלְדָה', עֵמ' 223), הַגֵּם שֶׁאֵין קֶשֶׁר בֵּין הַשְּׁנִיִּים.

אַבְרָהָם בֶּן־יִצְחָק לִילָה יִשְׁפָּךְ כּוֹכָבִים

שירים בגרמנית מן העיזבון בתרגום ראשון לעברית

המשורר הווינאי יליד גליציה, אברהם בן-יצחק (סונה), מופר בזכות שירתו העברית המודרניסטית, שאותה פרסם בתחילת המאה העשרים. שירו הראשון שנכתב בשנת 1902, "חורף בהיר", ראה אור ב-1908 ושירו הידוע ביותר, "אשרי הזורעים", התפרסם ב-1930.

בן-יצחק חתר לשלמות צורנית ורעיונית ומיעט מאוד לפרסם: רק תריסר שירים עבריים הופיעו בדפוס בימי חייו. בספרה "פגישה עם משורר" ציירה לאה גולדברג את דיוקנו של בן-יצחק כיוצר אירופי לכל דבר, שרתם לשירתו את השפה המקראית בהגייה הארץ-ישראלית ("ההברה הספרדית") בת זמנו. המקוריות של סגנונו ושל שפתו תרמו להכרה שבה זכה בימי חייו ולעניין המתמשך ביצירתו בקרב דורות של יוצרים שבאו אחריו.

לאחר מותו של בן-יצחק בשנת 1950 התגלה עיזבון של יומנים, כתבים, ומכתבים, שכלל שירת מקור ותרגום בגרמנית מפרי עטו. כלומה, בן-יצחק לא רק קרא ו"הושפע" ממשוררים גרמניים בני זמנו, כגון הוגו פון הופמנסטל, גיאורג טראקל, הרמן ברוך וריינה מריה רילקה, אלא אף ניהל אתם דיאלוג בשפתם, בגרמנית מודרניסטית. הכתבים הגרמניים מגלים בפנינו משורר רב-פנים, שהתנסה בכתיבה אקספרסיוניסטית, השונה במידה רבה מן המינימליזם שאפיין את שיריו העבריים. יתר על כן, בן-יצחק המשיך לכתוב בגרמנית לאחר מלחמת העולם הראשונה, בתקופה שבה מיעט בכתיבה ובפרסום בעברית, שפן מרבית שיריו העבריים ראו אור בין 1908 ל-1913.

השיר הראשון המובא כאן, "באלה הלילות הלבנים" (In diesen weissen Nächten), הוא גרסת המקור הגרמנית לשיר שפרסם בן-יצחק ב-1912 בכתב העת "העברי החדש" שכותרתו "לילות כי ילבינו". בעת שעדיין התגורר בפשמישל שבגליציה הוא ניהל התכתבות עם חברו ומורו, המחנך העברי אליעזר מאיר ליפשיץ. ליפשיץ סייע בפרסום שיריו המוקדמים של בן-יצחק, ובמקרה של "לילות כי ילבינו", הוא קרא את השיר הגרמני המוקדם ועודד את המשורר לתרגמו לעברית. אף כי השיר הגרמני קרוב ברוחו ובניסוחו לגרסה העברית, בן-יצחק זיכר ופישט את לשונו בעת התרגום העצמי. הוא ויתר על שפת המטפורות, כגון "כמו בלילות" או "בדממה כחיים", וכן שינה באופן מהותי את סיום השיר, בהחליפו את הנוסח האישי יותר, המדגיש את המגע והליטוף — "את מצחך לוחכת נשימת / נצחים" — בשורה

"ורוח מנצחים תפכה" שאחריה "עיניך תרחבנה". המעבר מ"נשימה" ל"רוח" אף הוא מבטא הפשטה של שפת השיר והעדפה של לשון בראשית א' על פני בראשית ב', שם נופח אלוהים "נשמת חיים" באדם.

המכתבים מגלים לנו שבן-יצחק היה תחילה משורר בשפה הגרמנית ורק לאחר מכן, באמצעות מלאכת התרגום, החל לכתוב ולפרסם בעברית. ואילו יומניו ורשימותיו של בן-יצחק מספקים עדויות לכך ששיריו העבריים לוו על פי רוב בגרסאות גרמניות. לא תמיד ניתן לדעת באיזה כיוון עבד בן-יצחק, מן הגרמנית לעברית או להפך, וייתכן אף שהגרסאות בשפות השונות נכתבו במקביל, שכן לעתים הן מופיעות ממש על אותו דף הנייר, כמו במקרה של השיר "מלכות" משנת 1913. דוגמה לכך הוא השיר "בודדים אומרים", שהתפרסם בעברית ב"העוגן" של 1917-1915, אך, כפי שהראה חנן חבר, קדמה לו גרסה אקספרסיוניסטית שתיארה את אקסטזת המלחמה. לצד אותה גרסה עברית מוקדמת כתב בן-יצחק נוסח גרמני, אף הוא אקספרסיוניסטי-מקברי בסגנונו. בעוד שבכל הנוסחים העבריים נפתח השיר ב"יום מוסר/מנחיל" ליום הבא שמש דועכת, הרי שבגרמנית אנו מוצאים את הנוסח: "יום הולם יום / שמש גוועת". אין ספק: השיר הגרמני מוקצן יותר בניסוחיו, ואלומות המלחמה מובעת בו ביתר שאת.

אם אפשר לראות בגרסאות הגרמניות לשירים העבריים מעין פיגומים עבור משורר שהעברית לא הייתה שפת אמו, הרי שהכתיבה המקורית של בן-יצחק בשפה הגרמנית חושפת את חשיבותה של לשון זו עבור המשורר גם בעשורים שלאחר מלחמת העולם הראשונה. השירה הגרמנית של בן-יצחק הייתה חדשנית לתקופתה, וניסחה בכתריסר שירים שונים פואטיקה של עולם שאיבד את מצפנו הגיאוגרפי והמוסרי, דבר הבא לידי ביטוי בשורות כגון "פזורי נפש / אבודים בעצמם ברכבת אל היעד" או "העמיק עולמי לצנוח לחשכה".

שירים גרמניים אלה מדברים בלשון הזמן והמקום באופן מובהק יותר: בן-יצחק כתב על "שדות הקטל", בדידות האדם בעידן המודרני, וכן על מצבי קצה שבין חיים למוות. מדובר ביצירות המתארות מציאות אפוקליפטית ומבטאות חוויה של שבר וְאובדן. בשתי הדוגמאות המובאות כאן, "שירים לאל שהסתיר פניו, ערב ברכבת" וכן "עת האלים חצו בחישוקי בדולח", מתואר עולם ריק ופרוץ, שבו הדובר צונח צניחה חופשית לתוך העלטה, ואפילו ההד עצמו "גווע" ו"מת". אפשר לתארך שירים אלו למחצית שנות העשרים וניכרת בהם פסימיות נטולת מעצורים, הנובעת, לפחות על סמך אזכור של כלי מלחמה, מהדיה המתמשכים של מלחמת העולם.

לצד השירה הגרמנית האפוקליפטית, עיזבונו של בן-יצחק כולל אף שירים גרמניים המזמנים שיח מרתק עם השירה ההגותית המאוחרת של המשורר. השיר "שלם?" מתכתב עם "אשרי הזורעים" המופר לקוראי השירה העברית. השיר הגרמני נפתח בשורות "התופס זאת כשלם / אינו תופס זאת כלל", אך בניגוד ל"אשרי הזורעים", התבנית הצורנית של "שלם?" נפרמת לאורך השיר, כמעין המחשה של פואטיקת חוסר השלמות שבה עוסק השיר עצמו. סיום השיר, "לב נסדק ונופל למשכב", ממחיש כיצד בשירתו הגרמנית נתן בן-יצחק חופש

ביטוי נרחב יותר לרגשותיו העזים. דווקא חוסר השלמות של השירים הללו, שלא עברו עיבוד משמעותי או תרגום לקראת פרסום בכתבי עת, חושפת בפנינו את בן-יצחק כמשורר רב תעוזה ותנופה, בשונה מהדימוי המוקפד והשותק המוכר לנו מעדויות רבות. הניאולוגים שיצר בן-יצחק בשיר "שלם?", "צִלְמֶפֶרֶשׁ" (Schattensegel), הוא דימוי לתנועה התת-קרקעית בין עברית לגרמנית. המפרש שאפשר לנשימה הגרמנית להפוך לרוח עברית, ואף להפך, נותר מוצלל בימי חייו של בן-יצחק ועשורים רבים לאחר מותו. כעת, בזכות תרגומיו של ירדן בן-צור, הוא יוצא לאור.

מיה ברזלי, אוניברסיטת משיגן

*

בְּאֵלֶּה הַלֵּילוֹת הַלְּבָנִים
שְׁחֹלֵם עוֹלָם עֵיף,
מִקְשִׁיב הַזְּמַן לְעֶצְמוֹ
כְּמוֹ בְּלִילוֹת,
בְּהַרְנִין מְעִינֹת רֶנֶת עֲצֻמוֹתָם,
וְעֵתִיד וְעֶבֶר
מֵתִמְזָגִים בְּנֶצַח.
בְּדַמָּה כְּחַיִּים רוֹחֲפִים כּוֹכְבִים,
אֵת מִצְחָךְ לוֹחֲכֵת נְשִׁימָת
נִצְחִים.

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

לילות כי ילבינו¹

בְּאֵלֶּה לַיְלֵי הַחֲלוּם הַלְּבָנִים
שֶׁיִּחְלַם עוֹלָם עִיר,
יָדָם, יִקְשִׁיב הַזְּמַן אֶל דְּפָקוֹ,
בְּהִרְגִין מְעִינוֹת
רֶנֶת עֲצָמוֹתָם.

וְעֵבֶר וְעֵתִיד יִשְׁתַּלְּמוּ
שְׁלוֹת נְצָחִים בְּהוֹה –
בְּדוּמֵית חַיִּיד
יִשְׁקָטוּ כּוֹכָבִים,
וְרוּחַ מְנַצְּחִים תִּפְכֶּה –
– עֵינֶיךָ תִּרְחַבְּנָה.

1 השיר העברי נכתב בשנים 1909-1910 והתפרסם ב-1912. השיר הגרמני קדם לו, שכן בגלויות שהחליפו ביניהם אליעזר מאיר ליפשיץ ובן-יצחק נידונה מלאכת התרגום מגרמנית לעברית. ליפשיץ אף העיר שכאשר תרגם בן-יצחק את השורה "את מצחך לוחכת נשימת / נצחים" (Es streift die Stirn dir ein Atem / von Ewigkeit) למילים "ורוח מנצחים תפכה", הוא המיר שתי שורות באחת, ולכן יש צורך בשורה מסיימת. ייתכן שהתוספת של "– עיניך תרחבנה" בעברית נבעה מהערה זו.

הבודד...²

יום הולם יום
שמש גועת,
לילות מבקשים שקיעתם בשחר,
הקיצים קמלים כלם.³
עולם
עולז בכאב.

אך אביבים וילדים פורחים,
רק על פני שלדים,
נעורים זורחים בקרב,
נעורים צורחים מחשק
ולב חבול
אמץ יוקד ושירי תבוסה,
המית המתים,
יללת הנולדים,
רחש כרפים זוהר,
פעמונים צורחים, כפרים נקלמים,
שיר שבר
לאדון העולמות.

יום מרים שמש בוערת,
לילה שופך נוכבים,
צלגים מתפלגים
לשבע דרכים,
אך כלם
חזרו באחת.

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

- 2 בן-יצחק כתב את הגרסה הגרמנית המובאת כאן בתרגום במחברתו ולאחר מכן מחק אותה בקווים אלכסוניים, כך שעדיין ניתן לקרוא את מרבית השורות. הכותרת המלאה אינה ברורה, אך המילה הראשונה היא Der Einsame, "הבודד". הגרסה העברית המקבילה לשיר זה מלווה בהערה "Anfang? des Krieges" ("תחילת? המלחמה") ולכן אפשר לתארך את השירים הללו לשנות מלחמת העולם הראשונה.
- 3 בסוף שורה זו מופיע הפועל "נמקים" או "גועים" (verendet), אך בן-יצחק מחק אותו ולא החליפו בפועל אחר.

בוֹדְדִים אֹמְרִים:

יום ליום יִנְחִיל שֶׁמֶשׁ דּוֹעֶכֶת
וְלִילָה עַל לִילָה יִקְוֶה.
וְקִיץ אַחַר קִיץ יֵאָסֵף בְּשִׁלְכַת
וְעוֹלָם מִצְעָרוֹ מִתְרוֹוֶה.

וּמְחַר נְמוֹת, וְאֵין הַדְּבָר בְּנוֹ,
וּכְיוֹם צִאתָנוּ נִעְמַד לְפָנֶי שֶׁעַר עִם נְעִילָה.
וְלֵב כִּי יַעֲלוֹ: הֵן אֱלֹהִים קָרְבָנוּ,
וְהַתְנַחֵם וְחָרַד מִפְּחַד הַמְעִילָה.

יום ליום יֵשֵׂא שֶׁמֶשׁ בּוֹעֶרֶת
וְלִילָה אַחַר לִילָה יִשְׁפֹךְ כּוֹכָבִים,
עַל שִׁפְתֵי בּוֹדְדִים שִׁירָה נִעְצָרֶת:
בְּשִׁבְעַת דְּרָכִים נִתְפַלֵּג וּבְאַחַד אָנוּ שְׂבִים.

שירים לאל שהסתיר פניו ערב ברכבת⁴

עולם נשכח גולש במוֹרד.
להק עורבים מול קיר ערב אדם,
במרחבי שדות הקטל
הד גונע מהמגדל העור.
מה יורק קנה הטנק,
גורר לעבר מכוניות חסומות,
מוטח אל הקיר בריק החור.
פרצופים בוהים
אבודים לנפשם ברכבת אל היעד.
הו, משרוקית נשופת פחד,
הו, הדוד מת מהשאל.

[מגרמנית: ירון בניצור]

4 הכותרת במקור הגרמני, "Lieder an den abgewandten Gott / Abend im Zug" נפרשת על פני שתי שורות. המחברת שבה מופיע השיר מתוארכת לשנים 1926-1925.

עת עברו האלים על פני חשוקי הבדלח⁶
 העמיק עולמי לצנח לחשכה.
 בגרירת רגלים קרבה השממה אל מצחי,
 צעדס מלא האור של האלים
 אל החסד הנופל
 נשכח בחדוה.
 עת עברו האלים על חשוקי הבדלח
 העמקתי אני לצנח לחשכה.
 עיני לאורם
 פקעה.

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

5 גם שיר זה, כקודמו, מופיע במחברת המתוארכת לשנים 1925-1926.
 6 השורה הפותחת בגרמנית, "Da die Götter über dem kristallinen Reifenzogen", חוזרת בהמשכו, כמו גם השורה השנייה החוזרת בווריאציה בשורה השמינית.

שלם?⁷

הַתּוֹפֵס זֹאת כְּשֶׁלֶם
אֵינוֹ תוֹפֵס זֹאת כָּלֵל.⁸
זֶה שֶׁבַחֲיוֹ הָיָה קָבוֹר,
שָׁאת הַמּוֹת בַּחַיִּי אֶסֶף
שֶׁבְעוֹלָם שֶׁהָיָה רַק לְבַקּוֹר,
קָם וְהִשְׁאִירוּ בְּלַת־עֲדוּר.
בְּשָׁנוֹת הָאוֹר סוֹפַת־גְּאוֹת
הוּ צִלְמַפְרָשׁ,
הוּ אָנִי,
הוּ לֵילָה זָעִיר,
הוּ, לֹא פֶעַם שְׁנַתִּי תְדִיר,
לֵב נִסְדָּק וְנוֹפֵל לְמִשְׁכָּב.⁹

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

- 7 בן-יצחק רשם רבות מהטיוטות שלו על גבי מעטפות, ניירות כתיבה של בתי מלון, או בתוך יומנים. שיר זה נכתב על פיסת נייר בלתי מתוארכת.
- 8 כאלטרנטיבה ל"תופס" (nimmt) רשם בן-יצחק בסוגריים "רואה" (sieht).
- 9 הפועל הגרמני sich hinlegen פירושו לשכב לישון, אך גם למות (sich zum Sterben hinlegen). הבחירה ב"נופל למשכב" מרמזת הן על השכיבה לישון והן על המחלה ואפשרות המיתה.

דליה רביקוביץ ויהודה עמיחי משוחחים על שירה

מפגש עם סטודנטים, 1976

•—————•
"אני חושבת שמה שגורם לקורא הנאה בקריאת היצירה זה
לא שהוא מוצא את הביוגרפיה של הכותב, אלא שהוא מוצא
את הביוגרפיה של עצמו"
•—————•

בשנת 1976 זכו דליה רביקוביץ ודן צלקה בפרס ברנר. לרגל הענקת הפרס שודרה בקול ישראל, בתכנית "מילים שמנסות לגעת", שיחה שערכו רביקוביץ ויהודה עמיחי עם סטודנטים מהחוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים זמן קצר לפני מועד השידור (15 בנובמבר 1976), בבית הסופר בירושלים. בשיחה עלו מגוון נושאים, ובהם היחס בין השירה לבין הפרוזה ומידת מעורבותו של היוצר בחברה.

הסבר קצר לדברים הנזכרים ברמז בהמשך:

רביקוביץ מציינת בדבריה עבודה סמינריונית על "הרומן הפואטי" שחיברה בעת לימודיה באוניברסיטה העברית. את החיבור, שכתבה באנגלית מדם לבה, הגישה לפרופ' אדם אברהם מנדילוב, ככל הנראה בשנת 1961. הוא נתן לה ציון נכשל, ומשום כך, לדבריה, לא זכתה בתואר הבוגר. לימים תורגם החיבור הידעני ורב-התנופה הזה בידי יניב פרקש, ונכלל בספר מאמריה ומסותיה של רביקוביץ "הזהב ותפוחי האדמה: רשימות ומאמרים" בעריכתי.

בשנה שבה זכתה בפרס ברנר פרסמה רביקוביץ את קובץ סיפוריה "מוות במשפחה", ראשון קובצי הסיפורים פרי עטה. יהודית אוריין בן-הרצל פרסמה ביקורת חריפה על הספר, ונראה שאליה כיוונה כאן רביקוביץ באמרה ש"נשטפתי קשות", ובהמשך בציינה את ה"כתבה". רשימת הביקורת ההיא נכללה לימים בספר "כתמי אור: חמישים שנות ביקורת ומחקר על יצירתה של דליה רביקוביץ" (עורכות: חמוטל צמיר ותמר ס. הס). רביקוביץ טענה שבגלל הביקורת הזאת חדלה לכתוב פרוזה במשך כעשור.

"ההתנחלות בקדום": בתקופה ההיא מלאה כמעט שנה להקמת ההתנחלות בתוך בסיס צה"ל "מחנה קדום", שבהמשך הפכה לשני יישובים, קדומים ואלון מורה — בניגוד להחלטת ממשלת רבין הראשונה. ההתנחלות בקדום הייתה פרי פשרה עם גוש אמונים והיא הציתה ויכוח פוליטי חריף.

את התכנית, שמשכה כעשרים ושתיים דקות, תמללה טל ארדיטי, מסרט-מלל מספר 12243 בסרטיית קול ישראל בישראל. את התכנית "מילים שמנסות לגעת" הגישה כרמית גיא, ערכו: דליה עמית ושמואל הופרט, ביצוע טכני: זאב פֶדֶן. מהטקסט שלהלן השמטנו את דברי הפתיחה של המגישה, וכן את פרטי השירים שהושמעו במהלך השידור. כן השמטנו חזרות וגמגומים של הדוברים. אם יש סטודנטים או סטודנטיות שהשתתפו במפגש, ואולי אף שאלו את השאלות המופיעות כאן, הם מוזמנים ליצור קשר.

גדעון טיקוצקי

*

סטודנט: אני הייתי מבקש לדעת גם מדליה רביקוביץ וגם מיהודה עמיחי, מה גורם להם לבחור לפעמים בפרוזה ולפעמים בשירה? אם זה החומרים, הנושא שאתם רוצים להעביר, הלך רוח אחר שאתם נמצאים בו בזמן שאתם כותבים: מה גורם למעבר הזה ולשינוי הזה? **יהודה עמיחי:** היות ואני בכלל נוטה לנוחיות מסוימת ולעצלות מסוימת בענייני כתיבה, ואני מחסידי המלחמה נגד הגישה שמשורר זה משהו מקצועי, משהו שלומדים, משהו שאדם עושה מכיוון שהוא נהנה לעשות את זה בצורה טבעית מאוד... גם דליה וגם אני התחלנו לכתוב שירים כי זה עזר לנו, לכתוב. אחר כך, מדוע באמת אני חושב שהתחלתי לכתוב סיפורים ואחרי זה רומן של חמש מאות ומשהו עמודים, למעשה זה אותו הדבר, זה כאילו הרקע לשירים, זה כאילו... הייתי אומר שאם השיר הוא כמו איזה משהו שמדפיסים אותו בתבנית, אז זה כאילו לא רק למכור את המטבע, [אלא] את כל בית הדפוס ואת כל התבניות של המטבע.

דליה רביקוביץ: פעם האמנתי שיש הבדל איכותי בין שירה ופרוזה כמעט כמו בין ספרות לאמנויות אחרות. כמעט כמו בין ספרות לציור, בין ספרות למוזיקה. הייתה לי גם תזה מלאה הגות בעניין הזה, ובכוח זה אני נכשלתי בעבודה הסמינריונית שאני כתבתי על הרומן הפיוטי, כי התזה לא התקבלה.

כיום אני כבר לא מבחינה הבחנה כל כך נחרצת בין שירה ופרוזה. אני פעם רציתי לטעון, היה לי הרושם ששירה זו מין פרצה במציאות. איזו מין כפירה במציאות והפרוזה היא ההיפך מזה.

לי עדיין יש הרגשה שיש הבדל איכותי בין שירה ופרוזה. מה שנוגע לכתובה שלי עצמי, אז... לשאול אותי על כתיבת הפרוזה שלי זה כמעט לעג לרש, בוודאי בהשוואה ליהודה, משום שיהודה כתב גם מזה וגם מזה. אני כתבתי כמה ספרי שירה ו... קובץ אחד של פרוזה, שהוצאתי אותו בזהירות גדולה וגם עליו כבר נשטפתי קשות. ואין לי ספק שזה לא... הכשרון העדיף שלי, פרוזה. לי יש גם תפיסה קצת פרימיטיבית של פרוזה. אני חושבת שבפרוזה צריך לספר סיפור. וזה מה שניסיתי לעשות, וזה דבר שאני קצת מתקשה לעשות אותו. אז מדי פעם, כשאני מצליחה לקבץ משהו שנראה לי כמו סיפור,

אני יושבת לכתוב בחירוף נפש את הפרווה שלי, שכפי שאמרתי, במשך עשרים שנה התקבצה לקובץ אחד של, נראה לי, מאה ארבעים עמוד.

סטודנטית: מה דעתך שלך על היחס בין היצירה לבין הביוגרפיה והניסיונות לבנות ביוגרפיה של משורר או של סופר על פי היצירה שלו?

רביקוביץ: אין לי ספק שיש יחס בין הביוגרפיה ובין הכתיבה. אני חושבת שבכתיבה אדם מתאר על פי דרכו, על פי הצופן שלו, את הביוגרפיה שלו. או כפי שהוא היה רוצה לבנות אותה מחדש. דבר שאני לא מקבלת זה את הכיוון השני, זאת אומרת, שצריך לחזור אל הביוגרפיה כדי להבין את השירה. או שיש בזה איזושהו עניין, זה דבר שהיה בכתבה לצערי. אני חושבת שכל קשר בין הביוגרפיה לבין הכתיבה הוא קשר רכילותי, יש בו עניין כמו בכל רכילות אחרת אבל לא יותר מזה. אין בו שום צורך לא להבנת היצירה, וודאי לא בכדי ליהנות ממנה אם היא גורמת איזושהי הנאה. אני חושבת שמה שגורם לקורא הנאה בקריאת היצירה זה לא שהוא מוצא את הביוגרפיה של הכותב, אלא שהוא מוצא את הביוגרפיה של עצמו. ואין ספק שזה דבר שהכותב לא מכוון אליו, הוא לא מכיר את הקורא שלו, אבל אם אותו מגע קסמים מתרחש, זה הדבר שלפי דעתי צריך לעניין את הקורא, זה גם הדבר שמשמח את הכותב.

סטודנט: אתם יושבים פה בקהל מסוים וכותבים לקהל מסוים, וזה בארץ ישראל, ואומרים שזה עם יהודי ו... איכשהו כל הדברים האלה בטח משפיעים עליכם וחודרים לכתביה שלכם. איך אתם מתייחסים לעניין הזה של מסורת ושל חומרים לאומיים ונוספים ששייכים לכל העניין הזה, איך אתם מתייחסים לעניין הזה בכתביה שלכם, ואולי גם אם אתם מסוגלים לחשוב על מי שמקבל את זה?

עמיחי: באופן טבעי, אצל דליה כדרכה ואצלי אולי בצורה קצת יותר בולטת, היות ואני... פשוט גדלתי במסורת יהודית יותר, בית דתי מאוד, אז לכן זה ניכר יותר, זה חלק מהביוגרפיה שלי. היות ואני בכתביה שלי מתייחס לדברים שאו שימחו אותי בחיי או הציקו לי, אני נלחם בכתביה שלי או מלטף את אותם הדברים שעשו לי טוב או עשו לי רע. אז כך שגם השנאה לפעמים למסורת וגם האהבה למסורת ניכרת בזה שאני מעלה את הדברים, אני מעלה אותם באהבה או מעלה אותם בשנאה.

רביקוביץ: אתה שאלת אם אנחנו רואים את עצמנו שייכים לסביבתנו שאתה תיארת כמה מרכיבים שלה: הדת, המסורת, הארץ הלאום... אולי המזרח התיכון גם... או אם אנחנו רואים את עצמנו כאיבר מדולדל. אז אני בהחלט לא רואה את עצמי כאיבר מדולדל, אבל אני גם לא בשירות לאומי כיום. זאת אומרת, אני... (עמיחי: את לא בימי מילואים?) כן, אני גם פטורה ממילואים. יהודה אמנם עוד משרת, אבל אני כבר פטורה. אני חושבת שאם אתה לא יודע את התשובה לשאלה שלי אז אין לי מה להשיב, אז התשובה שלי לא תחכים אותך. אלא אם כן אתה רוצה לדעת את דעתי על ההתנחלות בקודם. זאת אומרת, אם מתוך השירים שלי אתה לא מרגיש את מידת ההזדהות שלי, אז או שאני נכשלתי או שאתה לא קראת אותי.

עמיחי: העניין הזה של התפקיד של השירה, התפקיד, יש לה רק תפקיד אחד: להתמודד עם המציאות במסגרת של האדם בעצמו. אם האדם חי במציאות, הוא ישקף את המציאות שלו, עם הטרנסצנדנטי הקשוב הזה. אני חושב שהשירה יכולה לעשות רק דבר אחד: להתמודד במציאות. והמציאות היא אך ורק המציאות שאני רואה אותה ושאיני חש אותה ושאיני עובר אותה ושאיני מנסה לתאר אותה. וזה יכול להיות בדרך שדליה עושה, למרות שכביכול דליה כותבת על דברים שמעבר לזה, אבל עם מלא מציאות, וזה יכול להיות בדרך אחרת. אבל המציאות, השיר, תמיד מטפל רק בדברים המציאותיים.

רביקוביץ: אולי אפשר לנסח מחדש את השאלה כ: 'האם שירה צריכה להיות מגויסת או שירה בלתי מגויסת?'. אז כאן אני לגמרי מסכימה עם יהודה, ששירה היא חוויה אישית אינטנסיבית, ובלי זה פשוט אין לה קיום. אפשר לנסות לעשות אותה אבל היא בלתי-אפשרית. היא פשוט לא יוצאת לפועל. השאלה אם האיש שכותב את השירים הוא איש מגויס או בלתי-מגויס. אני לא מאמינה בשירה שנקנית רק במושגים, אני לא מאמינה באיזושהי יצירה שהיא מושגית, גם לא בציור מושגי, שכיום הפך לקטגוריה בפני עצמה. אני הייתי אפילו מרחיקה לכת יותר מיהודה, אני חושבת שלמשורר אין תפקיד, כי גם אין לו שכר.

סטודנטית: האם אתם, חוץ מפעילות יצירתית של כתיבה, עוסקים בכלל, אתם בעצמכם, בביקורת? בביקורת אני מתכוונת לניתוח, לפעילות שעל הספרות ולא ביצירת הספרות עצמה. מה דעתכם בכלל, אם אתם עוסקים בזה, לגבי משוררים אחרים; ואם כן, אז האם יש לכך רגע מסוים אחרי הכתיבה או כששיר שלכם כבר כתוב אחרי עשר שנים, אני לא יודעת אחרי כמה זמן, שיש לכם ראייה על היצירה שאתם יצרתם כיוצרים, גם ראייה של איש מבקר, כלומר גם לא רק ביקורת ש"אני אוהב/לא אוהב", אלא גם באמת ניתוח לאותו דבר שאתם יצרתם?

רביקוביץ: טוב, ביקורת ספרותית נעשית על הרבה מאוד מישורים, רובם גרועים, משעממים, מטרידים, מייגעים – לא רק את הכותב, אני חושבת שגם את הקורא. מעטים מאוד מהם יש להם ערך בפני עצמו. ואז הם גם יצירה בפני עצמה. אני מעריכה ביקורת ספרותית שהיא פילוסופיה של הספרות, שיש בה איזה הארה שיש בה גם צד יוצר של המבקר עצמו. ביקורת של ניתוח תפל, אני לא מעריכה אותה ואני מאוד מנסה להשתמט ממנה. כיוון שגם חדלתי להיות מורה אז הרבה יותר קל לי להיפטר מזה. אני לא חייבת להגיד משהו על כל שיר שהוא. בסופו של דבר הביקורת היחידה שקיימת בשבילי היא ביקורת של אוהב/לא אוהב. בכל מקרה של אוהב/לא אוהב אני יכולה למצוא הרבה מאוד סיבות ותירוצים כדי להוכיח מדוע אני צודקת באהבתי. אבל אני חושבת שאין בזה ערך. שמעתי, אני קיבלתי את זה מאוד מקרי, זה היה בריאיון באיזה עיתון ערב עם איתמר אבן-זהר, שהוא כתב שספרות היא מדע כמו כל מדע אחר ו... באבחון הספרות גם אין ערך לקביעה אם היא טובה או רעה. אז יבורך האיש, אותי זה מצחיק.

עמיחי: אין צורך להדגיש כמה שאני מסכים לדליה ועם דליה. אני רק רוצה הערה אחת בעניין זה. אני חושב שחבל שמה שנקרא "ביקורת ספרותית" או "מדע הספרות" מנסה

להתחרות עם הביולוגים ועם ממצאי המצאות משום שחבל על המאמצים. הרי השיא למשל צריך להיות לתכנת מחשב שידע לכתוב שירים, אבל הרבה יותר זול להחזיק משורר חי שיעשה את זה [צחקוק בקהל].

סטודנט: שאלה המיועדת לדליה. רציתי לדעת את דעתך על תפקיד של מדיום מתלווה לשירה, האם הוא צריך להצביע על מוטיבים שנמצאים בשירה, ואני מתכוון להביא שתי דוגמאות: באחד מספרי השירה שלך [כל משבריך וגליך] יש עיטורים של יגאל תומרקין. אני רוצה להזכיר את השיר על הרכבת הסובבת מסביב לירושלים ["סביב לירושלים"] שבתכנית "דו רה ומי עוד" הולחן פעמיים במנגינה אחת שהזכירה את הרכבת ובמנגינה אחת שלא הצביעה על הנושא הזה. אז אם כן, מה דעתך על המדיום הזה שמתלווה לשירה? האם הוא צריך להצביע על מוטיבים שנמצאים בשירה או לא?

רביקוביץ: אני חושבת שלא כל מדיום שמצטרף לשירה, ההצטרפות שלו דומה למדיום אחר. כשאירים מצטרפים לשירה הם שוכנים אחד בצד השני והם בעצם לא מכבידים אחד על השני וגם לא תובעים תביעות אחד מן השני. נאמר, שאם מדיום אחד הוא ברמה הרבה יותר נמוכה מהמדיום השני, הזיווג נראָה משונה. אבל אם בשירים שלי, אה... ביקשתי מתומרקין שאני מאוד מאוד מעריכה את הציורים שלו, לצייר ציורים, והוא הסכים, למרות שלא היה שום קשר תוכני בין השירים והציורים – אני מאוד שמחה על הציורף הזה. בעצם, ההנאה שלי כשאני פותחת את הספר היא מהציורים של תומרקין, את השירים שלי אני כבר מכירה. אני לא רואה שום דופי בצירוף הזה. אבל אני גם לא רואה בו איזה כוונה נסתרת. בסך הכול, לפי דעתי, הציורים פשוט מייפים את הספר. ככה שבמקרה של ציור זה יותר קל.

במקרה של מוזיקה, ההיצמדות היא הרבה יותר הדוקה ואז באמת אחד יכול לגרום נזק לשני. יש כמה לחנים שממש עושים עוול לשירים. וזה תמיד יכול להיות יותר גרוע, על פי הלחנים שממשיכים להופיע. השיר שלי, "סביב לירושלים", הולחן שלוש פעמים. השיר של דפנה אילת שוודאי הזכיר לך רכבת, בעיניי מצא חן. השיר של שלמה ארצי, עם כל הכבוד, הייתי מעדיפה שיבחר טקסט אחר.

שירה

הוא חנוך אב ואני אהרון בן

מתוך "מחרוזת אב"

1.

כמה מטפּש וכפּוי לכתב על אבי שמת
לפני עשרים שנה. אבא שהנצח עד פלות
שנשחק עד דק ונעשה פּלקט, אבּקבא.
אוחחח, כמה הם אוהבים לגרגר אותו,
השקדים רוטטים: חנוך לוין, חנוך לוין. בלוטות
הרק מפרישות: הל והוין, הח והנוך.
אוחחח, אני מפהק מרב שעמום
ונדושות. הוא חנוך אב ואני אהרון בן.
ואני אהרון אב, ואין אבהות כלל. כל מי
שבאב מתבוסס, יקדש יתמותו ויחרץ דינו
ללכת בתלם לא לו נחרש. אבי בתלמו הלק,
נטש משפחתו, נשים בכר, תאב מלים ועבד
ליצרו. ואני אהרון בנו, מה לי ולו. הוא אבי ואני
בנו. אדון אב לעצמי, מוליד עצמי, לא מתבוסס
ביתמותי ולא הופכה קרדם לחפר בו.
יונק מלים מאין גדול, טרם אב, הוזה מחלט.
בלי מקור ובלי דגם, אני אהרון הורה לעצמי
שולף עצמו ממעגל האבות, יתום בלי אב.

2.

זֶה שִׁיר רֵצַח אָב. וְהֵלֶךְ חֲנוּךְ בֶּן יִשְׂרָאֵל בֶּן
חֲנוּךְ הִכְהֵן וְלָקַח לוֹ אִשָּׁה מִבֵּין הַשְּׁחֻקָּנִיּוֹת
וְעִזַּב אִשָּׁה מִבֵּין הַדִּילּוֹת וְלוֹ שְׁלִשָּׁה
בָּנִים מִבֵּין, בֶּן בֶּן לְאָמוֹ. וְהֵלֶךְ וְלָקַח
נָשִׁים רַבּוֹת בֵּין הַנָּשִׁים הָאֲמָהוֹת וְעַם הַבָּנִים
שָׁחַק מִטְּקוֹת אוֹ סִטְנָגָה וּבְיָמַיִם
כָּתַב אֶת אֲשֶׁר עַל לְבוֹ וְאֶת אֲשֶׁר עָלָה בְּמַחוֹ
וּבְאוּגוֹסְט הַשֵּׁיב רוּחוֹ לְאֲדָנָי. וְאֲנִי אֶהְרֹן
בְּנוֹ, מֵה לִּי וְלוֹ, שְׁיִלְדִים וְנָשִׁים כָּתַב לְהִלֵּל שְׁמוֹ
וְזָכְרוּ. וְאֲנִי אֶהְרֹן אָב, לֹא הִלְכְתִּי בְּדַרְכּוֹ שֶׁל
אָבִי וְאֶת מִצְוֹתָיו לֹא שָׁמַרְתִּי וּבְחַקוֹתָיו לֹא הִלְכְתִּי
וְשִׁנִּיתִי דְרָכִי, קִטְעַתִּי שְׂרָשְׁרַת אָבוֹת. וְהוֹלַדְתִּי
אֶת עֲצָמֵי בְּמִלּוֹתֵי וְהִשְׁלַכְתִּי מִלּוֹתָיו שֶׁל אָבִי
אֶל הָאֵשׁ אַחֲרָיו, וְאֲנִי אֶהְרֹן, אָב לְעֲצָמוֹ בְּהַעֲדָר אָב
שׁוֹמֵר אָמוֹ וְאֲחִיו, מוֹלִיד עֲצָמוֹ,
קוֹטֵעַ שְׂרָשְׁרַת הָאָבוֹת.

3.

צַעַר אִם מִפְּלֵשׁ בְּיֶלֶד. וְהֵיִלֵּד אָב לְעֲצָמוֹ.
הָאִם הִיא אִשָּׁה וְהֵיִלֵּד הוּא יֶלֶד.
מִי שֶׁלָּקַחְהָ מִיֶּלֶד אָב הִיא תִּשְׁרַף בְּאֵשׁ הֵיִלֵּד
אֵין כֶּף בְּלֹא עוֹל וְכֹל אֶהְבֶּה בֵּת מַחִיר הִיא
וּבֵת מוֹת יֶלְדוֹת. לֹא רוֹגְלָאָךְ
וְלֹא כֹל הַשׁוֹקוֹלֵד שֶׁבְּעוֹלָם יִפְצוּ עַל פְּגִיעוֹתָהּ
שֶׁל אִם בָּלֵב הֵיִלֵּד, שֶׁהֵלֶךְ בְּסִתְרֵי שְׁבִי
אַחֲרֵי רוֹצַחַת נִפְשׁוֹ לֹקַחַת אָב וְאֶהְבֶּה כְּמוֹ
אִם וְהִיא לֹקַחַת אָבִיו רוֹצַחַת נִפְשׁוֹ אָמוֹ.
זֶה הֵיִלֵּד נִלְקַח בְּאֶהְבְּתוֹ וְאִשָּׁם בְּאָמוֹ
וְאָבִיו לֹא יִצִּילוֹ וְלֹא יִשְׁמְרוּ מִרַע וְלִכְן
יִמִּיתוּ הֵיִלֵּד בֵּינוֹ לְבֵינוֹ וַיִּפְלַל לְמוֹתוֹ
וַיְמֹת הָאָב וְהֵיִלֵּד נוֹלֵד אָב לְעֲצָמוֹ
רוֹצַח אָבִיו.

4.

לְאָבִי, זְכוֹרוֹן: אֲנִי, יֶלֶד. אָמִי, אָבִי
עַל אֲמִי צַעֲקָה: פְּרָה מְטַמְטֶמֶת. שְׁבִירַת קַעֲרָה, צְבָעוֹנִית, יָפָה
טְרִיקַת דָּלֶת וַחֲסֵל. וְאֲנִי קֶטֶן
וְאֲמִי מוֹלֵי דְמוּמָה, אוֹסֶפֶת שְׁבָרִי
קַעֲרִתְנוּ, מֵאָה דוֹלָר, לְכָאן אוֹ לְכָאן.
עַל מָה כַּעַס, שְׁנֹכְנֵעָה. וְהוּא הַמְכַנִּיעַ, לֹא
פְּחוֹת: פְּרָה מְטַמְטֶמֶת, זְכוֹרוֹן יֶלֶד.
וְאֲנִי, קוֹטֵעַ שְׁרִשְׁרֵת אָבוֹת, בְּלִבִּי אֲז
לֹא אֲמַרְתִּי וְלֹא צַעֲקִיתִי וְלֹא לַחֲשַׁתִּי וְלֹא חֲשַׁבְתִּי
אָבִי, פְּרָה מְטַמְטֶמֶת. אָבִי, אֵתָה מְטַמְטֵם, אֵתָה
פְּרָה. אֵתָה חֲיָה נוֹטֵשׁ יְלָדָיו וְאִם יְלָדָיו
וּמְקָרִיב עוֹלָמוֹ שֶׁל יֶלֶד עֲבוּר פִּלְשׁ סְדִינִים
וְהָאִם דְמוּמָה, מְקַבֶּלֶת עַל אָב, אוֹסֶפֶת שְׁבָרִי קַעֲרָה
וְהֵילֵד, אֲנִי, אָב, אִם, שְׁנֵי שְׁבָרֵי עוֹלָם מְאַחִים
בְּגוּפוֹ שֶׁל יֶלֶד, שְׁבַר יְלָדוֹת

5.

וְעוֹד: הָאִם בְּטִיסָה. הֵילֵד, דְּפִיקָה בְּדִלְתָה. אִשָּׁה כְּתוּמָה
יָפָה, בּוֹכָה: רַעֲבָה. וְאֲנִי יֶלֶד. הַכְּנִסְתִּיהָ.
הַצַּעֲתִי לָהּ אֲכָל, סְרָבָה, חִיכָה
מֵתוֹךְ רַעֲבוּנָה וְאֲמָרָה: אַחֲפָה לְאָבִיךָ.
וְאָבִי שָׁב מֵהַלִּיכוֹתָיו וְרָאָה וְנִגַּשׁ, כֶּסֶף
נָתַן אוֹ מָה וְאֲמִי עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
לֹא תִדַּע וְאֲנִי יֶלֶד שׁוֹמֵר סוּד
אָבִי. וְהָאֵב לֹא בִקֵּשׁ וְאֲנִי
יֶלֶד, וּבְמָה אֶסְפֵּר לְאֲמִי.
יֶלֶד עֲצַב בְּחִמְרֵי שְׁקָר אָב מְרַעֵף אֶהְבָּה
וְרָהּ, מִחֲרִיב נֶפֶשׁ בְּנוֹ

6.

אָבִי קֶטֶן וְאֲנִי גָדוֹל
יָדוּ בְיָדִי, אֲנִי מוֹבִיל אוֹתוֹ אֶל מוֹתוֹ
הוּא בּוֹכָה, הוּא פּוֹחֵד, הוּא רוֹצֵה לְאָבִיו
וְאֲנִי אָבִיו, בְּנוֹ, מוֹבִיל אוֹתוֹ אֶל מוֹתוֹ

*

יֵלֵד שְׁלִי
אֵל תְּהִיָּה חוֹלָה
הַדְּמָעוֹת שְׁלֶךְ חוֹנְקוֹת לִי אֶת הַגְּרוֹן
יִשֵּׁן לִי עֵכָשׁ בְּתוֹךְ הַגּוֹף הַקָּטָן שְׁלֶךְ
כְּמוֹ בְּתוֹךְ מְקַדָּשׁ
הַבָּטָן הַקָּטָנָה בְּצוֹרֵת אֲגָס
עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת בְּקֶצֶב נְשִׁימוֹתֶיךָ
הַקְּצוּבוֹת, הַדְּקִיקוֹת
נִזְהָר לֹא לְפָרֵץ בְּכִכִּי
מֵעַל הַמָּטָה שְׁלֶךְ בַּחֲשֵׁךְ
עוֹמֵד וּמְבִיט בְּךָ מְלַמְעֵלָה
מִתְאַפֵּק לֹא לְלִטֵּף
וּבְטָעוֹת לְהַעִיר אוֹתְךָ
כְּמָה אֶתָּה יִפָּה בְּעֵינַי
כְּמָה חַיּוֹת שׁוֹפְעִים נִימֵי הָעַפְעָפִים הַסְּגָלִים שְׁלֶךְ
מִתוֹךְ הַפּוֹפִיק אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ
בְּלִי חֲצִיצוֹת
פּוֹפִיק לְפּוֹפִיק
יֵלֵד שְׁלִי
אֶהְבֶּת חַיִּי
אֵל תְּהִיָּה חוֹלָה
בְּבִקְשָׁה
רַק אֵל תִּתֵּן לִי סֶבֶה
לְדָאֵג לִי

*

הִלְכּוּ הַמְּלִים לְאַהֲרֹן
וְאַהֲרֹן בְּטוֹב
לֹא מִתְלוֹנֵן
לֹא כּוֹפֶה אֶת עֲצָמוֹ עַל הַדְּבָרִים
מִסְתַּפֵּק בְּקֹפֶה וּבְזִמְן הַחֹלֶף
הוּא חוֹשֵׁב עַל הַמְּוֵת וְעַל הַזְּקֵנָה
לוֹגֵם מִהַקְּפָה, מִבְּסוּט
כְּשֶׁהוּא חָרֵד, הוּא לוֹקֵחַ קְלוֹנֵקֶס
וְנִרְדָּם צ'יק צ'ק וּכְשֶׁנִּמְאַס לוֹ לְרֹאוֹת
סְרָטִים זוֹלִים הוּא מְשׁוֹטֵט בְּאַתְרִים
שֶׁל טִירוֹת יְקָרְתִּיּוֹת, מְפַנְטֵז עַל
חַיֵּי נִצַּח. חִיּוֹ שֶׁל אַהֲרֹן חוֹלְפִים בְּנְעִימִים,
בְּעֲצֵלְתִּים, כְּאִלוֹ הִיָּה מְשִׁיל מְעֵלְיוֹ מִשְׁקָל
עוֹדֵף שְׁכָל הַשָּׁנִים רַק הַעֵיב עַל אַהֲרֹן
וְעַם הַשָּׁנִים הוֹלֵף וְחוֹשֵׁף, הוֹלֵף וּמְגַלֵּה
עַד הַנְּקֵדָה שְׁבָה יַעֲשֶׂה אַהֲרֹן
לְאַהֲרֹן, וַיְהִי סוֹף כָּל סוֹף אַהֲרֹן
שֶׁבְּאַהֲרֹן.

*

בַּלַּיְלָה בַּלַּיְלָה, כְּשֶׁאֶהְרֹן מִתְקַשֶּׁה לְהֵרֵד
הוּא הוֹלֵךְ אֶל מְלוֹתָיו הַטּוֹבוֹת
וְהֵן מִנְחָמוֹת אוֹתוֹ
וְהוּא יִרְיֵק לְתוֹכָן אֶת פְּחָדָיו
אֶת עֲרוֹתָיו
וּכְשֶׁאֶהְרֹן מְסִים,
הוּא מְכַבֵּה אֶת הָאוֹר
שֶׁקֵּט בְּנִקְיָיו
אֵט אֵט הַמַּלְיָם מִתְעוֹפְפוֹת מִמֶּנּוּ
כְּמוֹ עֵשׂ מִרְמֵץ אֶהְרֹן
הוּא עוֹצֵם אֶת עֵינָיו
מִבֵּיט בְּהֵן כְּמוֹ
בְּנַחִיל שֶׁל נְמָלִים הַנְּעַלִּים בְּאֲדָמָה
וְהוּא כְּבָר אֵינוֹ אֶהְרֹן
וְאֵלָה כְּבָר אֵינֶן מְלוֹתָיו
עֹשֵׂיו הַלַּיְלָה מְדַבֵּר

*

מָה שֶׁאֶהְרֹן אָמַר עַל הָעֲגֻבָּנִיהַ
אֲנִי גַם אוֹמֵר
מְלָה בְּמְלָה
כִּי גַם אֲנִי אֶהְרֹן
וְגַם אֲנִי אוֹהֵב וּמְרַגֵּשׁ וְחוֹשֵׁב אֶת מָה שֶׁאֶהְרֹן אָמַר
וְגַם אוֹתוֹ חֲשָׂה מְכֻסָּה אוֹתֵנוּ בְּסוּף.
לֹא, אֶהְרֹן?

נדב ליניאל

ובעבר האחר נזעי חשמל

בין גלי החשמל

א.

מה ראית מבעד לרוח,
מבעד לעינים הפקוחות,
מבעד לריעת ההפכה?
שרף העץ
בלא עץ,
צל העץ
בלא עץ,
האש האוחזת בעץ,
צפור השיר על ענף האפר,
אלם קולה.

ב.

והימים בהם הייתי ולא
הייתי, הימים בהם שכבתי
מרתק, מתחת למים,
ורק מראה פניך מתוך מסך המלח,
ורק מראה פניך מתוך הקצף
ומנוד הגלים והגאות שלא חדלה,
הציל אותי
אם בחשף שלחת יד אל לחיי.

והימים בהם בקשתי את נפשי
ובקשתי לשלח יד לעצר את הגופנפש
ובקשתי שתתן לי לטעם מן התמרים
שאוכל למות, הגלעין הנצב
כחלוק באפיק הושט.

וְהַיָּמִים בָּהֶם אֶחָזְתִּי בַיָּדָה,
מִנִּסָּה לְהַגְנִיב אֶל כִּי־סִי אֶת טְבַעַת הָאֲרוֹסִין,
וְהַיָּמִים בָּהֶם בְּכִיתִי לְלֹא הַפֶּסֶק,
עָרְפִי מִפְּנֵה אֶל פְּנֵיהָ,
וְדִי בְמִלָּה לְסֹדֵק אֶת זֶג הַרוּחַ.
מִשְׁכָּנֶנְע שְׁנֹגְרֵשׁ מִהַבַּיִת,
מִשְׁכָּנֶנְע שְׁנֹשֵׁב בְּשִׁלְג רַק מְעִיל לְגוֹפְנוֹ,
מִשְׁכָּנֶנְע שְׁסוֹכְנֵי ICE יֶאֱסְרוּנִי,
מִשְׁכָּנֶנְע שְׁהַרְוֹפָאִים הָאֲחִיּוֹת
הַמְקִיזִים אֶת דְּמֵי בָאִים לְלַכְדוּנִי.
וּמֵאֲנִתִּי לְהַבִּיט בְּפָנֶיהָ,
הַסֵּטֵתִי אֶת מַבְטִי אֶל הָאֲדָמָה,
אוּ אֶל הַשִּׁלְג הַיּוֹרֵד בַּחֲלוֹן.

ג.

רַק רְבוּעַ הַחֲלוֹן
וְהַשִּׁלְג,
רַק רְבוּעַ הַחֲלוֹן
וּפְתוֹתֵי הַשִּׁלְג,
רַק רְבוּעַ הַחֲלוֹן
וּפְנֵי הַשֵּׁטַח הַלְבָנִים,
רַק רְבוּעַ הַחֲלוֹן
וְהַשִּׁלְג,
אֶפְלוּ לֹא רְבוּעַ הַחֲלוֹן,
רַק הַחֲדָר, הַמְטָה
וּפְנֵי אֲמִי בַחֲלוֹן,
וְקוֹל אֲמִי, בְּכִיָּה
בְּשִׁלְג, מַעֲבֵר לַחֲלוֹן.

ד.

לְפַעֲמִים, בְּהַתְבַּהְרוֹת,
שְׁמַעְתִּי אֶת קוֹלָהּ מֵרְחוֹק,
קוֹלָהּ הַצִּלִּיל, הָעֵמֶק,
קוֹרָא בְּשִׁמִּי לְשׁוֹב
אֵלַיָּהּ, מִתְנוּחַ הַחֲשֵׁךְ.
הַשְׁתַּקְפוֹת פְּנֵיהָ בַחֲלוֹן
מְאוֹר מַבְטָהּ, מְגַדְלוֹר
בֵּין גְּלֵי הַחֲשֵׁמֶל.

זה כל האדם

עכשו את מספרת לי כיצד
בבית החולים ההוא,
במחלקה ההיא,
סרבתי ושכבתי על הצד,
מאנתי ונפרדתי כאי,
בשקט, מיבשת החיים,
הטלתי, בעמק האוקינוס,
את עגן השתיקה, ואם
לחשתי חרש, בקשתי לנוס
בקשתי לקרע קרע
ביריעת היש, בקשתי
לרקע את רגלי בקרקע,
בקשתי לפרע את הערב והשתי,
של רקמת הזמן, ולשוני שאל החן
דבקה, דוקא בקשה לומר דבר,
אך מלל בלי מובן דלף, ואיך
יכלת אז להבין, בזמן הזה, שכלו הונה,
זמן חשוף עתיד, חשוף עבר,
ברגע הזה, הרף, שדרכו עובר
האור, העז, המסגור,
שבו שכבתי לרגע כעור,
והאלם האלים הלם
בגוף, וכל מה שדבר נדם
ומתוך הלב קלח הדם,
ואז, בלי מלים, ידעתי,
זה – הו, אור יקר – כל האדם

*

וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר אֹר פְּרוּץ
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר חֶשֶׁד
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר מְלֹאכִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר הַסֵּתֵר פְּנִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר חֲבֵלָה
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר כְּלוּאִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר זֶהָב שְׁחוּט
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר נֹזְעֵי חֶשְׁמֶל
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר לְהִבּוֹת
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר צֵעַר כְּלוּא
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר כְּלֵמָה
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר יְפֵי חֶסוּם
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר צֶלֶם בּוֹעֵר
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר נִהְרֹת נְהִי
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר תַּחְנוּנִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר שְׁבֵלֵת כְּחֵלָה
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר אֲלִימוֹת עֲנָגָה
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר פְּעִית הַגְּדִי
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר פְּגִיעוֹת זוֹהָרֵת
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר יְתֻמוֹת
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר גֶּשֶׁם אֶפֶל
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר זִיו עָמוּם
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר מְשֻׁבְּרִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר קוֹלוֹת קוֹרְאִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר בְּכִי אֶפֶל – – –
וּכְנֻגַּד כָּל זֶה מְזוֹר מִבְּטָךְ
הַרְוֵה, הַפְּתוּחַ

*

עם חֶפֶן הַעֵפֶר בְּיַד אַחַת
וְהַמָּטָה הַפּוֹרֵחַ בְּשִׁנְיָה
הִגֵּשׁ לִי אֶת מִטְבַּע הַשִּׁיר
זֶה הַנִּפְרָט לְפָרוּטָה
זֶה הַמְצָפָה זֶהב
אֲנִיחַ עֲלֵיו שֵׁן לְבָנָה
לְבַדֵּק אֶת שְׁוִיו.

רָאה, הִירַח שׁוֹלֵף אֶת לְהַבו
מִנְדֵן הַחֶשֶׁךְ.

מָה – הַלֵּילָה, יְדִיךָ הַיְחַפּוֹת,
הַד קוֹלְךָ –
נוֹקֵשׁ בְּשֶׁקֶט עַל דְּלָתִי.
בּוֹא.

אֲזַן, אֲנִי אוֹמֵר, רְאֵי.
עֵינַי, אֲנִי אוֹמֵר, שְׁמַעֵי.

הִירַח דּוֹקֵר אֶת לְבַנּו.
שְׁמַנּו חָלוּל.
רָאה, זֶהב הַמְלָה נוֹצֵץ עַל מִפְתָּנֵנו.

דוד (ניאו) בוחבוט

תחריט

לעילוי נשמת אבי, מוטי מרדכי בן אידה בוחבוט ז"ל

פרולוג

הנה לָכֶם, אַתֶּם, הַקּוֹרְאִים בִּי לְמִשְׁמַע קְרִיאַתְכֶם,
כִּי לָבוֹא וּלְגַרְשְׁכֶם מֵעֲלֵי כְּאֵלוֹ בְּמַכָּה כְּרוּכַת שְׁחִיקָה
מִכַּת שְׁקִיקָה כִּי זְקוּקָה אֲשֶׁר גְּתָקָה כְּעִלּוּקָה
מִשָּׁד אִם מִנִּיקָה; כִּי לָבוֹא וּלְגַרְשְׁכֶם, אַתֶּם
הַקּוֹרְאִים מֵעֲלֵי לְמִשְׁמַע קְרִיאַתְכֶם,
הַכּוֹרִים בִּי הַלְיָלָה אֶת קִבְר מוֹתְכֶם;
דַּעוּ לָכֶם, אַתֶּם, כִּי אֵין זֶה קַל
לְגַרְשְׁכֶם מֵעֲלֵי כְּאֵלוֹ בְּמַכָּה חֶסֶת-מִשְׁקָל.

הנה לָכֶם, אַתֶּם,
הַקּוֹרְאִים בִּי לְמִשְׁמַע קְרִיאַתְכֶם:
אָנָּה, קַחוּ אוֹתִי אִתְּכֶם. קַחוּ אוֹתִי אִתְּכֶם לְגַרְשְׁכֶם.

.1

הַשְּׁמִים נוֹשְׁפִים
בְּעַרְפֵי רִיר מְפִיו
שָׁל יֶרַח חָרְפִי
בְּתַחֲרִיט סְחִי וּבְכִי
הֵם נוֹשְׁקִים לְמִצְחִי
וּבְכַף-יָד לְחִלּוּחִית
הֵם לוֹפְתִים בְּגִרְוִנִי
וְעַל סֶף לְשׁוֹנִי
סֶתֶם הוֹלְכִים.

.2

הַשָּׁמַיִם נוֹשְׁפִים בְּעַרְפֵי זֶה שָׁנִים הֵם
נוֹשְׁכִים בְּעוֹר פִּינָּה עַד לְאַבְרָם פִּי תַחַת
חֲרָבוֹת לְבָבֵי הַמְּקָרִים.

הַשָּׁמַיִם מוֹרְטִים אוֹתִי כְּמוֹ
נֶפֶשׁ מְקוּץ,
עֵינַי מְמוּץ,
רָגַשׁ מְרִים.

.3

הַשָּׁמַיִם רוֹקְעִים עַל רִצְפוֹת הַיְקוּם
בְּרִגְלָיו שֶׁל יֶלֶד יְתוֹם וְחָלוּם;
יֶלֶד כְּזֶה הוּא שְׁלִיט־עוֹלָם בְּהִיּוֹתוֹ
מוֹשֵׁל־עַל־כָּלוּם. יֶלֶד כְּזֶה אוֹבֵד־הַכֹּל
וְהַכֹּל אָבוּד בְּאַהֲבָה לְקִרְאָתוֹ

תַּחַת שָׁמַיִם;

.4

יֶלֶד יְתוֹם מִסְתִּיר שָׁמַיִם
(כְּחֵית מַחְמָד) תַּחַת מִטָּתוֹ
וּבְלִילוֹת בְּלֵי שָׁמַיִם עֵינָיו הֵם רִקִּיעִים
תְּשׁוּשִׁים שְׂאֵם יַעֲצֵם בּוֹ יַחֲלֵם
דְּרִדֵק כּוֹכְבֵי רוֹקֵעַ בְּכַעַס עַל רִצְפַת הַקִּנְיָוִן;

אִמָּא קִנִּי תִקְנִי לִי אִמָּא
קִנִּי וּתְתַקְנִי לִי אִמָּא
קִנִּי זְמַן נָקִי מִקִּיא וּתִנְקִי
קִנִּי חֲדָשׁ לִי אִמָּא סִתֵּם וְלֹא יִרַח
קָחִי מִמֶּנִּי רַחֲמִים
לְמַחֵל לָךְ עַל הָרִצָּח.

.5

ובְּלִילוֹת בְּלִי שָׁמַיִם עֵינָיו רְקִיעִים
תְּשׁוּשִׁים שָׁאֵם יַעֲצֵם בּוֹ יַחֲלֵם
שָׁמַיִם מְרְקִיעִים אֲשֶׁר רוֹבְצִים בְּתַחֲתִיתוֹ, הַחֹלֵם עַל פְּנֵיהֶם, תַּחַת מְטַתוֹ
יַעֲצֵם אֶת רְקִיעֵי עֵינָיו הַתְּשׁוּשִׁים –
הַנוֹטְשִׁים אֶת הַנּוֹטוּשִׁים
כְּמוֹתוֹ?

.6

רְקִיעַ שְׁתוּי רוֹקַע בְּרִגְלָיו מַעֲלִיו
אֶךְ יֶלֶד יְתוֹם יַחְרִישׁ מַעֲלָלָיו בְּאֲשֶׁר יַחֲלֵם
עוֹלָם שְׁמִימִי בְּאוֹר הַיּוֹם שְׁחִי בְּלִילָה. יֶלֶד יְתוֹם
יִקְיֵץ כְּאַרְנַבֶּת אֶל פִּיּוֹ שֶׁל נַחֵשׁ הַדְּמִיוֹן
שִׁילְפַת וַיִּתִּיר
אֶת חֲבָלוֹ הַטְּבוּרִי
מִסִּבֵּךְ הַרְחֵם הַטְּרִי
תַּחַת שָׁמַיִם טְהוּרִים;
שִׁירָה יִתִּיר.

.7

וְהַשְּׁמַיִם כְּשָׁנִים טוֹחֲנוֹת מַעַל שִׁירִיו
הֵם נוֹשְׁפִים בְּעַרְפָּם מְלֻדָּה וְאוֹנְסִים
לְחֵלֶם אוֹתָם בְּעַמִּידָה וּלְהַמּוֹג
כְּמַחּוּג חֲצוֹת
בְּטְרִיפַ עֵשֶׁן שׁוֹאֵה־
פִּים הַשְּׁמַיִם זֶה זְמַן
לְלַעַס אֶת שִׁירִיו
כְּאַשְׁמְדָאֵי חֶרְמָן.

.8

הַשָּׁמַיִם מִרְתִּיחִים עָבִי עַד
אֲשֶׁר כְּמַלְאָכִים יְבִיטוּ בְּעַד
לְרֹאשֵׁי וַיִּקְלִיטוּ שִׁירַת אִישׁוּנָיִם
וַצְלִילִים מִמַּבֵּט
הָאָדָם בָּם לְעַד.

הַשָּׁמַיִם נוֹבְרִים בְּחֲדָרַי
מִתִּירִים אֶת נְדָרַי
שׁוֹזְרִים אֶת כְּתָרַי
וּבּוֹצְרִים אֶת סִפְרִי.

.9

שָׁמַיִם שְׁחֹרִים בֵּיתוֹם הֵם שִׁירִים טְהוֹרִים.

ריטה קוגן

לְעֵמוֹס¹

פואמה

.1

מת באחד הימים הקדושים שבין חג המולד להלדת השנה החדשה, הימים שעליהם
כתב פסטרננק בשיר ב"דוקטור ז'ואגו": שלג רד, שלג רד. כל כך רציתי לספר לך על
ברזל, על רדת השלג הסמיה, הקוצני, הרך, שבאחד הציורים: המלכים באו לכבד רך
נולד אחד בכפר פלמי קטן, אך בציור לא רואים לא את המלכים ולא את התינוק, אלא
רק את אנשי הכפר העסוקים איש ואשה בשלהם, את הארוות עם הגג המחרר, את
אור הדמדומים השפוף ואת השלג היורד, הסמיה, הקוצני, הרך.

.2

אתה לא באמת מת,
כל זה חלום רע.
אני אתעורר ביבש פה ובהלם ראש,
אשטף פנים,
אצחצח שנים,
אשלים את המכתב,
אגש לדאר
ואשלה.
ותקף אתחיל בצפית יומיום
למכתב תשובה.

.3

לא על מותך אני אבלה,
אלא על מותך ממני.
האבל שלי אנוכי,
ממלא

1 קטעים מהפואמה התפרסמו בגרסה מוקדמת במוסף "תרבות וספרות" של עיתון 'הארץ' אחרי מותו של עמוס עוז. זהו פרסום ראשון של הפואמה בגרסתה המוגמרת.

עולם
באנה,
מאפק
ועד
אפק.

.4

לפנות בקר חלמתי בעות,
ובצהררים, במסעדה, ראיתי שד.
הוא ישב בשלחן מאחור,
ותלה בי מבט שוטם,
וקלל אותי חרש.

בשעה שקם לעזוב,
גורר רגל שמאל,
נודע לי
שמת.

.5

אומרים, איש זקן
מת.
עבורי לא היית זקן.

אומרים, איש חולה
מת,
המעית את מכסת יסוריו.

אני שומעת:

מת — —

מת — —

מת — —

יסורים.

אומרים, איש עטור הנהלה מת,
סופר בעל שם בעולם.

עֲבוּרֵי הַיִּיתָ אָדָם
יָקָר וְעוֹלָם
וְכָל הַשָּׁמַיִם.

מִקֵּץ הַשָּׁנִים הַלֵּכֶת
בְּדֶרֶךְ אָבוֹת.

לְמַדַּת אוֹתִי
כִּי "אָב" וְ"אוֹהֵב"
עֲשׂוּיִים מֵאוֹתָן אוֹתִיּוֹת.

.6

לְמַדַּתִּי לְחֶסֶם פָּנִים וּפֶה
מִפְּנֵי עֵין הָעוֹיֵן,
מִפְּנֵי פִי הָרָשָׁע – – –
וְאֵין עוֹיֵן,
וְאֵין רָשָׁע,
רַק בְּעֵינֵי,
רַק בְּעֵינֵי.

הִנֵּה גְרוּשְׁנָקָה שְׁלֶךְ
הוֹלֶכֶת,
בְּבֶן בֵּית הַקְּבָרוֹת
הוֹלֶכֶת,
לְבָכוֹת עַל מַת לֹא שְׁלָה
הוֹלֶכֶת.

.7

הִיפִי מִפְּצִיעַ מִבֵּין הַסְּדָקִים.
הָעֵלִים כְּרוּכִים אֵלָיו בְּאֵלוֹ
כְּאֶצְבָּעוֹת קְפוּצוֹת –
מִבְּקָשׁוֹת קִמְצוֹץ נִהְרָה

לְבוֹק
מֵעַל
הַחֶשֶׁךְ.

.8

טיבו של האכל להתקדש
עם רדת החשך לארץ.

טיבו של האכל להגדש
עם רדת הגוף למטה.

טיבו של האכל להגדש
עם רדת הראש לקרית.

היד מגששת אחר נחמה
פעוטה בין הירכיים.

העין שואלת מאור הפנס
שבין חרפי התריס.

ואיש לא יאמר,
"מסמטת עקורים מאפלת..."²

ואיש לא יאמר,
"אצלי, בששי, לקפה."

.9

אני חושבת עליך הרבה.
יום ביומו,
יום ביומי.

הרבה מתוך זה – במקלחת.
העור המקרצף מאדים
תחת המים הרותחים,
הגוף הקשוי הופך רך,
העיניים – שחרות ושלוקות,
והפה ממלט יבבה

2 מתוך שירו של אוסיפ מנדלשטם, בתרגומה של ריטה קוגן.

שְׁנֵשֶׁטְפֶת עִם מוֹד הַסְּבוּן
אֶל פִּי הַנְּקוּז הַשְּׁעִיר.
אֲחֵר צְאֵתִי מִן הַמַּיִם
דְּמַמַּת הַדִּירָה מְפָה בִּי
בְּמַצְלֵתִים חֲרִישִׁיִּים:
בוֹם! דְּמָמָה.
בוֹם! דְּמָמָה.
טְרִי לָהּ לִי,
טְרָה לָהּ לָהּ,
לְפַל
לִישׁ
נָה.

10.

פְּנִיתִי לְעֶסְקֵי הַסְּפָרוֹת
כְּדִי לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינַי אֲמִי,
וּמְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיהָ.

כְּתַבְתָּ לָהּ בְּלִשׁוֹן פְּשׁוּטָה:
"בְּתֶךָ מְשׁוֹרְרַת טוֹבָה,"
כְּמוֹ בְּקִשְׁתְּךָ שֶׁתִּכְרֶה בִּי,
גַּם אִם בְּעֵבֹרְךָ בְּלִבְדָּה.

אֲמִי שְׁטוּבָה בְּלִנְתֶּךָ מְעֵלֶיךָ
קְרוּבִים־רְחוּקִים,
אֲרָצוֹת וַיָּמִים,
נִוְדַת־תְּמִיד שְׂיֹדְעַת
לְבָרָא בֵּית אַחֵר בֵּית
בְּתוֹךְ קְלִפָּה שֶׁל אֲגוּז.

11.

מעֲתָה לְכֹל דְקָל
הַזֹּקֵף אֶת רֵאשׁוֹ הַשְּׁמַיִמָּה
אֶקְרָא עָמוֹס,
לְזֵכֶר הַדְּקָלִים מְקַרְחֵי הַגִּזְע
שֶׁשָּׁנְפוּ אֶת כַּפּוֹתֵיהֶם
הַמְּפֹלְשׁוֹת, הַסְּרוּקוֹת,
בְּקֶרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַחֲרֹפִית,
עַת אַרְוֹנָה הַמְּלֵא, הַרִיק,
הוֹצֵא מִתּוֹךְ רֶכֶב הַשְּׂאוֹל,
וְנִטְמָן בְּבֶץ הָרֶךְ,
וְכֶסֶה בְּזָרְדִים רְשָׁמִיִּים
אֲרוּזִים בְּסֶרְטִים אֲמֻצִּים.
וְסוּלְיוֹת מִגְּפֵי שְׁקֵעוֹ בְּבֶץ,
וְשַׁעַר רֵאשֵׁי נְדָלָק וְכֶבֶה
בְּשֶׁמֶשׁ הַמִּתְמַעֵטֶת.

12.

הַשָּׁנָה הַסְּתַכְמָה בְּמוֹתֶךָ,
בְּמוֹתֶךָ אֲשֶׁר בִּשְׁנַתֶּךָ,
בִּשְׁנַתֶּךָ הַשְּׁלוֹהָ,
בְּמַטְפוֹט אֲשַׁכְּבָה,
הַסְּתַכְמָה הַשָּׁנָה הַטּוֹבָה.

לֹא בְּבִדְלָח, לֹא בְּהֶר,
רַק בְּבֶץ אֶפְרַיִם שְׁחָרְחַר,
שָׁנַע
תַּחַת
רַגְלִים
שֶׁבִקְשׁוּ נְדִבַת זְכָרוֹן,
שֶׁדָּרְשׁוּ חִלְקֵי זְכָרוֹן,
וְאִישׁ מֵהֶם לֹא נָכְלָם
לְרַגְלֵי חַבִּיּוֹת הַשְּׁרִיוֹן,
שֶׁבָּהֶן תִּסַּס יַיִן, לֹא דָם.

.13

לְנַעֵץ צְפְרָנִים שְׁקוּפּוֹת,
לְנַעֵץ אֲגָדוֹת אֶפְלוֹת
בְּבֶשֶׁר הַיֶּלֶד שְׁלֵה,
כְּדִי לֹא לְטַבַּע.

וְאִזּוֹ לְשַׁחֲרַר בְּאַחַת,
לְהַנִּיחַ לְשִׁרִיר לְהַרְפוֹת,
לְפַעַר שְׁעָרִים בְּגוֹף,
לְהַנִּיחַ לְמִים לְשִׁטֵּף.

לְהַשְׁמִיט, אֶט-אֶט,
אֶל עֶרְסֵל אֶפְלָה.

הַיֶּלֶד יִמְשִׁיךְ לְשֵׁאת
אֶת כְּבֹד גּוֹפֵה הַצּוֹלֵל,
אֶת מְתֵק שְׁרִיטוֹת צְפְרָנִיה,
אֶת רַעַל אֲגָדוֹתֶיהָ,
עַד יוֹם מוֹתוֹ
וְאַחֵר.

.14

בְּהַעֲדָרוֹ, הַסֹּדֵר בְּבֵית הַתְּרוֹפֶף בְּאַחַת: מוֹשְׁבֵי הַסְּפוֹת שְׁקָעוּ תַּחְתֵּיהֶן, הַמְּדַפְּיִם נִמְלְאוּ
אֲבָקָה, הַסְּפָרִים הַתְּרוֹחוּ וְאֲבָדוּ מֵעִמִּידָתָם הַזְּקוּפָה, נִשְׁעָנִים זֶה עַל זֶה בְּמַלְכָּסְנוֹת מִיַּגְעַת.
כְּמוֹ יְרֵדָה עַל הַבֵּית הַתְּרַפְּטוֹת פְּתֹאֵם, שְׁעַל אֵף הַיּוֹתָה מְעַדְנָת, שְׁפִכָה עָלַי עֶצֶב עֶכּוֹר.
מִה מְשֻׁנָּה הַשְּׂאֵרוֹת הַחִפְּצִים אַחַר לֶכֶת הָאָדָם. הַכְּרֶסֶה עוֹדְנָה אוֹתָהּ הַכְּרֶסֶה, נִצְבֶּת
בְּאוֹתָהּ הַזְּיוֹת בְּדִיּוֹק, עוֹרָה הַשְּׁחוּק עוֹד מְשֻׁמֵּר אֶת קְמוּרֵי הַגּוֹף שְׁנַח בְּהַ תְּדִיר. הַגּוֹף
כֹּלָה, נוֹתְרָה הַכְּרֶסֶה, וְאִם אֶעֱצֵם אֶת הַעֵינַיִם חֹזֵק וְאִזּוֹ אֶפְקַח בְּבֵת אַחַת לְרוּחָהּ, אֶרְאֶה
אוֹתוֹ לְשִׁבְרִיר שְׁנִיָּה יוֹשֵׁב מוֹלֵי, יִפֶּה תֵּאֵר, תִּכַּל עֵינַיִם, מְחִיָּה.

15.

שוב אני מחליקה לשנה הקטנה, ואתה
מספר לי ספור על התן שנלכד למיתה,
ךך פרוה ושנים, לחלוחית חלבית על אפו –
הוא בקש חשכה וחרות, וכרסם את כפו.

אני צפה שוקעת בחשה, בשנת בלהות,
ואתה בשלה, בשקיעות עמקים סגלגלות,
ובמתק ריחם של עצי פרדסים באביב,
ובנער המת ובשכול המיחל של אביו.

ואני באויר הנדחס בכנפי עפרוני
שנודד על פני עמק סגל אלי יער צפוני.

השוגר־דדיו שלי מחכים למות

אב רוחני

א.

החברה קדישא רוצה שאחזור אחריו קדיש יתום
גוהר לקרע את חלצת הליוות שלי, לנחם על האב.
במצעד התמידי אחר ארונות, משהו תופס לי את העין,
אני עוזבת את הנגונים המיפחים ופונה שמאלה
או ימינה
לפגש אב חדש.

ב.

השוגר־דדיו שלי מחכים למות כדי שאוכל לרשת אותם,
לא יודעים שאני לא נשארת לקבורה.
שאני שורפת את המסמכים,
תולה את תמונתם בארון האפור,
וסוגרת.

ג.

האבות שלי מסתובבים בצמתים סואנים.
אני מזהה שפם או פאה, חושבת שאולי הפעם,
אך הם מפנים אלי פנים לא נכונות
וחולפים זרים ברמזור.

ד.

כשאני רצה או לועסת מזדמזם לי בראש רקויאם
וכשאני מתעוררת משנה אני נכנסת לאתר הפריית
רושמת: קשר לטוח קצר, אב, סטודנטית לפילוסופיה ולכל השאר
ובוזה בירח מתמלא ונחסר עד שתמצא לי התאמה.

ה.

מְתֵי יְלֵדָה הוֹפְכֶת לְאַבָּא
מְתֵי הִיא מוֹצֵאת אִשָּׁה וּמְבִיָּאה יְלָדִים,
מְתֵי יְלֵדָה נִכְנָסֶת סוּף סוּף לְעֶזְרֵת הַגְּבָרִים,
עוֹשֶׂה קְדוּשׁ וְהַבְדָּלָה בְּמַגְיָנָה הַנְּכוּנָה,
וְלוֹמְדֵת לִיתֵם יְלָדִים

*

הָרֶס עֲצָמֵי בְּלִילוֹת קָרִים
בְּשִׁכְיָה שְׁקִטָּה,
יְעִידוּ שְׁמִיכָה וְכָרִית –
הַכֹּל בְּשִׁלְיָה, הַכֹּל בְּשִׁלְיָה.

הָרֶס עֲצָמֵי הַלֵּילָה הַזֶּה,
אָפֶס קְצוּוֹת חַדִּים.
הָרֶס עֲצָמֵי דֵל וְרֹזָה,
רוּחַ קָדִים
בְּחֶלֶן,
פֹּה הַכֹּל בְּשִׁלְיָה.

הַכֹּל בְּשִׁלְיָה וְהַשְּׁקֵט קוֹרֶס
אֶל תוֹךְ הַמָּטָה
הַשְּׁקֵט דוֹרֶס
וְהַכֹּל בְּשִׁלְיָה.

*

ואיך תסדק את המרחק שבין העור והמתכת.
איך תעמעם את הרשרוש שחי בי בלילות;
שחי בחרפים שכוּח־חמלה, שכוּח־ירח,
באפולולית החדרים והשמיכות.

איך תמוסס את קבית הקרח הנצחית,
שמקרקשת בי בכל תנועה חדה;
שבגללה אני כעת ילדת מטות כנועת-שטיח –
נמנעת מכבישים ומדרכות.

ואיך הורגים יתוש פנימי
שמזמזם מאז הקיץ.
ואיך בכלל הורגים חיים
המתדפקים בי בתביעה:
להיות עכשו, סוף סוף, קלה,
סמוקת חיים, גמולת-קבים.

ואיך תשבר את המרחק
בין המתכת והעור.

רואי רביצקי

דורי בעוכרי

*

כשעוד היָה לי שלחני, והוא הרצה,
הייתי עול ומעוט מעות מלהקשיב,
היום שלם כבר עוני ולא נרצה –
אני עוד אב מקטף, הוא אב אין להשיב.

אחר הגשם מתבהר כמה אינו
אחר הרעש ראש גדוש מעקשים
משען היָה לקנה מעידה, צור למעינו-
אכזב. ההד עמום עודו נשמע כשיר?

כשיר ממי שטרם מים היָה אבי,
אבי יושב מולי שחוח ומחקה,
את געגועי עליו נגזר עלי כחד

שלא יבחין איזה מרחק בלתי עביר
נמתח בין נס נוכחותו ואחויים
של איבריו לנוס לחה. זה לקח הד

אב, אבדה – איך יודע מה יעביט
ולא יפדה, מה ימשכן בדמי חייו,
ומי יניח לפלטה אתי.

קח את

בינה,

את חדותה,

והעלם.

אני אשים את מבטחי לאל ולאם.

*

ההלך נגש למדף הספרים ומעלעל בעלבון:
הנה הפרוזדור. הנה הטרקלין. ותו – רק כתלים.
לא נשארה זולת דלת אמות, שירת קיטון וחקק,
הסתופפות קלאוסטרופואטית בפאתי,
בירפתי הפאן, מתחת לתנור.
לא באים באפו הפרצים
הנחוצים כחוצות לנשימה
לשוא מכתרים את השיר המבית,
המבצר, אין יוצא ואין בר.

אחר הדלת נשארו,
אם תוכל לספר אתם,
האפשר הנפרש והפרא.
צא מן הכתיבה בצמצום הצמרות ובמתון תנים עד בלי ירח.
פנה ההרה הלאה עד אי אן אל יער ת"ק תלין בכפר
תור לה דרך לרעות שדות רזים, לרדות שרף פרוים,
לרתם תעיה למרכבת השיר.

*

דֹרֵי בַעֲכָרִי. אֲנִי נִתְבַּע, בְּשִׁבִיל הַטַּעַם,
לְמַהֵל בְּזָרַע וּבַחֲרוֹן תּוֹצֵרֶת מְקַנֵּס סֶלֶשׁ לִוְבְּלִין.

סִהְדִי בַתְקָרָה. אֲנִי נִשְׁבָּה בְּשִׁבִי הַתְאֲנִיָּה
מִתְחִיל בְּגִנּוֹת וּמְקַנֵּחַ בְּקִינָה.

אֲלִיטָה שְׁמִיטָה. הַבְּנִים עוֹלָה.
אָנִין יְשׁוּעַ בִּישׁ. בִּי הַתְאֲוָה
לוֹמֵר נוֹאֵשׁ
וְאָמַר כָּל הָעַם אָמֵן בְּרָאבוּ אֲנִקְוֶרָה נֶאֱדָ אֶ מְאָל.

עברית, פרפר וגולם

שיר על שלוש לשונות

א – לשון ערב

לזהר בערבית זה לצמח.
לדפוק בערבית זה לזרם.
בערבית לאסף זה לגמע.
בערבית לנער זה לברא.

לחפץ בערבית זה לשמר.
להקזז בערבית זה לגאל.
בערבית להטמין זה לטמור.
בערבית להאט זה למהל.

לשתק בערבית – להספית –
לשתק בערבית – להצמית –
בערבית לסב – לקלל
בערבית לשתת – למולל.

ב – לשון ששך

באכדית שתיקה הרי היא קול
ולשלים באכדית – לשקל.
באכדית חכם חש וקיים בוש,
שדה הוא הר, והתהום היא ים בה.

באכדית לשכן זה להניח,
ולעלות – לתבע או לשקות.
פזור הוא הסתרה ולהדליח
זה להפריע. ולחלל זה לנקות.

באכדית סעף – כף רגל, שב – עד.
באכדית אויל הוא בן אדם.
שלוש השפות חולקות מלה למות,
כאלו לא הוא שהרחיק אותן.

ג – לשון עבר

ובעברית מה יש? חלי וחלי,
החרב מחריבה, אשה מאיש,
אזון רצוע און, זוג ועל. איך
צלילה אל עמק העברית היא עסק מיאש.

מדריך לקורא

זֶה צָרִיךְ לִלְכֹּת לְמַלְכָּה,
אֶל מַעֲמָקֵי אֶטּוֹל אֶטְלֹנְטִים,
שֶׁם צְלוּפָח מְשֻׁמָּץ וּמְשֻׁלַּח
רָסֵן יִגְרָס: פָּגַ. לֹא רִלוּנְטִי.

זֶה עֵבְרִית, נִשְׁעָן עַל קִצֵּה הַחֹטֵם,
בֵּר לְמַחְצָה וְעֶרְמוּמִי.
חִסְדֵּיהָ בְיָמִים וּבְאֲמוֹת שְׁנִסּוּ הַמֹּתָן
לְבַכֵּר תִּלְחָן הַמְּמִית.

מַעֲכָשׁוּ, אֶל תְּאֲמִינוּ לְמֶלֶה
שְׁאֲתֶם קוֹרְאִים, אֶל תִּקְרְאוּ,
תִּקְרְאוּ, רַק לֹא אֶת הַנְּקוּד,

כִּי שְׁפָה אַנְדֶּרְטָה מַעֲלָה
אֶלְפֵי שְׁנַיִם עֶשֶׂן שְׁחַר וְרִיחַ מוֹת, מִשָּׂא סוּל אוּ מִשָּׂא אוּ,
טוֹבַעַת אַךְ תּוֹבַעַת עוֹד רִקוּד.

שיר עברי

עברי, אהובתי, צל קיקלון,
צאי מחשכת ימי בינים שלך.
הטהר מתנפח כמו בלון
וכמו בלון קפוא הוא יתנפץ, ישלך.

עברי, טהורתי, את זרם נחל
שבלת השועל, חרגי מכלוב,
הגיע זמן שלא תהיי מזנחת
וזכר תשוקתך לא עוד יהיה עלוב.

עברי, עלובתי, תקופה טובה,
אמצי אל לבבך את חם החשך,
'כנסי אל תפת, שחי בלהבה,
שחי ותגל לך סוד התוף מתכות חרשת:

עברי את זמר מבושיה, שכחי
שפעם את היית שפת הירדן.
עכשו את שפת הים. הרחק מתחת
לשלמתך יש זנב שלבקות מתאדם.

עברית, מזל זאב, קיטון מחכר,
שאי חפתנו אל מבטח קבוע,
עזבי את זכר השנון הקר,
תביאי קרם של הגנה ומצב רוח.

עברית, פרפר וגלם, צרי ופצע,
הנה הנך 'פגרת אחרי
הנחשלים, הנה את מתעפצת,
קבלי את נטל ההווה המחריף.

השלמה

זֶרֶם עִם הָעָרֵב. קִבַּל אֶת הַזֵּינִן.
מָחָר נִצְבַּע לְבָנִי אֶת הָאֵוִיר.
בְּכָל אֲשֶׁר שָׁמַן בּוֹ, הֵן אֶתְּהָ מִיָּם.
נִשְׁמָ חֲזַק אֶת דֵּינִי הַכּוֹכָבִים.

קָרָא בְּתַנּוּ"ךְ: סִבְלָךְ מְעַרְהָ מִדִּי.
הֵיכֵן שִׁשְׁקַע יֵשׁ – שֵׁים מְפַצֵּל.
כָּל שְׁעֵתִים שָׁלֵשׁ אֶת הַרְמִדִי
טַל בְּפֶה מוֹבָס, בְּחֶךְ עֲצֵל.

בְּעַר בְּחֵלוֹם וְהִטָּף בְּהַקִּיץ.
וְלֹא – זַעוֹת קָרוֹת פְּנִיךְ יְכַסִּימוּ.
מְסִךְ לָךְ שָׁמֶן וַיִּמֵּים בְּמִיץ
וַיִּקְרָא בְּקוֹל לְחֹמוֹתֶיךָ "קוֹמוּ".

מז'יניק

“It’s time that the tale were told
of how you took a child and you made him old”

Morrissey

“فماذا فعلتُ أنا يا أبي؟ ولماذا أنا؟
أنت سميتني يوسفًا”

محمود درويش

קבעתי תור לפסיכולוג אבל בטלתי שוב.
רציתי להוציא את מה שאת גרוני תמיד
מצמית, אליו גרון קשוב (לחלב חמת עכשויב):
מוזר הייתי לאחי, נכרי לכן אמי.

נכרי עד שבגיל ארבע סכין אחז במו
לקחת את נפשי, “כמו סקאר” אמר, שנים אחר
כה לא הבנתי איזה אח לסקאר ירצה לדמות.
אחרי שנים כל זה שכה. גרון כבר משחרר,

אף לא אשכח: ירק ירק, הבעית, השביע אדם,
זרק בגדים אסלה, מאז דבק בי חורון,
כל לילה בדמעה השחה, ערשי המסיתי אלף
בפחד משסוף גרון ומשברון חרון

שיחורר, שיקים כל הבטחות ההרס:
ישרף אותי חיים, ישליך אותי מהחלון.
עד גיל אחת עשרה סגר עלי ארון, וברך:
קשטה את זרועותי בסימנים כחלי קלון.

מגיל ארבע עד גיל אחת עשרה הייתי שק
עד שלאבא, קול חנוק, שפכתי מלא גרוני.
וזהו זה, אם לא שכחתי שום דבר מדחק.
(אולי זה למה שתמיד כל כה אני).

עמנואל יצחק לוי

אחריך החילוון

חמש מאות מיילו

לורד, אני חמש מאות מיילו הרחק מביתי, אני עצמי חמש מאות מיילו. ללמדך שאצל האמריקאים, אדם הוא סף האינצ'ים שמפרידים בין ביתו למקומו הנוכחי. רוצה לומר, אדם בביתו אינו אלא אפס מאפס. ועתה

תן דעתך על אחיך החילוון (אחיה, אחיך), שהוא אפס מתניד על גחון, נושא על גבו את הטינה לאמכם החורגת לכל מקום ואתר, וגם באלבקרקי, הוא אפס מיילו מהבית. והוא אפס מאפס! פזמון: עד שלא יתישר השבלול האמא תשאיר חורגת.

ומי עוד יותר גרוע מן החילוון? אתה.
כי החילוון יודע שהוא אפס, ואלו אתה אחד, אתה שנים, אתה שלשה, אתה ארבעה, ככל שאתה מתרחק מהבית אתה מתפצל כמו תא (ובכלל מצחיק שקראו לזה תא, כאלו הוא שמאכסן אותנו, ולא להפך). במה דברים אמורים? למשל בגרושי הורים ובנשואיהם השניים ולאחר מכן בגרושיהם השניים, ובנשואיהם השניים של בני זוגם ולאחר מכן בגרושיהם השניים של בני זוגם. שלשה, עשרה בתים, וזה הדבר מפחיד מאד ואין לו סוף. שפסוף אתה נמצא בכל כלמקום הבית שלך ושומקום הבית שלך, וכך או כך אתה נושא אותו על גבך ולורד אני אחד, לורד אני שנים, לורד אני שלשה, לורד אני ארבעה, אתה יודע מה אמרים על כך האמריקאים.

יוסטון

בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה יִצְאָה הַחֲלָלִית אֶל הַיָּרֵחַ
בְּלִי שְׂאֵי פֶעַם נִתְקָה מִכֵּן הַשְּׂגוּר,
וְנִשְׂאָה עִמָּה אֶת מְרֻכּוֹ הַבְּקָרָה בְּיוֹסְטוֹן
וְאֵת טְקֶסֶס כְּלָה מִבְּעַד לְעֵנָנִים
לְעֵינֵיהֶם הַמְשִׁתָּאוֹת שֶׁל אֲבִירִים צוֹנְפִים
וְלִמְצָהֳלוֹת הָאֵינְדִיאָנִים הַמְצַנְפִים.
שְׂרִיף פֶּאט גָּאָרְט נִקְלַע לְמַסְלוּלִים הַלְּוִינִיִּים וְאָמַר:

יוֹסְטוֹן, יֵשׁ לָנוּ בְּעֵינָהּ, יוֹסְטוֹן, כְּדוֹר הָאָרֶץ נוֹחַת עַל הַיָּרֵחַ,
וּבְזֹאת כּוֹנֵנִתִי לֹמַר לָךְ שְׂלֵא אוֹכַל לִירוֹת עוֹד כְּדוֹרִים בְּחֲלָל הַתּוֹעָה,
שְׂלֵא אֲשָׂא עֵינַי עוֹד אֶל הַכּוֹכָבִים הַצְּהָבִים מִמְּסִבָּאוֹת קִנְטָאָקִי, שְׂאֵת שִׁירֵם אֵינִי
שׁוֹמֵעַ עוֹד מֵאַחֲוֵרֵי
מְמֹרְחָקֵי דְמָמָה, שְׂלֵא אֲשִׁיר עוֹד לְעֵצְמִי "אֵנִי חוֹזֵר לְהָאָרֶץ" כְּשֶׁאֵנִי יוֹדֵעַ שְׂלֵא נִפְרַד עוֹד,
שְׂאֵת יָפָה מְכַדִּי שְׂאֲאֶלֶץ אֵי פֶעַם לְרֹאוֹת מְרַחֵק, יוֹסְטוֹן שְׂלֵי פְלֵאִית וּבִלְעָדִית –
אֵנִי חֵשׁ אֵת קִפְלֵי הַשָּׁמַיִם נִמְתָּחִים בְּנִסְיָקֵתָנוּ

מחוץ לאמריקה

לעתים רחוקות אני מזדמן מחוץ לאמריקה, היכן
שהכוכבים דולקים בשביל עצמם. ושם אני יודע:
צלענן גדול כבוד מרחף על העולם הזה, ושמו גן עדן.
ותחת הצלענן הזה מתהלכים הננסים הורדים
ומחפשים נרות להאיר את ורדותם
בלי דעת מה שם יקרא לאותו צלענן
המקדיר מעיניהם את בבואתם.

אנחנו, חסרי המולדת

*

בְּתַחֲלָה הֵיינוּ פְּרָעָה שְׁלֵא יָדַע אֶת יוֹסֵף,
שְׁכוּרִים מְבוֹרוֹת וּמְכֻחָ, וּבְמִלָּה אַחַת – נְעוּרִים,
וְחֲשַׁבְנוּ שְׁאַנְחֵנוּ יוֹדְעִים אֶת סוּד לְדַתְנוּ, אֶת עִיר
תְּשׁוּקֵתְנוּ, אֶת שְׁפֵת לְשׁוֹנְנוּ, אֶת רֶק לְסִתּוֹתֵינוּ, אֶת חֵם
הַשָּׁעַר עַל עוֹרְנוּ. וְרָצִינוּ רֶק לְהַחְזִיק
וְלֹא לְשַׁחֲרֵר אֶת מִי שֶׁתִּפְסְנוּ אֶל בֵּין הַזְּרוּעוֹת.

וְאַחַר כֵּן הֵיינוּ יוֹסֵף שְׁאוֹתוֹ לֹא יָדְעוּ,
לְיוֹסֵף שְׁנִשְׁכַּח, אֶךְ אֵינְנוּ שׁוֹכַח דְּבַר,
שְׁסוּד לְדַתּוֹ נֶחֱשֵׁף לְעֵינָיו בְּהַלּוֹךְ לְאַחֵר שְׁאֵינְנוּ נִגְמָר:
עִיר אַחַת, וְאַחַת שְׁקִדְמָה לָהּ, וְזוֹ שְׁעוֹמְדָת, וְזוֹ שְׁחַרְבָּה,
וְשְׁפֵת אִם מִתְחַלֶּפֶת עִם לְדַתָּה שֶׁל כָּל אִם חֲדָשָׁה,
וְאֶהְבְּנוּ כָּל כֵּן שֶׁהֵנַחְנוּ לְאַהֲוֵבִים לְעוֹב,
כִּי הַחֶפֶשׁ מִתְחִיל בְּמִקוֹם שָׁבוּ אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים,
אֶךְ אוֹתְנוּ כְּבָר אִישׁ לֹא יוֹדַע, כְּמוֹ עִיר שֶׁהִיתָה.

וּבְאַמְצָע הִיָּה רֶק רִגַע קָצֵר שֶׁל קְרִיאַת חִלּוּמוֹת.
כְּמָה קָר וּמִפְחִיד בְּוֹדָאֵי הִיָּה לְיוֹסֵף עַל הָאֲבָנִים הַחֲמוֹת.
מִי קָבַל פִּירְמִידָה לְבַד, מִי – קְבוּרָה בְּקוֹמוֹת,
הֵינּוּ הֵן – זוֹ שְׁנָה בְּלִי חִלּוּם, סִפֵּר רִיק מְאוֹתִיּוֹת סְפוּרוֹ.
כְּמָה רִיק הִיָּה לֵב יוֹסֵף, עַד שְׁסוּף סוּף הִיָּה מָה לְקָרָא!
וְאַחֲרֵי שְׁקִרְאָנוּ מִסְפִּיק חִלּוּמוֹת, יָדְעָנוּ שְׁנֹאֲבַד, שְׁנִפְל
כְּמוֹ טָפָה בְּתוֹךְ יָם, לֹא כְּמוֹ מִים בְּחוּל.

תל אביב, 2 בנובמבר 2019

*

כְּשֶׁהֵיָם הַתִּיכּוֹן מְצַטְמָצֵם לְמִלָּה קְצָרְצָרָה בְּעִבְרִית,
וּמְחַסֵּר תְּנוּעָה הַמְרַחֵב מִתְגַּלְגֵּל לְתַנּוּחָה עִבְרִית,
וְכָל אֶרֶץ זָרָה אֲבָדָה אֶת הַנוֹף וְהַפְּכָה לְשִׁפְהָ טְהוֹרָה –
פְּעָלִים וּשְׁמוֹת עֵצִים וְזִמְן שֶׁהוּמָר לְשִׁירָה –
זֶה הַזִּמְן שֶׁבּוּ אֵין מָה לְרֵאוֹת, הַפְּסָלִים, הַהַרִים, הָאוֹרוֹת
יִחְכּוּ לְךָ לְשׂוֹא בְּעָרִים אַחֲרוֹת, וְתִשְׁרֹט
אֶת עוֹרְךָ רַק מִלָּה בְּמִקּוֹמוֹ שֶׁל אֵיזָה וְרַד רְחוֹק,
וְצָרִיךְ לְאַפְסֵן אֶת כָּל הַמְּפּוֹת עִם כְּתוּב מִיֶּאֱשׁ: "לֹא לְמַחֵק!"
הַשְּׁפוֹת מְתִיתְמוֹת מְאַרְצָן, מְאַבְדוֹת אֶת הָאֲרָמִי וְגַם אֶת הַפְּלֹאֵט
וְהוֹפְכוֹת מִחֲדָשׁ לְנִיבִים, כִּי כֵּן תִּהְיֶינָה שְׁוֹת.
וְאַנְחָנוּ, חֲסֵרֵי הַמוֹלְדֵת, שׁוֹב נְמִיר אֲדָמָה בְּמִלָּה,
גְּעִגּוּעַ, קִלְקָלָה, עֲלִילָה לֹא צְלוּלָה, גְּאֻלָּה.

תל אביב, 3 באוקטובר 2020

נישואי תערובת

.1

יִבְגְּנִי דוּבְרוּבֹבְסְקִי, בִּילְרוּסִי,
הַתְּאָהֵב בְּבֵית הַסֵּפֶר בְּסִלְוָה מְלָכִין,
יְהוּדִיָּה וּבֵת שֶׁל אֶכָר יְהוּדִי,
לֹא חֲלוּץ, סֵתֶם יְהוּדִי לֹא חֲדָשׁ.
כְּשֶׁחֲחֵלָה הַמְּלַחְמָה, מְלָכִין וּשְׁנֵי יְלָדֶיהָ
הִסְפִּיקוּ לְהַתְּפַנּוֹת לְמִזְרַח.
דוּבְרוּבֹבְסְקִי נִשְׂאָר וְאַרְגָּן קְבוּצַת פְּרִטִיזְנִים.
בִּיעֵר הוּא חַי עִם אִשָּׁה אַחֶרֶת.
הוּא הַסְּבִיר לֵה בִישׁוּר: כְּשֶׁהַמְּלַחְמָה תִּגְמַר,
אֲחֻזֹר לְאִשְׁתִּי, אִם הִיא רַק תִּשְׁרֹד אֶת זֶה, מִתֶּק.

אֲחֵרֵי הַמְּלַחְמָה מְלָכִין וְיְלָדֶיהָ חֲזֹרוּ,
דוּבְרוּבֹבְסְקִי יֵצֵא מִן הַיעֵר, יֵצֵא מִן הַיעֵר,
דוּבְרוּבֹבְסְקִי וּמְלָכִין חֲיוּ יַחַד בְּאִשְׁרָה,
עֲבָדוּ בְּבֵית סֵפֶר וְהוֹלִידוּ עוֹד שְׁנֵי יְלָדִים.
לֹא כְּתוּב מָה עָלָה בְּגוֹרְלָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת,
וּלְאִיזָה לְאִם הַשְּׁתִּיכָה.

.2

לוּבָה הֵיטָה יְהוּדִיָּה נִשְׂוָאָה וְאִמָּא לְשָׁנִים.
בְּעֵלָה הָיָה אִיכְשָׁהוּ לֹא בִשָּׁר לֹא חֶלֶב.
פַּעַם לוּבָה יֵצְאָה לְסִדּוּרִים בְּרַגְלָהּ,
עֲצָרָה מִשְׂאִית וּבִקְשָׁה הַקֶּפְצָה.
לְנֶהֱג קָרְאוּ טוֹלְקָצ'וּב קוֹלְקָה, רוּסִי.
הוּא הַקֶּפֶיץ אוֹתָהּ וְהַתְּאָהֵב בְּשִׂיא הַרְצִינּוֹת.
הוּא הַתְּחַנֵּן שֶׁתְּעֹזֵב אֶת בְּעֵלָה לֹא בִשָּׁר לֹא חֶלֶב
וְתִהְיֶה לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁתְּבוֹא בִּיחַד עִם יְלָדֶיהָ.
כָּל הָעִיר צָחֲקָה וְנִסְתָּה לְשִׁכְנַע אֶת קוֹלְקָה
לֹא לַעֲשׂוֹת צְעָדִים נְמָהִרִים
וְהָאִשִּׁימָה אֶת לוּבָה בְּהַפְּקָרוֹת.
שׁוּם דָּבָר לֹא עָזַר: לוּבָה עֲזָבָה אֶת הַבְּעֵל,

לְקַחְתָּ אֶת יְלִדֶיךָ וְנִשְׂאָה לְקוֹלְקָה.
הֵם שָׁרְדוּ אֶת הַמְלַחְמָה וְחִיו יַחַד בְּאֶשֶׁר,
לֹא כְּתוֹב מָה הָיָה בְּסוֹף עִם בְּעֵלָה הַרְאִישׁוֹן,
אֲבָל אֲנִי מִנְחֶשֶׁת שֶׁהָיָה יְהוּדִי.
בִּיהוּדִית יֵשׁ מְלָה מִיַּחְדָּת לְלֹא בְּשָׂר לֹא חֶלֶב.

3.

הַמּוֹרָה לְסִפְרוֹת רוֹסִית נִשְׁלַח לְבֵית הַסֵּפֶר מֵעִיר אַחֶרֶת
וְהִתְאַהֵב בְּבִתָּיָה, גַּם יְהוּדִיָּה וְגַם תִּלְמִידָה.
אַחֲרֵי בְּחִינּוֹת הַבְּגָרוֹת בִּתְּיָה נִסְעָה לְלַמֵּד רְפוּאָה בְּוּרוֹנּוֹ.
הַמּוֹרָה הַמְּאֵהָב הִתְפַּטֵּר מִבֵּית הַסֵּפֶר וְנִסַּע אַחֲרֶיהָ.
אַחַר כֵּן הִיָּתְה מְלַחְמָה, וְהִקְשָׁר אֶתֶם נִתְקָ.
לְכֵן לֹא כְּתוֹב מָה קָרָה לָהֶם בְּסוֹפּוֹ שֶׁל דָּבָר.
אֲנִי נוֹתֵנָת לָהֶם סְכוּי חֶלְקִי,
כִּי רַק הִצַּד הַמַּעֲרָבִי שֶׁל וּוְרוֹנּוֹ נִכְבָּשׁ,
וְקוֹ הַחֲזִית עֵבֶר בְּמִרְכְּזוֹ הָעִיר.

4.

לִידְיָה, בְּתוֹ שֶׁל הַחֹבֶשׁ הַזֶּקֶן קִרְצָקִין,
לְמַדָּה בְּלִינְגֶרְד וְנִשְׂאָה שָׁם לְסְטוּדֵנְט יְהוּדִי, נִפְתּוּלִין.
בְּתָם הִיָּתְה מְגִיעָה לְסִבָּא וְסִבְתָּא בְּחִפְשׁוֹת הַקִּיץ.
בְּקִיץ 1941 הַחֹבֶשׁ הַזֶּקֶן הֵבִין
שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִשְׁאָר בְּעִיר עִם נִכְדָּתוֹ הַיְהוּדִיָּה.
הוּא לָקַח אוֹתָהּ וְהִצְלִיחַ לְהִתְפַּנּוֹת לְמִזְרַח.
לִידְיָה שָׁרְדָה אֶת הַמַּצּוֹר עַל לִינְיִגֶרְד, וְלֹא כְּתוֹב מָה אָכְלָה שָׁם.
נִפְתּוּלִין נִהְרַג בְּחֲזִית.
הִיָּתְה בִּינֵיהֶם אֲהָבָה גְּדוּלָה,
וְלִידְיָה לֹא נִשְׂאָה מִחֲדָשׁ.

5.

שְׁמוּאֵל בְּסִקִּין לֹא הָיָה קְרוֹב שְׁלִי, אֲבָל זֶה לֹא מִשְׁנָה,
כִּי בְּדִיּוּק כְּמוֹ קְרוֹבִי הוּא הִגִּיעַ מִמְשֻׁפָּחָה
יְהוּדִית פְּשׁוּטָה וְהָיָה חֲטִיט.
בְּנִסְיַעַת עֲבוּדָה לְכֹפֶר הוּא פָּגַשׁ בְּחוּרָה מְקוּמִית.

שָׁמָּה הָיָה וְרָקָה, הוּא הַתְּאֵהָב בָּהּ וְשָׁלַח לְהוֹרִיָּה שְׂדֵכָן.
 וְרָקָה הָיְתָה בַּחוּרָה נֹעֶזֶת וְעֵשְׂנָה טֶבֶק גַּם,
 אִף אֶחָד לֹא רָצָה לְשֹׂאת אוֹתָהּ לְאִשָּׁה.
 הוֹרִיָּה חָשְׁבוּ וְהִסְפִּימוּ שְׁתַּתְּחַתֵּן עִם שְׁמוּאֵל הַיְהוּדִי.
 וְרָקָה יָלְדָה לְשְׁמוּאֵל שְׁלֹשָׁה בָּנִים,
 שׁוֹבְבִים שֶׁהָלְכוּ כָּל הַיּוֹם מְכוֹת.
 וְרָקָה לֹא טִפְּלָה בָּהֶם, הָיְתָה חוֹלָה לֹא בְּרוּר בְּמָה,
 יְשָׁבָה יָמִים שְׁלֹמִים עַל מִפְתֵּן הַבַּיִת וְעֵשְׂנָה טֶבֶק גַּם.
 שְׁנֵתִים לִפְנֵי הַמְּלַחְמָה וְרָקָה מֵתָה.
 שְׁמוּאֵל הַתְּגַעְגַע אֵלֶיהָ מְאֹד.
 בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שִׁכְנְעוּ אוֹתוֹ שְׁצַרְיָהּ אִשָּׁה בְּבֵית.
 מִצְאוּ לוֹ יְהוּדִיָּה כְּשֶׁרָה, אָבֵל כְּעֵבֶר שְׁנָה
 שְׁמוּאֵל הַחֲזִיר אוֹתָהּ לְהוֹרִיָּה.
 לְאַחַר מִכָּן נִסְעָה לְפָנָי וְהִבִּיא אִשָּׁה חֲדָשָׁה,
 בְּלוֹנְדִינִית גְּבוּהָה וְיִפְּהָ, שְׁיִלְדָה לוֹ בַּת.
 כְּשֶׁהַחֲלָה הַמְּלַחְמָה, שְׁמוּאֵל הֵלֵךְ אֶל הַפְּרִטְיוֹנִים
 וְהִשְׁאִיר אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּעִיר. הוּא חָשַׁב שֶׁהַגְּרָמָנִים
 לֹא יִגְעוּ בְּאִשָּׁה בְּיִלְרוּסִית עִם יְלָדִים.
 שְׁמוּאֵל טָעָה. הַגְּרָמָנִים תָּלוּ אֶת כָּלָם,
 רַק אֲדִיקָה, הַבְּכוֹר, זֶה שֶׁהָלַךְ כָּל הַיּוֹם מְכוֹת,
 הִצְלִיחַ לְבָרַח וְנִצַּל. אַחֲרֵי הַמְּלַחְמָה הוּא נָשָׂא לְאִשָּׁה
 בַּחוּרָה יְהוּדִיָּה. לֹא כְּתוּב מָה קָרָה לְאִשָּׁה שֶׁנִּשְׁלַחָה אַחֲרֵי שְׁנָה הַבַּיִתָּה.
 אַחֲרֵי הַמְּלַחְמָה הָיוּ בְּעִיר עוֹד כְּמָה נִשְׁוֹאֵי תַעֲרָבָת,
 כָּלָם מֵתוּף אֶהְבָּה גְּדוּלָה,
 וְזֶה הַדְּבָר הָאַחֲרוֹן שֶׁכְּתוּב בַּמִּסְמָךְ הַזֶּה.

תל אביב, 23 באוגוסט 2019

להגר או למות

שְׂכַח

סַע מַעֲרָבָה.
אַל תַּתְּפֹּתָה
לְצֶלֶל לְעַמֶּק
הַמַּיִם הַגְּדוּלִים
הַמְּכַסִּים אֶת הַדֶּרֶךְ.
מַעֲבֵר לְחוּף מַחֲכִים
אֲנָשִׁים לְשֵׁנָא
אוֹתָהּ, לְאַהֲב.
גַּם שָׁם פְּנִיָּה
זְרוֹת־מְכֻרֹת.
גַּם שָׁם שְׁתֵּי בְּרוֹת:
לְהֵגֵר אוֹ לְמוֹת.

כָּאֵן דְּבַר לֹא מִמֵּתִין
לָךְ עוֹד. בְּחַר
אִם לְחַכּוֹת. מַה
נִשְׁאַר מִמֶּךָ פֹּה?
מִי יִבְחִין אִם לֹא תַחֲזֹר,
פָּרֵט לְחַתּוּל שְׁחֹר?
מִי יִטְרַח לְפָזֵר צַעֲצוּעִים
שְׂאִסְפֹת כָּל הַדֶּרֶךְ?
כְּאֵלוֹ אִי פַעַם הָיִיתָ יֶלֶד.
סַע מַעֲרָבָה, וְאֵל
תִּכְנַע לְגַעְגוּעַ.
שְׂכַח אֶת הַגּוּף.
עֹזֵב גַּם אוֹתוֹ מְאַחֲזֹר.
כָּרַת כָּל אֵיבָר
הַמְּכַבֵּד עַל הַבְּרִיָּחָה.
שָׁבֵר אֶת כָּל הָעֲצָמוֹת
עַד שֶׁתַּעֲבֹר בְּשַׁעַר.
רוֹץ עַל נַפְשֶׁךָ.
וְאֵל תַּחֲזֹר.

אתה לא נולד גבר

אתה לא נולד גבר.
תחלה על זכרון אביך
לפצע את אצבעותיך
בבהלת לילות.
אחר כך קולך –
עליו להשתנות.
אחר כך גופך –
עליו לבגד בילדותו,
ללמד לנדד,
כמחטי ארן שצמחו
בינך ובינו
ונשרו בטרום הקיזו דם.
פרוודור הימים
בינך ובינו,
בגידת גופו
הידועה מראש,
התרסקות מסדרון
הזכוכית בין החיים
שלפני והחיים שאחרי –
מסדרון שבו נגזר עלינו
לעמד לנצח,
עליך ועלי.
ובתוך בינינו –
סוס טרויאני.

שעת ההיעלמות

אתה מדבר עם הלילה
בשעת ההעלמות.
היום כמעט הצלחת
לא לאבד דבר.
צביר התאים המת
בלב כף ירך
אינו יודע שהוא פנינה.
הפנינה עצמה יודעת
שקלה נתונה
בכפה, גדונה.
אתה מדבר בלילה
והלילה אינו משיב.
הפנינה שותקת,
זורחת.
החיות מדברות
עם הלילה.
והלילה עונה.
ביניהם
אין עוד פחד.
ירח שפתם
שסוע ביניכם.
חלפה נקדת המפנה.
מכאן לא תוכל
להבין את הלילה,
גם אם תנסה.
גם אם יעזרו
החיות.
גם אם תבין
הפנינה.
גם אם הלילה
ענה.

אולימפוס

באתי שוב, אבא,
לשאל את המים,
אך הם עדין
אינם יודעים
את עמקם הנורא.

אני יושב במקומך,
בגוף ירשתך היחידה,
מביט מרחוק
באולימפוס,
סופר הרי אים
המזדקרים כאזהרה
על פני המים,
ואיני זו, כמוך.
אלבטרוס שחר
מרצד לא נוגע
במסך הים,
או ברעד הגוף
הנעלם.

וינסנט

איני יכול שלא למצא נחמה
בצלקות היפות שהותיר על פני
אריה שהיה לאדם ובקשתי
להתלות מרעמתו בדהרה
לגלות את גבולות
היפי המר,
הבשר הנמסר,
הבהובי העינים
בהכל הפה הזר.

בגוף החבול, בלב הרעב,
ראיתי שני נערים מקפלים
זה אל תוך זה כמו פרח לוטוס,
פסלי שיש חיים חורים,
בשרם מעגל סגור פועם,
חי נושם רוטט באור,
כל מה שלא אוכל לתת,
כל מה שלא אוכל להיות.

יואל טייב

כוכבי החלציים

חגורת אוריון

בְּכִסֵּי הָאֹר הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ,
בְּקֶר הַסֵּתוֹ הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ,
בְּרַעַשׁ הַרְחוֹב הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ,
מֵעַל הָעִיר פְּרִיז הַזֹּאת הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ,
מֵעַל כְּתוֹם בְּתֵי הָעִיר הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ,
מִדָּם הַרְקִיעִים שְׁבִי הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ,
מִדָּם הַרְקִיעִים כְּחֹלִים הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ וְזָרְחוּ.
מִנְפֶּשׁ מְחֻטָּים אֲשֶׁר דּוֹקְרִים בְּגוֹף הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ וְזָרְחוּ.
בְּאֹר הַיְרָחִים הֵהֵם בְּנִגְהָ שְׁעֵלָה מֵהֵם הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ וְזָרְחוּ.

הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ בְּיָדִים. הַנִּצּוֹ כּוֹכְבֵיהָ בְּרַגְלִים.
וּשְׁלֵשֶׁת כּוֹכְבֵיהָ – הַבְּשָׂר שֶׁל כּוֹכְבֵיהָ –
הַתְּחַשְׂרוֹ בִּי

כִּי כּוֹכְבֵי

הַחֲלָצִים

הַתְּעַבְרוּ.

דמדומים בבוקר

כָּכֵל שֶׁהִתְעַבְתָּה הַחֲשֵׁכָה,
כָּכֵל שֶׁהִתְקַדֵּר הָעֶרְפֵּל,
כָּכֵל שֶׁהִצָּנָה פְּרֻצָה בְּגוֹף,
כָּכֵל שֶׁהִשְׁתִּיקָה עֲלֵתָה יָפָה;

כָּכֵל שֶׁהִתְפִּסּוּ עֵנָן עֶבֶה
צְרִיחֵי הַכְּנִסִּיָּה הַמְחַדְדִים,
כָּכֵל שֶׁהִשְׁתַּרְגּוּ וְהִסְתַּבְּכוּ
זֵרְעֵי הַנְּשָׁמָה הַיְּהוּדִית

בְּגוֹף הַמְּבֹהֵל וְהַקְטוּם –
הַסְמִיקָה הַחֲמָה אֶת הַמְזֹרַח.
(אִם עֲפַעְפִי רְאוּ אֶת הַמְזֹרַח
הָיָה זֶה בְּדֹאֵי חֵלוֹם עֲמוּס).

בְּעֶשֶׂר שׁוֹב פְּרִיזוֹ הַתְּעוֹרְרָה – – –
וּכְמוֹ דָּבָר מְכֹל זֶה לֹא אֲרַע.

שלושה שירי גוף

א. הרובע השמונה עשר (פריז)
לסדריק

אָמַר לִי
עַל מָה יֵשׁ לְהַבִּיט, אִם
הַנֶּפֶשׁ חַלּוּדָה וְעֻצּוּבָה?
הִבֵּט בִּי וְסִפֵּר לִי שִׁפְיָתִי,
וְשֶׁהָאֵהָבָה שָׁבִי מֵרוּחַ.

רק דע: מימי מרים. הגוף שלי עירם.
צלו מטיל בי פחד. דע: הנשיקה
תבל. תבל מהר. סדריק, בוא תערם
תקוות רעות־בשר על אדמה טובה.
בוא והיה שתול על אהבה, והיא מרוח.

ב. וילז'ואיף (פריז רבתי)

למעמד

שְׁאֲכֹזְבֹתִי אוֹתָךְ וְאֲכֹזְבֹתִי אֶת עֵמֶק עֲצָמִי.
שְׁהִינְ עֵמֶד וְהַנֶּפֶשׁ נוֹתְרָה רְפוּיָה
כָּל הַלְיָלָה הַהוּא. שְׁהִינְ הָיָה לִי מֵתוּק
וְשׁוּעָתִי לְעֻצָב אַחַר וּבְכִיתִי הַרְבֵּה בְּחִיקָךְ

שְׁבִקְשָׁתִי לְחוּשׁ אֶת הַנֶּפֶשׁ נִזְקָפֶת בְּגוּף
וּבְכִיתִי הַרְבֵּה

שְׁאֲכֹזְבֹתִי אֶת עֵצָם עֲצָמִי
כָּל הַלְיָלָה הַהוּא

שְׁפָגְעָתִי בָךְ.

ג. ניה יעקב (ירושלים)

לנעם

נזכרתי עכשו כשחזתכתי סלט
ועלתה בי רכות
שׁיש איזה רגע כזה. אי בזה:

בפי דם ורידיו ההולמים
ובידו הפרושה החמה הוא עוטף את פני
מלמטה.

ועד הגרון לכל ארץ הלסת בי הוא,
והטעם נקראש בענבל והעין דומעת.

החרף נשב בחלון שפניו אל העמק:
איך אז על גדותיה
כמו תאנה שהבשילה,
הנפש פקעה.

פסגת זאב, לילה

זֵין אוֹתִי בַתַּחַת אֵיזָה עֶרֶס.
בַּחֲנִיָּה. בַּחֲשֶׁךְ. עַל שְׁמִיכוֹת.
שְׁכַבְתִּי וְהִנַּחְתִּי לוֹ לְשַׁחַט
בְּעִטְרָתוֹ אֶת הַמְּעֵי הַגָּס.

הוא לא רָאָה בַּחֲשֶׁךְ אֵיךְ עֵוִית
הַשְּׁקֵט הַדּוֹהֶרֶת בְּתוֹכִי,
הַדְּבִיקָה לִי מוֹרְשֶׁת וְתוֹיִת
וְהַתְּמַצָּקָה לְרַעַשׁ וְלִסְחִי.

בְּרַחוּב מִשָּׁה שְׁמִיר מְסַפֵּר אַרְבַּע
נִשְׁקָתִי לְגוֹפּוֹ וְלֹא לְפִיו.
רְאִיתִי בְּרוּחִי כִּי־צַד הַרְבַּע
הַיֶּלֶד שֶׁהַפַּעֵם לֹא אָנִיב,

וְחֲשִׁיתִי אֵיךְ גּוֹפִי לֹא מְאַחֵר
לְקַפֵּא בְּלֵב קְפוּץ וְלִצְיִת.
מְאֹז אוֹתוֹ הַיּוֹם אֲנִי בּוֹחֵר
לְסַגֵּד לְזֵין בְּלִי לְהַתְּפַיֵּט.

אָבִישֵׁי חוּרֵי

להרוג את הילד

אסיר מספר שתיים

אָנִי, אָבִישֵׁי חוּרֵי,
אָסִיר מְסַפֵּר שְׁתֵּים בְּאֶגְף הַשְּׂמֹר שְׁבִמְחֵי,
מִתִּיר עֲצָמֵי עֲכָשׁוּ מְעוֹן הָאֲשָׁמָה
עַל שְׁלֹא עֲצַרְתִּי בְּעַד אָמִי מְלֵה־תַּחֲתָן עִם אָבִי,
וְלֹא הִצַּלְתִּי גְרוֹנוֹת אֶפְרוּחִים מִרְגְּלֵי
הַפִּיל שְׁלוֹ וְסִלַּחְתִּי לְאָבִי
כְּשֶׁהִפִּיל חֲבֵלִי שָׁנָה, כְּשֶׁכָּתַשׁ,
וְהִתְגַּעְגַּעְתִּי אֵלָיו כְּשֶׁנָּטַשׁ.

אָסִיר מְסַפֵּר שְׁתֵּים מְעַנִּיק לְעֲצָמוֹ חֲנִינָה מִיַּד הַיְלָדִים
שְׁכָתְבוּ בְּטוֹשׁ זוֹהָר "אָבִישֵׁי חוּרֵי בֶן זוֹנָה"
עַל הַקִּיר וּמִתַּחַת לְעוֹר קַעְקָעוּ בִּי אֶת הָאֲמוּנָה,
וּמִיַּד מַחְנֻכִּים מְזַקְנִים, נִשְׂאֵי אֲשָׁמָה,
עַל שֶׁהִזְרַמְתִּי דָמִים לְאֶזֶר הַחֲלָצִים
כְּשֶׁגָּבְרִים יָפִים
רָפְאוּ לִי אֶת הָעֵינַיִם.

אָנִי, אָסִיר מְסַפֵּר שְׁתֵּים,
מוֹצִיא עֲצָמֵי עֲכָשׁוּ בְּדַעַה צְלוּלָה
מִבְּתֵי הַכְּנֶסֶת וּמִיּוֹם הַכְּפוּרִים, מִכַּח הַהִבְטָחָה
שְׁמֵה־הַדָּת בְּעֶזְרַת הַגְּבָרִים:
מְחוּל לָךְ,
מְחוּל לָךְ,
מְתֵר לָךְ
לְתַנּוֹת אֶהְבִּים כְּשֶׁנִּתְנָה
תִּקְרָף קִדְשֵׁת הַיּוֹם מִתְקָרָף
הַתָּרַת הַנְּדָרִים וְהָאֲשָׁם הַמִּתְגַּבֵּר
וְהוּא נוֹרָא וְאִים.

עַל הָאָסִיר הָרֵאשׁוֹן לֹא אֲדַבֵּר.

להרוס

לא יודע איך זה קרה לי, אמא.
אני מצליח לחיות.

איש אחד קם בבקר והחליט שהוא אוהב אותי
(בטח משגע).
אפיתי לחם מכסמת, קרצפתי את החצר והדירה,
מס הכנסה חייב לי כסף (ולא להפך),
משלמים לי לקרא שיחה.
קיץ שלם נחרך והבזיליקום
עוד לא נחנק.
אני נרדם ואין פה צלופחים,
אין ספור אימה לפני השנה,
תלתלי עשן הם זכרון פרקטלי
בפנים קנה הנשימה.

אדם זקוק לבטחונות, אמא.
אני לא ממש זוכר אותי לפני החרדה
(שנים נאחותי בחוזה:
אני מותר על החיים והם
מותרים לי בחזרה).
עכשו דחוף מאד להרוס את כל זה
בכחות עצמי, לפני
המגפה הבאה.

להרוג את הילד

שנים נסיתי להרג את הילד
בטפולי ליוז. בשרי אשכבה.
בקרטונים של גלידה. בטפולי הרעבה.
בגרוש נרות, בהבערת שדים,
בכל מה שמתנוססת מעליו אזהרה
"להרחיק מהשג ידם של ילדים"

שנים נסיתי להרג את הילד
ואף דרך לא היתה סכין מדי.
לללה לא היתה לחמלה.
אזהרות לנפש לא קררו
את להט ההחלטה.

שנים נסיתי להרג את הילד.
מול החלון, מול האסלה, מול שלחן
עמוס מאכלים ותרעלה
הייתי שומט ונשכך,
ומקיא ודקרן ופצחן.

אבל הוא ילד-עוף-חול, ער לעיפה,
פטריה חוזרת, פצעון בקצה שפה,
כתבת קעקע,
גדול וגרוהה,
הוא הקללה הרודפת
אפשרות יחידה לגאלה.

הלבשתי את ההומו בכיפה וציצית

אב

בַּחֲלוּמוֹתַי אָנִי בּוֹדֵה לִי אָב,
מִדְמִיִן רַק אֶת שְׁנֵינוּ יוֹשְׁבִים עַל גְּדַת הַנְּהָר
בֵּין הָעֵשֶׁב הַפְּרִיָה כְּנִיר, שׁוֹלִים דְּגִים.
וְאַחַר כֵּךְ בְּלִילָה, תַּחַת זֶנֶב שְׁבִיטִים,
אָנוּ צוֹלִים אוֹתָם עַל הָאֵשׁ וּמְכִינִים אַרוּחָה מִפְּאֶרֶת,
כְּזוֹ שָׁגם הַמֶּלֶךְ הָעֹשִׂיר בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם
מֵעוֹלָם לֹא אָכַל.
וּבִבְקָר הַנוֹסֵף אוֹיֵר קָר עַל הָעֵמֶק
אָנוּ נִכְנָסִים לְרַחֵץ בְּנְהָר רַחֲצַת שְׁעַת שַׁחַר מְקַדְּמַת,
רַק שְׁנֵינוּ, וְהַדְּגִים הַקְּטָנִים, וְהַצְּבִים שְׁצָפִים מֵעַל פְּנֵי הַמַּיִם.
בַּחֲלוּמוֹתַי אָנִי בּוֹדֵה לִי אָב,
מִחוּטֵי אַרְגָּמָן וְזֹהָב,
אֵךְ כְּשֶׁאָנִי פּוֹקֵחַ אֶת הָעֵינַיִם
חַיִּי פְּרוּמֵי אָב,
וְאִין מִנִּין לְהַשְׁבִּיעַ
אֶת הָרֶעֶב.

גרוויטציה

אבא שְׁלִי גָר בְּעִיר הַסְּמוּכָה עִם מִשְׁפַּחְתּוֹ.
מִפְּרִידִים בֵּינֵינוּ 1.7 קִילוֹמֶטְרִים בְּדִיוֹק.
אָבֵל לְמִדְתִּי שֶׁהִמְרַחֵק אֵינוּ נִמְדָד לְפִי הַתְּוֹאֵי,
אֲלֹא לְפִי מִדְּדֵי הַמַּגְנוּט שֶׁל נֶפֶשׁ לְנֶפֶשׁ.
כִּי גַם אֱלֹהִים וְהָאָדָם קְרוֹבִים הַיּוֹם מְאֵי פַעַם
עַל אֵף הַרְחוּק.

הפחד

פְּחַדְתִּי מְדוּד שְׁלִי יוֹסִי שְׁצַעֵק בְּמִרְפָּסֶת
שְׁצַרְיָךְ לְסִקֵּל אֶת כָּל הַהוֹמוֹאִים.
פְּחַדְתִּי מְדוּד שְׁלִי אֵילָן כְּשַׁחֲזוֹר מִבַּיִת הַכְּנֻסֶת
וְסִפֵּר בְּשִׁלְחָן הַלֶּכֶה עַל אֲסוּר מִשְׁכַּב גְּבָרִים.

פְּחַדְתִּי בְּבַיִת הַסֵּפֶר כְּשִׁחֲצִיתִי אֶת הַמַּגְרֵשׁ
וַיְדוּ לְעֵבְרֵי מַקְלוֹת וְצַעֲקוּ לִי מִתְרוֹמִם.
פְּחַדְתִּי כְּשֶׁהִמּוּרָה יוֹנְתָן בְּשַׁעוֹר תַּנְ"ךְ
הַפְּצִיר בְּנוֹ לְהִזְהַר מִנְּסִיוֹנוֹת זְמָה
בְּפֶרֶץ זֹעֵם.

פְּחַדְתִּי כְּשִׁכְמָה נְעָרִים הִתְגוֹדְדוּ סְבִיבִי
מֵאֲחֹרֵי הַמַּרְקָט "הַכִּי זוֹל"
וְצַעֲקוּ שְׁבַגְלֵלִי בֵּית הַמַּקְדָּשׁ נִחְרַב.
פְּחַדְתִּי מֵהַשֵּׁר רַפִּי פֶּרֶץ כְּשֶׁרָצָה לְשַׁלֵּל
אֶת חֲרוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּטַפּוּלֵי כֶּזֶב.

פְּחַדְתִּי מִדְּבָרָיו שֶׁל הָרֵב אֵלֵי סֶדֶן מִחֲבַל הַשׁוֹמְרוֹן,
וּמֵאִידֵאוֹלוֹגִית הַשְּׁמֵדֶת הַלְּהֵט"ב,
אֲזִי הַלְּבַשְׁתִּי אֶת הַהוֹמוֹ בְּכַפֵּה וְצִיצִית
וְעַנְדְתִּי עַל צִנְאוֹרוֹ תַלְיוֹן מִגֵּן דָּוִד,
עֲשׂוּי זָהָב.

נפש מרגרינה

ניתוח

הייתי עובר את הפרוצדורה החורגת.
ללא הסוס ללא פחד ממות.
נרשם אצל פקידת הקבלה, ממלא טפסים וחורט
חתימה אחרי חתימה.
לא רוצה הרדמה. לא כללית גם לא
מקומית. רוצה שזה יכאב. רוצה לשמע
אותי צורח. להריח את ריח הבשר הנצרב.
רוצה לשכב על הגב לראות איך חותכים את החזה
שלי בחתך הזהב. רוצה להיות שתף
של הנתוח. שתף מאחורי וילון לבן מתוח.
רוצה לשכב על הגב, רוצה לחזות,
להרגיש את ידו של הגואל
נדחקת אל בין ראתי, מדממת אותי,
על סף מות – הרי חתמתי שאני מאשר –
הו, החזיון הזה מפלא מדי לעיני בשר סרוח!
פתחו את התבה, יאמר המשיח
לאנשי הרפואה המודרנית וכמו בסרט
ברקע תנגן הפסנתרנית את הלקרימוסה
של מוצרט, ידו של הגואל תגיח מנבכי גופי,
אוחזת פרי בשל אדם פועם ואני אמר בסלידה,
זהו לבבי, אך לא אתעלף, לא, אני אפקח עינים
לספר איך טמן השליח את לבי בתבה
ומלאכים לבושי לבן סובבים אומרים לו שירה,
מנגנים לו וסוגרים אותו בתוף.
כנרית אחת תגידי: זה כמו לדה,
וחברתה תלחש: הוא משלם.
אחר-כך יתפרו את הבשר שלי יפה-יפה
ויקחו אותי לחדר התאוששות

שָׁם יִגִּיעוּ מִשְׁפָּחָה וְחִבְרִים לְדַרְשׁ לְבְרִיאוֹתַי.
אַחֲרֵי יוֹמִים אֶקְבֵּל טַפְסֵי שְׁחֵרוֹר
אֶגֶשׁ לְפָקִידַת הַקְּבֵלָה וְאֶבְקֶשׁ אֶת לְבִי.
הִיא תַחֲיֶה וְתִגַּשׁ אֶל חֹדֶר הַלְּבָבוֹת
וְכַעֲבֹר שְׁתֵּי דַקּוֹת תַּחֲזוֹר עִם תְּבֵה נְעוּלָה
אֲשֶׁר נִקְשַׁר בָּהּ פֶּתַח עִם שֵׁם וּמִשְׁפָּחָה.
אֲצַא מִשָּׁם עִם חֵיוֹהַּ עַל שְׁפָתַי וְתְּבֵה בְיָדִי
וְאֶסַּע עַד קֶצֶה הָעוֹלָם לְהַחֲבִיא אוֹתָהּ מִפְּנֵי.
אַחֲרֵי שְׁנַיִם, כְּמוֹ בְּסִפּוּר, אֲשַׁלֵּם אֶת הַמְּחִיר,
אֲצַמַּח לְהֵיוֹת אִישׁ חֶסֶד-לֵב, מְרִיר וּמְכַעֵר,
אֶרְקֹב לְבַד בְּדִירְתִּי עִם שְׁנֵאוֹתַי לְאַהֲבָה,
וְהַעֲקֹר הוּא
שְׁאֲשַׁכַּח שְׂאִי פַעַם אֶהֱבֵתִי אוֹתָךְ.
הַעֲקֹר הוּא שְׁאֲשַׁכַּח שְׂאִי פַעַם אֶהֱבֵתִי אוֹתָךְ.
כֹּל כֵּן אֶהֱבֵתִי אוֹתָךְ עַד שֶׁ –
עַד שֶׁלֹּא יִכְלֹתִי אֶלָּא לְנַעַל אוֹתָךְ בְּתוֹךְ,
וְלִקְבֹר אוֹתָךְ עִמָּךְ בְּאֲדָמָה מֵעֵבֶר לְכָל הַמְּכַר
לְאָדָם, הַרְחַק מֵעֵינַי וְהַרְחַק מֵעֵינַי הָעוֹלָם.
אֶרְקֹב לְבַד בְּדִירְתִּי עִם שְׁנֵאוֹתַי לְאַהֲבָה,
וְהַעֲקֹר הוּא שְׁאֲשַׁכַּח אוֹתָךְ, אֲשַׁכַּח אוֹתָךְ,
אֲשַׁכַּח אוֹתָךְ, אֲשַׁכַּח אוֹתָךְ.

נפש מרגרינה

אבל הילדים רוצים / והם ילדים / ואני יונתן
יונה וולך

אמא תמיד קראה לו נפש מרגרינה.
מרגרינה שלי. ככה אמא תמיד קראה לו
(איזה ילד מרגרינה יש לי!)
וכל הילדים הרעים בכתה אהבו להציק לנפש מרגרינה.
לא פי הוא אהב לקרא ספרים בהפסקות,
או להתחקות אחר נמלים וחלזונות,
ולא פי הוא היה ילד הומו,
לא. זה לא זה.
הילדים היו תמיד מציקים,
כי ילדים עם נפש מוצקה אוהבים להציק
לילדים עם נפש מרגרינה.

זוג כרישים

כמו זוג כרישים בהזדווגותם, הנשמה והגוף
קפואים בחבוק אחרון, בדומיה רכה, בלפיתת אוהבים
מעין האבקות, מעין מחול אוהבים
הנשמה שוב צריכה לבתק את עצמה, כמו מפל הגופים שהיו
היא יודעת שלנצח נגזר עליה להפרד מגופים רבים, רבים
עד שהזמן יעצר, עד שיסור מר המות, עד שיפסיקו הכוכבים.

הגוף משחרר את הנשמה.
הגוף, קל לו.
הגוף עושה את שלו, והולך.
הגוף, אין לו מחיבות. הוא יודע שהוא נגמר.
הגוף עושה את שלו, והולך.

מטמורפוזה

לסבתא פרסיאדה

לִילָה אֶחָד בְּכַתָּה פְּרִסְיָאדָה וְנַחַל דְּמַעוּתֵיהָ הַזְדַּחַל תַּחַת דְּלַת חֲדָרֵי.
בְּאֵתִי לְחֻדְרָה וּמַחֲיִתִּי אֶת גְּעַגּוּעֵיהָ לְאַהוּבָה שְׁהִיָּה,
מִשְׁלָא חֲדַל בְּכִיָּה הֶלְכְתִּי וְנִשְׁכַּבְתִּי לְיַד פְּרִסְיָאדָה,
וְעֵטְפִתִּי אוֹתָהּ בְּכָל גּוּפִי, רֵאשָׁה הַמְתַּלְתֵּל נַח בְּחֻזִּי,
וְעֵינֵיהָ הִטְבִּיעוּ אֶת בְּגָדֵי. בְּבִכְיָה מְלַמְלָה אֶת שְׁמוֹ שֶׁל סְבִי
שְׁהוּא גַם שְׁמִי שְׁלִי אֶךְ אֲנִי יֹדַעְתִּי שְׁנֵה לֹא אֲנִי,
וְכֶךְ נוֹתַרְנוּ פְּרִסְיָאדָה וְאֲנִי כָּל אוֹתוֹ הַלִּילָה חֲבוּקִים בְּמִטָּתָהּ.

וְאֲנִי שְׁכַבְתִּי בְּצַד שֶׁל סְבִי. רֵאשִׁי עַל הַכַּר שֶׁל סְבִי.
מִעַל רֵאשִׁי תְּמוּנַת אֲמוֹ שֶׁל סְבִי. זְרוּעוֹתַי סְבִיב אַהוּבָתוֹ שֶׁל סְבִי
וְרִיחֵי כְּרִיחַ סְבִי. וְכָל הַלִּילָה הַהוּא הֵייתִי סְבִי.
עֵטְפִתִּי אוֹתָהּ בְּגוּפוֹ שֶׁל סְבִי. רֵאשָׁה הַמְתַּלְתֵּל עַל הַחֻזָּה שֶׁל סְבִי.

שְׁמִי לֹא הִשְׁתַּנָּה, אֲבָל כְּלִי הֵייתִי אַחֵר.

במותי

במותי, אצוה לשתל עץ ערבה על קברי. או איקליפטוס, כי איקליפטוס יינק את נוזלי גופי אל תוכו וישכיח מבשרי את כל החלי ואת נזקי הזמן, כמו שלמדה המורה גאלה בכתה ד': האיִקליפטוס יבש את בצות ארצנו ועוזר לחסל את המלריה. המורה לבילוגיה הוסיף שאלו הם יחסים של סימביוזה. האדם עוזר לאיקליפטוס והאיִקליפטוס עוזר לאדם.

איקליפטוס נכבד, יבש נא את בצת־גופי, קח לך כל נוזל שתמצא: דם, רק, זרע, מים. הכל, הכל שלך. אני אתן לשרשיך לזחל על גופי, לחדר אל בשרי כמו נחשים קטנים וגדולים, להכרף סביב איברי הפנימיים ולמצץ את לשדם. אולי תמצא שם תולעים קטנות. הנח להן. אין בהן כל רע, גם הן יחיו שם בסימביוזה עם גופי.

במותי, אין לי ענין בדברי תורה סתמיים שלא אהבתי בחיי מפיהם של רבנים שלא אהבתי בחיי. בשבעה של סבתא פרסיאדה היו רבנים שדברו משקל רב של הבלים. לא אהבתי אותם. בקולם המטיף הם ספרו על אהבתה לארץ הקדש, על מסירותה למצוותיו של הקדוש ברוך הוא, ואפלו, אם אינני טועה, דברו על קרבתה לתורתו של רבי נחמן, כי פרסיאדה שוה רבי נחמן בגימטריה. ואם כי סבתא פרסיאדה אהבה את ארץ הקדש, היא אהבה הרבה יותר את ילדיה, ועל כן לא דברו הרבנים. ואף שהיתה מסורה במדה למסרת היהודית, היתה מסורה הרבה יותר לטלנובלות הספרדיות בערוץ ויוה; ואף שהיתה אשה חכמה ביותר, מספקני אם שמעה אי פעם על רבי נחמן (אולי במקרה, בחדשות של שמונה, כי גם לחדשות היתה מסורה).

במותי, אנא מכס, זכרו: אין לי ענין בדברי תורה סתמיים שלא אהבתי בחיי מפיהם של רבנים שלא אהבתי בחיי. אני מכיר את הנהל הזה. תמיד יש מישוהו שקם ורוצה לומר דברי תורה לעלוי נשמת המת. אף פעם לא מביאים ילד או חבר שייספרו ספור יפה או יקריאו שיר של זלדה. זה תמיד חייב להיות קשור לפרשת השבוע, או משהו עם גימטריה של שם הנפטר. תמיד יש גימטריה אצל רבנים, בחתנות או בבית אבלים. יגידו עלי, צור בגימטריה שוה: אני מאמין באלוהים.

במותי, אם בכל זאת יבוא רב וידבר בגימטריה, כי הם תמיד באים בסוף, אבקש שתעמדו בכבוד והסבירו לכלם: צור בגימטריה שוה: בולבול ענק. וגם: איקליפטוס.

מכתב אחרון

פָּרְקָנוּ אֶת הָאֲרָגוּזִים וְקִרְצַפְנוּ אֶת הָרִצְפָּה וְסִדְרָנוּ אֶת כְּלֵי הַמְטָה בְּאֵרוֹן, הַסְכוּ"ם בְּמִגְרוֹת, הַסְפָּרִים בְּמִקְוֵם עַל הַמִּדְף, וְגַם הַתְּשׁוּקָה הַסֵּתֶדְרָה בְּגוֹפִים, אֲבָל אַל תִּסְתַּכַּל, אַל תִּסְתַּכְּלֵי עָלַי, וְטַמְנוּ סוּדוֹת בְּחוּרִים בְּקִירוֹת, שִׁשְׁשֵׁשׁ אֶל תְּגִלָּה, אֶל תְּגִלֵּי לִי, אֲבָל הַמּוּזִיקָה נִכְנְסָה יָשָׁר לְתוֹךְ הַסֵּלּוֹן, צְלִיל תְּחִנָּה וְאִזּוֹ זַעַם, וְנִרְדְּמָנוּ וְקָמְנוּ לְצִלִּיל הַשְּׁעוֹן, לְצִלִּילֵם שֶׁל כָּל בְּקוּבֹקֵי הַיּוֹן, שִׁשְׁשֵׁשׁ אֶל תְּדַבְּרֵי, אֶל תְּדַבֵּר עִכְשָׁו, וְרָצִינוּ לְהִיּוֹת מְאֹד, מְאֹד זְהִירִים (אֶל תִּשְׁבֵּר שׁוּם דָּבָר, אֶל תִּשְׁבְּרֵי אֶת זֶה).

אִזּוֹ פָּרְקָנוּ אֶת הָאֲרָגוּזִים וְקִרְצַפְנוּ אֶת הָרִצְפָּה וְסִדְרָנוּ אֶת כְּלֵי הַמְטָה בְּתוֹךְ הָאֵרוֹן, אֲבָל הַדִּירָה נִשְׁאָרָה בְּכָל זֹאת רִיקָה, רַק הַסְפָּרִים עָמְדוּ עַל הַמִּדְף, מִבִּיטִים בְּנוֹ. כְּמוֹ הַעֲבָרִים שֶׁלֹּא עָשִׂינוּ. אַחַר כֵּךְ הַסְתַּבְּבָנוּ זֶה סְבִיב זֶה בְּדִירָה הַשְּׁקֵטָה. נִשְׁכְּנוּ שְׁפֵתִים. מִתִּי תִתְקַרֵּב אֵלַי? וּמִתִּי אֶת תִּתְקַרְבֵי? רִכְסָנוּ הֵיטֵב אֶת שְׂרוּכֵי הַנְּעֻלִים, הַכַּפְתָּוִרִים בְּחֻלְצוֹת שְׁלָנוּ. מִתִּי נִתְחַבֵּק? מִתִּי תִנְשֵׁק אוֹתִי? אַחַר כֵּךְ הִדְלַקְנוּ וְכַבֵּינוּ אֶת הַמַּסָּךְ בְּסֵלּוֹן. וְאִזּוֹ הִדְלַקְנוּ שׁוּב. דְּמִיּוֹת מַסְפּוֹר אַחַר רִצְדוֹ לְפָנֵינוּ. מִתִּי תִנְשֵׁק אוֹתִי? וּמִתִּי אֶת תִּנְשֵׁקִי? הַבֵּית עָלָה וְעָלָה עַל גְּדוּתֵינוּ. הַפְּלָגְנוּ מִחֹדֶר הַשְּׁנָה לְסֵלּוֹן וּמִהַסֵּלּוֹן לְמַרְפֶּסֶת. הִיָּה שָׁם מִרְחֵב, וְגַם לֹא מֵעַט זְמַן הִיָּה לָנוּ. אִזּוֹ לֹא שְׁאַלְתִּי מִתִּי תִתְקַרֵּב, לֹא שְׁאַלְתִּי מִתִּי אֶתְקַרֵּב אֵלַי. בְּמִקְוֵם זֹאת יִצְאָנוּ כָּל עָרֵב לְקָרֵב, הַתְּשׁוּקָה בְּחֻרְכִים שְׁבִין הַגּוֹפִים, הָאֵיבָרִים נִחְלָצִים מִלְּפִיתֵת הַבְּגָדִים שְׁעָלֵיהֶם, וְעָשִׂינוּ תְּנוּעוֹת הַפּוּכּוֹת וְרִבּוּת, אֶל תִּגְעֵי בִי עִכְשָׁו, אֶתְהָ, אֶל תִּגְעֵי בִי, וְהַסּוּדוֹת צָחְקוּ עָלַי מִתוֹךְ הַקִּירוֹת, מֵהָ, מֵהָ תִעֲשֵׂי בְנוֹ, וְרָצִיתִי לְהִיּוֹת אַחֲרֵת כָּל כֵּךְ, אֲבָל הָעוֹלָם הִתְרָה בִּי. לְבִסוּף הַקְּשֵׁבְתִי לְמוּזִיקָה שֶׁנִּכְנְסָה לְתוֹךְ הַסֵּלּוֹן, הַקְּשֵׁבְתִי הֵיטֵב הַפַּעַם, וְדַמּוּתְךָ הֵיפָה נִחְרַתָּה בְּתוֹךְ הַצְּלִילִים, עִכְשָׁו בְּלִי כַּעַס, וְרַקְדְּתִי וְשִׁרְתִּי לְךָ שִׁיר אַחֲרוֹן, וְאַתָּה הַקְּשֵׁבְתִי:

מַה יִּשְׁאָר אַחֲרֵינוּ? כּוֹס סוּדוּקָה, מַחְבֶּרֶת פְּתוּחָה, דָּבָר מַה אוֹ אַחַר שֶׁלֹּא נֹאמַר, וְהַזְכָּרוֹן, מַה שֶׁלֹּא הִיָּה, בִּינֵינוּ. מַה יִּשְׁאָר? בְּדֵל מַחְשָׁבָה, סֵפֶר שֶׁנִּקְרָא וְנִזְנַח, רִיחַ שֶׁל אוֹפִיּוֹם וְדָם, מַה זֶה מַה? לֹא יוֹדַעַת. מַה יִּשְׁאָר? מִזֶּג אוֹיֵר מִחֻרְבָּן, יֶלֶד אוֹ שְׁנַיִם, כְּרִטִּים בְּרֻכָּה: מְזִלְטוֹב. אִזּוֹ מַה יִּשְׁאָר? שִׁיר אֶהוּב, סוּס בְּשִׁלְג. מִכְּתָב אַחֲרוֹן, הַמְּלִים: סֵלַח לִי. פָּנֵי הַמַּיִם עָלוּ זֶה מִכְּבָר. מַה יִּשְׁאָר? לֹא יִשְׁאָר שׁוּם דָּבָר.

הרבה אחרי אמצע המסע של חיינו

פנייה שנותרה ללא מענה

אלהים עור וכתבתי לו בקול, ואתה חרש וכתבתי לך באור. שניכם נראים רחוק ואין קרובים מכם. חמשה עבים, ארבעה עצים, שלשה עטלפים, שני פלאות, אחד לב שבשמים ובארץ. זה שיר לילה, זה שיר בידים ריקות, זה שיר שדי בו כדי להמשיך עוד חדש. אתה יכול לומר: ידך פותחת שערי עינים. אני אמר: זו עין שרואה את האין-נולד. מצד עצמנו זה מובן. מצד אחר זה לא מוגן. אני נוגעת במה שנגעתי. אני נוסעת לאן שנסעתי. אני קימת כמו תפלה, בלי שתסבר עד תם. כמו קיר, אתה מחזיר אלי את אדון עולם שלי בהד כפול. הרימי ראש, הרימי ראש, הרימי ראש. את רואה את האבן הזאת, היא תתפורר כאן אחרי שתלכי. ויש לנו קירות וביניהם מיללת חתולה, נולדת שממית, הברכים מקפלות.

אדום

הרבה אחרי אמצע המסע של חיינו מצאנו את עצמנו מתחת לעץ אדם. מפת העולם היתה מלאה דרכים נכונות. אנהנו חפשנו דרכים מסכנות. לאן? אני שואלת אם פי אני יודעת. מתי? אתה שואל ומשתומם על מה שטרם קרה. אני מתבוננת בפה שלך כאשר אתה צוחק. אני מתבוננת ביד שלך כאשר אתה מוחק.

משהו מת בעולם. לקח לו הרבה זמן למות, אבל עכשו הוא מת ואומרים שאף אחד לא הרג אותו. מה שבטוח, אף אחד לא הציל אותו מסדום, אף אחד לא חפר אותו בקרדם. אף אחד לא תלה אותו על גרדום. לפעמים התעוררה הרגשה אימה בגלל כמה עינים, אבל לא בגלל זה. אימה של עני ושל עוד דבר. שלא נלך לאן שכבר היינו. הרי קולות השקרים יהיו קשים בין שאריות התם ואלהים יודע שאנחנו לא מבינים המון. אלהים מכיר כמה אנשים שירצו למות למען רעיון.

אבל אלהים אינו רעיון. ואדם חי ומת על מה שהוא אוהב. ומה שעל העץ יפה, ומה שנשר לכלוף. בחרף עוד היתה זה צאלון ריק, עץ של אויר ואור וצפרים של עיר מבקר לבקר. אחר כך כל העולם היה עשוי אביב אביב. היינו קרובים לירח יותר מאשר לפרחים. ואז באו העצים האדמים, בא הקיץ, בא סבך החם, בא אדם. מיד נגלה בעץ גורל. תחת ענפים שאז היו קצת ואויר וציוץ ותרוץ. אני רוצה כלפי חוץ. אתה מוכן לרוץ.

השיר ליד האש

לִיד הָאֵשׁ כְּשֶׁאֲנַחֲנוּ מְדַבְּרִים וְשָׂרִים,
לִיד הָאֵשׁ כְּשֶׁאֲנַחֲנוּ רוֹצִים לְגַעַת.
כָּל הַשָּׁנִים אֵין וְעִכְשָׁו יֵשׁ. לִיד הָאֵשׁ
שְׁנִינוּ חַיִּים וְיֹדְעִים מְסַפֵּיק, כְּלוֹמֵר
בְּדִיוֹק אֵת מָה שְׁצָרִיךְ כְּדִי לְשַׂרְד.
אִישׁ אֵינוֹ יוֹדֵעַ שְׁאֲנַחֲנוּ בּוֹרְחִים.
תְּבוֹאֵי אֵלַי מְחַר, נְדַבֵּר וְנִשְׁרֵר לִיד הָאֵשׁ.
רְקוּד מְגִשֶׁם, הַפְּרַת תּוֹדָה, דְּבָרִים שֶׁהַחֲבָאוּ הֵיטֵב.
לִיד הָאֵשׁ הֵהִיא כְּשֶׁדְּבַרְנוּ וְשָׂרְנוּ,
לִיד הָאֵשׁ הֵהִיא כְּשֶׁאָף אֶחָד לֹא יָדַע
מִי הֵינּוּ לִיד הָאֵשׁ. אֶכֶל, מִים, גַּג, מִטָּה.
כָּאֵן חַיִּים וְאֵז חַיִּים מְחַדָּשׁ, כְּלוֹמֵר כָּאֵן שִׁיר.
אֲנִי כְּתַבְתִּי כִּי אֲנִי יֹדְעֵתִי. כָּל מָה שְׁחִי יוֹדֵעַ מְסַפֵּיק.
בְּדִיוֹק אֵת מָה שְׁצָרִיךְ בְּשֶׁבִיל לְשַׂרְד.
הַטוֹב מְנַצֵּחַ מְדֵי יוֹם, וַיֵּשׁ שְׁאֵדָם זוֹכֵר
אֵת מָה שְׁמַעְנֵג יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר אֵת מָה שְׁכּוֹאֵב.
לִיד הָאֵשׁ הָיוּ אֲנָשִׁים שֶׁהִפְעִילוּ מְכוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת.
הֵם לְקַחוּ אֲבָנִים מִן הַהָר. הֵם לְקַחוּ גֹז מִן הָאֲדָמָה.
פְּחַדְתִּי לְלַכֵּת לִיד הַבּוֹרוֹת, פְּחַדְתִּי לְקַצֵּר אֵת הַדֶּרֶךְ מֵאֲחוֹר.
סִפְנָה, תְּהוֹמוֹת, דְּבָרִים שְׁאֵינָךְ מִבֵּין.
בְּאֵתִי אֵלֶיךָ בְּעֵדָן, אָבוֹא אֵלֶיךָ עוֹד,
לֹא אָבִיא אֵת הָאֵשׁ. אֶהְיֶה שׁוֹב כְּמוֹךָ, לִידְהָ.

הרי עוד נשאר כל כך הרבה

חוץ מאתנו אני מכירה רק את הגלים
וקשה לי להשלים עם המחשבה
שההוד הפרוע הזה הוא בסך הכל נזילים
וזכרונות מטפשים של מלחמה ואיבה.

שמענו על כרחנו את החדשות,
חתמנו על כרחנו על תנאי ההעסקה,
מנינו על כרחנו את החלשות
וברחנו על כרחנו עם השמע האזעקה.

תנועה נואשת כלפי המים,
אתה יושב לידי ואינך רואה דבר.

בעולמם של אוהבים כלל אין שמים,
ואתה הרי כבר גבר מגבר.

זו שמש פורצת ממול, אלה קרניים,
זה יצור מכנף עשוי אש וענן. זה נגמר.

יודית שחר

זין עליכם, שירים עצובים!

לא שמע

כָּל הַיּוֹם הֵייתִי יוֹסִי יוֹסִי יוֹסִי
שָׁמַשׁ נִבְלָלָה בְּמִסְלוּלָהּ יוֹסִי יוֹסִי
מִשָּׁב רוּחַ נִשָּׁב יוֹסִי יוֹסִי
צְמָרוֹת רָחֲשׁוּ לְחֲשׂוּ יוֹסִי יוֹסִי
עָנָן שָׁמַנְמָן רָכַן יוֹסִי יוֹסִי
צִפְרִים עָגוּ חָגוּ עֲגוּלִים עֲגוּלִים
מְשׁוֹרְרִים יוֹסִי יוֹסִי יוֹסִי

כָּל הַיּוֹם דִּבַּרְתִּי יוֹסִי יוֹסִי יוֹסִי
לֹא קוֹל סִפְרִתִּי הַכֵּל יוֹסִי יוֹסִי
צָלָלִים מְרַקְדִים בֵּינֹת לְעֵלִים
הִתְנַמְרוּ וְזָמְרוּ יוֹסִי יוֹסִי
נוֹפְרִים בְּבִרְכָה צִהְבוּ לְהִבּוּ
הִתְקַשְׁטוּ בִּיהֲלוּמֵי מְזַרְקָה
לְאַטוּ יוֹסִי יוֹסִי יוֹסִי

וְרַק יוֹסִי לֹא שָׁמַע.

פּלַח תּפּוּחַ זָנוּחַ

הַסּוּס הַשָּׁחֹר קָלִיק קָלִיק קָלִיק
קָלִיק קָלִיק קָלִיק
הִיָּה כֹה נָאוּר כֹּה אֶלְגָּנְטִי
בְּפָרְסוֹת מְנַמְסוֹת חָג סָחֹר סָחֹר
עַד שֶׁסָּחַרְרָתִי
קָלִיק קָלִיק קָלִיק קָלִיק

הַסּוּס הַשָּׁחֹר קָלִיק קָלִיק
קָלִיק קָלִיק קָלִיק
נִשָּׂא עַל כַּתְּפָיו אֶת מִשָּׂא
כָּל הַסּוּסִים הַשָּׁחֹרִים
כֹּה הַדּוּר כֹּה נֶחֱשֶׁק
קָלִיק קָלִיק קָלִיק קָלִיק

כַּמָּה כַּמְהֵרָה לְדַהֵר עִם הַסּוּס הַשָּׁחֹר
קָלִיק קָלִיק קָלִיק קָלִיק
לְהִיּוֹת שְׁחֹרָה מִשָּׁחֹר וְתַמִּיד צוֹדֵקֵת

הַסּוּס הַשָּׁחֹר קָלִיק קָלִיק
קָלִיק קָלִיק קָלִיק
חֲמִקְמִק כְּמוֹ צֶל
אֶפֶל כְּמוֹ רוּחַ
הוֹתִיר אוֹתִי עַל עֵמֶדִי
וּבִיְדֵי הַפְּשׁוּטוֹת הַמוֹשָׁטוֹת
פּלַח תּפּוּחַ זָנוּחַ
קָלִיק קָלִיק קָלִיק קָלִיק קָלִיק.

שוב שכח

הַשָּׁמַיִם כֹּה קוֹרְנִים,
שָׁמַשׁ מְשִׁי מְצַהֵיבָה.
שׁוּב שָׁכַח אֱלֹהִים
לְהַקְדִיר חֲרָף.

זִין עֲלֵיכֶם, שִׁירִים עֲצוּבִים,
זִין!
בּוֹאוּ, חַיִּים רַעְבִים.

יפתח אלוני

אסימונים בחריצי השמיים

לשכוח לך

מֵאֵכֶל זְכוֹנוֹת בְּשָׁר וְעֲצָמוֹת,
בְּשֵׁק

לְפֶתַח אָמִי: לְדִי
אֶת מוֹתִי מִחֻדָּשׁ.
לְמִשְׁחָק טוֹב הַקְּלָפִים.

מְדִי בִקְר שָׁמֶשׁ, גְּבֵרֵת תְּמֻרוֹרִים
עוֹצֵרֵת בְּשָׂדֵה, שָׁם אָמִי,
גְּבוּהַת רַגְלִים, שְׂדֵיָה נוֹטְפִים,
שׁוֹב וְשׁוֹב מִשְׁלִיכָה –
זֶה הָעִנְיָן, בְּנִי: בְּסוֹפוֹ שֶׁל הַיּוֹם,
הַיָּד הַרִיקָה מִנְצַחַת.

הַלְכָתִי עַל כָּל הַקְּפָה, אָמָא,
תַּחֲבֵתִי אֲסִימוֹנִים בַּחֲרִיצֵי הַשָּׁמַיִם,
בְּסֻדָּק דְּלֵתוֹת, בֵּין אֲדוּוֹת הָעֵתִיד. הַתְּמַכְרָתִי
לְשִׁלְחוֹן הַקְּפוּא, לְאַפְלַת חֲדָרִים.

לְכַבֵּד הַקְּלָפִים אֵין שָׁם, רַק מִשְׁקָלָם
עוֹצֵר

זוֹ הַהֲתַמְכְרוֹת,
לְשִׁמְעֵ אֶת קוֹלְךָ
וְלֹא לְשִׁמְעֵ לּוֹ,
לְבִקְשׁ: טְרַפּוּ אֶת הַקְּלָפִים. עוֹד,
עוֹד.
בְּשָׁר וְעֲצָמוֹת.

לְלַמֵּד
לְשִׁכַּח לָךְ.

לְלַמֵּד

לחן שבור

1.

המים של מאי עכורים.
שלוליות המדרכה – עינים ירקות קודרות.
במדרגות של שמש השמש מטפס,
שופך זהב לתוך עין גדולה בקצה רחוב העבודה. הנכד
עורם אותו בכף טרקטור צהב, חצי שר:
"תעזב את זה", "אין סכוי", "לא היום".
קולו מגיע עד הואדי.
שם,
בין כתמים כהים של עשב,
שכב גופי הילדי,
לומד בדידות ראשונה.
קראתי לה ג'ון,
וממכרות הרוח היא חצבה
את נשמת סוסי הקטן.

2.

יוני אפוף אבק מזרחי.
הלת חול מטשטשת את דמות הבתים.
תולעת אבק, מכרסמת חלונות.
האסתמה שהיתה שלי,
שהיתה של אבי, שהיתה של אביו –
שורקת לחית הקיץ.
ועכשו היא שלו, השריקה,
הלחן השבור.

3.

ביולי התקלקל המזגן. יצאנו לחצר, השמש פתר אותנו,
ים צהב. הנכד קפץ אל לבו. נפחתי
גלגל לו ציאר סוס קטן.
ישבתי על כתם העשב שצמח בתוך זקנתי,
מביט מבעד לסורגיו אל הדשא הקדמי,
מחפש אמיץ.

.4

אוגוסט. השמש

סוס מרכבה, כידוני הלוחמים מהלכים אימים בצווחה.
סבא, דיו! דיו, סבא! הנכד מאיץ בין צללי העצים בשדרה,
קולו מושך מתוכי את הקטיפה.
אני כובש את הרעידות של לחיי,
מחזיר לעצמי את האמון בשפתו.

.5

בחמשה-עשר בספטמבר הקרינו על קיר הבית את "זכרונות" של פליני,
קולות בקעו מן הטיח. בכיתי.
איני מפסיק להולד.

נִיר אֵילוֹן

הַצַּעֲקָה שֶׁבֵּין אָדָם וּפְרִי מַעֲיוֹ

תְּפִילָּה

מִי יִתֵּן וְלִפִּי יִקְבֹּר תַּחַת יְלָד
מִי יִתֵּן וְלִשׁוֹנִי תַדְּם תַּחַת שְׁנֵי יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְאַצְבָּעוֹתַי תַּעֲלִינָה יְבֻלוֹת תַּחַת שְׁלֹשָׁה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְגַבִּי יִכְרַע תַּחַת אַרְבָּעָה
מִי יִתֵּן וְאַזְנוֹי יֵאָטְמוּ תַּחַת חֲמוֹשָׁה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וּבִטְנִי תִתְמַלֵּא תַּחַת שֵׁשָׁה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְרַגְלֵי יִכְשְׁלוּ תַּחַת שִׁבְעָה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְעֵינָי תִּכְהַיְנָה תַּחַת שְׁמוֹנֶה
מִי יִתֵּן וְדַמְיוֹנִי יִחְלַשׁ תַּחַת תְּשׁוּעָה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְרֹאשִׁי יִשְׁקֹט תַּחַת עֶשְׂרֵה.

עץ השסק

בסוף החורף חזרנו אל השסק.
עטפנו את ענפי העץ ניר עתון.
כיסנו את הבקר
שלא ישחית עורב,
שלא תחדר צנת הבקר.

בסוף החורף חזרנו אל השסק.
הפרי היה ירק.
כיסנו שקר,
כיסנו שבר,
בסוף נותרנו רק עם שקט.

חזרנו אל השסק
גם כשנפער תהום בו.
אני אמרתי, אני הומו.
בעתונים קרענו שסע.

ובפנים?

פתם השבר,
פתם השקר,
עכשו אני כורת את עץ השקט.

*

שִׁנְאַתִּי אֶת הַשִּׁקְט
לְכֵן עָרַפְתִּי אֶת אֲגוּדְלִי
וְהִשְׁלַכְתִּי
בְשָׂדֵה הַשְּׁעוֹת הַקְּמֻלוֹת.

הֵיכֵן הִצְעָקָה שְׁבִין אָדָם לְפָרִי מְעִיו?
הֵיכֵן הִפְחֵד הַמַּחֲיָה מֵהָאֲבָדָן?
רְצִיתִי צְעָקָה, רְצִיתִי שְׂיִכְאָב,
רְצִיתִי לְשִׁתּוֹת אֶת דְּמֵי כְּמַעַדָּן.

שִׁנְאַתִּי אֶת הַשִּׁקְט.

רְצִיתִי שְׁמִי־שֶׁהוּ יָרַגְם אֶת הַדְּמָמָה
כְּמוֹ קוֹל פְּקִיעַת בְּלוֹט בְּעָרְבָה,
אֵתָה מִבֵּין?

רְצִיתִי רַק לְחַיּוֹת, וְזֶה הַכֹּל.
רְצִיתִי רַק לְחַיּוֹת,
כָּאֵב וְאֵהָבָה,
וְזֶה הַכֹּל.

נעמי חשמונאי

שלעולם אינו טבע

גָּעְשׁוּ בִּי כַחַת מְקַרְיִים
שְׁבָהֶם הוֹלֵדְתִי אוֹתָךְ,
יְלָדִי, בְּשִׁקְט רַב, בְּאֱלֹהִים אֲדִירִים
הוֹלֵדְתִי אוֹתָךְ
בְּאֱלֹהִים
הַעוֹבֵר עֲכָשׁוּ בִּינִינוּ יַחַף בְּדַמָּמָה

כֶּן: בָּא אֵלַי הָאוֹר הַמְקַרֵּי, אוֹרָךְ
שְׁלֵעוֹלָם אֵינוֹ טִבְעִי
שְׁלֵעוֹלָם אֵינוֹ נִסְתָּם
שְׁלֵעוֹלָם אֵינוֹ מְנִיחַ דַּעַת
שְׁלֵעוֹלָם לֹא אוֹכַל לְהַתְרַגֵּל, אֶל
הַפְּלֵא הַזֶּה

כֶּן: בָּאת אֵלַי
יְלָדִי, כְּשִׁנְהָרְסוּ בִּי עוֹלָמִים –
וַיִּמָּהֵם הַגְּעֵת,
וְלִבְךָ בֶּן הַשֵּׁשׁ
הַנּוֹפֵל אֵלַי בְּחִבְלִים –

אישה מהלכת ובנה מת

א.

אִשָּׁה מְהַלֶּכֶת וּבְנָה מֵת,
וּחַיִּיהָ אֵינָם מֵתִים.

מִכַּח הַגְּעֻגוּעִים לְשִׁמּוֹשׁ, שְׂרָשֵׁי הָעֲצִים
פּוֹרְצִים אֶל פְּנֵי הָאֲדָמָה.
פְּרוֹת מִתְעַגְלִים, מִתְפַּקְעִים מְעַסִּים
בְּנִשְׁיָקֶת שְׁפִתַיִם מִתּוֹקוֹת.
בְּחִלּוֹנוֹתֶיהָ עוֹלִים פְּרָחֵי אֲרָגְמָן
לוֹהֲטִים, וְיִלְדוֹת חוֹפְרוֹת תּוֹלְעִים
שְׁמֵנוֹת מִתּוֹךְ הָעֶפֶר הַלֵּח.
בְּעָרֵב נִפְרָשׁוֹת אֲנַחוֹת אוֹהֲבִים
כַּחֲפָה עַל גְּגוֹת הָעֵיר הַלְּבָנָה,
וּנְשִׁימוֹת הַרוּחַ הַמֵּיֻנְעֶת
בְּאוֹת מְרַחֵק.

פֶּעַם הִיְתָה הָאִשָּׁה עֵגְלָה כִּירַח,
אֲחֵר כֶּךָ הִיָּה לְבָה שְׁלֵם וְזוֹהֵר כְּמוֹתוֹ.

וְעֵתָה הִירַח הוֹלֵךְ וּמְאֹבֵד כָּל הָעֵת,
הוֹלֵךְ וּמְאֹבֵד.
הוֹלֵךְ וּמְאֹבֵד.

ב.

בְּיוֹם, צָבֵא עוֹרְבִים צוֹבֵא עַל דִּלְתָהּ,
אוֹרֵב לְצִאתָהּ, וְהִיא יוֹנָה שְׁחֹרָה,
כְּבֵדַת כְּנָף,
אֵינָה מוֹצֵאת מְנוּחַ.

בְּלִילָה חֵיוֹת טָרֶף טוֹרְפוֹת
אֶת נַפְשָׁהּ בְּכַפֵּן, חֲצִי יָרֵחַ
מֵאִיר וְחֲצִיּוֹ מִחֲשִׁיךְ. הַמְקוֹנְנוֹת
מְזַמְרוֹת יְגוֹנִים בְּחִדְרָהּ,
וְהִיא בְּחֲצֵי הַלַּיְלָה
תוֹלָה אֶת נַפְשָׁהּ כִּי־רַח בְּחִלּוֹנָהּ.

לְפַעֲמִים הִיא זוֹעֶקֶת:
הַנִּיחוּ,
תָּנוּ לִי מְנוּחָה נְכוֹנָה!
אֲחֵר כֶּךָ הִיא שׁוֹתֶקֶת, וְכִמוֹ
כּוֹכֵב-לֵקֶת בְּמַסְלּוֹלוֹ הִיא שָׁבָה
לְשֹׁמֵר וְלֵהֲשִׁלֶּיהָ,
לְבָכוֹת וְלִשְׁחָק,
לְסִפּוֹד וְלִרְקוֹד,
לְבִקֵּשׁ לְעוֹלָם אֶת שְׁאֵבָדָהּ.

וּבְאָבִיב מְדֵי שָׁנָה נִיחוּחַ
הַיִּסְמִיךְ לֹא מְנִיחַ לָהּ.

ג.

אֲשֶׁה מִהֲלֶכֶת וּבְנָה מֵת
וְחֲצִיָּהּ אֵינָם מֵתִים.

גּוֹפּוֹ מְנַח כָּעֵת בְּאֶרֶץ רְחוֹקָה.
הַצִּפְרִים נִתְּנוּ אֶת שְׁמוֹ לְעֵנָנִים,
וְהוּא נְמִטֵר אֶל רִגְבֵי עֶפְרַיִם מְתוֹק
בְּרִסְסִים שְׁקוּפִים שֶׁל שְׂכָחָהּ.

אֲשֶׁה עוֹבְרֶת בְּרַחוּבוֹת גְּדוּשֵׁי בְּתִים,
מְסַמְּאֵי כְּתָלִים וְאֲדִישֵׁי חוֹמוֹת.
חִלּוֹנוֹת בּוֹהִים לְסִמְטָאוֹת
אֶךְ אֶת פְּנֵיו לָהּ מְסַרְבִּים הַחִלּוֹמוֹת.

היא חולפת במקומות פלאים:
במזרקות מי זהר מתקשטים,
בכנסיות פעמונים מונים אמונתם
אך המתים לא יקומו ממותם.

אשה עוצרת בכפר העיר:
שם מצמיחים מלאכים כנפי שיש צהרות
כפרחי אבלות לבנים
תחת שמי השכה.

נוטלת את הלחם מתוך שפתיו

ארבעה שירי מבחן למאמינים

*

*

אֶפְשֶׁר לְזַמֵּן כָּל דְּבָר
עַד שֶׁהַכֶּסֶף יִגְמַר.
בְּתַעֲלוּל הַבָּא
הָאֶצְבָּעוֹת שְׁלִי
יִפְגְּעוּ זֶה בְּזֶה בְּקַרְקָעִית.

מִי שֶׁעוֹלָה בְּהָר
מְבִיא אֶת הַמֶּלֶח וְהַלֶּחֶם,
אֶת יִתְרַת הַלֵּב.
אֲנִי נוֹטֵלֶת אֶת הַלֶּחֶם מִתּוֹךְ שִׁפְתָיו.
אֵין לִי דְבָר לְתֵת בְּתִמּוּרָה.

הַתְּזוּמֶרֶת מְנַגֶּנֶת בְּפֶס הַהֶקְלָטָה,
אֲנִי מַחְלִיקָה עָלָיו בְּאֶצְבָּעוֹת מְשֻׁמְנוֹת,
מְשַׁכְנַעַת עֲצָמֵי לְהַרְגִישׁ
חֵד וְחֶלֶק וּמְהִיר –
אֶתָּה בְּתִי.
אֶת בְּעָלִי.

שְׁלִשָּׁה מְלֶאכִים פְּרִי דְמִיּוּנִי,
שְׁלִשָּׁה שְׁלִיחִים יוֹרְדִים בְּמַדְרָגוֹת.
אֲנִי מִתְפִּיחָה לָחֶם לְשׂוֹא,
מְכַבֶּסֶת אֶת בְּגָדֵיכֶם,
אֵינְנוּ יוֹצְאִים מֵהַבֵּית.

*

זמן קופץ על צוארי וכפותיו כבדות,
הוא מתענין אם אני נחנקת.
אני מתארת קשיים בנשימה.
אם אקפץ מהגלגל אאשר שהוא קים,
אם אקנה מטריה אאשר
עונה שהתחלפה.
העור דובר שקריו: הכל בסדר.
זמן רוכן בענין קל מאד מעל עיני.
אני מדברת על מעילי גשם, ארונות מטבח,
פקעות ששתלתי מאחר מדי בעציצים.
שום דבר אינו מכריז על מותו
אבל האדמה לא משקרת.
הכפות נתקות ממני
אני עדין מאמינה בגלגלים,
במכוניות, במטריות, בכונות טובות ורעות,
בסבות,
אין יתכן שאני עדין נושמת.

*

שנים על שנים בבית הזה
בלי תחזית לעתיד.
שנים על שנים
החשבונות נעשים יסודות,
נד מים מעל ראשינו.
מי זה, הילדה שואלת
את המצלצל בפעמון הדלת,
נותרו לה עוד שתי שאלות.
בפתח הבית,
תחת הקורה
מים עומדים.

הנחיות משרד הבריאות לבידוד בית

המבט של תמר

המבט של תמר משתקף בעיניה.
המבט של תמר מרחף בחלום.
המבט של תמר מתפתל בין ידיה,
המבט נעדר אף ממשיך להלם.

המגע של תמר הרועד על העור.
המגע של תמר מלטף בשנה.
המגע של תמר כשכבית את האור.
המגע העוטה, כשתמר כבר אינה.

המבט של תמר כשאינה מסתפקת.
המגע על גופה, כשתמר בחדרה.
מבטה לא רואה, הנה שוב את נופלת,

המגע מלטף באבדן הכרה.
המבט של תמר על בשרה הרפה.
המגע הוא רק הד העדרה בגופה.

הנחיות משרד הבריאות לבידוד בית

אין סימן מחלה, אין סימן החלמה.
(אך חובה לנטר הופעת תסמינים).
להקפיד על חטוי וכסוי הפנים.
(להותיר פתח צר, לאפשר נשימה).

יציאה תעשה רק כשאינ כל בררה.
(פעלה הכרחית: שרותים, אכילה).
לעטות מסכה, ולשוב במהרה.
(להמשיך לאתר תסמיני מחלה).

הכנסת מבקרים אסורה בהחלט.
(עוד שבוע חלף, זה כבר תכף נגמר).
חובה לודא שהחדר סגור

(רק שבוע חלף והקור משתלט),
אז אל תתפתי להכניס את תמר.
(בחלום, מרחוק, היא צועקת לך: "גור").

בובת סמרטוט

את לא ילדה קטנה, הפסיקי כבר לבכות.
זו רק בבת סמרטוט, חוטיה כבר תלושים,
שפתייה קו עקם, עיני קריסטל סדוקות,

ושמלתה קרועה, ידיה מתפרקות.
היא כבר אינה שלך, אז אל נא תתעקשי.
את לא ילדה קטנה, הפסיקי כבר לבכות.

נגבי את הדמעות, לכי להתנקות,
הרי את לא ילדה, הבכי הוא טפשי,
שפתיך קו עקם, עיניך נסדקות.

היא כבר אינה שלך, הפסיקי לחכות,
היא בטח כבר בפח, בין כל הננטשים.
את לא ילדה קטנה, הפסיקי כבר לבכות.

זו רק בבת סמרטוט, בסוף הן נזרקות.
מדוע את בוכה? היא כלל לא אנושית,
שפתיים – קו עקם, עיני קריסטל סדוקות.

אמרי תודה שלא קבלת עכשו מכות.
בגדיה, לא בגדיה, הם הנפלשים.
את לא ילדה קטנה, הפסיקי כבר לבכות.
שפתיך קו עקם, עיניך נסדקות.

אורית נוימאיר פוטשניק

צָחור גּוּפָה, לֹא עֵטור תהילה, לֹא חטוב

שיבה לחיפה

.1

מתחת לחלון רועד, דקור מארנים,
בריח החרוב העז אשר שלט בכל
פנה וכל קיטון במעונות של הבנים,
שכבנו במטת יחיד חכינו שתפל

עלינו השלוח שבה לרגע לא נזכר
את מה שהתאמצנו להשפיק כבר שנים,
שיש בי עוד חלל אליו אף פעם לא תחדר
(אבל זה לא הזמן, ושוב תקופת המבחנים).

מתחת לחלון, ריחו של החרוב העז
דחק אותי לקיר. אולי זה לילה אחרון.
על השלחן המשואה של אוילר ולגראנו
שתקה כמוה ביפיה, ריקה מכל פתרון.

ירדתי שקטה ממטתך והדמעות
שלך ירדו בעקבותי בפתולים של פרויד.

"תפוח זהב
 אהב את אוכלהו,
 אהב את מכהו
 בכל אבריו."
 דליה רביקוביץ'

מתוך: חדרך על הפרמל חלון נפער לנאדי.
 החרש התפרץ אל תוך הבית לח וזר,
 כמו ההתרגשות האפלה שנפערה בי,
 כשעיניך נצצו בזהר המפר,

כשעיניך נצצו בזהר המפר לי
 היטב, למרות שרק עכשו לראשונה פגשתי.
 נכנעתי כשפרצה הסערה ההורמונלית.
 הארנים שלחו זרועות חדות אל תוך נפשי,

אל תוך נפשי החפצה שנשכבה רוטטת
 לרגליך וידעתי: זו לא אהבה,
 זה רק הענג בפניעה, סוחפת ומחלטת,
 בהמתנה המסתורית לכאב שבא

בשלל צורות שהן אחת: רק צפיה אטית
 לתער קר וחד, ליום בו תעזבי אותי.

*

הַשׁוֹקִים שֶׁלֹּךְ לֹא לָטָשׁוּ בְּמַתְכָּת.
וּמְרוֹץ גְּזֵרְתֶךָ כָּלֵל אֵינוֹ מִפְּנֵי.
מִשְׁבִּילֵי יִרְכִיךָ אֲנִי אֶלְחֶךָ אֶת
שְׁבִילֵי הַשְּׂרִיטוֹת, סִימְנֵי הָאֲבָק,

הָאֲבָק הַכָּבֵד, הַדּוֹקֵר, שֶׁל הָעִיר.
בְּשֵׁאוֹן הַלֹּהֵט, אַחֲכָה שֶׁתְּבוֹאֵי,
בְּזַעַת הַלְיוֹכָה הַכְּאוֹב, הַמְהִיר,
הַתּוֹעָה מְבַלְבֵּל בְּמַבּוֹךְ הַמֵּינוֹאֵי.

יִרְכִיךָ סוּגְרוֹת וְלוֹפְתוֹת אֶת רֵאשֵׁי.
שֵׁאוֹן הָעִיר נֶעְלָם וְאֲנִי בְּתוֹכָהּ.
צָחֹר גּוֹפֶה, לֹא עֵטוֹר תְּהַלֶּה, לֹא חָטוֹב.

אֶת פּוֹעֲמַת סְבִיבֵי בְּחִבּוֹק נְחָשִׁי.
בְּמַפֵּל הַשׁוֹצֵף שֶׁל מְרוֹץ גְּזֵרְתֶךָ,
הַרְכוֹת מִשְׁכָּרְתָּ, הַמְּתַקֵּן חֲשׂוֹף.

דָם

נִפְלְטָנוּ מִזִּירַת הַפֶּשַׁע לְמַקְלַחַת,
כִּי לֹא הִיְתָה בְרָרָה, לְמֵיִם הַקָּרִים.
הַדָּם נִשְׁטַף מֵעַל גּוֹפְנוֹ אֶל מִתְחַת
לְרִצְפָּה, לְצַנּוּרוֹת הָעֵכוּרִים.

נִפְלְטָנוּ מִהַחֶדֶר בּוֹ אֲנִי וְאֵת
נִגְעֵנוּ בְּאוֹצַר וְהִתְכַּסִּינוּ דָם.
נִצְמַדְנוּ זֶה לְזֶה כְּמוֹ בּוֹנֵי וְכְמוֹ קְלִיד,
וְגַם אֲנַחְנוּ לֹא נוֹכַל לְצַאת מִשָּׁם.

הַדָּם נִגַּר, אֲנִי נִצְמַדְתִּי, נִשְׁקַתִּי
לְפִצְעַת הַפְּתוּחַ שֶׁכָּל הַשָּׁנִים
חִכָּה. שִׁקְעֵתִי בְּתוֹכּוֹ וְלֹא יִדְעֵתִי
כִּי זֶה שִׁדְמָמָה הַיּוֹם הִיְתָה אֲנִי.

הַדָּם נִשְׁטַף, אֲנַחְנוּ חִיבוֹת לְחֹזֶר
לְמִצִּיאוֹת שֶׁהֵיָא לֹא סָרַט הוֹלְיוּדִי.
דְּחַפְתִּי כְּבָר טִמְפוֹן וְזֶה לֹא יַעֲצֹר
אֵת הַדְּמוּם שֶׁלְךָ מִבֵּין רַגְלֵי, אֲבוּד לִי.

אֵילֵי אַבִּידֶן

פּוֹלִיאַמּוֹרִיָּה

מֵרֹבְעִים עַל פְּרָחִים וּפּוֹלִיאַמּוֹרִיָּה

*

כּוֹבֵעַ הַנְּזִיר טָעִים,
קְנִבִּיס גּוֹרֵם לְאוֹפּוֹרְיָה.
יֵשׁ לִי שְׁנֵי אֶהוּבִים
בְּפוֹלִיאַמּוֹרְיָה.

*

לְוָרֵד צְבַע־דָּם,
סְגָלִית נְפוּצָה בְּאִיטָלְיָה.
אֲנִי אוֹהֵב אֶת יוֹתֵם,
וְאוֹהֵב גַּם אֶת טְאִלְיָה.

*

חֲמֻנִית אוֹהֶבֶת אוֹר,
נוֹפֵר אוֹהֵב אֶת הָאֵגֶם.
לְמָה לִי לְבַחֵר
כְּשֶׁאֲפָשֵׁר גַּם וְגַם?

*

הָעֶלָה אוֹהֵב אֶת הָאוֹר
עַד שְׁמַתְחִיל הַשָּׁרֵב.
אֶהֱבֵתִי אָדָם בְּשֵׁם דּוֹר,
לְעוֹלָם שׁוֹב אוֹתוֹ לֹא אֶהֱבֵ.

*

בִּיבֵשׁ – מְלַפְפוֹן פְּרָח,
בְּשָׁרֵב – אֲבִטִיחַ נְבִט.
אֲנִי אוֹהֵב כָּל כֶּךָ
שְׁטַאֲלִיָּה לֹא בֵן וְלֹא בַת.

הם³

הם קופצים, האהוב הרחוק, הלוהט
רק לרגע קצר, מעכשו לכתת,
מן העיר הקפואה בה היפי גלש,
והענג גאה והציף ופליש –

מברלין, מטפורת סרוב מתוקה,
בה נעור הדמיון משנה עמקה,
כשילדון בן שלושים, בפי המסחרר
של מגדר על הרצף, אחז ושחרר.

הם באים, היפה, ואני מאהב
בעורם החלק ובחטן הגב,
בלסתם החדה, מבטם העדין,
ובדרך שבה עור פניהם מאדים,

בזקיפות הקומה ושושם אלי קרב,
ובזינוס, פלא מתוק ושובב,
וגם בי, הנכנע לפניהם כרצועה,
מפקר לרשותם, כלי משחק, צעצוע.

ואני מתכנן לנו נכבה וים,
וגם חומוס ביאפא, יהיה יום משלם,
ובסוף בשקיעה נשתפר עד זרא
ותשוקה תשתלט. כשנקום תזרע

בקרבנו חצי משאלה מטפשת –
לחבק זה את זה מקצוי היבשת –
אך טקסט מדלדל לצדו של הגוף
כאיבר משתק. כעצב חשוף.

3 כינוי הגוף "הם" אינו ממוגדר באנגלית, והוא משמש לדיבור בגוף שלישי על אדם שזהותו או זהותה אינה ידועה. דוברי אנגלית שאינם מזדהים כנשים או כגברים עושים בו לרוב שימוש כחלופה לכינויים הממוגדרים "היא" ו"הוא".

הישאר

הַזָּכוּב הָיָה כְּבֹר מֵת שֵׁם בַּמְנוּרָה,
וְהֵם חֲבָקוּ חֲזָק־חֲזָק־חֲזָק.
הַגּוֹיף הַחַם, הַיָּד הַמְסוּרָה,
עַל גַּב – לְטוֹף אֶרֶץ גְּמֻסָּה־נִמְתָּק
הַזָּכוּב הָיָה שְׂרוּעַ שֵׁם חָלָל,
וַיְמָה לוֹ וְלָהֶם, הַחֲבוּקִים,
לְבָם פּוֹעֵם, סְבוּף וּמְפָתֵל,
וְזוּג פְּנִיָּהֶם יָפִים וּמְתוּקִים.
אֲבָל הַזָּכוּב הָיָה כְּבֹר מֵת, וְהַגּוֹפֵה
שְׂרוּעָה בְּבֵית הָאוֹר כְּמִתְרַפֶּקֶת
עַל חֵם מְתוּק, חוֹרֵת וּרְפָה.
הַזָּכוּב הָיָה כְּבֹר מֵת, וַיָּד חוֹבֶקֶת
לְפָתָה בְּכַח קַפְל־דֹּפֵק מְסִתֵּת.
לְפָתָה כְּמִבְקֶשֶׁת: הַשְּׂאֵר.

עדו ניצן

הגוף זוכר

היֵלֵד הַצָּפוֹן עוֹד לֹא יוֹדֵעַ
שְׁמַיִם לְעוֹלָם סְמִיכִים מְדָם.
גּוֹפָה עוֹטָף, נוֹגֵעַ לֹא נוֹגֵעַ.

שְׁמַיִם מְרַפְּנִים רֹאשׁ עֲדִיָּה
וְרַעַם מֵר נוֹשֵׂא אֶת קוֹל הָדָם.
הַיֵּלֵד הַצָּפוֹן עוֹד לֹא יוֹדֵעַ.

הָרֹאשׁ הַלּוֹם וְלֹא מִתְגַּעְגַּע.
דְּמָעוֹת כְּפִטְיִשִׁים בְּיוֹם אֵידָם.
גּוֹפָה עוֹטָף, נוֹגֵעַ לֹא נוֹגֵעַ.

סְפוּגִי מְטֹר דוֹקֵר, כְּבָדִים בְּגִדֵיהָ.
שׁוֹצְפִים הַמְרֻזְבִּים, שׁוֹלְחִים יָדָם.
הַיֵּלֵד הַצָּפוֹן עוֹד לֹא יוֹדֵעַ.

הַגֶּשֶׁם מְסִתּוֹלֵל, יוֹרֵק, פּוֹגֵעַ
וְרַעַם רֵם רוֹעֵם, הַכֵּל נָדָם.
גּוֹפָה עוֹטָף, נוֹגֵעַ לֹא נוֹגֵעַ.

בְּעֵמֶק חֲבוּקָה הַכֵּל רוֹגֵעַ,
הָרֹאשׁ כְּבֵד, כְּמַעַט וּכְבֹר נִרְדָּם.
הַיֵּלֵד הַצָּפוֹן עוֹד לֹא יוֹדֵעַ.
גּוֹפָה עוֹטָף, נוֹגֵעַ, שׁוֹב נוֹגֵעַ.

תבלול בעין כל הדברים

*

הִיָּה לָהּ תַּפְקִיד בְּחַיִּי,
אֲבָל לֹא הַתַּפְקִיד הַזֶּה. אֲנִי
מְהַלֵּךְ יְחִידִי, וְגִשְׁם דְּקִיקִי
טוֹפֵחַ זֶהִיר עַל כְּתָפִי, מְנַסֶּה
לְהִסָּב אֶת תְּשׁוּמַת לְבִי,
אוֹטוֹבוֹס בּוֹלֵם עַל יָדֵי וְאֲנִי
עוֹלָה. לָמָּה לֹא לַעֲלוֹת? הֵיִתָּה
לָהּ תַּכְלִית בְּחַיִּי, אֲבָל לֹא
הַתַּכְלִית הַזֹּאת. הַמָּטָר
מְאַבֵּד סְבָלְנוֹת וְנִימוֹס וְנוֹהֵם
וּמִכָּה בְּאֶגְרוֹף, מִתְגַּוֵּד
בְּזוּגִיּוֹת בְּרִסְיֹו וְצוֹבֵא
כְּהַמוֹן הַצֵּמָא לְדָמִי. אֲנִי
בְּפָנִים וְאֵינְנִי שֵׁם אֶת לְבִי.
הַזּוּגִיּוֹת נִתְכַּסְּתָה עֲרֶפֶל
מִהַקֵּר. הֵיוּ לָהּ פָּנִים
בְּחַיִּי, קִשָּׁה לְזִכְרִי. הַכְּרוֹז
טוֹעֵן שֶׁהִגַּעְתִּי. לָמָּה לֹא
אֲאָמִין? הוֹלֵךְ יְחִידִי, נִכְנַע
לְטַפִּין. אֱלֹהִים יִשְׁמֹר.
מִגִּיעַ לְדָלֶת. פּוֹתַח

תִּרְאוּ מָה זֶה,
כָּל הַזְּמַן הַזֶּה
בְּפָנִים אֹר

כמה שורות על המתנה

מי

אוֹחֵז צִיצֵת רֹאשְׁךָ, מְנִיחֶךָ
בְּמַצּוֹלוֹת יָמִים
שׁוֹלֵה, עוֹלֵה
מִן הַרְחָצָה
מִי שֵׁט מְשֻׁמִּים
עַל פְּנֵי הַבְּדֵלֶח הַצָּלוּל
בוֹהֵה, רוֹאֵה
אֵשׁ מִ
שְׁתַּבְּרֶת, מִי
חָלוּל, מִי בְּלוּל, מִי
תְּבִלּוּל בְּעֵין כָּל הַדְּבָרִים
לוֹחֵץ עַל סִגוּר לְבָךְ, בְּלִי מְבוּכָה
קוֹרֵעַ לְגִזְרִים
לוֹעֵס הֵיטֵב, מִי מְכַתֵּב
חֲשׁוֹן שְׁלֵא קִים
סִגוּר מַחְסֵר פְּעִילוֹת,
מִי מְעִיר אֶת הַשְּׂדִים מִי
רוֹקֵד עִם הַשְּׂדִים מִי
מְצִיר אֶת הַשְּׂדִים
אוֹחֵז צִיצֵת רֹאשְׁךָ
מְרִים אֶל עַל
וּמֵת־פּוֹגֵג

בְּשׁוּרָה הָרֵאשׁוֹנָה: אֲהַבָּה
בְּשׁוּרָה הַשְּׁנֵייה: מְשִׁיחַ
בְּשׁוּרָה הַשְּׁלִישִׁית: הַלְחָם
שְׂיֵצֵא מִן הַתְּנּוּר, שְׂיִפּוּץ הַנִּיחּוֹחַ בְּבֵית,
שְׁהִיּוֹם יִמְלֵא בְּהִיּוֹם,
בְּסוּף
הֵם עוֹד יִמְחֲאוּ לָךְ כְּפִים

אורין רוזנר

היקינתון שמסתכל בחזרה

ארבעה שירים בעקבות לאה גולדברג

מי

ולא תשאלני: 'מי?'

(לתמונת אימא)

מדוע לא שאלת?
מדוע לא רצית לדעת על הגוף הננשא,
המגיר רק כמו חצוצרה על במה מזהמת?
מדוע לא שאלת מי?
מדוע לא רצית לראות את פניו?
מדוע המשכת לכבס,
וְכַל בְּגַד שֶׁנִּפְשֵׁט
חִזַּר מִמֶּנּוּ רַךְ וְנָקִי?
מדוע עטפת אותי
בְּנִיחוּחַ מְרַכְכֵי כְּבִיסָה
כְּמוֹ כְּבִשָּׂה בְּעוֹר כְּבִשָּׂה אַחֲרַת?
מדוע לא חשפת שנים?
רְחִצְתְּ אוֹתִי בְּפְרִיחַת הַתְּפוּז
בְּנִיחוּחַ הָאֲלָפִים, בְּנִצַּת דְּבִדְבָן
וַיַּעַרְתְּ הַדְּבֵשׁ, אִמָּא, לֹא הִסְתַּכַּלְתְּ
בְּתַחֲתִית הַסֵּל?
נִדְפַתִּי כְּמוֹ תַּחֲתִית הָאוֹקֵינוֹס,
כְּמוֹ כְּכִי יִסְמִין וְלִבְנֵדֵר וְהֵדֵס,
וְלֹא הִסְכַּמְתִּי לְהוֹרִיד אֶת הַבְּגָדִים, אִמָּא.
הוא הוריד חלצה חמוצה מזעה
וְאֲנִי רַק יִשְׁבַּתִּי שָׁם
וְכָל הַפְּרָחִים חִבְּקוּ אוֹתִי,
כָּל הַפְּרָחִים הֶחְלִיקוּ עַל עוֹרִי
בְּרִיחַ מְתוֹק וּמְבֻעָת, בְּרִיחַ אִמִּי.

ומה אעשה עכשיו בסוסים ובאיילות

ומה לעשות בסוסים במאה העשרים?
ובאיילות?

(תשובה)

ומה אעשה עכשו בסוסים ובאיילות
ובאבנים הגדולות. מה אעשה בדהרה
ובמפלת. מה אעשה בחיות הצמאות.
בבטני שוחה ילד כמו צב ים גדול
עם שקית נילון בראות. מה אעשה
בילד, מה אעשה באילות, באילות,
מה אעשה באילות,
בעיניהן המבהלות, הנפערות
אל מול האבנים הגדולות,
ומה אעשה בילד.

לא היה לך ילד

לבי ישן את שנתו
ואני ישנה
(למי שאינו מאמין)

לא היה לך ילד, לאה,
כי לבך היה תינוק
ומלא את חיקך.
נשימתו החמה הרדימה אותך,
ובכיו העירה. ידיו הזעירות
חפשו את שדיך, עורקים
וורידים ינקו ממך, הרית את לבך
ונתת לו לבעט בחוזך ושרת לו
עד שהתהפך.

לי יהיה ילד.
אני אשאיר את לבי על מדרגות כנסייה,
אתן ללב שלי לצרח
עד שיכחיל ויחנק. לי יהיה ילד
רך ועדין ומתוק
כמו אפרסק.

ואם הוא יבכה
אשב על ידו כל הלילה,
לא אשיר לו –

בשקט אשב.

שיר פרידה מפסיכולוגית (או: ללכת אל אמי האמתית ולשיר לה)

לילה לילה מסתכלת הלבנה
בפרחים אשר הנצו בגנה
(פזמון ליקינתון)

עכשו הצוף נגר מפה,
יש לך תינוק אמתני,
עשוי אבקנים. אני מתגלגלת
לחרק גדול, מרבה רגלים
מזמזם ליד לבן. שיר הערש
אינו בשבילי, לילה לילה
אינו בשבילי,
את ירח ענק, עצום עינים
ישוב על כרסה.
עלי לפורר אותך עכשו
בחזרה לאבקה. לתחליף אם
מהול במים, לחלב המתוק של השתיקה,
ללכת אל אמי האמתית ולשיר לה:
לילה לילה מסתכלת הלבנה,
ולנגב את הצוף מעיניה,
להיות היקינתון האחד
שמסתכל בחזרה.

משה לביא

ואל תהמהם לי: אין נפש

בעקבות שירי ריקרדו רייש של פרננדו פסואה

*

שְׁנִינוּ יוֹדְעִים אֶת הַמּוֹת,
הַמּוֹת נוֹכַח בְּכָל.
אַתָּה קוֹרָא לוֹ לִילָה, רִיקְרָדוּ.
אַתָּה קוֹרָא לוֹ סְפִינָה רִיקָה.
אַתָּה קוֹרָא לוֹ שֶׁפֶל, גְּדָה נִסְתָּרָת,
יָבֵשׁ, תְּהוֹם, רִפְאִים
צֶל נְצָחִי, קָר, גְּלָגֶלֶת,

הַתְּהוֹם הֶעֱקָרָה, הַסּוֹפְגָת, אֶלְמֵת
כָּאֵן אֶפְסִיק. לֹא אֲמֹשִׁיךְ
הָרִי הוּא עוֹשֶׂה אֶת דְּרָכּוֹ.
מוֹטָב שְׂאֵלְךָ בְּדָרְךָ.
אִישׁ לֹא נִשְׂאָר
עַל הָעֲמוּד הַיְצִיב.

*

שְׁלֹשָׁה אָשִׁיב לָךְ עַל הַשְׁתַּוּת הַנֶּפֶשׁ, וְאַרְבָּעָה:

הָאֵם תּוֹכֵל לֹמַר דְּבַר אוֹדוֹת הָאִשָּׁר?
אוֹ שְׂמָא בְּמָקוֹם שָׁבוּ מִשְׁתַּוִּים אַנְשִׁים
מִשְׁתַּוִּים גַּם הַסְּפָרִים?

הָאֵם יִדְעַתְּ אִשָּׁר? הָאֵם יִדְעַתְּ?
אוֹ שְׂמָא בְּמָקוֹם שָׁבוּ מִשְׁתַּוִּים הַסְּפָרִים
מִשְׁתַּוִּיה גַּם הַבְּשָׂר?

הָאֵם תּוֹכֵל לֹמַר דְּבַר עַל הָאֶהְבָּה, רִיקְרָדוּ?
אוֹ שְׂמָא בְּמָקוֹם שָׁבוּ מִשְׁתַּוִּיה הַבְּשָׂר
מִשְׁתַּוִּיה גַּם הַנֶּפֶשׁ?

(וְאֵל תְּהַמְהֵם לִי: אֵין נֶפֶשׁ,
שְׂמָא לֹא תַהִיָּה).

עמרי לבנת

יהודה, יהודה, רֵאָה מה זה

מתוך: "משיריו האחרונים של ר' יהודה הלוי"

(ברכה ליום הולדתו הארבעים)

יום הַלְדַת שְׁמַחַת, יְהוּדָה, יום הַלְדַת שְׁמַחַת,
עַנְב לְעַנְב יִצְחָק וְרִמּוֹן יִנּוּה לְכַבוֹד
יום הַלְדַתְךָ, לֵךְ, יְהוּדָה. בְּנֵי סִפְרָד
רְאוּ בְטוֹבְךָ, רְאוּ כִי חֲכַמְתָּ,
כִּי נִהְדַרְתָּ מְאֹד. שְׁלֹשֶׁת בְּנֵיךָ – גִּפְנֵי,
שְׁתֵּילֵי זֵיתִים – בּוֹא יְבוֹאוּ לְחוּף דְרוֹם לְבִרְכָךָ,
בְּיוֹם הַלְדַתְךָ, לְלוֹוֹתְךָ הַחוּצָה, הַחוּצָה
לְצִיּוֹן.

הַחוּצָה,

תִּגְיַע לְצִיּוֹן,

מִשְׁבְּרֵי יָם לֵךְ יִנְעֲמוּ, צַעַר לֹא תִדְעַ, שְׁלֹשֶׁת בְּנֵיךָ –
גִּפְנֵי, זֵית, רִמּוֹן – יַעֲמְדוּ בְעֵין טוֹבָה לְהִבִּיט בְּךָ,
יְהוּדָה, בְּיוֹם שְׁמַחַת לְבָבְךָ, נוֹסַע. סַע, סַע
מִסִּפְרָד, סַע יְהוּדָה כִּי בְרִצּוֹן יִחַמוּ בְנֵיךָ לֵךְ.

(בתו של יהודה, לחברתה)

לִילָה אֲנִי חוֹלְמַת
אִיךָ אָבִי נִבְלַע בְּלַע לִוְיָתָן.

מִוְתוֹ סָמוּךְ אֵלַי
יֹוֹתֵר מִבְּדֵי הַלִּילָה שְׁלֹגוּפִי.

אֲנִי קָמָה לַחֲלוֹן וּמִתְפַּלֶּלֶת –
אֱלֹהִים, אִם לֹא לְבֵיתִי תִּבְיָאֲנוּ,
שִׁמְנוּ בְּטוֹחַ בִּידְךָ.

כְּמוֹ רֵעָה
שְׁנַתִּי נִפְרַמַּת מֵעָלַי,
לִילָה אֲנִי שׁוֹכְבַת וּמְחַכָּה לְבִקְרָךְ.

(נער)

יהודה יהודה, ראה מה זה – היין סגל,
הדקל ירק וגבוה, ואני, יהודה, כבר מסמם לגמרי.
אני במקומי, ואיפה אתה הערב
כשהמזרקה משרקת באור אחרון שגנבה, ושלוש צפרים משיחות
חונות עליה, אחת אדמה לפלא, מזכירה משהו
שפעם שרת על צפור. שיר יפה אבל בלתי-זכיר,
שיר ששרת לי באהבה,
שיר שהאמנת שאזכר מרב אהבה, שיר שאמר
אמונה רבה באהבה, יהודה,
איפה אתה הערב כשאני כאן?

(דף מן המחברת)

אלהים בארץ.

ההרים הגבוהים בפאת קרטבה
שוא יגבהו, שוא ירימו ראש.

שמש ספרדית חיים אין בה,
תאנים וזיתים צועקים חוצה.

אלהים בארץ עלי לנסע מכאן.

לכל הרוחות, שימוס

חלון

לְכֹל הַרוּחוֹת, שִׁימוֹס, אֲנִי רוֹצֶה חֲלוֹן
כְּמוֹ שְׁלֶךְ בְּגִלְגָּלְמוֹר: מִדֶּף שֶׁל יָרְקִים פְּשׁוּטִים
בְּצִנַּת הַבֶּקֶר, שְׁנֵי סוּסִים מְקֻרָּיִם, מְשׁוּטְטִים
לְאֵט. בְּטִיּוֹל לְוִסְטְנְדוֹרְף הִיָּה לָנוּ כְּזֶה חֲלוֹן.
שְׁלֶשֶׁה יָמִים תְּמִימִים, הֶרְגָּשְׁנוּ בְּטוּחִים
בִּיפֵי הָאָדִישׁ לְעֶצְמוֹ שֶׁנִּבְטַח מִחֲלוֹן פֶּנֶת הַהֶסְבָּה.
הַכֶּפֶר, הַמְדִּישָׁאָה, הַסּוּסִים שָׁרְעוּ בְּשִׁלּוֹה.
אֲבָל עַל מָה בְּעֶצֶם אֲנַחְנוּ מְשִׁיחִים,
אִם פֶּה הַקִּיץ שׁוֹב נֶחֱבֵט בְּלִי גְנוּנִים
אֶל הַמְרַפֶּסֶת, וְזֶרְדֵי גְרִנְיֹם מְתִיבֵשׁ
מִתְפַּצְחִים תַּחַת רַגְלֵים שְׁעוֹרֵן הַקֶּשֶׁה.
לֹא, תִּסְלַח לִי שִׁימוֹס, כִּי הַבֶּקֶר מִתְבַּקֵּשׁ
כְּאֵן מְשֵׁהוּ אַחֵר, חֲלוֹן כְּמוֹ שְׁלֶךְ לְמִשְׁל,
לְהִבִּיט דְּרָכּוֹ בְּהִיר מְבַעַד לְזִמְנִים.

טיפשות

.1

מי היה זה שהרהיב בצַהרי חצר היסודי
להתעופף ממדרגת האבן השלישית
אל שער המגרש החם, הברזלי?
לרגע מנצח נאחז והתנופף ואז מעצם
המשקל והתנועה נטה השער וקרס
אל הבטון הגס. אני זוכר ברבים
חרוצות בדם, סרוב תרנגולי
לכל עזרה. "מה, אני נקבה?"
נדמה לי שצעק, דדה משם לאנשהו
פצוע וגאה – (והיו עוד מעשים אז
באותו מגרש שהשתרע כברכה
ריקה, לוחטת, בין הכתות לצריף
המנהלה. אלוף הפדורגל למשל,
המכונן כדור מטוח אפסי
אל לסתו העגלה של שכני השנוא –
שתי קומות מעלי בבנין ושטני
הפרטי למארבי צהרים וחרם של שלהי
כתה ו'. האם עלצתי? מי זוכר.
סביר שכן. פניו ממרחק עכשו,
ראשו הבוזר אֶחוז בין ידיו).

2.

כִּף הַתְּרַסְקָתִי גַם אֲנִי, כְּמוֹ טְרוֹן
מִשְׁבֹּשׁ, מְמוּט הַמֵּתַח שְׁאוֹן בֵּין מִשְׁקוּפֵי
חֵדֶר הַיְלָדוֹת, נוֹחַת בְּתַדְהֵמַת אֵידִיוֹט
עַל חֲמָשִׁים וְשֵׁתִים שְׁנוֹת טַפְּשׁוֹת,
וּמְמַלְמֵל "סְלִיחָה, סְלִיחָה" לְנֶכַח
שְׁתֵּי בְנוֹתַי, אֲשֶׁתִּי, שֶׁנִּבְהָלוּ לְמִסְדְּרוֹן
לְרֵאוֹת אוֹתִי, גְּדֵל גּוֹף, שְׂרוּעַ כְּמוֹ פֶּגֶר
פֶּר עַל חוֹף לְבָן מְכֹה שְׁחָפִים,
וְשְׁנֵי פְּסִים שְׁחָרִים וְכַעוּרִים,
נוֹתְרוּ עוֹד חֲרוּטִים בְּמִשְׁקוּפֵים
הַלְּבָנִים כְּאוֹת וְכַעֲדוֹת, וְהַכָּאֵב הוֹלֵם
בְּצִלְעוֹתַי בְּמַתִּיקוֹת נוֹעֶזֶת, אֲכַזְרִית.

שחר-מריו מרדכי

כמו שחפים בבהלה

חפים בבהלה

(אהבת שני מהגרי עבודה באמריקה)

אֲנַחְנוּ יְשָׁנִים. מְנוֹרַת הַלַּיְלָה מְטִילָה צֶלֶה.
נְשִׁימָה אַחַת נוֹסֶקֶת כְּמוֹ שְׁחָפִים בְּבִהְלָה.
נְשַׁמְעֵת רַק הַלְמוֹת פְּרָאִית שֶׁל הַלֵּב.
שְׁלֵה? אֲנִי חוֹשֵׁב.

אֲנִי חוֹשֵׁב: הוּא לְצַדִּי וְכֵה בְּעֵת מְנַגֵּד.
אֲנִי שׁוֹלַח אֶת יָדִי, וְיָדִי אֵינָה מְשַׁגֵּת,
חוֹצֵצֵת בִּינֵינוּ חֵית-צִיד כְּבִירָה.
כְּפוֹתֶיהָ בְּגְרוֹנֵנוּ. הִיא מוֹתַחַת צוֹאֲרָה.

אֶל תִּשְׁמַט, אֶל תִּשְׁמַט,
כְּפֹל הַמְּלִים – הַדִּי,
הַד יִרְיֶה נְמוּג. הַצִּיד נִמְלֵט.

שְׁנֵתְךָ פִּתְאֵם תְּנוּעָה נִמְלֵאת;
אֶתָּה שׁוֹב בֵּין יָדִי,
בֵּין יָדִי אֶתָּה מוֹלֵט.

היהודי וייס

(וילאנל על בסיס תכתובת בין אדולף אייכמן להיינץ רויטקה⁴)

היהודי וייס, מהנדס תושב גיס, ממחה לרדארים,
רשם פטנט על נורת אור עם ארבעה חוטי חשמל.
האין טעם לדון בענינו באפן פרטיקולרי?

אדוני, ראש המדור. בענין הנורה, הרי שכבר היא
נתנת לשמוש בתאורת לילה לרכבות וטרמינל;
היהודי וייס, מהנדס תושב גיס, ממחה לרדארים

סבור שבעת התקפה אוירית, כשהנורה תואר – היא
תסיע לאפול צבאי. בתחנות אתות, למשל.
האין טעם לדון בענינו באפן פרטיקולרי?

ובהתחשב בכך שלהמצאתו יש ערך פופולרי
שפן היא תסיע גם לאזרחים, אולי יש פוטנציאל
ליהודי וייס, מהנדס תושב גיס, ממחה לרדארים.

זה סודי. האם לבצע רשום ליהודי הזה, האקסמפלרי,
לטרנספורט לברגן-בלזן? אולי ישאר בגיס וינצל?
האין טעם לדון בענינו באפן פרטיקולרי?

קצין, הואיל ומסמכי הנדון העברו כבר לשלטון הארי,
ונרשם פטנט במשרד הפטנטים ברייך – אין עוד ענין בנ"ל.
היהודי וייס, מהנדס תושב גיס, ממחה לרדארים,
אין טעם לדון בענינו באפן פרטיקולרי.

4 אברהם וייס – יליד 1901, מהנדס יהודי ממוצא צרפתי. היינץ רויטקה (רותקה) – הקצין המיוחד לענייני יהודים בצרפת, כפוף לאדולף אייכמן. חליפת המברקים בין אייכמן לרותקה נמשכה בין 12 בנובמבר ל-17 בדצמבר 1942. ב-20 בינואר 1943 נשלח וייס לאושוויץ, ובו ביום נרצח בתאי הגזים. המברקים מופיעים בספר "לשכה 06" מאת פקד ד"ר יוסי המי.

בלילה

אֶהוּבִי לֹא יִשָּׁן דֵּי צָרְכוֹ,
כָּל לַיְלָה אֶתְמַתַּח לְאַרְכוֹ,
שְׁרִירֵי זְרוּעוֹת לֹא מוֹצְקִים
וְאֵיבְרֵי מַתְלַהֲקִים
כְּמוֹ שְׁחָפִים לְעֵבֶר צִי
שֶׁל אֲנִיּוֹת חֲטִי זֶהֱב.
שְׁחַר בָּא, אֶפְרָק חֶפְצֵי,
וְלֹא הִגַּד לְכֶם חֲצִי
עַל אֶהוּבִי הָעֵר, הַנְּאֻהֶב.

מיכאל קליין

תכולת עיניים וגדלת חזה אחת

שחר-רע

חלונות בקירות הבית פחורי עש
השמש מחטט לי בקרניו בבית שחיי
אני מקיץ בצהרים
שעתים אחר כך אני נשא ממטתי בכרח גוף
אני נדף בין חדרים
ומחלון צפון קולות אשה וגבר משוחחים
וממזרח קרקוש שרשרת אופניו של ילד
ונכנסים קולות אל בין כתלים
אחר פלישת האור אשר
הקדים לשבר את בצורי שנת
עכשו כמו ביתם יותר משביתי
הו אדני צבאות אומרים
שהחזרת בי נשמת
ואם לעל?
ויצרתני נקבים בל יסתמו
הו אדני חולה אהבתי מכור
אשר קבעת צהר-עין
לב-חלול
לראות תמיד את עקבותיה על פני
חול כל הדברים ולערג
הו אדני חולה אנוש אנוש
יום ואין בי שמץ רך
ולא בקשתי להקיץ
אך אחזתני בקבה ובכמיהה
ובתאות הניקוטין שלי
ובכאב היד שנמחצה תחת תזי

וּבַתְּחוּשֵׁת אֲשֶׁם גַּם בֵּין הַשָּׂאָר כָּל־פִּיךָ
עַל שֶׁהִקִּיץ מִפְּגַן אֲנִי נִשְׂאָר בְּמִטַּתִּי
בְּכֹל הַלָּלוּ מִשְׁכַּתְּנִי כְּבָרְצֵעַ
הוּ נֹגֵשׁ יְלִידִים
כּוֹעֵס אֲנִי לְפָנֶיךָ
וּמִצְטַעַר

הו בחורה ונפש-חשק

פְּנֵי קוֹדְחִים
כִּי בְּעוֹדֵי שׁוֹכֵב הוֹגָה בָּךְ
מִשְׁתּוֹלֶלֶת בִּי נִפְשֵׁי דוֹלְקֶת
אֲחֵרֵי צְלִמְךָ כְּמוֹ כָּלֵב מִתְחַשֵּׁק לַנֶּשֶׁךְ זָנְבוֹ
הֲלוֹאֵי הֵייתִי כֹה הוֹגָה בְּאֱלֹהִים בְּמַרְץ
וּמִתְגַּעְגַּע בְּשִׁקְדָנוֹת כְּזוֹ אֵלָיו
אֶךְ אֱלֹהִים לֹא מֵאֲחַל לִי לַיִל מְנוּחָה
וּמִנִּתְקַ עַד שַׁחַר

אֱלוֹ הֵייתִי מִתְאַוֶּה אֶל הַפְּרָחִים
בְּמַגְעוֹ שֶׁל נִיחּוּחַם וּבְלִטְפוֹ
אֶת הַקִּירוֹת שֶׁל מְעֵרוֹת אִפִּי
לְחִים וְחֲשׂוֹכִים הֵם הַקִּירוֹת
אֱלוֹ הֵייתִי מִתְאַוֶּה לְמֵאוֹרוֹת הַמִּתְחַלְּפִים
וְלַעֲדַת כָּל בְּנֵי כָּנָף עֶפִים מֵעַל רֵאשֵׁי
אֱלוֹ הַשָּׁמַשׁ נִמְשְׁלָה לְגוֹף אִשָּׁה כְּמוֹתֶךָ
וְלֹא לְהַפְךָ לֹו הִיָּה "אֵי זֵיו נְשִׁי" וְלֹא "אֵי עוֹר שְׁמֵשִׁי"
מְלֹא יָמָיו שֶׁל הַדְּבָר הַכֹּה אִישִׁי
הַזֶּה שְׁאֲנִי חִי בּוֹ
אֲזֵ הָיוּ יְכוּלִים לְחַלֵּף שְׁתִּיקָה וְתַעֲנוּג

רַק רַחֲשָׁם הַחֲרִישִׁי שֶׁל בְּלַע רַק
וּנְשֶׁךְ שִׁפְּהָ וְהַתְחַכְּכוֹת אִישׁוֹן בְּמַרְקָמִי
מִיָּנִי בְּרוֹאֵי הָאֱלֹהִים הָיָה מְנַעִים אֲזֵנַיִם
הוֹ רוֹצֶה כָּל כֶּךָ אָנִי בְּשׁוֹב עֵינַיִם
תְּכַלְכְּלוֹת וּמִתְעַלּוֹת זֵוִית כְּתוּךָ חִינוּךָ
גַּם עַת שִׁפְתֶיךָ חֲתוּמוֹת אוֹ אַחוּזוֹת
תְּזוּזִית וּמִתְעַסְקוֹת אַחַת עִם זִוְגָתָהּ
כְּמֵה רוֹצֶה לְרֻצּוֹת תְּמִיד בְּכָל יִשְׁנֹו

הוּ בַת חֲלוּף שְׁאַתָּה
הוּ אֶת כָּבֶת אָנוּשׁ וְאֶת
כְּרוּחַ הַנִּכְנָסוֹת בְּמִפְרֵשׁ הַמְקַמֵּט שֶׁל הַיּוֹתִי
הוּ בָנוֹת חֲלוּף שְׁתִּיכֵן אַחַת –
תְּכַלֵּת עֵינַיִם וְגִדְלַת חֹזֶה אַחַת –
כְּלִילַת הָאֵינן וְיֹתֵר מִזֶּה קֹשֶׁה לִי לְתֹאֵר
הוּ בַחֹרֶה וְנִפְשֵׁי-חֶשֶׁק
כִּי בְעוֹדִי שׁוֹכֵב הוֹגֶה בְךָ
עוֹדִי עוֹדִי עוֹדִי

זה לא היה גופי

בוקר שבת, פרשת וישלח

נְעֵרוֹת חוֹמוֹת חֲשׂוֹפוֹת שְׂדִים חִיכוּ
מְאֻלְבוֹם צִיּוּרִים שֶׁל פּוֹל גּוֹגֵן, אִמָּא הַנִּיחָה אוֹתוֹ
עַל מִפֶּת הַשְּׁלַחַן הַלְבָנָה. מִן הַדְפִים בֵּין עֲלָמוֹת
טְהִיטִי נִגְלוּ לְעֵינֵינוּ תְמוֹנוֹת "חֲזִיוֹן
לְאַחַר הַדְרָשָׁה: יַעֲקֹב נֹאבֵק עִם הַמְּלֶאךָ".

כְּמוֹ בְּהַדְפָּסִים יַפְנִיִים, עֵץ מַחֲלָק
אֶת הַצִּיּוּר לְשָׁנִים. בְּחֲזִיוֹן רְאִיתִי קָרֵב
ג'וֹדוֹ צָמוּד: יַעֲקֹב כְּמַעַט מִפְּסִיד בְּאִיפּוֹן,
יְדוֹ שֶׁל בַּעַל הַכְּנָפִים עַל הַעֲלִיוֹנָה. קָהַל
נָשִׁים כְּפָרִיּוֹת מִבְּרִטוֹן יוֹצְאוֹת מִכְּנִסְיָה
מִבִּיטוֹת בְּקָרֵב בְּדֹאגָה וּבַתְּפִלָּה.

הַשְּׁעָה כְּבֵר הַתְּאַחֲרָה. רְצִתִּי
אֶל בַּיִת הַכְּנִסֵּת לְהַתְּפַלֵּל לְצַד אָבִי.
בַּעַל הַקּוּרָא שֶׁדֵר מֵהַבְּמָה קָרֵב
בְּגִמְרֵ אוֹלִימְפִי, מְקַצֶּה תְּנַכ"י:
"וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ,
וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ;
וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ".

בְּתֵם הַתְּפִלָּה אָבָא בֵרַךְ אֶת רֵאשִׁי
הַעֲנִיק לִי אֶת שְׁמִי מִחֲדָשׁ לְקִרְאָת בֵּר הַמְּצֻוָּה.
נְעֵרוֹת מְבִישׁוֹת יָרְדוּ מֵעֲזֹרַת הַנָּשִׁים,
תַּעֲתְעוּ בְּעֵינַי, שִׁבְשׂוּ אֶת הַלִּיכָתִי.
נִפְלְתִי בַמְּדַרְגּוֹת
וּנְחַבְּלִתִי בְּרַגְלִי.

צוֹלַע בְּדֶרֶךְ הַבַּיְתָה
חִפְשֵׁתִי מִלְאָה. בְּפִנֵּת רְחוֹב
הָרֶא"ה פְּגַשְׁתִּי מֵאֲבָק:
הוֹיִדְאוּמֵט הָרֶאָה הַמוֹן שְׂדִים
פְּטָמוֹת כְּסוּ כּוֹכְבִים צְהָבִים.

בְּבֵית עַל מִפֶּה לְבָנָה בְּסַעֲדוֹת שַׁבַּת
נִצְבּוּ שְׁתֵּי חֲלוֹת, כְּסוּ בְּמִפֵּית רְקוּמָה
שְׁלֵא יִתְבַּיְשׁוּ מִפְּנֵי הַקְּדוּשָׁה. הַסְּתַתְּרֵתִי
מִבְּיֵשׁ בְּשֵׁרוֹתַיִם. מוֹל מְרֶאָה פְּרַעַתִּי
כְּפִתּוּרִים: שְׁעָרוֹת פְּרָחוּ, הַסְּתַלְּסְלוּ בְּחֹזִי,
הַגּוֹף הָיָה נִדְמָה מְכָר אֶךְ זֶה לֹא הָיָה גּוֹפִי.

עֲנַדְתִּי אֶת מְדַלֵּית הָאָרֶד
מֵאֲלִיפוֹת הַגֹּדוֹ הָעִירוֹנִית
זָכַר מֵאֲבָק אֶחָד אַחֲרוֹן
שָׁבוּ יָכוֹל הָיִיתִי לְעַמּוֹד.

למ"ד-וויניק

הוא מגיע אלי לעתים. ריח כלור ומחראות
נודף מבגדיו. גורר ברחובות עגלת שוק מלאה
בספרים. תמיד רעב, שדוף כפליט. מסרב לקבל נדבות
מזון או חפצים. נוקש בחזקה בפעמון, דורש
שירים חדשים, חומד מחזורים ארזים (בשעת הדחק
מסתפק גם בטיוטות ובשירים). אינני יודע
היכן הוא ישן, היכן הוא מעביר ימי סערה וגשמים.

אין לי משפט טרי אחד
להאכיל אותו הלילה, אולי
שתיים או שלש מלים. עכשו
הוא נוהם בחדר המדרגות, הולם
במעקה, מבהיל את אשתי, מעיר את הילדים.
בידיים חשופות שוחט כריכות ספרים על סף הדלת,
משליך דפים. מפתחות מסתובבים במנעולים, צעקות
נשמעות, שכנים מתקהלים, מאימים להזעיק משטרה.

אני מכניס אותו הביתה. הוא נושף בערפי,
מגרגר, מריר. אני כותב מהר על שלחן המטבח,
פרוע ערב, לא מקפיד בפרטים, מקנה שהשיר הזה
ערב לו. יש בעיר הזאת הרבה חולים
אוחזי עטים, משוררים.
אשלח אותו לעשק אחרים.

נרב הלפרין

שיחה על אמונה

וְכַל אוֹתוֹ הַזְמַן צָלִיל
חֶמֶק לֵיד הָאֶזֶן אוֹ הַלֵּב:
הַגֵּב הַמְדַמָּה שֶׁל אֶהוּבְתָךְ בְּאוֹטוֹבוֹס,
הַפְּחַד הַמְצַמִּית שֶׁתִּסְתַּוֵּבֵב.
לֹא. דְּבַר־מָה מְתוֹק מְזֵה
שֶׁעֲלָה מִקֶּץ הַגֶּשֶׁם אוֹ מִפְּרָחִים סְמוּיִים.

צִל פְּרָחִים אֲתָה רוֹאָה כִּפְּרָחִים,
אֶת אוֹמְרָת, זֶהוּ צִל.
יֹתֵר מְהֻבָּה, יֹתֵר עֲלוּם,
מֵעֵין הָעֶרְפֶּל.
אֲבָל הֲלֹא הִיָּה לְזֶה גוֹף!
מֵהוּ גוֹף? אֶת שׁוֹאֵלֶת,
נִיחוּחַ וְזִכְרוֹן.
זוֹ הִיָּתָה מִשְׁאֵלֶת נְעוּרִים, וְעַמֵּק מֵהֶם,
מִשְׁאֵלֶת יְנֻקוֹת, כְּמַעַט נְבוֹאָה.
נְעֻדְרַת מִן הַסְּפָרִים וּבִדְקוֹת,
בְּכָל זֹאת,
מְאִירָה בָּהֶם כְּמוֹ בְּבוֹאָה.
וּכְמוֹ סֵפֶר זֶה הִיָּה כְּרוּף בְּעוֹר:
הִיָּה עוֹר, הִיָּה שְׁכָרוֹן, הִיָּתָה תְּשׁוּקָה!
זֶה לֹא צָלִיל, אֶת אוֹמְרָת,
זוֹ צְעָקָה.

לֹא,
יֵשׁ בְּזֶה רֵךְ שֶׁל תְּפִלָּה אַחֲרוֹנָה
אֶל שָׁמַיִם דוֹהִים.
זוֹ הִיָּתָה אֶת.
אֱלֹהִים.

משה בלאו

בועות הבס שלך

מתוך המחזור "מלא רחמים"

מנוף

אבל נעלם כפשוטו נעלם.
פרושו נוטש, פרושו נטוש
פרושו הלך לכל הרוחות.
(דליה רביקוביץ)

אני רוצה למשוח אותך בבועותיך:
לנטע את רגלי על המזח, יבש;
לעסות את הכתפים במלח.
ולמשוח את ההבל,
בתנועות רציפות
מהים
לאויר
לצדפות.

אני יושב על ברכי,
ידי רטבות,
מביט בכדידות הבועות.
הן עולות, נתקות, מהים לחלל
ומה הקשר אליך
בכלל

אני חולם אותך

הדיך נודדים לשום-מקום של ההדים
הם בס עמק ואגדי, כדור ורד ואחרון על קצה לשון,
כנפי הזבוב העקורות בידי הילדים:
שבּרנו כה, עכשו דממה
הולכים לישן.

בועות הבס שלך מעקמות עמוד-שדרה;
בלילות אני חולם אותך, עיף.
הך עבר לגור בחללי שגרה
והוא נודד מקיר לקיר, יורד ומזיף.

בלילות אני חולם אותך
בשום-מקום של ההדים,
מתחת לבמה, בצל כנפי הזבוב.
קרעים שכבר קרעת, כלם שקופים ולא חדים,
הך לא מת, אפשר לישן
בשקט הנבוב.

פרידה

זה לא ששכחתי אותך,
זה לא שפסקו הבועות.
רק שהמזח יבש,
שנשארת לי לבד,
שאת אחרונת שערותיך טאטאתי
אתמול
מאחורי האסלה. והאות
קעקע, הגלד גלד והרוח
כבר שבה אל בין הצלעות
שם לבי אל לבך חלל – וקטן:
מי תתחתן עם יונתן?

דעאל רודריגז גארסיה

רצח את אלוהיו והתאבד

שיכור מהרים ורוח

כָּאן שְׂרָאִיתִי עֶסֶס כְּזֶה דֶק
מִן הַדֶּק בְּכָל אֹוִיר. וְהֵיִינוּ
נֶאֱסָפִים. אִשׁ חוֹתָה וְאָנוּ גְחָלִים.
וּמִשְׁפַּךְ הַמְלִים מֵעַל מִסְתַּחֲרַר עַל קֶדְקֶד.
כָּאן גְּזַרְתִּי עַל עֲצָמֵי תַעֲנִיּוֹת
וְהַגּוֹף הַחַל נִדְף בְּרוּחַ
מִפְּשִׁיט עוֹר עוֹר פֶּסֶה אַחַר פֶּסֶה.
קוֹלֵעַ הַזֵּיוֹת בְּשִׁבּוּעָה חֲמוּרָה.

כָּאן צָבְעוּ תַחֲנוּנֵי רְקִיעִים בְּצַבְעֵים עֵזִים מְמוֹת,
כָּאן הֵיִיתִי נוֹסֵעַ וְחוֹזֵר. מְטַרֵף עַל הַיָּם עַל הָאָרֶץ,
תְּלוּי מַהֲשָׁמִים, מִתְנַוֹדֵד עַל אֲדָמָה, כָּאן הֵיִיתִי מִשְׁלִיךְ
עֲצָמֵי אֶל דְּרָכִים בְּהֵן תְּמִיד עֲרַפֵּל וְאֲנִי
נֶגֶשׁ בּוֹ. מְקַף אִי הַבְּנָה שֶׁל הַר בּוֹדֵד.
תּוֹפֵס יָלֵד בְּבֵית הַמְדַרְשׁ
זוֹקֵף אֲצִבֵּעַ, אוֹמֵר לוֹ: הִנֵּה אֲמַצֵּעַ הַחַיִּים.
נִטָּה יָדָךְ. עוֹג עוֹגָה. הַפֶּךְ לַתְּנִין, לְנַחֵשׁ,
לְמִלְאָךְ.

כָּאן הֵיִיתִי מוֹתֵחַ תְּפִלוֹת שֶׁל צֶלֶף.
כָּאן נִתְתִּי עֵינֵי בְּתַלְמִידִים הַנֶּרְדָּמִים
בְּשַׁחֲרִית שֶׁל שְׁבוּעוֹת.
כָּאן בְּבֵית הַחֲזוּהַ הִרְעִישׁוּ
מִפּוֹלוֹת שֶׁהִרְהַבְתִּי לְנִצַּחַ
לְמַקְהֵלָה פְּתָאוּמִית שׁוֹבֵת־לֵב.
וְאֲנִי עַד כָּאֵב
וְהַעוֹלָם מִתְּכַלֶּה וְכָלָה
וְהַעוֹלָם עוֹרֵג וְלוֹהֵב
נִשְׂרָף בְּעֵינֵי הַגְּדוּלוֹת.
אֲבָל רַק בְּעֵינֵי נִשְׂרָף הַעוֹלָם.
אֲבָל רַק בְּעֵינֵי הוּא הָיָה.

רצח את אלוהיו והתאבד

"ירושלים, שני צעירים נמצאו מתים בדירה בשכונת טלביה" (23.11.19)

"ירושלים, שתי צעירות נמצאו סמוך למבנה ברחוב בית הדפוס כשהן

ללא רוח חיים" (20.1.20)

שָׁמְעוּ צְעָקוֹת.
או אוֹלֵי הוּא הָרִים אֶת יָדוֹ
פַּעַם. אַחַר כֵּן הִרְעַם
בְּלַע בְּאַחַת אֶת קוֹלוֹ.
לְבַדּוֹ. מוֹל מְעַקוֹת
הִתְיָשַׁב בְּנִפְשׁוֹ.
לְהוֹתֵר אוֹ אוֹלֵי
לְוֹתֵר. הָרוּחַ נוֹשֵׁב.
שָׁמְעוּ. צְעָקוֹת.
אָבֵל מִי חָשַׁב
אָבֵל מִי חוֹשֵׁב.
רָצַח אֶת אֱלֹהָיו וְהִתְאַבֵּד.
בְּכָל מוֹתוֹ הוּא אָהַב
אוֹתוֹ. כִּמְעֵט וְאֶפְשָׁר
הָיָה לְרִאוֹתוֹ.
בְּחֵלוֹן הַנִּפְתָּח
בְּיֵלֶוֶן הָרוֹעֵד.

מִיֶּשְׁהוּ רָצַח אֶת אֱלֹהָיו
וְהִתְאַבֵּד.
אֶת מַחְזִיקָה בְּעֵדֵינּוֹת
וְשׂוֹאֵלֶת
כַּמָּה זֶה כּוֹאֵב.
אֶת נְזֻהֶרֶת.
זוֹ הֵיךְ שָׁבָה אֲנִי כּוֹתֵב.
אֲחֵרֵי חֲצוֹת הַקָּר מִתְגַּבֵּר,
בְּלִילוֹת בְּהֵלֶת גְּרוּטָאוֹת
עַל גִּגּוֹת. הָרוּחַ עוֹבֵר.
עֲכָשׁוּ הַכָּאֵב מְדַבֵּר.
מִתְיָשַׁב בְּנִפְשׁוֹ
לְסַפֵּר.
אוֹ לֹא לְסַפֵּר.

שיחה ממתינה

לצבי

שוב אתה. לא עונה.
שוב אתה. כמו תמונה ישנה
מסתגר. מודד במרחק מדויק
את כל גרגרי האבק.
אתה לא מוחה
בממחטה את כל מה
שהצטבר.
עוד ערב עובר,
ועכשו זה אתה.
אוסף רעש לקונכיית קטנות
ומסדר מתחת המטה,
מנקה את העינים שדבקו בקירות,
בודק את האויר הנכנס אליך
בנשימות הקצרות.
האויר. מי נתן לו רשות.
עוד ערב עבר. מאחר.
המספר שחיגת אינו מחר.
ומה יאמרו האנשים,
האדמה שבלעה את פיה,
הפנסים הנדלקים כשירד
הערב במדרגות ליד
דלת בלי שלט,
ליד אבא בלי ילד.
מי נתן לו רשות?
שוב אתה לא
עונה לי בהודעות אוטומטיות
מאגרפות ויפות.
"אני באמצע משהו,
שלח הודעה".

באמצע. מה אתה
עכשו?
שוב אתה. לא עונה
לפעמים כבר נדמה
שתזמין את הכאב שבא
להתישב. אבל אתה חושב
בצורה הגיונית. כמו אז שכור
שהזמנתי לך מונית.
שמרת חזק כל הנסיעה
והקאת רק בחוץ.
שוב אתה חושב
דברים יכולים להשבר
במהירות מסימות
הכאב עם כל הכבוד
יכול לחכות.
הדקות. הדקות מתארכות.
יום ועוד יום
אמרת. חמש שנות נשואים ראשונות,
גיהנום. אבל אחר כך תראה.
ראיתי. איזה עורוץ נפלא
אז היה לנו. ואתה
לא עונה.

תנומתו תהלתך

(מתוך המחזור "נובמבר")

*

זֶה הַבֵּא מוֹסִיף לְדַבֵּר
מְצַרֵּף תְּמוּנָה לְתְּמוּנָה:
זֶה שֶׁנִּצָּב מוֹלֵךְ מִסְפֵּר עַל יָמָיו
בְּשׁוּרוֹת הָאֲרָמִיָּה הַשְּׁשִׁית מוֹל סְטֵלִינְגֵרְד
נוֹבֶמְבֵּר אֶלֶף תִּשְׁעַ מְאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם
עַל הַרְגַע בּוֹ נִצְרָבָה בְּעֵינָיו
תְּמוּנַת הָאִישׁ
הַמוּטָל בְּשֵׁלֶג
פָּנָיו פּוֹנוֹת מְטָה
בְּשִׁפְתָיו קְפוּאָה הֶהְבְּרָה הַנְּדַחֶקֶת
מִן הָרְאוֹת הַמְתְּרוֹקְנוֹת דְּרָךְ הַגְּרוֹן
אֶל חֵלֶל הַפֶּה אֶל צִנַּת הָאוִיר.
הוּא מִסְפֵּר שְׁלֹא נָתַן הָיָה לְדַעַת
אֶת הַמְּרַחֵק שִׁיפְתַח בְּגוֹפּוֹ
בֵּין גְּדַת אִזּוֹ לְגְדַת עֵתָה
שֶׁהָיָה הַכָּאב פּוֹרַח בְּמֵלֹא עֵזוֹ
רַק לְאַחַר מַעֲשֵׂה
רַק לְאַחֲרָיו.

זֶה הַמְּדַבֵּר, זֶה הַבֵּא
בְּפֶה חָרֵב אוֹמֵר שֵׁשׁ לְאָרֶז
אֶת הַבְּלוֹאִים שֶׁנּוֹתְרוּ
לְצֵאת כַּעַת דְּרָךְ הַדְּלֵת הָאֲחוּרִית
כִּי הִרְעָה הַמְּבַקֶּשֶׁת כָּבֵד אוֹרְבֵּת
מוֹל הַמְּבוֹאָה
לְנִכַח הַשְּׁעַר הָרִאשִׁי.

זֶה הַמְּדַבֵּר, זֶה הַבֵּא
רוֹאֵה שְׂרָאשִׁי נוֹטָה
שָׂאֲנִי מְבַקֵּשׁ לְהִרְיָמוֹ
כְּדִי שִׁתְּנוֹסֵס שׁוֹב מֵעַל כְּתַפִּי
שֶׁהַמְּשַׁקֵּל מוֹנֵעַ בְּעַדִּי
לְשִׁמְעַ אֶת חֲרִיקַת הַחֲלִיּוֹת.

*

דְּמָמָה שְׁבְרוּיַח הַקִּלָּה
מְעֵלָה חוֹל דֶּק אֶל עֵינֵינוּ
מְשִׁיבָה דְּבָרִים בְּהִירִים
עַל מָה שֶׁשָּׂאֵלְנוּ
שְׂרָצֵינוּ לְדַעַת

רְחוּק מְכָאן
מִהָאֹר הַהוּלֵךְ וְנִקְלָשׁ
הָרִים מְחוּלְלִים
אָנָּה וְאָנָּה
מוֹל נִגְהַ וְשִׁבְתָּאֵי

יֵשׁ מִי שְׁמוֹכִיחַ, שְׁאוּמֵר:
הַבְּנִים מְלַקְטִים עֲצִים
הָאֲבוֹת מְבַעְרִים אֶת הָאֵשׁ
הַנְּשִׂים לְשׁוֹת בְּצֶק
לְעֲשׂוֹת כּוֹנֵיִם לְמִלְאֲכַת הַשָּׁמַיִם
וְהַסֵּף נִסְכִּים לְאֵלֵהֶם אַחֲרֵיִם.

אָךְ יֵשׁ מִי שְׁמֻנְחָם:
אֶל כַּעֲס
אֶל סָגְף
שְׁהָרֵי כָאן
בְּחוּף שׁוּמֵם
גִּזַּע עֵץ שְׁנַפֵּל בְּאֵלּוּל
וְנִסְחַף אֶל הַמַּיִם
מִשִּׁיל אֶת קְלִפְתּוֹ
עִרְמוֹ עֲדָנָה
מְנוּחָתוֹ עֲדָן עַל גְּרָגְרִים
תְּנוּמָתוֹ תְּהִלָּתוֹ.

נמרוד ברקו

הנה רוחות כבירות, בני

טרומ-לידה

שא על רוחות כבירות, בני;
הנה רוחות כבירות, בני;
כל הרוחות הכבירות, בני;
כל האורות הכבירות, בני;
כל הנשיאים הכבירות, בני;
שא הרי-איש, בני;
הנה הרי-הד, בני;
מפני מה תסתתר.

*

אלה זמירות שהפקיעוהו מבית הבליעה שיתומים-מן-הנצח הפקיעוהו;
אלה גלימות-של-עור שהתחלו עלוי-של-נחת
שיתומים-של-אור-סגוף הרקיעו מעליו ואלה אותותיו; שמע –

שעמק טוב – שעמק רע;
שעמק טוב-לא – שעמק לא-רע;
שעמק רום-רע – שעמק רום-טובו;
שעמק-אחרית-לא – שעמק-ראשית-שלא;
שעמק מזדוג-על-טוב – שעמק-משתמט-מרע;
שכל-שעמק-שטוב הוא מפליט לשונות רעות באשר הוא התבקע מאותו בית בליעה
שהפקיעוהו ואלה זמירותיו שהמיש לקראת לילה –

עֲמֵדָה דְמוּת וְנִעְשׂוּ בָּהּ חֲלֻחֻלִית מִפְּנֵי שְׁנֵתְגַדְּלָהּ עַל עֵינֶיהָ וְעֵינֶיהָ-עֲצָמָן נִרְאוּ,
אֵלֶּי!

הַזְדַּקְפָּה דְמוּת וְעֵינֶיהָ נִתְבַּדְּלוּ מִקְרִפִּיָּה-פְּרָצוּפוּתֶיהָ וְנִתְגַּדְּלָהּ פְּלִצוּת בְּדַקְדָּקַת-כָּל-עֵין,
אֵלֶּי!

נִתְפַקְעָה דְמוּת מְאֻבְרוּתֶיהָ וְנִתְמַמְּשׁוּ בָּהּ הַחֲלֻחֻלִית-לֵב וְהַעֲפָר-לֵב וְהַלְשׁוֹנוֹת-הָרְעוּת-לֵב,
אֵלֶּי!

פְּתַע נְמָסֵר:

מֵהִי הַבְּשׂוּרָה לְפִלָּא בָּהּ? –

צְלָלִית מְזוּהָרוֹת וּמְבָרְרוֹת וּמְסֻלָּקוֹת בְּמַעֲמָקֵיהִי
שֶׁהִגְלוּ מֵאֲצֵל פְּרָצוּפוּתֶיהֶן כְּמִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים
וּמַעְלִיָּהֶן עַד-אוֹת וּמַעְלִיו עַד-אוֹת וּמַעְלִיו מְבַהֵק מוֹם
וְהַחֲוָרָה בְּנַעֲשָׂה אֲצֵל הַמוֹם מִתְחַשְׁפֶּת; שְׁמַע –

פְּתַע נְמָסֵר:

מִנֵּיִן הַקּוֹלוֹת לְפִלָּא בָּם? – שְׁמַע – הוּא, הוּא –

פְּתַע נְמָסֵר:

הִנֵּה הַבְּשׂוּרָה, אֵלֶּי! – שְׁמַע – הוּא, הוּא –

הוּא הַסּוֹבֵב

הוּא הַנִּצְפָּה

הוּא הַחַי וְהַבְּשׂוּר

הוּא הַהֵי

(הֵי: לוֹ אֵךְ הֵי לְשׁוֹן-הַבְּאִי בְּהִיוֹתוֹת שְׁנֵתְפַצֵּלָהּ-מִמֶּנּוּ)

דַּקְדָּקַת-הוּא

גְּבֻנַת-הוּא

אֱלוּחַ-הוּא

שֶׁהַפְּקִיעוּהוּ-הוּא

שֶׁהַתְּחִלּוּהוּ

שֶׁהַתְּבַשׂוּר לְפִתַע.

שלומי הוד

בזלת של לילות סגולים

לחש-כישוף לשיטפון אדירים

אַטְלָנְטִי, אַרְקָטִי וּפְסִיפִי,

עורו עורו עורו –

מַעְבְּרֵי לְאֶפֶק הַמְּצוּלוֹת

חֲשֵׁלוּ סִילוּנִים עַל-

קוֹלֵיִם שֶׁל יְלָלוֹת

לְוִיתָן, רֵהֵב

וְתַנְיָנִים גְּדוֹלִים,

מַחְמְדֵי,

מִפְלָצוֹת לְבֵי הָאֲבוֹדוֹת.

אַטְלָנְטִי, אַרְקָטִי וּפְסִיפִי,

עורו עורו עורו –

שִׁבְרוּ אַרְבוֹת שָׁמַיִם

וְעֵינַי,

פְּרָצוּ

שִׁטְפוֹן

אֲדִירִים

דֶּרֶךְ

נִקְבֵת

הַדְּמָעוֹת.

לשד בבואתך החולפת

כְּשֶׁנֶחֱלַף זֶה עַל פְּנֵי זוּ בְּרַחוּב
נִתְרַחֵחַ מִקְדָּד וְעַד זָנֵב
וְנִעוֹרֵר לִילוֹת סְגָלִים שֶׁל בְּזֻלַּת
שֶׁהִתְכָּה לְלִבָּהּ.

אֲבָל נִשְׁבַּעְנוּ שְׁבוּעַת גְּלוֹת אֲצִילִית
לְפָנֵי חֲצִי־יֹבֵל, וְלִי
נֹתֵר רַק לְמִצֵּץ בְּפָרְאוֹת
אֵת לְשֵׁד בְּבוֹאָתָךְ: הַחֹלְפֶת עַל רִשְׁתִּית
בְּלִי לְהִסִּיט מִבֵּט.

ירדן בן-צור

גמרת גרניום

רקפת ביולי

פארק החורשות

קִשָּׁה בְּיוֹם כֹּזֵה לְהֵאָנֵחַ
צְמֵרוֹת הַפִּיקוּסִים נִחְצוֹת בְּצָרִיחַ הַמְסָגֵד,

שְׁמֵשׁוֹת נִמְשׁוֹת בְּמִבְטֵה
מִבְּאֵרוֹת-דְּוִדִים,
וּבְמִרְפֵּסַת מַעֲשֵׂן בְּנַחַת אִישׁ אֶחָד, נִבְגָד.

וְהָאָדָם, הוּא הָאָדָם הוּא וְרַד!
נִבִּיט בְּדֶרֶרוֹת שְׁבָגֵן הַכְּנִסְיָה הַפְּרִבּוֹסֶלֶבִית
דֶּרֶךְ חֲרָכֵי הַיָּרֵי בְּמִצְפּוֹר.

יְלָדֵי זָרִים צוֹחֲקִים בְּפִאָרְק,
וְעֵטִיפוֹת מִמֶּתֶק מִסְתַּחֲרָרוֹת,
וְאֵי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לְשִׁתּוֹת
מִגּוֹן הַלִּילָה שֶׁל הָאוֹר,
וְאֵי אֶפְשָׁר לֹא לְהִטּוֹת
אֶחָד הָאוֹר.

כֶּכָּה לְזַקֵּף
קוֹמָה כְּשֶׁכָּל אַחֲיוֹתֶיךָ
שְׁחוּחוֹת כֶּכָּה לְהִרְהִיב
מוֹל הַקִּיר הַמְשִׁפְרֵץ,
לְהִזְחִיל לְפִטוֹנִיָּה
מִבְּט. כְּלָכֶם חֲשַׁבְתֶּם
שְׁגִמְרֵתִי גְרָנִיּוֹם,
שְׁאִין לִי תוֹחֶלֶת
בְּקִיץ, שְׁאֲשׁוּב
לְבוֹסֶס בְּעֶפֶר,
בְּנוֹסְטִלְגִיָּה לְקָר.

וְהִנֵּה, בְּגִנֵּי אֲדִנִּית
הַתְּלוּיִים עַל כָּרֶס בְּנִין,
נֶס נַעֲשֶׂה לִּי: מְלֶאֶךָ נִתְגַּלָּה
מַעֲלֵי וְצוּרָה לוֹ מְנוּעַ מְזֻגָן,
וְצִנּוֹר מִשְׁתַּלְשֵׁל כְּרִפּוֹנָזֵל
מִמֶּס קְרַחוֹנִים עַל רֵאשִׁי,
וְנִהֵייתִי וְרָדָה כְּשֶׁלְשׁוֹם.

דְּזָקָא בִּיּוּלֵי זְקַפְתִּי קוֹמָה,
בְּעוֹד אַחֲיוֹתֵי שְׁחוּחוֹת.

ליאת מורבצ'יק

הידיים אוספות את הלילה

מות הלילה

הידיים אוספות את הלילה,
גרגירי זהב ללילה
גרגירי זהב לבן ללילה,
שאת פזורה גרגרית במעי הלילה,
נשימתו המימית של הלילה
באור מתכלה גופו של הלילה,
בזהרוני אור מתכלה גופו של הלילה
הידיים אוספות את הלילה
לאור.

רקוויאם לכוכב לילי

היא יוצאת אל הנוף הצלילי,
על גבה מטלטל לו הצ'לו,
סערה מספיגה את הכלי.

בבסתן משורר הקיכלי,
מקורו צהבהב לימונצ'לו,
היא יוצאת אל הנוף הצלילי.

עוד רוחף המיתר ומטליא,
אוברטורה בסול פונטיצ'לו,
סערה מספיגה את הכלי.

רקוויאם לכוכב הלילי,
מדמדם בלבו של הצ'לו,
היא יוצאת אל הנוף הצלילי.

זהרו של כוכב ערפלי,
מתאבה בשחר וגולה לו,
סערה מספיגה את הכלי.

רקוויאם לכוכב גחלילי
רקוויאם לכוכב ויולונצ'לו,
היא יוצאת אל הנוף הצלילי,
סערה מספיגה את הכלי.

מול הצד האפל

לְעַמַּד מוֹל הַצֵּד הָאֶפֶל,
לְעַמַּד מוֹל מִרְאָה מִיִּסְרָת,
בְּתוֹכָהּ עֲצָמֵי הַשָּׁפֵל
מִתְרַקֵּם בֵּין קוֹי הַמִּסְגֶּרֶת.

וְעוֹלָה בֶּן דְּמוּתָהּ הָאֲבוּד,
הַכְּבוֹל בֵּין כִּסְפִית וּבֵין דָּם,
עֲרַפֵּל הָעֵתוּי הַלְכוּד,
אֲגָרוֹפוֹ רוֹדְפָנִי וְיִתוּם.

וְהוֹלֵם הַיִּתוּם הַכּוֹסֵס,
וְהוֹלֵם אֲגָרוֹפוֹ הַמְטָרֵף,
זַעֲמוֹ הַנִּגָּר הַתּוֹסֵס
כְּעֵלִי הַשְּׁלֵכֶת נִגְרָף.

הַתְּרָאָה אֵת תּוֹכּוֹ הַפּוֹעֵם?
וְגוֹ, מִשְׁתוֹחַח אוֹ רֵם?
צָלִיל קוֹלוֹ, חֲמֻצְמִץ אוֹ פּוֹעָה?
וְעוֹרוֹ, קַפּוּדֵי אוֹ נִפְרָם?

לְאֵמַד אֵת הַצֵּד הָאֶפֶל,
לְאֵמַד אֵת דְּמוּתוֹ שֶׁל הָעֵלֶם,
לְהִיּוֹת הָעֵלָה הַנוֹפֵל
אוֹ צִמְרַת הוֹרֵית אֶל הַתֵּלֶם?

רונית שטראוס קירשנר

המניפה של עצמי

קרבה

בשקט,

הלכתי אתך לבית החולים וראיתי איך הנוריות משתוללות.

הפרמדיק קפץ עליך והנשים אותך פה אל פה.

אחר כך צלמתי אותך כמו הויקטוריאנים

בתוך הארון באולם הלויית.

אל תדאג, בחרתי לך את חליפת החתונה. עם אותה החלצה שבחרנו לך.

דאגתי שהצוארון יהיה מְגֵהֵץ ויָשֵׁר.

שן, שני הצדדים בדיוק אותו הדבר.

הכפתורים אֲחִידִים ושְׁקוּפִים, וְכֵלִם היו רְכוּסִים,

גם זה של הצואר.

צלמתי לך את הפנים.

מעולם לא היינו כל כך קרובים.

לאוקון

1.

פְּתֹאֵם הַיָּד נִרְאָתָה כְּגוֹף נָחֵשׁ,
וְהַיִּיטִי צְרִיכָה לְהִבִּין אֲזוּ מִיָּד:
גַּם יְפִי הַגּוֹף נִרְאָה כְּסִימֹן מִחֻלָּה.
לִיְפִי כְּזֶה אֵין אֶפְשָׁרוֹת לְקָרֵם
עוֹר וְדָם וּבִשָּׁר וּוְרִידִים וְשֵׁם.

וְהַחַיּוֹן דָּהָר לְעִבְרִי,
וּמִתּוֹךְ הַגּוֹף נוֹלָדָה מְלַחְמָה
בֵּין זְכָרוֹן שֶׁל רֶךְ לְבִין שְׁהוּת,
בֵּין עֶצֶב לְלִפְיָתָה.

הָעֶצֶב וְהַזְכָּרוֹן הֵם שְׁנֵי נְחָשִׁים
הַיּוֹצְאִים מִבֵּין סְדָקֵי הָאֲדָמָה.
הֵם נִפְגָּשִׁים, הֵם רְבִים, הֵם נִסְרָגִים זֶה בְּזֶה,
עַד שֶׁהוֹפְכִים לְסוּפָה.

וְזוֹ הַיְרֻשָּׁה שְׁהוּתֶרֶת לִי:
דְּמִיּוֹת מְסֻרְגוֹת בֵּין נְחָשִׁים
שֶׁצִּעְקוֹתָם אֵינָה נִשְׁמָעֶת,
וְחִיּוֹכֵם אֵינּוּ שׁוֹאֵב אֶת סְפוּקוֹ
מִמְהִירוֹת אוֹ דְהָרָה אוֹ רוּחַ,
אֶלָּא מְעוֹרוֹן וּרְמִיסָה.

2.

וְזוֹ הַיְרֻשָּׁה שְׁהוּתֶרֶת לִי:
פְּרִסְתָּ סוּס עֲשׂוּיָה מְזֻהָב
תְּלוּיָה עַל שְׂרָשְׁרֶת דְּקָה
סְבִיב צְוֹאֲרִי.

אֵיךְ אֶפְשָׁר לְשִׁמְעַע צִעְקָה כְּשֶׁהִיא מְכֻסָּה בִּיְפִי?
אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהִבִּין צִעְקַת אֲזֻהָרָה
כְּשֶׁהִיא מְכֻסָּה אֶבֶק שְׁנָיִם?

3.

האם אנחנו יכולים לשמע אמת שאינה מכסה בפי?
האם אנחנו מסגלים למשות ולהציל אחרים?
האם למות – אפלו מיד אתנה – זו מתנה?
האם הנחשים רצו לבוא?
האם הילדים הבינו את הטעות שאביהם עשה?
האם נאמנות הפהן צריכה להשאיר למסתורין של היפי,
או לאדמה?

האם למות – אפלו מיד אתנה – זו מתנה?
האם אתנה נתנה לפהן הזדמנות שניה?
האם הנחשים, כמו שער או צפרנים, המשיכו לגדל גם בבטן האדמה?
האם הכל היה אחרת אלו אתנה לא הייתה בתולה?
האם למות – אפלו מיד אתנה – זו מתנה?

מתנה

אני רוצה להיות המניפה של עצמי,
אני רוצה להיות הרוח שמניעה את המניפה,
הפריחה.

חסר הודאות הוא טוב.
ארו בכקשה למתנה
עם הקפסה על הראש שלי.
קשר בכקשה בחוט ארץ מזהב
כמו רקע של איקונה,
ולשלח.

לשלח לעצמי במתנה,
לא טוב ולא רע
רק את מה שהוא עצמו.
אני רוצה להיות המניפה של עצמי,
שכל קפול יהיה זהות.
וכשיקרה הפלא המקרי
ואפרש את המניפה,
אור מבחויץ יכה במנסרה
ואהפך למשהו יפה.

יולי ורשבסקי

בשפך הנבואה

⁵ Созвездие Кит

לסבא איליה

פְּרוֹפְסוֹר מְפֹזֵר, אֵיךְ הַשָּׁעַר צוֹמַח
מִבְּעַד לְעֵשְׂבֵי הַמַּח הַמְהַלֵּל,
כְּדוֹר הָאָרֶץ צָף בְּבִדְלַח הַיָּרַח,
וְהִיקוּם גּוֹעֵשׂ בְּקוּם עַל-חֵלֶל.

הַלֵּכֶת לְאֲבוֹד בֵּין אֲצִטְבוֹת הַדַּעַת,
שְׁבִיל הַחֵלֶב נִשְׁפָּךְ מִתַּחַת לְשִׁלְחָן,
כוֹרֵי הַכּוֹכָבִים הוֹפְכִים כָּעֵת לְפִקְעָת,
שֶׁתִּלְבַּלֵּב לְעַד בְּצִהָר הַמִּשְׁכָּן.

הוּ יִשְׁמָעֵאל עֲצוּם שְׁתֵּר בָּיִם הָאֶפֶל,
וּמִתְפַּלֵּשׁ בְּרִיק בִּלְבַב הַלְוִיָּתָן,
נְוֹט גְרָמֵי הָרוֹם יוֹבִיל לְקוֹ הָאֶפֶק,
בְּשִׁפְךָ הַנְּבוּאָה לְוִין יִרְדָּף לְוִין.

5 קבוצת הכוכבים "הלווייתן".

שיבת האח האובד

בְּלֵיל הַשִּׁיבָה
הִרְחַם צָנַח.
אֲרִיגֵי הַסּוּרְגִים
נִסְגְּרוּ בְּזֶה אַחֵר זֶה,
וְטַפְטוּף שֶׁל דִּיּוּדָם
הִכְרִיז עַל בּוֹאֵם שֶׁל
גְּשָׁמֵי גְבָרִים.

צִלְקוֹת בְּלֵי צְבָעִים
עִטְרוּ אֶת הַבֶּד הַקְּרוּעַ.
מִתַּחַת לְנִילוֹן נִצְמַד
טְלָאִים שֶׁל עוֹר
הִרְאוּ סִמְנֵי הַחֲלָמָה.

גִּזַּר הַשֶּׁבֶט הַפְּצִיעַ כְּמוֹ בְּרוֹזל מְלֶכֶן
בְּכַתֵּף,
בְּקַרְסֵל,
בְּגַפִּים.

הַשָּׁנָה נִגְמְרָה בְּזִמְנַן פְּצִיעוֹת.
אֵין פְּגִיעוֹת בְּנֶפֶשׁ.
אֵין סִמְנֵים לְדַלְקוֹת.

הורי השותקים כְּעֵלָה

שם

שם הורי מתנים וזורעים ערוגות ומשקים והשמש עולה,
ואני רחוקה ופני נשואות וזוחלת כמו שה לעולה,
והורי מסחים, חזירים כשירה, חפונים בעורם, שוממים,
ואני מגיעה ועיני מרצדות ואין מתקראים בי; [סותמים].
והשקט מגביר, והשמש שולט, ונושפים בלאות ירכי,
ואשאל את הורי השותקים כְּעֵלָה אם זוכרים כְּעֵלָה אודותי,

ואשאל בשנית: כי השנים פלטוני – (היו חברי הטובים),
ואשאל בשלישית: כי תמיד דאגו לי – (צלו רגעי הצרובים),
ואשאל ברביעית: כי אלמותם מכדררת – (עושני, עושני שחוטה),
ואפל חרישית: כי אניח שפתע – נדמו מתוך החלטה.

שם הורי מתנים וזורעים ערוגות ומשקים על משכן ערב רד,
ואני רחוקה ורגלי חבולות וזוחלת כמו עצם אל יד,
והורי נטלים, חמקנים כאבק, בבואי על ידם כבר אבדו,
ואני מאחזות בשול אדרתם שנותרה כסימן שהיו,
והמשן מכביד, והצל מתעבה, ונושפים בלאות ירכי,
אז אשאל אנשים שעברו במקרה, אם ראו במקרה כהורי,

ואסרק בשנית: כי השנים פלטוני – (היו לי מושב בשרבים)
ואסרק בשלישית: כי תמיד דאגו לי – (ספקו לי מזון וטובין)
ואסרק ברביעית: כי בלכתם אני מתה – (מתה, מתה שקטה)
ואפל חרישית: כי אניח לפתע – נמוגו מתוך החלטה.

*

אַמַּת: הַחֶבֶל נַעֲשֶׂה יָפֵה יוֹתֵר
עַל פִּי תְהוֹם. הַקְּשִׁירָה נִדְרָשֶׁת,
לְפִטְלִי. בְּמָה יִתְרַבֵּר הַלּוּלָיִן,
כִּי־צַד יִתְפָּרֵס הַתְּלִין לֹא־אֶצִּילוֹת
הַתְּהוֹם הַגְּדוּלָּה. וּבְאִיזוֹ מְסִירוֹת
וְשִׁתּוֹף פְּעֵלָה עֲלָאִי
חוֹבֵר הַחֶבֶל לַתְּהוֹם
לְמַנְגְּנוֹן עֲרִטִילָאִי –

שְׁגָם אִם נוֹטָה הַחֶבֶל,
וְגַם אִם לֹא עֲקָשָׁן,
וְגַם אִם בְּכָל קְשִׁירָה
יֵשׁ פּוֹטְנִצְיָאֵל לְהַתְּרָה –

מִי שֶׁשָּׂם לֵב לַחֶבֶל
כָּבֵר לֹא שׁוֹכַח אֶת הַתְּהוֹם.
וְזוֹ, בְּקִצְרָה,
כָּל הַתּוֹרָה.

דמיאן חזן

מול קלח עיניים

אמי מתחת ומעל

לחולל עת לא נייע	אמי מרקיבה
או זיע	תחת קלח עיניים
או ניד	דומעות למשעי
או הנד	בדמעות שלישי.
ולבה כמו הלב שלי.	ובה אין לא נייע
אבל אמה שלי	או זיע
בחיים.	או ניד
	לא הנד.
	ולבה
	לבלובה כשלי.

מה אמה נרקבת
מול קלח עיניים
דומעות למשעי
בדמעות שלישי?

*

והייתי שרוי על הדשא הקר
ונובחות הפרצים ושכבתי כמת מחכה למשיח הדוי;
והוא לא בא, אז שכבתי שנית כקורא לישועה ואולי
במקרה ואפלו רק לך שאהי לי משענת בדשא הקר.
הוא קר, הדשא. שמעת? ואת בשמים או תחת האבן
בטון קרה לא פחות מהדשא הקר עליו אני מת.

ולמרות השדים ולמגינת הרוחות

כוח עזר

רגע, יש עוד מישהו
במסדרון. זה בנצ'י, כח עזר.
הוא מדבר אלי. אני לא
עונה לו, לא מבינה מה הוא
רוצה. "היית כבר עם
גבר?" בנצ'י שואל. אני לא
עונה, לא מבינה למה
הוא מכניס לי ידים
מתחת לסודר.

מישהו לא בסדר. אני
יודעת. אני הולכת משם
לחדר. הייתי רצה.
אבל אני מסטולית.
לא מספרת לאף
אחד. אף פעם.

כבר מאחר בערב.
הגעתי לכאן בבקר עם אמא.
חתמתי להם. נתנו לי זריקה.
ישנתי כל היום. התעוררתי.
נתנו לי תרופות.

אני מתהלכת לי במחלקה
כמו זומבי. איה הם לא יודעים
שאני צריכה משקפים?
הכל מטשטש. אני נכנסת
למסדרון החשוף
של חדרי הרופאים, זוכרת
שהיה שם בבקר חדר
שרותים. נעול.

חנוכה במחלקה הסגורה

אָנִי בְּפִיגְמֵת בַּיִת הַחֹלִים
בְּדִלֵי סִיגְרִיּוֹת זְרוּעִים בְּחֶצֶר
וְאֲנִי בְיַדִּי פּוֹרֶסֶת
אֶת הַחֹלִים לְשָׁנִים –
”אַתֶּם תִּתְחִילוּ בְּמִי יִמְלֹל,
אַתֶּם תִּכְנָסוּ בְּפִזְמוֹן”.

וְלִמְרוֹת הַרוּחוֹת וְלִמְגַנַּת הַשָּׁדִים,
כְּשֶׁהַחֶשֶׁךְ רוֹבֵץ עַל פְּנֵי תְהוֹמוֹת,
הֵם מְצִיִּיתִים לְתַנוּעוֹת יָדַי
וְשָׂרִים בְּקֶאֱנוֹן.

מֵאֲזוּ הַיָּמִים הָהֵם
וְעַד לְזִמְנֵי הַזֶּה,
עוֹלָיִם קוֹלוֹת הַמְּקַהֵלָה
מְעַרְבֵי חֵג הַחֲנֻכָּה
שָׁבוּ הַפְּכָתִי לְמִנְצַחַת.

אם לא קוטפים הפרי נופל

אריק החתול

(מתוך המחזור: לאורית הפסיכיאטרית)

ישבתי מול אורית, ואריק החתול
הציץ מתוך הכלוב, השמיע יללה.
היא התנצלה, אני הגבתי בבטול,
אבל עמק בפנים הרגשתי אמללה.
ישבתי מול אורית ואריק החתול.

שתקנו רב הזמן, רק אריק עוד ילל.
אורית אמרה לי לחפש את המרכז,
אמרה שאז הכל ילך ויצטלל –
"לשם הכל הולך, ושם הוא מנקז".
שתקנו רב הזמן, רק אריק עוד ילל.

אמרתי לה: "לי אין מרכז ואין בסיס",
והיא הוציאה מסמכים מתוך תיקה.
כל זה העיר את אריק המסכן, התסיס
אותי מולה, ושוב שקעתי בשתיקה.
אמרתי לה: "לי אין מרכז ואין בסיס".

סוף הפגישה הגיע, אריק שוב הציץ.
רציתי לחבקה, או ללטף אותו,
אך לא העזתי, רק שתקתי כמו עציץ.
תהיתי מה עכשו עולה בדעתו.
סוף הפגישה הגיע, אריק שוב הציץ.

המורה

עֲמַדְתִּי עַל סֶף הַהֶתְבַּגְרוֹת,
וְאֵת הַמִּתְנַתְּ שְׁאַהֲיָה בְּגִירָה.
הִגִּיתִי בְךָ בְּכֹל שְׁעוֹת הָעֲרוֹת,
וְזוֹ הָרִי עֲדוֹת שְׁמִסְגִּירָה:
עֲמַדְתִּי עַל סֶף הַהֶתְבַּגְרוֹת.

קִטְפַת אוֹתִי כְּמוֹ פְּרִי בְּשֵׁל מֵעֵץ,
הָרִי אִם לֹא קוֹטְפִים, הַפְּרִי נוֹפֵל.
הֲצַעַתְ לִי שְׁאֲבוֹא לְהִתְיַעַץ,
הֲצַלַת אוֹתִי מִתּוֹךְ הָעֶרְפֵּל,
קִטְפַת אוֹתִי כְּמוֹ פְּרִי בְּשֵׁל מֵעֵץ.

הֲאִם בְּכֹלֵל הִיְתָה שֵׁם אֶהְבֶּה?
אוּלַי אֲנִי הִיְתִי רַק מִשְׁחָק?
פְּתָאִם הָאוֹר הַמְשַׁתֵּף כְּבֵה,
פְּתָאִם הַכֹּל נִגְמַר, הַכֹּל נִמְחָק.
הֲאִם בְּכֹלֵל הִיְתָה שֵׁם אֶהְבֶּה?

בבואה באגם ברבורים

הצעקה

השמים געגעו כרעשן מעל בית הקברות.
חשבת'י שמתים תמיד שחקו מחבואים עם החיים,
ובלילה היו עושים בלילה מהרוח המחליקה על המצבות –
האם הגיע משלוח הורדים אל הקברן הלבקן?
חכינו לקוצים כל הלילה והיה רעיל בלילה
וקיסוס תלה אותנו מענן חסר צורה, ומה שרצינו
לא רצה רצון. רדף לצון.
חשבת'י שהיה ברור מי נספר ומי סופר,
מי בוכה ומי דמעה, מי צוחק ומי מושך –

קברנים עלובים, אורחים דורשי מות,
כל חיי שמעתיכם
מדברים איה אב רחום שמים רב עם אמא אדמה.
כי זה לא שהתרוצצנו
באישונים מרחבים סתם –
אני מוכנה לצאת מכאן.

מספיקה לי דירה מעפשת אף
כי אם תרצו בי שושנת מים
אחליק ברצון, אבל אל לכם לחשב
שאחזיק מעמד על פני המים.
כמה רעש, כמה רעש יש במות –
מה כבר קרה שמונק חייב לתעד ה'יה?
בסך הכל ראיתם פני צלופח מבעד לאקוריום
מי האמבט.

*

פְּנֵי הַבֶּבֶה פִּירוּאָטִיִּים
הַשְּׁעָר טוּטוּ כָּחַל
הַפִּיגוּרָה בּוּל הַסְּקָה
(הַפְּסָקָה)
הַפִּיגוּרָה
מְפַגֶּרֶת
בּוּל עֵץ
הַפִּיגוּרָה
פָּגֶר
הַפִּיגוּרָה
בְּבוּאָה בְּאֶגְם בְּרַבּוּרִים
פְּנֵי הַשְּׁטַח
שְׁלֵא יִשְׁטָחוּ
פְּנֵי
בְּבִנְאִית.

רוברט וייטהיל-בשן

הבושם של אווה בראון

(קטע מפואמה)

מְנַהֶלֶת הַמְסַעְדָה מְסַתּוֹבֶבֶת וְאוֹמֶרֶת לִי:
סְלִיחָה. כְּמַעַט שְׂכַחְתִּי שְׂאֵתָה פֹה. מָה תִזְמִין לְקִנּוּחַ?
אֲנִי מַחְקֶה וְשׂוֹאֵל אוֹתָהּ: יֵשׁ לָכֶם סוֹרְבָה בְּטַעַם לִים?
לֹא, הִיא אוֹמֶרֶת, אֲבָל יֵשׁ לָנוּ כּוֹכְבִים.
אֲנִי אוֹמֵר: אִם כֵּן, נִנְס לְבָן בְּבִקְשָׁה.

וְהִיא שׂוֹאֵלֶת אוֹתִי: מָה קָרָה לְאֲנִי שְׂחַלְמֶת עָלְיוּ?
נַעֲשֶׂה פְּלִיט וְרֵץ לְפַלְשֵׁתִינָה, אוֹ לְטוֹרְקִיָה, אוֹ לְאַמְרִיקָה,
וְהִיָּה לְקְאוּבוֹי יְהוּדוֹן?
וְאוּלֵי קֶבֶל אֶת הַעֲנֵשׁ הַמְּגִיעַ לוֹ
וְהוֹקֵא מִפִּי אֶרְבָּה אֶל הַרְקִיעַ הַפּוֹלְנִי?
אוֹ שְׁעוֹר הַעֲכוּזִים שְׁלוֹ גְמַר כְּאַהִיל עַל שְׂדֵה בְּמִלּוֹן זוֹל?

אֲנִי אוֹמֵר בְּלִבִּי: כָּל אֵלֶּה הֵם סוֹדוֹת שְׂמִתּוֹ עִם הַלְדָּתִי.
הִיא סוֹקֶרֶת אוֹתִי שְׁנִיּוֹת אַחַדוֹת, וְאֲנִי מְתַבֵּישׁ וּמְשַׁפִּיל מִבְּטִי לְרִצְפָּה.
הַבְּשֵׁם שְׁלָהּ, הַבְּשֵׁם שֶׁל אוֹהַ בְּרֵאוֹן, מְשַׁכַּר אוֹתִי, וְאֲנִי מְתַמְלֵא בְּתֵאוֹה.
מָה יִכּוֹל לְצִאת מִזֶּה?
אֲנִי מִיִּשִׁיר אֶת מִבְּטִי לְעֶבֶר פְּנִיָּה, וְעֵינַי מוֹל עֵינֶיהָ.
וְעֵינֶיהָ שׂוֹרְצוֹת נְמָלִים.

אֲנִי נִשְׁעֵן לְאַחֹר וְצוֹחֵק, רַק צוֹחֵק,
עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַבְּהִיר הַזֶּה –
רַק צוֹחֵק.

רון קורדונסקי

בְּדִיו אִישׁוּנִים

מוצא חן בעיניי

אֲנִי הַשְׁקִית הַקְּשׁוּרָה
וּבְתוֹכָהּ הַמַּיִם וּבָהֶם הַדָּג.
אֲנִי הַדָּג וּבְתוֹכִי הַמַּיִם
וּבָהֶם שְׁקִית מְלֵאָה בְּחֹר,
אֲנִי הַחֹר מְלֵא זְמוֹת הַדָּג
אִין לָהֶן שְׁקִית לְהֵאָטֵם
לְהַחְבֹּא לְהַחְוֹת
בְּעֵינַי פְּקוּחוֹת וְהֵן
נְטוּלוֹת עַפְעָפִים,
אֲנִי עַפְעָפִים שׁוֹאֲלִים:
מָה אֶתְכֵן עֵינַי
עֲקוּרוֹת?
אֲנִי שְׁקִית קְשׁוּרָה,
שְׁקוּפָה
מִבְּפָנַי וּמִבְּחוּץ,
בוֹאוּ אֵלַי
עֵינַי שְׁלִי.

דיו דיו

אֲנַחְנוּ בִּיפוּי כַח מִתְמַשֵּׁה,
בְּנִפְיָהּ,
אֲנַחְנוּ בְּנִין עוֹמְדִים וּמִתְבּוֹנְנִים
בְּאֶדָם נוֹפֵל,
אֲנַחְנוּ גוֹרְדֵי שְׁחָקִים קוֹרְאִים
שְׁמַיִם רַחֲמִים,
לֹא הַשְׁאֲרָנוּ מִכְּתָב,
הַרְגַע הַזֶּה,
לְרַגַע אֲנַחְנוּ קוֹפְאִים בְּאֹיֶר,
עֲכָשׁוּ,
קוֹרְאִים אֶת מָה שֶׁנִּכְתַּב
בְּכֶתֶב שְׁלֵנוּ,
שְׁלֵא אֲנַחְנוּ כְּתַבְנוּ,
בְּדִיו אִישׁוּנִים.

כְּשִׁיחַתְלוּ אוֹתִי אֶהְיֶה בְּעַרְפֵּל תְּלוּי,
צוּאָה הִיא הַדְּבָר הָאֲחֵרוֹן שֶׁנִּתֵּן לְאַחוֹז בּוֹ בְּנִפְיָהּ.

השיר על הנער יוסף לא חולם

הנַעַר יוֹסֵף לֹא חוֹלֵם
פְּטִישִׁים מְלַטְפִים אֶת אֲצָבָעוֹתָיו שְׁבוּרוֹת
צְפָרְנָיו מְרֻסָּקוֹת,
שָׁנִים עֶשֶׂר פְּטִישִׁים
שׁוֹבְרִים בּוֹ,
אֶחָד לְכָל אֲצָבַע
אֶחָד לְכָל כֶּנֶף רֹאֵה, פֶּרֶפֶר נְשִׁימָה;
וְקוֹרְאִים "נִפְלֵה עֵטְרַת רֹאשׁוֹ", נַעַר
נוֹפֵל לְבוֹר,
הַנַּעַר יוֹסֵף לֹא חוֹלֵם,
סִיּוּטִים חוֹלְמִים בּוֹ,
זֶרַע מְטַפֵּטֵף
מֵאֲצָבָעוֹתָיו שְׁבוּרוֹת,
מִבֵּין חֲרָבֵי
צְפָרְנָיו מְרֻסָּקוֹת,
צְפָרְנֵי הַנֶּפֶשׁ,
וְהַבוֹר בְּתוֹכוֹ מִפְּשִׁיט אוֹתוֹ
מִמַּחְשָׁבָה לְמַצֵּב צְבִירָה;
הַנַּעַר יוֹסֵף לֹא חוֹלֵם
וְכִמָּה לְשׁוֹנוֹת נְדַרְשָׁנוֹ לְזִכֵּר כְּדֵי לְדַמֵּן אֶת הַגּוֹף מִבְּעַד לְעוֹר.

מחליפים נוזלים

זָכוֹן מִתְרוֹקֵן מִשְׁפוּפֶּרֶת:
מִשְׁחָה עַל מִבְרֶשֶׁת,
אוֹחֵז אוֹתָהּ אָדָם בְּלִי פֶה
וּבְאָדָם אוֹחֵז כִּיּוֹר
בְּלִי פֶתַח
וּבו עוֹמְדִים הַמַּיִם
מְבַאֲרִים
מָה עֲשִׂיתָ מָה תַעֲשֶׂה,
וּבו אֶתָּה רוֹאֶה אוֹתָם
שְׁמוּטִים
עַל בְּרִכַּיִם,
נוֹשְׁפִים
בְּצֶמֶר גֶּפֶן,
יָדַיִם
מְטוֹת אַחֲוֹרֵנִית
בְּמִקְלֵט עָמוּס בְּלוּנִים וַיִּלְדִּים;
לְרַגַע, אֶתָּה בְּלוּנִים
לְרַגַע, אֶתָּה אַחֲוֹרֵנִית
לְרַגַע, יָדֶיךָ כְּבוֹלוֹת בְּגֶפֶן:
עֵינֶיךָ עֲצוּמוֹת,
גְּדֵלֶן הָעוֹלָם,
בְּלִיל כְּבוֹלוֹת
נוֹזְלִים מִחֲלִיפִים אֶהְבֶּה בְּמַלְיָם.

יעקב ביטון

עמוד זכראון

*

הפית מלא אנשים.

שם אני מתנזר,

בודד על גג,

עמוד זכראון.

כמה צהבה העיר –

מגדל ציד.

כמה שומם החנוך –

מפעל סיד.

כמה הרחיק אחי –

אל הצפור.

שוקד כלו

אל המקור.

כמה היית עני, כמה

פחדתי מיך

הישרה.

*

כבר מחוץ לגיגית הרגלים,

ועוד זכוב מפנים מוך, המנון

לשארית היום.

כבר מחוץ לגיגית,

רק אפק נעלים

מכאן ומכאן.

נלכב וטהור

הבור –

סוד המים.

*

תלמידת בית ספר,

צחקנית,

מפדרת את לחיה בגיר.

קחי את הלוח,

הטי את הפרחים

אל תוך עיניך.

משלימה עם הירח

נרגעת רק במים

אֶכְלָתִי אֶת עֵצְמִי
וְהִגַּעְתִּי עַד לְקַרְקָעֵי הַסִּיר.
כָּכָה הַיָּמִים עוֹבְרִים,
זֶה הַדְּחָף לְצֵאת וְלֹא לְחֹזֵר.
אֲנִי מְשַׁלְּמָה עִם הַיָּרֵחַ,
לֹא שֶׁהוּא הָיָה מוֹדֵעַ לְסִכְסוּךְ.
אֲנִי מִתְרוֹצְצֶת כְּמוֹ נִמְלֵת אֵשׁ
וּמוֹצֵאת רַק אֶת עֵצְמִי
בְּתוֹךְ עֵצְמִי. מִרְאֵה מוֹל מְרָאָה.
לוֹלְאָה שְׂאִין לָהּ סוּף.
אֲנִי נִרְגַּעַת רַק בַּמַּיִם.
כְּשֶׁאֲסִים אֶהְיֶה אַחֲרֵת,
יָרְדוּ בִּי רַק מַיִם וְאוֹר.
אֲנִי שׁוֹכֶכֶת עַל גְּבִי
בְּנוֹצוֹת אֲרוֹזוֹת וְלֵב שְׁקֵט.
הַיָּדַיִם שְׁלִי רִיקוֹת.
הַיָּדַיִם שְׁלִי פְרוּשׁוֹת.
אֵתָּה כָּאֵן?

הליכת ירח

הָאִישׁ הַיָּרֵחַ
שֶׁעוֹצֵם אֶת עֵינָיו
עִם סִכִּין בְּגָרֵב
וְיָד בְּכּוֹכֵב.
אִישׁ הַיָּרֵחַ הַדָּק
שֶׁמִּתִּיךְ לֹלֵא לְהִבָּה,
שֶׁלֵּכֵן בּוֹהֵק
מִהֲלָתוֹ הַגְּרוּמָה.
הוּא אוֹמֵר מְלִים
שֶׁאֲנִי לֹא מְבִינָה.

עופרה עופר אורן

סתם סוד אסור, לא הריסות

ולא ידעתי

בְּעֶרְבֵי הָרֵאשׁוֹן הַמַּת הַנֶּחַ
בִּינֵינוּ עַל שְׁלֶחֶן, חוֹר וְרוֹף.
גּוֹפּוֹ שָׁכַב בְּרֹטֵב הַנֶּרֶד,
כְּמַעֵט שְׁלֵם, בּוֹהֵק וּקְטוּעַ רֵאשׁ.

מֵעֵבֶר לְשֶׁלֶחַן רְאִיתִי סְלִיל
עֵשֶׂן שֶׁלֹּא עֵטֶף אֹז אֶת כְּלִי,
עֵשֶׂן שֶׁעוֹד הָיָה לִי זֶר וְלֹא
יְדַעְתִּי מֶה יֵשׁ בְּכַחוֹ לְשַׁלֵּל,
וְאֵיךְ אוֹתוֹ מִבֶּט כְּמוֹ מִבְּדָח
נִרְאָה יְדִידוֹתַי וְחֵם כָּל כֶּה,
אֶכֶל הַתְּחִיל כְּבָר לְהוֹלִיךְ שׁוֹלֵל,
וְלֹא יְדַעְתִּי מֶה בִּי מִקְלָל.

עַד תִּם הָעֶרֶב נִשְׁאַרָה אֲדָרָה
שְׁבוּרָה שֶׁלֹּא יְדַעְתִּי מֶה אָמְרָה.

סתם סוד

1.

בְּאַפְרִיקָה הַיָּא רְצָה אַחֲרָיו, אָבֵל הֵיְתָה
כְּבַר מֵתָה – אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְחַיּוֹת בְּלִי רֹאשׁ עַל הַצְּנֹאֵר? –
הָיָו רִיחֹת שֶׁל אֲדָמָה שְׂרוּפָה, פָּחַם וְדָם,
נֹצוֹת תְּלוּשׁוֹת הַתְּעוֹפְפוֹ, אָמְרוּ לוֹ שְׂמָתָר

לְהִסְתַּכֵּל, אִם הוּא רוֹצֵה. הָאִישׁ עִם הַסִּכִּין
פָּרִץ בְּצַחוֹק וּבְאֹוִיר הָיָו אֲדִים, הַחֵם
עָלָה בְּהֶבֶל מֵתֵאֱבֵךְ, הֵיָא רְצָה – רְצָה – כִּי
רְגֵלֶיהָ לֹא יִדְעוּ – אָבֵל לְאֵן רְגֵלֶיו לֹוֹקְחוֹת

אוֹתוֹ? עֵינָי הָעֶפֶר שֶׁשָּׁכַב בְּדִיר בְּרִקּוֹ
בְּאַפְלוּלִית, רְגֵלֶיו מְקַפְלוֹת תַּחְתָּיו הוּא לֹא
יְכוֹל לְהִתְרוֹמֵם (הַיֵּלֵד מִבְּקֶשׁ: "תִּקְוֹם!")
כְּמוֹ קֶטְרֵת, כְּמוֹ הֵלָה חֲמָה מְסַתְּלֵסִים קוֹלוֹת
צִיּוֹץ, צִפְצוּף, זְמִזּוּם הוֹמִים כְּשֶׁהוּא מְחַלִּיט לְרֹאוֹת
לְאֵן כָּלֵם הֵלְכוּ כְּשֶׁשׁוֹחֲטִים תְּרַנְגוּלוֹת.

2.

קירות הבית, הרצפה, המדרגות חרקו
השקט לא דמם, היו בו רחש ותנועה,
ואפלוּלית-עלית וריק, לאן כלם הלכו?
ומי שומר עליו עכשו? הילד לא ראה

בבית אף אחד, כלם הלכו? (הראש נפל
והתגלגל, השאיר משעול של דם, היא לא יכלה
לרצות או לסרב, אבל בכל זאת היא רדפה –
אך לא, הוא לא לבד, כי הוא שומע את קולה

של מישהי בוכה בעלית הגג, מעל
המעקה שני הראשים נעים במין תנוזית,
עיניה עצומות, אבל אביו, בלי שנשאל,
קורץ ומחיה לילד, כלום כבר לא יזיק
לה! ומסמן לו שחובה לשמר על סוד,
סתם סוד קטן, סתם סוד אסור, סתם סוד, לא הריסות.

משהו בחוץ עושה הוווווווווווו

בחודש חשוון

בְּחֹדֶשׁ חֲשׁוֹן אֵין חֲגִים רַק יָרַח
יָפָה כָּל כֶּף שְׁצָרֶיהָ לְעֶרְךָ
בְּחֹדֶשׁ חֲשׁוֹן אֶת חֵג הַיָּרַח
בְּחֹדֶשׁ חֲשׁוֹן אוֹרֵי מֵתָה וְכָל הַפְּרָחִים
חָדְלוּ מִנִּיחוּתָם וְאָפְלוּ אֲנִי שֶׁהַכֵּל שׁוֹכַח
זוֹכֵר שְׁבִיּוֹם הַהוּא הֵיָה חֵם
וּבְלִילָה הַהוּא הֵיָתָה חֲשֻׁכָה גְדוּלָה וַיָּרַח
שֶׁל חֹדֶשׁ חֲשׁוֹן: דְּבוּר זֶה שֶׁהוּא מֵצַד הַחֲשֵׁךְ
יֵשׁ בּוֹ מַלְיִם אָבָל אֵין בּוֹ נְחֻמָּה
אוּלַי בְּכִיתִי אֲזֵ כִּמוֹ שְׁבוּכִים אַחֲרֵי מְלַחְמָה
עֲכָשׁוּ אֲנִי לֹא זוֹכֵר וְאֲנִי לֹא שׁוֹכַח
עֲכָשׁוּ חֹדֶשׁ חֲשׁוֹן וְאֵין חֲגִים אָבָל מְחַר
אֲנִי אֶלֶךְ כִּמוֹ בְּחֵלוֹם לְרַחוּב שְׁלָה
וּמוֹל הַחֲלוֹן שְׁלָה אֲנִי אֶקְרָא בְּקוֹל נְחַר
אוֹרֵי אוֹרֵי כְּבָר מְאַחֵר
אוֹרֵי אוֹרֵי קוֹמֵי אוֹרֵי
קוֹמֵי לְרֵאוֹת אֶת הַיָּרַח

שורות

אם הזכרון שלי אינו מטעה אותי
היו גם דברים יפים בלהיות מאשר:
נגיד, כשגשם מערב בשלג
מכה בחזקה בקירות הצריף,
ומשהו בחוץ עושה הוווווווווווו
ואתה לא יודע אם זה הרוח או זאבים,
אבל אתה יושב בפרסה ליד תנור עצים
וקורא שורות בשפה שאתה מנסה ללמוד,
וכל העולם מסתחרר סביבך:
האביב יבוא על גב סוס ירק. אבל אתה לא תבוא.
הקיץ יבוא על גב סוס צהב. אבל אתה לא תבוא.
הסתו יבוא על גב סוס אפר. אבל אתה לא תבוא.
לא. אתה לא תבוא.

אהוד אלכסנדר אבנר

הָרִי הַבָּשָׂה, הָרִי הַשֵּׁשׁ

פס

בְּפִיגְמָה
יֵשׁ לוֹ כִּיס.
עַל יַד הַלֵּב.

וּבְכִיס מָה?
רִיק הוּא לֹא.
זוֹ מִמְחָטָה?

בְּיָמִים אֵלֶּה לֹא תִרְאֶה אוֹתוֹ בְּלִי אֲזִנִּיּוֹת. כֶּךָ בְּהִקְיָן. כֶּךָ
בְּחֵלֹם.

כֶּךָ כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ. יוֹשֵׁב. קָם. שׁוֹכֵב. נָם. מִחֶרֶד מְשֻׁנָּה? הוּא נוֹטֵל
גַּל מְלֵל.

מִצְנַח אֵל שְׁנָה? הוּא נֹטֵל גַּל מְלֵל. בְּחֶצֶר מוֹזָאוֹן. בְּבֵית
קָפָה. פֶּס

שְׁקוּלוֹ מִבְּטִיל אֶת שְׁאָר כָּל הַקּוֹלוֹת. עֲרוּי גַּל שְׂמֻעָרִים עַל
הֶרְכּוּז.

יֵשׁ לוֹ כִּיס בְּפִיגְמָה עַל סֶף הַלֵּב. אֲזִנִּיּוֹתָיו אֲסוּפּוֹת בּוֹ
בְּהַכּוֹן.

שוק

racing season

שָׁמוּ) רֵאשִׁי
אֶצְבְּעוֹתַי מִפְּעֻנְחִים אֶת
מְדַקְרוֹת
הַסְּטָנוֹגְרָמָה. זֶה יוֹתֵר
מֵעֲשָׂרִים
שָׁנָה לֹא שָׁנְפוּהָ. (לֹא
בָּא לוֹ כִּי)
הִנֵּה הַתַּעַר בְּכֹס. (הוּא
גִיד) הִנֵּה
הַקְּצָף: גְּלִים וּגְלָדִים
וְגַם דָּם.
(עֵמִיד) וְכֹל כֵּן לְמָה? שָׂאוֹן
גְּלִגְלִים
וּשְׂאוֹן רוּחַ. בּוֹן טוֹן וּמְעַט
מְאֹד (כֹּל)
מִשְׁקָל. (כֵּן, אֲלֵא כִּי הוּא גִיד
פְּגִיעַ.)

הַגְּלִים נִגְזְזוּ. כֶּסֶף
הָאָחוּ.
הִנֵּה הַשְּׁלוּלִיּוֹת. הָרִי
הַבָּשָׂר,
הָרִי הַשֵּׁשׁ. (אִיזְהוּ
הָעֵבֶה)
לְטַפְּתִי אֶת הַשּׁוֹקִים.
"אֶת עֵרָה."
אֲמַרְתִּי לִי. וְאֲמַרְתִּי
גַּם: "אוֹתָךְ
הֵייתִי עוֹשָׂה." בִּירָךְ
כִּירְתִּי
נִקְנִיק. (בְּגִידֵי הָאָדָם?
אֲכִילָם.
הוּא גַם) שְׁלָפִים מְנַמְרִים אֶת
הַחֻלְקָה
שְׁסֻמָּקָה. (הַחֻזֵק בָּהֶם.)

אורגזמות של דורות רבים

זוג צעיר עם כלב

יורה מאַחר, מְלֻקוּשִׁי, שְׁבוּעַ לְפָנַי חֲנֻכָּה,
שְׁטַף בְּלִילָה אֶת הַרְחוֹב לְחֵן וּלְחֶסֶד,
וְהַבְקָר נִהִיר: כָּל אִישׁ נֵר ג',
נוֹשֵׂא בֵּין כְּפוֹתָיו שְׁלֵהֶבֶת קִטְנָה,
אוּ בְּבִטְנוֹ, כְּמַעֲשֵׂה יוֹנָה.

וְכֵן בְּרוּר: הַכֶּלֶב הוּא שְׁלָה.
זָאב גְּדוֹל, חִיָּכָן, נוֹכַח
אֶצֶל יְרֻכָּה, וְהִיא דְקָה
אֶךְ חֲזָקָה, סוֹדֵר אֶפֶר רְפוּי,
סְחוּפָה מְעֵט, יָפָה. הָעֶשׂוֹן,

הִיא זוֹכֶרֶת גַּם הַבְקָר, מְדַלִּיחַ אֶת עֵינֶיהָ;
אֶךְ אִיכְשָׁהוּ גַם הַכְנִיעָה הַזֹּאת
מְשֻׁנָּה לָהּ אוֹן סְרוּב.
הַחֶרֶף מִיֵּטִיב אֶת מְצַעֲיָהּ,
הָאִישׁ אֲתָה. מְסַפֵּן לְנִבְיחוֹתָיו שֶׁל גְּרוּב.

סביב

זיון. חלון. המלנכוליה
של קיום אחד –

החמר הזה עמיד.

סביבנו באויר, שקופות,
אורגזמות של דורות רבים.

ג'אז

כמעט יפה
על כן יפה מאד;
אך בעלה
– זה בעלה? –
בוהה בה ושותק.
עכשו הם כאן.
הסקסופון
נוטש את הנושא,
חוזר כדי לספק.

שי דותן

הצפון של הערים לבדם

מנורת הקריאה

שפחה חפזית ראש, פניה
חבויים תחת כובעה
נדלקים כמו סיגריה כמוסה
בפנה מרפדת ספרים

בחדרים חשוכי אהבה
היא מדמה עצמה לפנס רחוב
או לזר כוכב יוקד,
הצפון של הערים לבדם.

הכיסא

יש אומרים, בלי שלחן
הוא יתום, כף יד פשוטה
דוממת בפנת הבית, נדנדה
לילדים חולמים, הדום.

כל בבואות האתמול
אצורות בעץ, בקמטי הבד.
עוגנות לרגע וקמות ללכת
ביפחה של רגל חורקת.

השולחן

עץ שֶׁלְבָלוּבוֹ נִכְבָּשׁ
בְּיַד טוֹפֶפֶת מְחַשְׁבוֹת,
בְּסִפְרִים שֶׁיִּרְדּוּ מִן הַמִּדְבָּר,
בְּזֶר עֵטִים בְּכּוֹס.

כִּתְלֵ לְצִלְלֵיּוֹת אֶהְבְּתָהּ,
קִבֵּר לְשִׁיר שְׁנִטְשׁ.
הַמְגֵרָה הַיָּא פֶּה חֲתוּם,
רְגֵלָיו – עֲמוּדֵי מְקַדָּשׁ.

החלון

הִרְקִיעַ בְּשִׁמְחַת כּוֹכְבָיו,
וְהִחְדֵּר – בְּחַלּוֹן, בְּמִשְׁקוֹף,
בְּעִצֵּי זָקֵן יוֹשֵׁב עַל הָאֶדָן,
בְּכַנֵּף מְזַגְגֵת זְכוּכִית

שְׁאֵפֶשֶׁר לְהַחְוֹת לְרַחֹב,
לְפִשֵׁט אֶת הַיִּלּוֹן וְלְהִזְמִין
עֶרֶב קִיץ טְמוּם וְיָפֵה,
כְּמוֹ מְאָהֵב מְזַדְמֵן לְאֶהֱב.

בכל זאת

אני לא צריך
את כל ה
חגיגה הזאת ש
נקראת חיים
מספיק לי
שהדלת תפתח
ובקול ילדי
תשאל ממפתן הדלת
אה אתה
בכל זאת
עדין פה
ובקול אבתי אענה
עדין אני
והדלת תסגר

עומר ולדמן

האות שבין נפלא לבין נכלא

בשם דב יש דב

לדב מאיר

"בשם 'דב' יש דב" –

כך אשתי ופניה לקיר –

"הוא עובר על פני. והצעד איננו עקיר".

ומה לגבי השם גיל,

השם יששכר, השם אבא?

אבל על כפה דבש ופצע מסגיל

ויתמות שאין היא אשמה בה.

קרובה יערת נעורי אל הקיר,

נמהלת בריח הדמן.

נבהלת מתקף כחה להבכיר

את פחד ספירת העמר.

פרוזדור

הַעֲרַב הַשְּׂאֲרֵתִי שִׁירִים לְאִשְׁתִּי
אִם אָמוֹת. שְׂתָרִים מֵהֶם סֵפֶר.
הַעֲרַב עִמָּם עַל כְּתַפֵּיהָ אֶת שְׁתִּי
הַחוּטִים שְׁחָרְדוּ מִן הַתֶּפֶר.

הַעֲרַב דָּמָם: שְׁכַל הַחַיִּים שְׁלִי
יְהִיו לְיָדָה עַל סִפָּה יִרְקָה.
אֲבָל לֹא לְגַעַת. אֲבָל רַק לְחַיּוֹת בְּלִי
לְדַאֵג שְׁהַדְלֵת שְׁלָה לֹא טְרוּקָה – –

שְׁלֹא אֶתְאָבֵד וְשְׁלֹא אֲשִׁתַּגַּע. עַד
שְׁיִהְיוּ בְּטַחֲוֹנוֹת. לְשִׁתְּשִׁמַּח עַד שְׁכִירָה.
שְׁלֹא תִתְקַע לְשִׁלָּם שְׁכָר דִּירָה.

בְּרַגְנוֹת בְּנֵי עֲשָׂרִים. אֵין לָהּ שׁוֹם פְּתַחֲוֹנוֹת.
לְפָנַי אַרְבָּעִים יוֹם בְּקִצָּה הַפְּרוּזְדוֹר
חָנֵק פֹּה בְּחוּר. שׁוֹם טְפָה לֹא קְלָחָה.
אֲמָרָה הַשְּׁכִנָּה: "בְּקָרוֹב אֲצַלְךָ"

כְּמוֹ עָרַב קוֹדֵם, בְּכָרִים מִתְעַרְמִים
(לֹא בְּרִצַּח וְלֹא בְּרִצּוֹן נַעֲשֶׂה קוֹלְרָמִים),
כְּשֶׁהֲזִין רוֹקֵק אֶת וְדוּי הַלְחָה:
שְׁהוּא חֵי. לְפַעֲמִים. וְהַכֵּל הַתְּרוֹקֵן וְנִגְלָה

וְאִשְׁתִּי שְׁאֵלָה:

"עַד מָתִי עוֹד תִּגַּע בְּלִי לְגַעַת?"
אֵיךְ אֲרַגַּע. אֵיךְ אֲחַדֵּר.
אֵיךְ יִתְקַן לְפָנַי הַשְּׁחָר
פְּרָפוֹר הַפְּתַח בְּפְרוּזְדוֹר.

כשתהילה הייתה קוראת בשמי

(לקרוא בקול של שלום חנוך)

ועוד מעט ואני רמה

פנחס שדה

כְּשֶׁתְּהִלָּה הֵיְתָה קוֹרֵאת בְּשִׁמִּי
כְּמוֹ כָּל הַנְּשִׁים שְׂדָמוֹ לְאִמִּי
הֵיְתָה מְחַדֶּדֶת כְּסִפִּין בְּאַבְחָה:
מָה נִרְאָה לָךְ, מָה נִרְאָה לְךָ
שֶׁהַכֹּל מִתְחִיל וְסוֹבֵב סְבִיבָךְ
כִּי לְמַעֲשֵׂה וְלַהֲלֹכָה
נִרְאָתָה בִּי רַק מְשִׁיכָה אַחַת
לֹא לְהֵיוֹת פְּשָׁרָה. לֹא לְהֵיוֹת "אֶלֶּא
אִם" אַחַר יְבָרִיז. וְעֵלָה לִי קְרִיז
שֶׁל הַרְצוֹן לְהֵיוֹת בְּשַׁחַר הַהִיסְטוֹרִיָּה. לְהֵיוֹת בְּכָלֵּא
הַזְּמָנִים כָּלֵם. בְּמַעֲלָה בֵּית אַרְיֵאלָה
בְּלֵב אוֹלָם הַעֲתוֹנוֹת לְהֵיוֹת מוֹגֵן
מֵאַהֲבָה נִקְדָּתִית. מִחֲלֻקוֹת נִקְשָׁה שֶׁל לְחִי
מִ"לֹא דְבַרְתִּי עִם הַפְּסִיכּוֹלוֹג עָלֶיךָ
כִּי לֹא הָיָה מָה לְהַגִּיד". מִבְּקִשָּׁה לְטְרִיטוֹרִיָּה
שֶׁל תַּחֲלַת חַיִּיהָ, הַרְגָּשׁוֹת הַרְאִשׁוֹנִים
כְּמוֹ אֵב שֶׁסָּטָה וְהִכִּיר בָּהּ אֶת כָּל הַפְּנִים
פְּשוֹט לְהֵיוֹת כָּל הַהִיסְטוֹרִיָּה

שָׁלָה

(אני רוצה להיות האות שבין נפלא לבין נכלא)

וְהַתְּגַדְלֵתִי וְהַתְּקַדְשֵׁתִי
וְקִרְאתִי לָךְ, כְּשִׁישְׁנָה, "אִשְׁתִּי"
וְאַחֲרַי שִׁיאָה מְכַל יוֹם נִבְט
וְעַל כָּל פְּצָעִים לֹא תִסְגֹּר שַׁבֵּת

בַּיָּמִים זֶה זָר, בְּלֵילֹת נֶגֶד
וְאֲנִי אֶכְזֹר רַק בְּדִיעֲבַד
וְרוֹאִים מָרָק, וְאוֹכְלִים סֶרְטִים
וּמְכַסִּים מְרֹאֶה שֶׁל הַנְּכָרִים

וַיְדִיָּה רַק מְחַבְּקוֹת סִפְלִים
זֶה נִהְיָה אֲלֵים, זֶה נִהְיָה אֲלֵים
מֵתָה כְּיוֹנִים בְּכִלּוּבָן מְלָה
וּמְלַבְּנֵת וַחֲסֵרָה מְקַלֵּט

וְאֲנִי הוֹלֵךְ בֵּית הוֹרֵי אָבִי
בְּקִבוּץ בֵּית קֶשֶׁת, בְּמִרְחָבִים
שֶׁל חֹדֶר שְׁנָתָם, וּמוֹצֵף רֵאשִׁית
כְּלוּם עוֹד לֹא נִגְנַע, כְּלוּם עוֹד לֹא הֶחֱשִׁיד

הָאָמֶת נִשְׁמַעַת בְּלִפְסוּסִים
בֵּין הַתְּרִיס וְהָאֵיקְלִיפְטוּסִים
עַל קְרָשִׁים תְּשׁוּשִׁים, נִקְדִּים כְּמוֹ בְּרִיל
נִפְלְטָה מִשְׁפִּיךְ מַחְצִית הוֹרֵי

וּמְקִיף אוֹתִי שַׁחַר הַיָּמִים
לֹא בְּנֵאוּמִים, רַק בְּעֵצָמִים
וְאֲנִי חוֹשֵׁב אֵיךְ לֵהִיוֹת נִגְמָר
בְּמִקּוֹם יַחֲדָה שָׂרָק בּוֹ נִשְׁמָר

זְכָרוֹן שְׁלִי חָף מֵתֵהֵלָה
לֹא רוֹצֵה לְקוֹם, לֹא מוֹצֵא מְלָה
הַיָּמִים כְּלָמָה, הַיָּמִים כְּלִי מָה
וְאֲנִי פֶרֶפֶר וְאֲנִי רְמָה

ככל שתהפוך בו, בהווה

משקלו עשירים ושתים
כמספר אותיות שמהן נברא עולם,
הוי אומר שכל הוית העולם
וכל דבר שיהיו בו בני האדם
מאל"ף עד ת"ו הוה הוא,
ואין לנו חלק בעולם הזה
אלא הוה.

דבר אחר, ככל שתהפך בו, בהווה,
הפך בו והפך וראה שאין
בידך אלא אותו הוה
שדומה ראשיתו לאחריתו,
ואינה יכול למצא מאין פניו ולאן,
וכל מהותו שני ה"א עוטפים
מצדיו, ללמדך שהעולם הבל הבלים,
ושני ו"ו העומדים בתוך
כעמודי בנין
שאין ביניהם דבר.

וכבר חקרו את דבר ההוה גדולים ממני
ועל אותיות שמו יתברך דרשו לפני רבים ואדירים
ואני הקטן אין לי בעולם אלא הוה שלי
אחד
להתברך בו.

יפים רינברג

כשהשפה בפי הייתה סכין

סכין

תָּמִיד אֶהְבְּתִי אֶת הַצֵּלִיל שֶׁל הַסִּכִּין.
שֶׁל הַמְּלָה,
לֹא שֶׁל הַחֶפֶץ.
יֵשׁ בְּמִלָּה הוּוּ נִיחּוּחַ נֶפֶץ.
הַד שֶׁל חֶמְלָה.
וְצִלְלִיתוֹ שֶׁל דִּין.

ועוד סכין

פַּעַם,
כְּשֶׁשׁוּם דָּבָר עוֹד לֹא קָרָה,
כְּשֶׁהֲזָקֵן עוֹד לֹא הִסְתִּיר אֶת הַשְּׁפָתִים,
כְּשֶׁהַשְּׁפָה בְּפִי הִיְתָה זָרָה,
הִיְתָה סִכִּין. וּבְמַעֲיָם –
זַעַם.

בְּקִטְנָה

אִישׁ עֲבוּדָה הוּא עֶבֶד.
אִישׁ מְשֻׁפָּחָה – שְׁפָחָה.
אִישׁ אֲמֻנּוֹת – אוֹמֵנָת.
מִהִי חֲרוּת? בְּדִיחָה.

כִּי מִחֶפֶז הַחֶפֶז,
מִלֵּאֵת חֲרָטוֹת הַחֲרוּת.
לְנֶפֶשׁ אֵין זְכוּת לְנֶפֶשׁ,
אֵין שִׁחַר לְהַשְׁתַּחֲרוּת.

אִז מִהִי חֲרוּת? לְדַעַת
שְׁאֵין הִרְשׁוֹת נְתוּנָה.
רַק אִז הִרְשׁוֹת מְכַרְעֵת,
רַק אִז יֵשׁ חֲרוּת.
בְּקִטְנָה.

בַּבַּת אַחַת

אַתָּה הוֹפֵךְ בֵּן אַרְבָּעִים בְּבַת אַחַת.
בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, בְּגִיל שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע.
אַתָּה מִשִּׁיל מִהַפְּרָצוּף אֶת מִסְכַּת
הַדְּמוּת, אֲשֶׁר לְבִשְׁתָּ דֶרֶךְ קִבְעֵ.
וְאִז מִבֵּיט, שְׁלֹשׁ שָׁנִים, יוֹם יוֹם,
בְּאִישׁ עִם כָּרֶס, שָׁב וּמְקַמֵּט
בוֹקֵעַ!
מִכְלָךְ!
בְּמֵלֵא יָפִיו!
אַתָּה.
הוֹפֵךְ בֵּן אַרְבָּעִים.
בְּבַת אַחַת.

ללי ציפי מיכאלי

איך אאיר את העולם?

בְּרַחֲתֵי לְעוֹלָם

לְחַבֵּק אֶת הַהִיסְטוֹרִיָּה הָאֲמִתִּית
הַמְּנַחֶתת מְאַחֲרֵי הַחַזִּית
כְּמָה קֵל דַּעַת לֹמֵר הִיסְטוֹרִיָּה
כְּשֶׁכֵּל מְקוֹם מְשַׁבֵּץ בְּרֹכִיב זְמַן אַחַר
כְּפִי שְׁלֵא נִכּוֹן לֹמֵר –
כָּל הַנְּשִׁים מְרִיּוֹת
וְכָל הַגְּבָרִים מִיִּכְלָאֲנָגְלוּ.

הִרְרֵן

לְלַמֵּד שִׁירָה?
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְלַמֵּד שִׁירָה
הֲרֵי שִׁירָה הִיא צְלִיל שֶׁל נֶפֶשׁ קְרוּעָה
מִיִּתֵר תְּלוּי בְּאֹוִיר
חֵלוֹם נִגְדָּע
וּבְכָל זֹאת
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְלַמֵּד שִׁירָה?
לְסַקֵּן שִׁירָה
לְפַנֵּטוֹ שִׁירָה
לְחַדֵּר לְתַעֲלוֹת הַסֵּתֵר
לְפַרְפֹּרֵמֵר שִׁירָה
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְלַמֵּד שִׁירָה
טֵבַע דּוּמָם
מוֹדֵלִיסֵט עִירָם
שֵׁם נִסְתָּר
נֶעְלָם
נִבְדָּל
נִחְבָּא
אֵיךְ אֶאִיר אֶת הָעוֹלָם?

דקלה סיון חיון

אהוב שלי, כל המדענים טועים

גפרורים

שיר הוא הדף של דלת שנטרקה בעוד שנתים,
קול חבטת מכסה פח האשפה על ביצת עין
שהתקשתה אז בפעם הראשונה כשהיית
ילדה, שתיקה של מלון, נשל צלקת,
מטה הפוכה, צלחת ריקה. שיר הוא ראליטי
בשול בזמן הדחה: "נו באמת, הוא בשל את המנה
הכי טעימה בטלויזיה!" שיר הוא אימפריה
שבנית בעשר אצבעות לפני שבא
השלב הזה שהוא אינסטלטור ואת
אלמנה, זירת רצח שקפאה, פוסט-טראומה
מנטישה של אפרוח שהפך לתרגלת, פוסט-
מורטם של עקיצת יתוש, דלקת פרקים כרונית
בכפות העינים, טפול זוגי עם
אבא, זמזום של דבורה באזנים.

שיר הוא גפרור
מכלה
ומתכלה
כשנקרא אותו שוב
הוא לא
יהיה

אני זאת שאוגרת ביצים במגרות,
בונה אימפריות וממוטטת אותן,
על צלחות בזהקות מניחה מלונים ומשליכה אותם רק כדי להביט בהן
ריקות, שוכבת בלילות, מקיפה עצמי דלתות
עם מנעולים 3 צילינדר לפחות, מחכה
לזמזום של צלקת, וכשאני שומעת את הקסססס הזה
אני כבר יודעת:
עוד דלת נטרקה.
גם אני כבר אחרת.

1111

פיית המטפורות

אָתְמוֹל נִפְלָה הַמְטָפוֹרָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁלְךָ
בְּבִקּוֹר הַשָּׁמַיִם הָיוּ כְחָלִים
בְּעָרֹב גְּלִייתִי שֶׁהֶעֱצַב חֶסֶר צָבַע כְּמוֹ הַשָּׁמַיִם וּכְבָר יוֹמִים
לֹא נִסִּיתִי לְחַצוֹת אֶת הָאוֹוִיר עִם מִבְרַשֶׁת הַשָּׁנַיִם
אֲתָה לֹא מִפְחָד יוֹתֵר מִדְּרָקוֹנִים, הִירַח נִרְאָה לְךָ כְּמוֹ
עֵגוּל, וּוְתִרְתִּי לְאַחֶיךָ עַל הַמָּטָה הָעֲלִיוֹנָה בְּמִטַּת הַקּוֹמָתִים.

לוּ יִכְלַתִּי לְצַבֵּעַ אֶת הָעֶצֶב
וּלְהִטְמִין לְךָ מִתַּחַת לְפָרִית לוּ יִכְלַתִּי
לְצַבֵּעַ אֶת הַשָּׁמַיִם בְּאָדָם
כִּי אֲתָה כָּל כֶּף אוֹהֵב לְגָרֵד עֵקִיצוֹת
וּלְצִיר בְּדָם לְכַבּוֹת. לוּ יִכְלַתִּי
לְרַצֵּף אֶת הַשָּׁמַיִם ב־M&M יֶרֶק, אֶת הָעֲנָנִים לְהַפְךָ לְשַׁעֲרוֹת סִבְתָּא
וְאֶת הַשַּׁעֲרוֹת שֶׁל סִבְתָּא לְעֲנָנִים
רַק לְצַבֵּעַ מְטָפוֹרוֹת אֲנִי יוֹדַעַת וּלְקוֹוֹת
לֹא לְשַׁרְף אוֹתָן כְּשֶׁאֲנִי הוֹפֵכֶת אוֹתָן לְחִבִּיתוֹת.

אֶהוֹב שְׁלִי, כָּל הַמְדַעְנִים טוֹעִים
רַק אֲמָא תַמִּיד תִּגִּיד לְךָ אֶת הָאֲמַת
הַשָּׁמַיִם כְּחָלִים וְעֶצֶב נֶעְלָם אִם
אוֹכְלִים בְּרִיא וְכוֹתְבִים שִׁירִים.

עֲכָשׁוּ תַחֲלָם יֶלֶד שְׁלִי, עַל יוֹנָה לְכַנֵּה
מְחַרְבֶּנֶת לְךָ עַל הַכֶּתֶף וְאִיךָ אֲתָה מִבֵּיט
לְמַעַלָּה, מְקַלֵּל אֶת אֲמָא שְׁלָה
מִנְסָה לְהִבִּין.

ניצן ויסמן

משולשים*

*

מה שפִּתְּבֵת הַיּוֹם,
רַק אֱלוֹהִים
חַיֵּיהָ.

*

הָעֵט, הַפִּנְקָס, הַמְּלִים,
הַשָּׁחַר הַמְּסַתֵּן
מֵהַחֲלוֹן,

*

מִסֵּתֵת מְעֵלוֹת מֵהַבּוֹר
הָאֵפֶל אֶל הָאוֹר
הַבְּהִיר,

*

מֵהַפְּרוֹזָה לְשִׁירָה, מִנִּיחַ
אֶת הַמְּכֹחֹל וְאוֹחֵז
בַּמִּפְסֵלֶת,

*

דְּמָמַת הַבְּקָר, יְפִי הָעוֹלָם
מֵעֵבֶר לַחֲלוֹן, הִתְהַ
הַמְּתוֹק, הַחֵם.

הַמְּלִים שָׁחֲכוּ כָּל
הַלֵּילָה חֲסָרוֹת
מִגּוֹחָה.

הַדָּף לְבָן, שָׁקֵט,
רַק עוֹד רִגְעַ,
לוֹחֵשׁ.

* מתוך ספר בכתובים בשם "המחברות השחורות של קרול שוורץ".

יוסי יזרעאלי

מלשין על החיים

מתוך "פרוטוקול של ישיבת משוררים בבית קפה"

עצה מעשית למשורר

אין לו מקום, לידוע מראש, בשיר. רצוי
לא צפוי, אקראי, כמו
חנית בינים של מלאך בשולי הדף.

תזכורת למשורר

לפדות אותן, מלים, משבי השפה. להוציא אותן
מהקשרן. אבל ראשית כל ולפני הכל לשחרר את המח
מסכת הבטחון.

משורר ככלות הכול

כותב שירים ככלות הכל
כמו מתכנן ערים שמתחיל מחזוי העיר
באתר ארכיאולוגי.

לפרש משורר

לפרש משורר בשפת השכל, למה הדבר
דומה? לזנוס שעולה מקצף הגלים ואת פניה
מקדם גיניקולוג.

משורר מסכם סיכום ביניים

מה עושה משורר?
מלשין
על החיים.

הרגליים היפות של העיר

Point of departure

למה שיענין אתכם בכלל
שאמי על ערש דוי?
דרך אגב, הגיע הזמן לקפץ למכלת:
אין פלום במקור.
בדרך לבית החולים,
בשקט של הנסיעה –
גם אתם לא אוהבים רדיו באוטו? –
נראה שאני מתאהב שוב בג'ז.
הרבה שנים ירדתי מזה
(שרתי במפרץ בשיר ההוא,
נו, שכחתי את שמו)
אבל עכשו שוב אני שם,
והרבה יותר מתמיד.
זה קרה לי גם עם האשה.
שוב התאהבתי באשה שלי.
ובכלל, הימים לפני המגפה
מתחילים להראות כל כך רחוקים –
מעקה אחרי הסרט,
למטה מפרץ כחל כל כך.
אמי.
כן, כאלה.

שדה תעופה

יָצָא לְךָ פֶּעַם לְהִתְגַּעֵגַע –
מָה, לְמוֹת מִגְעָגוּעַ –
אֵל זֶר שְׁלֹא רָאִיתָ מֵעוֹלָם?
לְעֵרֵבֵב אֶת הַחֶלֶב בַּקֶּפֶה
וְתוֹךְ כְּדֵי לְהֶאֱנֹק –
מָה, לְמוֹת מֵאֲנָקָה –
שְׁלֹא תַחְזְרִי אֵלָיו כְּבָר?

סקורה

אֶהוּבְתִי בֵּת שְׁשִׁים
וְאֲנִי אוֹטוֹטוֹ,
וְהִתְחַת שְׁלֵה
עֲדִין דְּבִדְבָן שְׁלִי,
הַשְּׁפָתִים – דְּבִדְבָן.
(גַּם אַתָּם מִתְגַּעֵגְעִים לְסוּמְלִיָּה?)
וּכְשֶׁהִיא יוֹצֵאת מֵהַבַּיִת,
מְבַשְׂמֶת וּמְלַבֶּשֶׁת –
כְּמוֹ שָׂרָק, וְרִק הִיא יוֹדַעַת! –
הַדְּבִדְבָנִים שְׁלִי לְמִטָּה שׁוֹב,
שׁוֹב בְּדִבְנִים,
מִתְבְּדָבְנִים לְגַמְרִי.

2001

כְּשֶׁחֲזַרְתִּי הַבַּיְתָה,
גִּלְתִּי שֶׁהִיא לְקַחָה
כַּמָּה דְּבָרִים קְטַנִּים,
כּוֹלֵל תְּיֻלָּדִים,
וְנִסְעָה לַהוֹרִים שְׁלָה.

מִשְׁהוּ בַּבַּיִת, לֹא בְרוּר לִי מָה,
הַבְּהִיר לִי שֶׁהִיא לֹא תַחֲזֹר יוֹתֵר.

הַכִּנְתִּי לְעֶצְמִי קֶפֶה,
נִגְשַׁתִּי לְמִרְפָּסֶת,
וּמִהַקּוֹמָה הַשְּׁמִינִית,
מוֹל הַרְגָלִים הַיְפּוֹת
שֶׁל הָעִיר הַהִיא,
נִפְלֵט לִי חֵיוֹן.

לֹא קֶטָן.

בְּשִׁיר אַחֵר, אֲנִי חוֹשֵׁב,
אֲשִׁיר עַל כָּל הַפְּעָמִים
שֶׁרַק זְמַן קֶצֶר אַחֲרֵי
שֶׁתַּחֲתוֹנִים –
(צִהְבִּים
לְבָנִים
שְׁחָרִים
אֲדָמִים)
יִרְדּוּ מִמְּנָה, וּמִמְּנָה,
מִהַרְגָלִים הַיְפּוֹת שֶׁל מִמְּנָה –
כָּךְ הַשְּׁתוֹקְקֵתִי
לְרֹדֵת מְאוֹתָהּ קוֹמָה שְׁמִינִית.
וְלֹא בְּמַעֲלִית.
אוּ מְדַרְגּוֹת.

נדיה אייזנר-חורש

צל של זיפים כחולים

אשתו

"הוא לא אהב... היסטריות של נשים. ואני הייתי אשתו".

(אנה אחמטובה)

המפתחות שהוא החזיק
הכתימו את ידך
בדיו אדם. צר ומחניק,
הלילה התהדק.

שמלת כלה שנמשחה
בדם קנטאור מת
והינומה שהתבישה –
כל אוצרך כעת.

למדד מטפחת ולתת
לשקר להמשיך,
כי מאחר מדי כעת –
חושבים שהוא נסיה,

אך את ראית, ברור כל כך,
בליל הבתולים,
בסנטרו המגלח
צל של זיפים כחולים.

אריאדנה

כמו החוט ששילט ברזי המבוך,
זכרונך בי שולט: אין יוצא ואין בא.

מרחוק ארפך את עיניך הטובה,
אגלה לך את מה שבתוך
הדיו אשר בו נכתבו כל שירי.

אנא תני לי תשובה ומהר:
מינוטאורוס גואה ודוהר,

משתרך במבוך אחרי,
בדממה מחדד להבו.

לא יהיה ללבי שום מחבוא.

יעל איזנברג

פֿרַח וּמוֹךְ

מוֹךְ

שְׁהִיָּה בְּגוּפִי, צְעִירִי
וְטַפַּח בּוֹ כְּנֹת
וְהִצְמִיחַ לוֹ פֶּרַח וּמוֹךְ
וְהִגְבִּיחַ בּוֹ נְמוּךְ וְשֵׁטַח בּוֹ רֶם
וְעַפְרָה, עַפְרָה, עֶרֶם

גוּפִי צְעִירִי, הַדֵּק מִן הַמַּחֲט
גוּפִי צְעִירִי, הָעֵבֶה מִן הַקִּיר
גוּפִי גוּפִי

מְרוּב

הַזְמַן שֶׁלָּנוּ כְּלוֹ הַתְּנַפְּצוֹת
אֲנָשִׁים דּוֹרְכִים בּוֹ
לֹא אֶזְכֵּר שְׁמוֹת רְחוּבוֹת שְׁעוֹת
מִי נִשְׁאַרָה וּמִי
זוֹ שֶׁהִקְדִּימָה
וְלָמָּה סִפְגָתִי
כָּל פֶּרֶפּוֹר
אִיד נִלְחָצְתִי כְּמוֹ טֵלָה קֶטֶן
כְּשֵׁאת בְּלֵב
הַמְסִבָּה אֹרוֹת צְבֻעוֹנִיִּים לְטַפּוֹ
אוֹתָךְ בְּחֶשֶׁךְ עֲמֹק
הַבְּטָתִי בְּעֵינַיִם שׁוֹרְפוֹת חֶשֶׁק
וְלֹא הִצְלַחְתִּי לְזַמְזֵם
לָמָּה זֶה

הודאה

הוא אָמַר: מָה אֶת מִסְתוֹכְבֶּת כָּכָה בְּלִי יָד.
אָמַרְתִּי: מְקַפְּלוֹת הַיָּדִים.
הוא אָמַר: אֵיפֹה אִמְךָ.
הוֹדִיתִי: פָּרַמְתִּי אֶת כְּפֹתוֹרֵי הַחֲלָצָה לְהַצִּיל אֶת הַבַּד.
הוא אָמַר: וְאַבִּיךָ הֵיכֵן.
אָמַרְתִּי: קָרַעְתִּי מַעְלֵי, וּמָאֵז חוּטִים דְּקִים זוֹחֲלִים מֵאַחֲוֵרֵי גְבִי.
זוֹחֲלִים? אָמַר.
מְצִיִּצִים מִפְּנוֹת חֹדֶר, סִמְנָתִי.
הִבִּיט לְאַחֲוֵרָיו. לְחִשְׁתִּי: לְעֵתִים נַעֲשֶׂה לִּי קָר,
אָמַר: קְדִימָה, יְלָדָה, תֵּאֲסֹפִי: חוּטִים, סִיבִים, שְׁאֲרִיּוֹת הַבַּד.
אָמַרְתִּי: עֵפִים הֵם מִפְּנֵי, לְעֵתִים נִתְּפָסִים בְּשַׁעְרוֹ שֶׁל זֶה אוֹ בְּשַׁפְּתָהּ שֶׁל אַחֶרֶת.
וְאֵז? הֲרָצִינוּ פְּנֵינוּ.
אֲנִי מְדַבֶּרֶת בְּלִשׁוֹן דְּבִיקָה, אָמַרְתִּי, לְלַקֵּט אֶת כְּדוּרֵי הַמוֹךְ,
וּמִשְׁקָלָם הָאוֹרִירִי? שָׁאֵל.
אָמַרְתִּי: מָכָה בִּי בְכֹבֵד.
צְנֹה: אֲחֹזִי בּוֹ.
עֲנִיתִי: אָבֵל לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה שְׁלִי.

ורדה סמואלס

וְרֵדוּשׁ כְּבֹדָה

*

וְרֵדוּשׁ כְּבֹדָה.
עַל כָּל קִילוֹ שֶׁהִיא יוֹרֶדֶת
נוֹסְפִים שְׁנֵי טוֹן לְנִשְׁמָה.
וְהוּא אוֹמֵר לָהּ לְלַכֵּת,
וְהִיא מֵתַעַקְשָׁת: לֹא רוֹצָה.

בְּמִגְזִין הַנְּשִׁים בְּאַנְגְּלִית
הִיא קוֹרֵאת עַל טְכְנִיקוֹת חֲדָשׁוֹת
לְהַצְעֶרֶת הַמְּחֻשׁוֹף הַמְּכֻמֵּשׁ.
לֹא תוֹדָה, עֵשׂ מִמֶּשׁ בְּסֹדֶר.

אָבֵל קֶצֶת לְמִטָּה מְשֻׁמָּאל,
וְקֶצֶת בְּפָנִים –
הִיא הוֹלְכֶת וְנִעְלָמֶת.

רחל אהרוני

על האישה

על האשה שחפצה לחפור באדמה כדי למצא משהו כהה,
כנביעת זעם. משהו כמוס שם, ועל האשה הזו למצא אותו,
בקמיצות שלוחות לשרטט מעידק בבטן האדמה,
ברצפה שיש לה התחלה ואין לה סוף, עד שתחשף.

על האשה שבקשה לפלס נתיב דרך בשר העולם, שרצתה להגיע
עד מים-עד-נפש, עד עמק זרועה, עד שכובה על גחון,
היא רצתה להגיע למשהו נכון.

על האשה שדחפה ידים בכח אל מחבואים, שנועצה
ברצפה, שנועצה את עצמה פנימה, עד שתמצא.

אשה, מה את עושה?
מה נפל לך ברצפה לשרט ככה
כתב חרטמים מבפנים?

נבה קרסניקר

כאילו העולם ציפור

*

התנשמת מדביקה את הכקר
בתסמנת החרש,
מעכבת בכנפיה את השמש.
האור מסתר, מחקה את צעדיה,
מוחק סימני פסוק ממשפט
השדה שעשתה לכוכבים.
שמש מתפזרת ממקור.

*

אנחנו מתאהבים בבנות רחוקות
יושבים בגולה על שפת המים
ולומדים לדבר בשפה חדשה
הן יבינו אותנו,
יבינו על אמת.
הן יודעות מה מעבר לים
נשטף בשאריות ספינתנו.
עטוף בניר עתון.
הן סורקות את שערן הארז, הדק.
הן קוראות לאט.
אנחנו עוטים משקפת,
עדשות מבריקות באור,
משקיפים עליהן
משקיפות עלינו
מבעד לזמן,
קוצצות את השער קוצה קוצה
כאלו העולם צפור.

יחזקאל רחמים

עמוק בבטן הציפור

אפילו שנדליר

הצפרים תפוסות, הלב,
הכוכבים והפחדים. וה"אני אותך
אוהב". הרחובות כל כך
צפופים. אני יושב בתוך
עצמי, תפוסים החוף
והגלים. הכל
תפוס, מזמן
תפוס,
אפילו שנדליר.

למה התכוון הקורא?

ואני רק
שלפתי את לבי
מתוך חזי
כמו סמרטוט
לציר את רוחי
על הקיר

אז למה התפון
הקורא?

אני מבקש
להבהיר.

ששש...

וְהַמֶּקֶל מִמְּשִׁיךְ לְחַפֵּר
עֵמֶק בְּבֶטֶן
הַצֶּפֶר. רַק כֶּף
הָרִי תִבְיֵן אֶת
כְּשׁוּפֵי הַצִּיּוּצִים

הֵסֵר רַק עוֹד
אֵיבֵר. קִלְף אֶת
הַנְּמִרָח
וּכְבֵּר
אֶתָּה תִדַּע –

יעל סטטמן

העורב שבלע את הזמיר

בא העורב אצל הזמיר

וְאָנִי בְּאֵתִי
בְּשִׁלְשָׁה אוֹטוֹבוּסִים לְבִקֵּר אוֹתָךְ
וְקִרְקַרְתִּי בְּדִלְתַי אֵינָה מְשֻׁהוּ
וּבְקוֹל מְלִטְף אָמַרְתָּ תִּסְגְּרֵי
וּבְקוֹל פְּחוֹת מְלִטְף
אָמַרְתָּ אֵיךְ הִגַּעַתְּ לְכֹאֵן
וּמָה נִרְאָה לְךָ שְׂאֵת עוֹשָׂה

זֶה הִיָּה בְּקוֹל שְׁלֵא הַכְּרַתִּי
לֹא שֶׁל עוֹרֵב וְלֹא שֶׁל זָמִיר

זֶה הִיָּה בְּקוֹל שְׁקֵט,
זוֹ הִיִּיתִי אָנִי, הָעוֹרֵב שֶׁבִּלַּע
אֶת הַזָּמִיר וּבִלַּע אֶת הַדֶּרֶךְ
שְׁלֵשָׁה אוֹטוֹבוּסִים, אַחֲרָה
וּפְנִימָה עִמָּק בֵּין הַנוּצוֹת
עִמָּק בְּבֶטֶן הַתַּחְתּוֹנָה

לֹא יוֹדַעַת אֶת הַדֶּרֶךְ
לֹא אֵלַיָּךְ, לֹא בַחֲזָרָה.

זה קרה בלילה שבו

מְלֹאָה אוֹתֵי הַשְּׂתִיקָה שְׁלִיךְ
עַד שְׁחִסְמָה חֲמִצָּן בְּדֶרֶךְ לְמוֹחַ שְׁלִי
וְקִצְרָה אֶת הַנְּשִׁימוֹת שְׁלִי
וַיִּבְשָׂה אֶת הַפֶּה שְׁלִי
וְהִבְרִיחָה אֶת הָעַיִפוֹת שְׁלִי
וְהִגְבִּירָה אֶת הַהֲזָעָה שְׁלִי
וְהִשְׁכִּיחָה מִמֶּנִּי אֶת הַשְּׁפָה
וְהִזְחִילָה אֶת הַלְּשׁוֹן שְׁלִי בְּתַבּוּסָה בְּחִלְלֵי
הַפֶּה
וְחִכְכָה אֶת הַיְרֻכִים שְׁלִי זוּ בְּזוּ,
לְהַפְסִיק אֶת הָרֵעַד
וְהִאֲדִימָה אֶת הָעַיִנִים שְׁלִי
שֶׁשָּׂרְפוּ מֵעֵיפוֹת
אָבֵל לֹא נִעְצְמוּ כָּל הַלַּיְלָה
שְׁזֶה קָרָה בּוּ.

נורית זרחי

העורב הוא אבי האיש

עורב

העורב הוא אבי האיש
מגנן לו פדורי זכוכית.
משם המטח הנמוך, הצלילה
טפה שחורה בדוקה בדם.
לרגע תעיף מבט
תקלט את פניו, מקלסתרם,
נעוצי שרד
זקט וחטם גוגולי.
זעקת גבהים נפרשת – עול
עול – מי ינחש מוצאו
ובכל זאת.

בקלות

נראה מה יקדים, קצה או
מוזרות האהבה. זמן ארץ הקפדת
על שדרה – זה גורלי, להחזיר
סוגי המגדר כאותו עץ.
שום מגדל לא ינוח באמצע גבהו,
כך השפצתי דעתי
טומנת תחת ללשון מכה נצחת.
תראו את הנרקיסים, כתרי מלכות
רטשה הפריחה. תראי איך הממטר
מפזיר עצמו בהעלם.
נ, אני פונה לעצמי, איך לא שערתי,
נקל למותר.

גוליברים

בשחר מציתים את השמש
בערב חוגגים אדיסוניה.
כל המצביע תחתם מגמיד.
אבל בעורקי מרקיע
איקרוס. אולי המיתוס לא
התבזבז, ומשם חבתי לכנפים
מנופפות נתיבה
לקפץ – ורק הגוף עוצר
תשוקתו לרתק בעצמותי
שמים וארץ.

משתתפי הו! 21

אילי אבידן, יליד תל אביב, 1982, הוא משורר, ד"ר למגדר, שחקן תפקידים ונהנתן חסר תקנה.

רחל אהרוני, ילידת 1990, נולדה ומתגוררת בתל אביב. בעלת תואר ראשון בספרות ובלימודי מזרח אסיה מאוניברסיטת תל אביב. סטודנטית לתואר שני בספרות וחוקרת ספרות הודית קלאסית.

אוהד אוהיון, יליד 1995, מתגורר בחצור הגלילית. מוזיקאי, יוצר, שר, מלחין וכותב שירים. לומד ספרות ושפות זרות באופן עצמאי.

יעל איזנברג היא ילידת ישראל, 1991. זמרת, יוצרת, שחקנית ומשוררת ישראלית. בוגרת כיתת השירה של בית הספר לכתובה "הליקון". בשנת 2019 יצא לאור ספר הביכורים שלה "שיחות עם הילדה", שזכה בפרס הביכורים להוצאות לאור מטעם משרד התרבות. בימים אלו עובדת על ספר שיריה השני.

נדיה אייזנר-חורש, עורכת, מתרגמת ויועצת תקשורת במקצועה, תלמידת תואר שני בספרות עברית באוניברסיטת בן גוריון. כותבת שירה מגיל עשר. הגיעה לישראל ממיינסק לפני 31 שנה. מתגוררת בירושלים עם בת זוגה וילדיהן. שירה מתפרסמים ב"הו!" מאז 2014.

ניר אילון הוא יליד ראשון לציון, 1981. פרסם משיריו בגיליונות "הו!" ובכתבי עת נוספים. ספר שיריו הראשון, "כאבי ילדים", עתיד לצאת השנה לאור בעריכת דורי מנור.

מעין איתן נולדה בירושלים בשנת 1985, גדלה בנגב ומתגוררת בתל אביב. הרומן הראשון שלה, "אהבה", ראה אור ב־2020 בהוצאת רסלינג, ועתיד לראות אור בתרגומה לאנגלית בהוצאת פינגווין פֶּרְס ב־2022. סיפורים קצרים, תרגומים ומסות פרי עטה התפרסמו בממות שונות בארץ ובחו"ל. בימים אלה עובדת על ספרה השני.

יפתח אלוני הוא רתך, סופר ומשורר, מרצה בשנקר. בשנת 2012 הקים את הוצאת "אפיק" – במה לספרות ישראלית. בשנת 2014 ייסד את פרויקט הסיפור הקצר "מעבורת", ומשמש בו עורך ראשי. ספרו האחרון: "לאיבוד – ספר מסע להרים ולאנשים" (2021).

אהוד אלכסנדר אבנר נולד בתל אביב וחי בגרמניה. למד בלשנות חישובית וכללית באוניברסיטאות של טיבינגן ושל פוטסדאם. תרגם פרוזה ושירה מגרמנית, ושירה לגרמנית.

נח אנגלהרד, יליד 1996, הוא משורר, מוזיקאי, ובעל צרבת כרונית. ספר ביכוריו "אורה נובה" יצא לאור בשנת 2018.

אמיר אשל גדל בחיפה והשלים את לימודיו בהמבורג, גרמניה. פרופסור לספרות גרמנית והשוואתית באוניברסיטת סטנפורד בקליפורניה. ספרו האחרון, "בין מדבר למדבר" הופיע ב"מוסד ביאליק" ב-2020.

שמעון בוזגלו, יליד עכו, 1962, הוא משורר ומתרגם. מתרגם בעיקר מיוונית עתיקה ומלטינית. עד כה פרסם שבעה ספרי שירה.

דוד (ניאו) בוחבוט, יליד ירושלים, 1994, הוא משורר ומורה לכתיבה, עורך סדרת הספרים "רף" ואוצר את פסטיבל תל אביב לשירה. ספרו הראשון, "באישון ליל נצח", ראה אור ב-2018 בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעריכת דורי מנור.

יעקב ביטון הוא יליד 1974. ספרו האחרון: "אחותי בזהר".

משה בלאו, בן 24, נשוי לשירה. תלמיד בישיבת שיח יצחק, סטודנט לספרות ופסיכולוגיה. עורך בכתב העת "בר", כתב עת ליצירה ולאמנות הגדלות בעולם הישיבות.

ירדן בן-צור, יליד 1986, הוא דוקטורנט לספרות השוואתית באוניברסיטת תל אביב. מתרגם מגרמנית. יצירותיו בפרוזה ובשירה התפרסמו בכמות מגוונות בישראל ובגרמניה. זכה בפרס מכללת ספיר ליצירה צעירה ובפרס גד יעקבי לשירה לשנת 2019.

סיון בסקין היא משוררת ומתרגמת, ילידת וילנה, 1976. חברת מערכת ב"הו!" ויו"רית עמותת "הו!". ספרה האחרון: "אחותי יהונתן" (הקיבוץ המאוחד, 2017, בעריכת דורי מנור). תרגומיה האחרונים שראו אור בספרים: "מחתרת הנייר" מאת דוד פישמן (מאגנס, 2020), "מירושלים של הצפון – מבחר שירה ליטאית עכשווית" (מועצת התרבות הליטאית, 2020), "חווית הזהות של שורדי השואה" מאת רות רכס (סלינקטיס, 2020).

נוית בראל היא משוררת וחוקרת, בעלת תואר דוקטור בספרות. נולדה ב-1977 באשקלון ומתגוררת כיום בתל אביב. ספר שירה "מחדש" ראה אור בהוצאת עם עובד.

נמרוד ברקו, יליד ירושלים, 1977, הוא משורר ועורך לשון. עוסק גם בתרגום מאנגלית ובכתיבת פרוזה. ספרו הראשון, "תקופת-הכוכב שטרם נתפתחו-בו-עיניים", יצא בקיץ 2020 בהוצאת "פרדס". מתגורר בתל אביב.

צור גואטה, יליד נהריה, 1992, גר בתל אביב. בוגר החוג לספרות ולתנ"ך בסמינר הקיבוצים, ועובד כמורה. מחבר ספר הילדים "עמית גממנית" יחד עם אפרת וקסלר-גואטה (2020). שיריו פורסמו בעיתון "הארץ" ובכתבי עת שונים.

שי דותן נולד באילת בשנת 1969 ומתגורר כיום בירושלים. כלכלן במשרד האוצר ומנחה סדנאות כתיבה לנוער ולמבוגרים. פרסם ארבעה ספרי שירה. ספרו האחרון, "הון עצמי", יצא לאור בשנת 2017 בהוצאת הקיבוץ המאוחד/מקום לשירה. שיריו תורגמו לשפות שונות.

דפנה דרוקר, ילידת 1969, עוסקת בהדרכה שיקומית למתמודדי נפש ונושאת הרצאות על סיפור חייה כמתמודדת-בהצלחה. ב-2017 יצא ספר שיריה הראשון "יום אחד". בימים אלה עובדת על ספרה השני.

שלומי הוד הוא דוקטורנט למדעי המחשב באוניברסיטת בוסטון וחוקר כיצד יש לפתח בינה מלאכותית בהלימה לערכים אנושיים. בעברו היה יזם חברתי בתחום החינוך. קורא בית לאשדוד, תל אביב וברלין. מתגורר בבוסטון. זהו לו פרסום ראשון בשירה.

נדב הלפרין, בן 26, הוא יליד ראש העין. מגיש התכנית "אש זרה" ב"כאן", תאגיד השידור הציבורי. כותב ומרצה על הגות יהודית ותרבות. מתגורר בירושלים.

רוברט וייטהיל בשן נולד ב-1947 בצפון קרוליינה, מתגורר בלוס אנג'לס ועובד כשחקן קולנוע. ספרו האחרון, "סטפס בחורים שחורים", ראה אור בעריכת דורי מנור בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

ניצן ויסמן הוא יליד חיפה, 1956. סופר, יועץ לחברות ויזם טכנולוגי, ומנחה קבוצות כתיבה. ספריו: "על גבול יערות הרוזמרין" (2006), "ארוחת בוקר ישראלית" (2015) ו"מקום" (2021). סיפורים פרי עטו התפרסמו בכתבי עת ובאוספות שונות.

עומר ולדמן הוא דוקטורנט בחוג ללשון העברית באוניברסיטה העברית וראש דסק חדשות ב"הארץ". ספר שיריו "חינוך גופני" יצא ב-2019 בעריכת דורי מנור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. מפרסם ב"הו!" מ-2012.

יולי ורשבסקי הוא משורר יליד מוסקבה, 1978. מתגורר בתל אביב. בוגר החוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל אביב. שיריו פורסמו בכתבי עת שונים. ספר שיריו "חייו של השחקן" ראה אור ב-2005 בהוצאת "ספרא".

נורית זרחי היא משוררת וסופרת, פרסמה עשרות ספרים לילדים ולמבוגרים. כלת פרס ישראל לספרות לשנת 2021.

אבישי חורי נולד ב-1992 בבאר שבע. משורר וסופר, עורך תוכן בבית אבי חי בירושלים ומנחה סדנאות כתיבה. ספר שיריו הראשון, "איך עושה תהום", יצא בשנת 2018 בהוצאת "פרדס" וזכה בפרסים. רומן ראשון פרי עטו, "קראו לי אושר", עתיד לראות אור בשנה הקרובה.

דמיאן חזן הוא יליד שדרות, 2001. התחיל לכתוב שירה עם מות סבתו, בעת שהות ממושכת בבית חולים פסיכיאטרי ולאחר שעזב את החינוך הממלכתי. כיום חי עם בן זוגו בקיבוץ.

דקלה סיון חיון, משוררת, אם ורעיה. נולדה וגדלה בפתח תקווה, חיה בתל אביב. שיריה פורסמו בכתבי עת שונים. ספר שיריה הראשון "90% דיו וקצת דם" עתיד לצאת בשנה הקרובה בהוצאת עיתון 77 בעריכת דורי מנור.

עמיחי חסון נולד ברמת גן בשנת 1987 ומתגורר כיום בירושלים. משורר, מנהל אמנותי ויוצר קולנוע וטלוויזיה. ספר שירים חדש פרי עטו עתיד לראות אור השנה בסדרת "כבר" לשירה בהוצאת מוסד ביאליק בעריכת ליאת קפלן.

נעמי חשמונאי, משוררת ומוזיקאית, היא זוכת פרס שר החינוך לתרבות יהודית לשנת 2016 על אלבומה הראשון "שמונה שורות". מתגוררת בעיר חיפה, סטודנטית לתואר שני במסלול מחקרי בלימודי מחשבת ישראל ועוסקת בעריכת אירועי תרבות ושירה. בימים אלה עובדת על ספר שירה ראשון (בעריכת דורי מנור) ועל אלבומה השני.

יואל טייב, יליד 1997, גדל בירושלים ולמד בישיבה התיכונית חורב, בבית המדרש בנטור ובאוניברסיטת פריז-סורבון. מתרגם וכותב. נודד בין פריז, ברלין וירושלים.

גדעון טיקוצקי הוא חוקר ספרות, מרצה ועורך.

עמרי לבנת, יליד 1993, הוא משורר ומתרגם, תלמיד לתואר שני בחוג לספרות באוניברסיטת תל אביב. ספרו הראשון, "מלאכי", ראה אור בשנת 2019 בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעריכת דורי מנור.

עמנואל יצחק לוי, יליד 1995, הוא משורר, מחזאי, מוזיקאי (סולן להקת "עמנואל והכיסופים") וסטודנט לתואר שני במדע הדתות באוניברסיטה העברית. חי בתל אביב. ספר ביכוריו, "השמש שרה למלכור", ראה אור ב-2020 בהוצאת "הבה לאור" בעריכת עודד כרמלי.

אהרון לוין הוא יליד ישראל, 1980. מקום מגורים: ברלין. עיסוק: כותב, מביים. פרויקט אחרון: "פולוספוט", מופע רב תחומי המשלב סולו פסנתר, התרחשות בימתית ואנימציה. עובד על ספר שירים ראשון בעריכת דורי מנור.

נדב ליניאל, יליד ירושלים, 1983, הוא דוקטורנט במחלקה ללימודי המזרח התיכון באוניברסיטת מישגן. ספרו הראשון, "תקרת האדמה" (2010), זכה בפרס טבע לשירה ובפרס שרת החינוך והתרבות למשוררים בראשית דרכם. ספרו השני, "הלל", יראה אור בקרוב בהוצאת "פרדס" בעריכת דורי מנור.

ליאת מורבצ'יק היא עובדת סוציאלית קלינית ופסיכותרפיסטית. נשואה ואם לשניים, מתגוררת בגבעתיים. שיריה התפרסמו בכתבי עת שונים. ספר הביכורים שלה "חיית כיס" יצא לאור השנה בהוצאת "מוטיב" בעריכת דורי מנור.

קובי מידן, יליד נתניה, 1958. עוסק בתקשורת. פרסם ספר ילדים, "בית חרושת לשירים". מתרגומיו: "השירים" ו"ספר הכמיהה" מאת לאונרד כהן ו"הגביהו את קורת הגג, נגרים" מאת ג' ד' סלינג'ר. שירים פרי עטו ראו אור לראשונה בגיליונות קודמים של "הו!".

ללי ציפי מיכאלי ילידת גיאורגיה, 1964. היגרה לארץ בגיל 7. ספריה תורגמו ויצאו לאור בניו יורק, צרפת, איטליה, רוסיה, סין ועוד. משתתפת בפסטיבלים בינלאומיים, ולאחרונה זכתה בפרס הבינלאומי Poiesis International Award for Excellence In

Poetry בתחרות ע"ש רבינדרנת טאגור (2021). מלמדת עברית באוניברסיטת בן גוריון ומתגוררת בתל אביב. שני ספריה האחרונים נערכו בידי דורי מנור.

דורי מנור הוא משורר, עורך, מתרגם ומרצה, חתן פרס יהודה עמיחי לשירה עברית ופרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת. מייסד ועורך "הו!", מייסד ועורך סדרת "ה-21" לספרות. ספרו האחרון: "נפש אחת אחריו" (הקיבוץ המאוחד, 2019).

חיה משב היא עובדת סוציאלית בעלת תואר MSW, וכן תואר ראשון במדעי המחשב ומתמטיקה. קובץ שיריה "כל קיר היה דלת" (2019) זיכה אותה בפרס ע"ש רמי דיצני לשנת 2019. כותבת שירה ופרוזה, פרסמה לאורך השנים בכתבי עת ובמוספי ספרות שונים.

שחר-מריו מרדכי, יליד 1975, גדל בקרית ביאליק. בעל תואר שני במדע המדינה מאוניברסיטת חיפה. בעבר שימש כיועץ פוליטי לשגריר בריטניה בישראל, והיה משורר אורח באוניברסיטת ג'ונס הופקינס בארצות הברית. מתגורר בתל אביב. ספרו האחרון: "תפוס מקום לגשם" ("פרדס", 2019).

עמית מתתיה כותבת שירה ופרוזה ומקווה לפרסם ספר ראשון בקרוב. סיים לאחרונה בהצטיינות תואר שני בספרות עברית באוניברסיטת בן גוריון בנגב. מנהל ואיש עסקים במקצועו, מתגורר במשגב שבגליל התחתון.

עמוס נוי הוא בעל תואר ראשון במתמטיקה, תואר שני במדעי המחשב ותואר שלישי בפולקלור ותרבות עממית. ספר השירים הראשון שלו זכה בפרס שרת התרבות לספר ביכורים בתחום השירה. ספר השירים השני שלו, "קוסם אחד ניסר אותי והלך למקום אחר", ראה אור לאחרונה בעריכת אלי הירש. נולד בכני ברק וחי בירושלים. נשוי ואב לשלושה.

אורית נוימאיר פוטשניק היא ילידת תל אביב, 1973. משוררת ומתרגמת שירה. ספר שיריה הראשון, "עינה של האורקל", יצא ב-2019 בהוצאת "פרדס" בעריכת אנה הרמן, וזיכה אותה בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם.

עדו ניצן, יליד 1994, מתגורר בירושלים. תלמיד החוג לספרות כללית והשוואתית באוניברסיטה העברית. מחקרו מתרכז בשירה עברית חדשה ובסוגיות של אינטרטקסטואליות וסגנון מאוחר. מלמד ספרות, מבקר שירה בעיתונות, כותב ומתרגם שירה. בקרוב עתיד לראות אור בתרגומו מבחר שירים מאת ג'ורג' הרברט (הוצאת "קשב" לשירה).

גל נתן, ילידת 1984, מתגוררת בתל אביב. משוררת וספרנית. ספרה הראשון, "הלטאות הסגולות בחוץ", ראה אור בשנת 2020 בהוצאת "פרדס".

בן סויסה הוא יליד פתח תקווה, 1983. גדל בכרמיאל ומתגורר כיום באתונה שביוון. למד תקשורת ועיתונות במכללת ספיר, ובמהלך השנים פרסם טורי דעה, סיפורים, כתבות, ביקורות ומאמרים בעיתונות המודפסת והמקוונת.

יעל סטטמן, ילידת 1984, גרה בתל אביב. נשואה ואם לשלושה. מתמחה בפסיכולוגיה התפתחותית. ספר שיריה "בעניין הבערה" ראה אור בינואר בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

ורדה סמואלס, ילידת רמת גן. עורכת דין ומשוררת. מתגוררת בחיפה. ספר שיריה הראשון, "לבבות משולשים", עתיד לראות אור במהלך השנה הקרובה.

עופרה עופר אורן, ילידת תל אביב, פרסמה תשעה ספרי פרוזה וספר שירה אחד, "מה המים יודעים על צמא", שזיכה אותה בפרס שרת התרבות. כלת פרס ראש הממשלה לסופרים עבריים. מפעילה וכותבת את הבלוג "סופרת ספרים".

שני פוקר, ילידת 1992, היא תלמידת תואר שני ומתרגלת בחוג לספרות באוניברסיטת תל אביב. ספר שיריה הראשון "מחצית חביוני" ראה אור ב־2019, וב־2021 ערכה יחד עם עודד כרמלי את הספר "אנדרטה של צרעת: יונה וולך – כל המחזות".

מישל פלצ'יק, ילידת 2001, נולדה בפתח תקווה ומתגוררת בחולון. עובדת על ספר ביכורים בעריכת עודד כרמלי.

אורי פרסטר, ילידת 1994, נולדה ברמת גן וגדלה בכפר סבא. מתגוררת בתל אביב עם בת זוגה. למדה תואר ראשון בספרות ופסיכולוגיה באוניברסיטת תל אביב. כיום מסיימת תואר שני בפסיכולוגיה קלינית במכללה האקדמית תל אביב יפו, ועובדת במחלקה פסיכיאטרית סגורה לגברים בבית חולים תל השומר. ספר שיריה השני, "מה שביקשת בשינה" בעריכת אנה הרמן, עתיד לצאת לאור בקיץ הקרוב בהוצאת עיתון 77.

ריטה קוגן נולדה בסנט פטרבורג ב־1976. חיה בישראל מאז 1990. גרה בתל אביב. הוציאה לאור שני ספרי שירה: "רישיון לשגיאות כתיב" (2015) ו"סוס בחצאית" (2018), וארבעה ספרי תרגום מן הקלאסיקה הרוסית (הוצאת "קדימה"). ספר הפרוזה הראשון שלה "ארץ־סלע" עתיד לראות אור ב־2021. עובדת כעת על ספר שירים שלישי בעריכת דורי מנור.

קרן קולטון היא ילידת פרדסיה, 1996, ומתגוררת שם גם היום. סטודנטית לתואר ראשון בפסיכולוגיה ובפילוסופיה.

רון קורדונסקי גדל בפתח תקווה וכיום חי בתל אביב. מטפל בביבליותרפיה, עוסק בחינוך ומורה לכתובה יוצרת. פרסם משיריו בכתבי עת שונים ובגיליונות קודמים של "הו!".

מיכאל קליין, יליד 2002. גר בתל אביב. למד במגמת המוזיקה בתיכון הכפר הירוק. כיום משרת בצה"ל כמעבד המוזיקלי של להקת חיל האוויר. שירים פרי עטו התפרסמו במוספים וכתבי עת שונים.

נבה קרסניקר, בוגרת לימודי תסריטאות לתואר שני ובוגרת תוכנית העמיתים של "עלמא", פרסמה שירים ותרגומים בכתבי עת שונים. לומדת עריכת לשון. גדלה בנתניה וחזרה אליה לפני שלוש שנים.

רואי רביצקי, יליד 1987, נולד וחי בירושלים, חוקר סכסוכים ופיוסים, כותב ומלמד.

דעאל רודריגז גארסיה, יליד 1986, נולד וגדל בירושלים. מוסמך בספרות עברית מאוניברסיטת בן-גוריון. מלמד ספרות ויהדות ומנחה סדנאות כתיבה לנוער ולמבוגרים. זכה בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם לשנת תשע"ט. ספר שירה ראשון שלו, "גילופין", צפוי לראות אור בקרוב בהוצאת "פרדס" בעריכת דורי מנור.

אוריין רוזנר נולדה בשנת 1991 ברמת גן ומתגוררת בתל אביב עם בן זוג, שני חתולים וכלב. מתמחה בפסיכולוגיה קלינית. ספרה הראשון, "גורי רוח", יצא בהוצאת הקיבוץ המאוחד בשנת 2019, בעריכת דורי מנור.

יחזקאל רחמים הוא משורר וסופר. פרסם שני ספרי שירה: "עכשיו הנסיעה" ו"דיו מרחקים", שניהם בהוצאת "פרדס" ובעריכת דורי מנור.

יפים רינברג נולד בטביליסי שבגאורגיה. מתגורר זה 25 שנה בירושלים ועוסק בתיאטרון. במאי, שחקן, מורה למשחק, מתרגם ודרמטורג. תרגומו ל"ענן במכנסיים" של ולדימיר מיאקובסקי התפרסם ב"הו!"¹⁷.

נועה שורק, ילידת 1996, היא משוררת וסטודנטית ללימודים הומניסטיים, פילוסופיה ומחשבת ישראל במרכז האקדמי שלם בירושלים. זוכת פרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם. בימים אלה עובדת על ספרה הראשון.

יערה שחורי היא סופרת. ספרה "אקווריום" ראה אור בימים אלה באנגלית בהוצאת פרו, שטראוס וג'ירו, בתרגום טוד חזק-לואי.

יודית שחר נולדה בתל אביב בסמוך לגשר התקווה וחיה בפתח תקווה. אימא לשניים, משוררת חברתית, מורה ומחנכת נוער בסיכון, פעילה חברתית. ספרה השלישי, "אשליה קדושה", ראה אור בימים אלה בהוצאת "אפיק". זכתה בין השאר בפרס טבע ובפרס ראש הממשלה לספרות עברית.

רונית שטראוס-קירשנר היא ילידת 1970. בוגרת לימודי ציור ובעלת תואר שני באמנות ימי הביניים. מתגוררת בארצות הברית עם בעלה ושני ילדיה. בשנת 2016 יצא לאור "לו הייתי", ספר ילדים שכתבה ואיירה. עובדת על ספר שירים ראשון בעריכת דורי מנור.

ליאור שטרנברג, יליד 1967, הוא משורר, מתרגם ומורה לספרות. חי בירושלים. נשוי ואב לשתי בנות. על שירתו זכה בין השאר בפרס ראש הממשלה לשנת 2006, ובפרס דוליצקי מטעם האוניברסיטה העברית לשנת 2011. לאחרונה ראה אור בהוצאת מוסד ביאליק ספרו "הלחם, המלח – מבחר שירים, 2019-1999".

רועי שניידר נולד ב-1994, מתגורר בתל אביב, מנקה ודוקטורנט לבלשנות שמית. ספרו השני, "שלוש ארבע ו" ראה אור ב"עולם חדש" ב-2016. ספרו השלישי מתוכנן לצאת בסדרת "כבר" של "מוסד ביאליק" בעריכת ליאת קפלן.

נעמי שנקר נולדה וגדלה בקיבוץ שובל. נדדה בעקבות בן זוגה לכמה מקומות בעולם וכיום מתגוררת בטקסס. עסקה עד לפני זמן קצר בחינוך. אוהבת לטייל, לקרוא וללמוד. בימים אלה עובדת על ספר שירה ראשון (בעריכת דורי מנור).

עמרי שרת, ירושלמי, בן 31. דוקטורנט למקרא באוניברסיטה העברית. חתן פרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם לשנת תשע"ו ופרס רחל נגב לשירה לשנת תשע"ז. ספר שיריו הראשון, "אל תעשה מזה ענין", ראה אור בשנת תש"ף בהוצאת מוסד ביאליק, במסגרת סדרת "כבר", בעריכת ליאת קפלן.